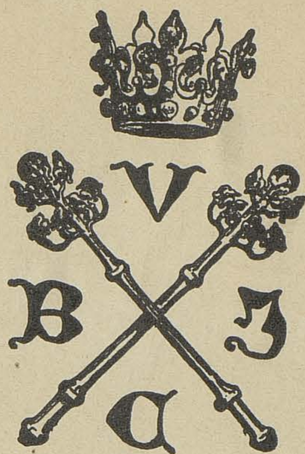

V
B
J
C

ROZANIEC

z Obiawienia, y Rozkazu

NAYSWIĘTSZEY

MARYI,

BOGA RODZICY, PANNY,

Przez Swiętego Dominika, Fundatora Zakonu Kaznodzieyskiego.

Na wykorżenienie Kacerstwa, Nawrocenie grżesznych, y zachowanie Swiata od ostatniego Upadku;

OGŁOSZONY.

Łaskami y Cudami od Boga; Przywileiami y Odpustami od Stolicy Apostolskiey.

UDAROWANY.

Siedmią Częściami, na siedmdziesiąt pięć Rozdziałow podzielonemi.

Przez X. Klemensa Chodyki wicża S. Theologii Doktora, *Przeora Lwowskiego* Klasztoru S. Maryi *Magdaleny*, tegoż Zakonu, Prowincyi Ruskiey Objasniony, y na zbawienny Pożytek wydany.

Roku 1773.

W LWOWIE
w Drukarni W W. OO. Franciszkanow.

BIBLIOTH: UNIV:
JAGELLONICAE

NAYSWIĘTSZEY MARYI,

BOGARODZICY, PANNIE,

KROLOWY ROZANCA SWIĘTEGO

SĄdziłbym siebie za winnego urażoney Godności Twoiey, gdybym nie Tobie samey, ale komu innemu; chociaż między Ludźmi Nayzacnieyszemu Rożaniec Twoy ofiarował. Są tego trży słuszne Przyczyny. Pierwsza pochodzi z Osoby Twoiey Naygodnieyszey. Druga z Osob czytaiących. Trżecia z Osoby piszącey, y wydaiącey. Osoby Twoiey Prawo. Czytaiących pożytek. Piszącego wdzięczność, iest przyczyną tey ofiary. Osoby Twoiey

Prawo; bo Rożaniec ieſt Rozumu Twego rodżaiem; Czytaiących Pożytek; bo przez Rożaniec doznaią Opieki Twoiey. Piſzącego wdzięczność, bo Rożańcem wypłaca ſwoy obowiązek.

I. Dwa razy ſtałaś ſię Matką Synowi Boſkiemu Nayniewinnieyſza Panno. Raz gdyś go poczęła w Zywocie. Drugi raz, gdyś go poczęła przez Rozum w Rożańcu. Raz, noſiłaś go w Zywocie Panieńſkim przez dziewięć Mieſięcy. Drugi raz zamknełaś go w pietnaſtu Taiemnicach. W iedney Wcielenia Taiemnicy Obiawiłaś Narodzonego niektorym Wybranym. W trżech Rożańca Częściach: Narodzonego, Cierpiącego, y Uwielbionego razem, całemu pokazuieſz Swiatu. Raz byłaś pozdrowiona od Archanioła Gabryela. Drugi raz od Anielſkiego Męża Dominika. Archanioł był poſłany od BOGA do Ciebie, żeby Cię pełną Łaſki pozdrowił, y Nayważſzą Bogarodzicy oznaymił Godność. Dominik był wybrany od Ciebie y na świat poſłany, żeby Pozdrowienie Twoie ogłaſżaiąc, Łaſki Twoiey Uczeſtnikami Ludzi uczynił. Przez pozdrowienie Anielſkie iednego porodziłaś Syna, ktory ieſt Słowem Rozumu Oyca Boſkiego, w Zywocie Twoim, w czaſie Wcielonym. Przez Rożaniec odradzaſz Synow gniewu, w Synów Łaſki. Niewolnikow ſzatana w Dziedzicow wolności wieczney. Przez iedno pozdrowienie świat zoſtanaprawiony; Przez Rożaniec od oſtatniego upadku ieſt zachowany. Jeżeli tedy Rożaniec ieſt Rodzaiem Swiętey myſli Twoiey, toć wrodzonym Prawem należało go Tobie ſamey ofiarować. Y dla tey to przyczyny zacny Franciſzek Xawery, Dobroczynny Fundator z Godną Heleną chciał, żeby nie pod Jego iaſnym, y zaſłużonym Jmieniem, ale pod Twego Swiętego Jmienia opieką, ten Rożaniec hoynością Jego był wydany. Naſladuiąc bowiem Patrona ſwego, Jndyiſkiego Apoſtoła, ktory do Rożańca oſobliwą miał pobożnosc a będąc wiernym ſługą Twoim, z miłości Twoiey, y oſobliwſzego przywiązania do Zakonu ſługi Twego Dominika; pragnął, żeby Rożaniec, dawno pod Jmieniem Ogrodu Rożanego wydany,

y

y zagubiony, był powiękſzony, rozkrzewiony, y w ſercach ludzkich zaſzczepiony. Jednak że ſwoią Godność, zasługi y dzieła Tobie wiadome, światu chciał mieć utaione; y Rożami Twemi pokryte. Znalazła przed tym Helena Ceſarzowa Skarb Krzyża. Tą nowa pobożna Helena Zakopany po części w niepamięci y oziębłości ludzkiey, Rożaniec Twoy pragnąć wynaleść, ſwoie cnoty y wyborne Przymioty Rożami ubsypała żeby Ciebie, iako Matkę, y Krolową oświadczyła, żeby ten Strumien do tego wrocił ſię morza niezgruntowanych łaſk Twoich, z ktorego wypłynął. Więkſzą maią Fundatorowie Chwałę, ztąd; że ſobie życzyli pod Twoiemi zoſtawać Rożami utaionemi, niżeli z godnością, y cnotami ſwemi być wyiawionemi ludziom; wſzakże Syn Twoy z Boſkiemi Doſkonałościami chciał w Rożańcu zoſtawać utaionym, y bydź przyrownanym do kwiatu Rożowego. A coż mowić o Tobie? alboż ſię nieprzyrownała do Roży Jerychońſkiey? ktora ſto piędzieſiąt liſtkow zamyka w ſobie; iako Cię taką Rożą nazwał Richardus á S. Lau: Lib: 12. Cap: 12. A przez tę liczbę chciałaś wyrazić doſkonałość całego Rożańca. Otoż y Łaſkawi Fundatorowie pragneli być utaionemi w Rożach Twoich, żeby Jch zacność z Twoiey zacności, y zaſług więkſzy zabierała ſzacunek y nadgrodę. Wiedzą bowiem o tym, co powiedział o Tobie Jędrzey Kreteńſki, że będąc w Łaſkach nayhoynieyſzą, małą przysługę naywiękſzemi Zwykłaś nadgradzać Darami: *Maria cùm ſit magnificentiſſima, ſolet maxima pro minimis reddere.*

II. Chciałaś miłoſierna całego Chrześciańſtwa Matko, tych czaſow nieſzczęſliwych odnowić Twoy Rożaniec, kiedy na na katolicki Kościoł, na zwierzchność, y władzę Duchowną, na wiarę y pobożne uczynki wielka powſtała nawolność, żeby łudka powſzechnego kościoła w tych przeciwnych Falach mocną Rożańca Twego kotwicą utwierdziła ſię, y dobrą nadzieię zwycięſtwa w niey pokładała. A coż mowić o tym, Chwale Twoiey poświęconym Narodzie, ktorego Krolową być oświadczyłaś ſię. Jeżeli Krolowa Eſter narod ſwoy na wycię-

cie

cie osądzony, od śmierci uwolniła; iakże my możemy o Twoiey wielowładney wątpić opiece? Jeżeli Estera Rożową Twarzą Swoią gniew Krola zamieniła w łaskę, y dekret śmierci w List uwalniaiący odmieniła; *Ipsa autem Roseo Colore Vultum perfusa.* Æster cap, 15, v. 8. A iak że Ty Krolową naszą będąc o nas zapomnieć możesz? Wyznaiemy, żeśmy Syna Twego, a Pana y BOGA naszego występkami naszemi zagniewali; y gdyśmy powiększali złości nasze, sprawiedliwość Jego powiększyła cięższą karę naszą. Y iuż do tego przyszliśmy stanu, w ktorym choruiący bez nadziei życia zostaiąc, boleściami nieuliczonemi otoczony boleści nieczuie. Jednak że gdy się zapatruiemy na Łaskawą twarz Twoią, widziemy Ją całą Rożową, ktorą gdy BOGU pokazuiesz, gdy się za nami wstawiasz, gdy Rożaniec Twoy za nas na Panieńskiey Twarzy ofiaruiesz, Rzecz iest niepodobna, żeby cię BOG niewysłuchał, żeby nas do łaski y pierwszey całości nieprzywrocił: *Roseo devotionis Rosarii colore vultum perfundit, atq; ita exauditur à Sponso pro reverentia sua.* Mowi uczony Romanius lib, 2, Cap. 4. Sect. 3.

III. Niemogę zamilczeć wdzięczności moiey, za te wszytkie Łaski, y Dary, ktore przez życie moie z hoyney ręki Twoiey odbierałem, odbieram, y odbierać spodziewam się. Znakiem woli Twoiey w pisaniu Rożańca Twoiego była ze mną taka łaska Twoia wspomagaiąca, iaka była z Lewitami niosącemi Arkę Przymierza, bo oni nie czuli ciężaru, ale doznawali letkości w noszeniu, y nowym cudem Arka piastowała piastuiących siebie: *Factum est, ut novo miraculo Arca portaret Portitores suos.* mowi Abulensis in Josue cap. 9. Gdym ia Twoy Rożaniec, ktory Arką Testamentu zowie B. Alan. par. 2. Cap. 9. Przyiął na moie ręce, wyznaię przed Tobą, żem nieczuł w pracy ciężaru, ale umocnienia zdrowia doznawałem, gdy zaś ta praca miała bydź inną chociaż zbawienną przerwana zabawą, nietylko zmnieyszenia zdrowia, ale y niespodziany potrzykroć boleści, mnie upominaiącey doświadczyłem, ktora nie innym lekarstwem, tylko powziętą Rożańca Pracą była zaraz uleczona, y oddalona. Więc iako tamci Lewitowie

witowie zawdzięczyli BOGU Łaſkę ofiaruiąc ſiedm wołow, y ſiedm Barankow: *Cum adjuvaſſet Dominus Levitas, qui portabant Arcam Fœderis, immolabantur ſeptem Tauri & ſeptem Arietes.* mowi Lyranus in 1. Parip: cap. 15. Jak ia na zawdzięczenie Dobroczynności Twoiey oddaię Tobie Rożańca Ofiarę; ktory ieſt podzielony na ſiedm Części; a ſiodma Część, ſiedm ſkutkow Rożańca zamyka w ſobie. Otoż niemogłem ſzacownieyſzey Tobie uczynić ofiary, nad Rożaniec, ktory za Twoim zeznaniem ieſt Tobie po Mſzy Swiętey nayprzyiemnieyſzy. Słuſznie Ciebie nazwał Rożańcem Łaſk Boſkich wſchodni Ceſarz Teodor Laſcaris: *Roſarium gratiarum* (Jn Can: ad S. Deiparam) bo niemożeſz droższą rzeczą za świadczone łaſki być udarowana, tylko Rożańcem. Za tym gdy tę pokorną Przyſługę moią łaſkawie przyiąć raczyſz, mnie w Macierzyńſkiey opiecę Twoiey chowaj nieprzeſtannie. O to pokornie; y uſilnie upraſza, przed Twoim uniżony Maieſtatem.

Naypokornieyſzy y obowiązany ſługa.

Klemens Chodykiewicz.

ELO

ELOGIA

SANCTISSIMO ROSARIO
à Christo Domino, à B. V. MARIA,
à Summis Pontificibus, Jmperatoribus, Regibus, & diversis, Academiis attributa.

Christus ait B. Alano.

EST Psalterium corona gloriæ, constans gemmis meritorum, & auro charitatis. Toties Mater mea coronatur, quoties salutatur. Lib. 1. cap. 24.

Christus B. Alano

Ego pugnabo cum tota curia Cælesti contra impugnantes hanc Devotionem. Par: 2.

Christus B. Henrico Susoni.

Quoties recitatur Rosarium Matris meæ, toties refrigerantur plagæ meæ. Jn vita ejusd.

Christus cuidam pænitenti.

Ecce miserans tui venio: Quidquid per Rosarium petieris, impetrabis. *Onuphrius Elisius.*

Maria Virgo B. Dominico.

Prædica Rosarium, quod est Scutum contra tela inimicorum Murus Ecclesiæ Dei, & liber vitæ, in quo scribuntur humanæ creaturæ. Jo: Cuplen:

Maria Virgo B. Dominico.

Omnes ad Rosarium meum invita, & magnos animarum fructus colliges. Miech: Disc: 243.

Maria Virgo B. Alano.

Veri Psaltæ mei morientur Sacramentis præmuniti, nec ante perdent loquelam, aut usum rationis. P. 2. cap. 7.

Maria

FACULTAS ORDINIS

Fr. Stephanus DROHOIOWSKI,
Sacræ Theologiæ Præsentatus, *Prior Provincialis* Provinciæ *S.* Hyacinthi in Russia Ordinis Prædicatorum.

Jn Dei Filio sibi dilecto, Admodum Reverendo *Patri*, Fratri Clementi Chodykiewicż S. Theologiæ Magistro eiusdem Ordinis & Provinciæ Salutem.

CUm Opus intitulatum: *Rożaniec*, de Sacratissimo Beatissimæ MARIÆ Deiparæ Virginis Rosario, uti hæreditaria Ordinis dote Polonico idiomate à Te compositum, designatus à nobis Theologus, Admodum Reverendus, ac Eximius Pater Thomas Kasprowicż, S. Theologiæ *Magister* recognoverit, et lucæ publicâ dignum judicaverit, proinde Nos tenore præsentium, nostriq; Auctoritate Officii facultatem Tibi damus illud imprimendi, servatis de jure Servandis. Jn Nomine Patris, et Filii, et Spiritûs Sancti, Amen. Jn quorum Fidem his Sigillo Officii nostri munitis propriam *Manum* apposuimus Jn Conventu Generali Leopoliensi Die 20. Septembris 1772. Anno Conservus in Domino

Reg: pag: 4.

Fr: Stephanus Drohoiowski Præsentatus, idem qui supra.

mpp.

Fr Mathias Zukowski Lector, Prior Ostrovnensis et Secretarius Definitorii.

mpp.

JUDICIUM THEOLOGI.

OPus Polonico Jdiomate exaratum, Titulum præferens: *Rożaniec, Z obiawienia y Rozkazu Nayświętszey MARYI &c.* nunc ab Authore suo variis explicationibus Mysteriorum Sanctissimi Rosarii, Sanctorum Patrum Sententiis auctum; Mandatis Admodum Reverendi Patris Provincialis nostri obtemperando, magnâ Voluptate legi in quo cùm nihil sit, quod rectæ fidei bonisq; moribus adversetur, imò multa in hocce opere, solide, et nervosè scripta, præclaris exemplis, stupendis miraculis, hanc præcipuam, precandi Deum àc placandi formam, ab ipsa Sacratissima Dei Matre Virgine Maria adinventam, esse comprobent; ut Corda fidelium, ad tàm salutarem, Deum placandi modum indies magis excitentur, ac Beatissimæ Virgini MARIÆ in cunctis, animæ, Corporisq; necessitatibus opem obtinere valeant, ut luce publica donetur, dignum Censeo.

Fr. Thomas Kasprowicz S. Th. Mgr.

mpp.

Cum assensu Superiorum.

CZĘSC

Maria Virgo B. Alano.

Voló ut Psaltæ mei in vita, & in morte habeant illuminationem, plenitudinem gratiarum, ac libertatem. P. 2. cap. 9.

Maria Virgo B. Alano.

Volo, ut Psaltæ mei immunes fiant à maledictione, cæcitate, obduratione, inopia, & servitute. Jbidem.

Maria Virgo B. Alano.

Recitantes Rosarium meum, sunt Filii mei, & Confratres JESU Christi, unigeniti mei. Par. 2.

Maria Virgo B. Alano.

Ego impetravi à Filio meo, quod omnes in Confraternitate Rosarii, possint habere in suos Confratres totam Curiam Cælestem in vita, & in morte. C. 19.

Maria Virgo B, Alano.

Jnter omnia, post Missam, Rosarium est mihi gratissimum. De dign: Ps: C. 17.

Maria Virgo B. Alano.

Caveant sibi, qui me, & filium meum privant honore Rosarii. Jdem ibidem.

Maria Virgo B. Alano.

Qui me in Rosario tenet, semper me teneat, donec âd me in Paradisum veniat. T. 2.

Maria Virgo B Alano.

Cupio vehementer salutem hominum, quæ obtinetur recitando Rosarium, gratissimum Filio meo, Lopez. lib. 1. Ros.

Maria Virgo B. Alano.

Quamdiu durabit hoc Psalterium in Ordine Prædicatorum, tamdiu florebit in ipso immensum sapientiæ, Observantiæ, Miraculorum Fama, & Gloria apud DEUM, & homines. Lib: 2. de 15. gem.

Maria Virgo Fr. Thomæ Ord. Præd.

Noli timere, Fili mi, quia ego tecum sum: surge de lecto, & prædica Rosarium meum; & ego tibi favebo. Hist: Eccles.

Maria Virgo Mariæ Sanchez.

Perge Filia, in Rosario meo: ego tuis adero necessitatibus, & omnium in eo mihi servientium. Flamma Dom. 4. Quadr.

Maria Virgo Fœminæ recitanti Rosarium.

Confide, filia, & à me certum auxilium expecta; pietatis, & amoris in me pretium. Caractius mir: 20.

SUMMI PONTIFICES

Urbanus IV. Pontifex, Gallus.

Quotidie Christiano Populo per Rosarium bona proveniunt. in Bul. Apost:

Nicolaus V. Pontifex, Sarzanensis.

Rosarium MARIÆ est arbor vitæ, mortuos suscitans, infirmos sanans, vivos conservans. In Breu. ad Card. Marcel.

Sixtus IV. Pontifex, savonensis.

Rosarium institutum fuit ad Gloriam Omnipotentis Dei, & laudem Gloriosissimæ Virginis MARIÆ. In Brev: ad Epis. Syracusæ.

Leo X. Pontifex Florentinus.

Rosarium institutum fuit contra imminentia pericula Mundi. Brev. ad Epis. Renen:

Andrianus VI. Pontifex, Belga.

Per Rosarium flagellatur Diabolus. Breu. ad Confr. Rom.

Clemens VII. Pontifex, Florentinus.

Institutum Rosarii salus est Christianorum. Bulla, Etsi, &c.

Paulus III. Pontifex, Romanus.

Per Rosarium S. Dominicus placavit iram Dei super Galliam & Italiam. Brev. ad Magistr. Gen. Ord. Prædic.

Julius III. Pontifex, Aretinus

Rosarum est decor Romanæ Ecclesiæ. Breve, Cùm Romæ.

Sanctus

Sanctus Pius V. Pontifex, Boschensis

Per Rosarium purgantur Hæresum tenebræ, & lux Catholicæ Fidei aperitur. Breve, Consueverunt.

Gregorius XIII. Pontifex, Bononiensis

Per Rosarium placatur ira Dei, & Intercessio MARIÆ imploratur. Bul. Monet. Apost.

Sixtus V. Pontifex, à Monte alto.

Rosarium institutum fuit à S. Dominico, Spiritu Sancto afflante, ad utilitatem Religionis Catholicæ. Brev: Dum ineffabilia.

Gregorius XIV. Pontifex, Mediolanensis.

Rosarium est destructio peccati, recuperatio Gratiæ, & Gloria Dei. Brev: ad Episc: Syracus.

Paulus V. Pontifex, Romanus.

Concedimus Indulgentias Confraternitati Rosarii, quod est ærarium gratiarum. *Brev:* ad Episc. Tarvisin:

Urbanus VIII. Pontifex, Florentinus.

Rosarium est augmentum Christianorum. Brev. ad Legat. Germ:

IMPERATORES, REGES, &c. &c.

Carolus V. Imperator.

Quotidie expleto Rosario Matris Dei, audiam bellorum negotia Ruger. in vitis Imper

Ferdinandus II. Imperator ad Concilium Tridentium.

Sic DEUS, meritis Rosarii suæ Matris exaltavit Fidem nostram Fontanel. de bel. nav.

Philippus II. Rex Hispaniarum, Philippo III.

Fili, ut regna tua custodias, & in pace teneas, semper tecum Rosarium habeto. Miechov.

Blanca Galliarum Regina, Mater S. Ludovici Regis.

Dedit mihi Deus meritis Rosarii suæ Matris, & servi sui Dominici, Filium Ludovicum, Bonum Hæredem Gallorum. Hist. Gallic.

Alphonsus Rex Portugaliæ, & Joanna Dominicana ejus Filia.

Oremus B. Virgini, ut Rosarium suum regat Regnum nostrum. Hist. Portug.

Sacrum Collegium Cardinalium.

B. Pio V. pro bello Navali ad Æchinandas.

Jbimus ad Sanctam MARIAM super Minervam, voventes Rosario pro Victoria Christianorum. Fontanel debel. nav.

Senatus Venetus de eadem Victoria.

Non Duces, non Vires, non Arma, sed MARIA Rosarii fecit nos victores. Miechoviensis.

Casimirus II. Rex Poloniæ, Generali Ord. Præd.

Sanctum veneror habitum, Sacras obosculor manus: oro, mitte nobis Prædicatores Rosarii, reformatores Populi. Miecov.

Ludovicus X. Navarræ Rex.

Tuum Rosarium, bone Dominice, confirmavit Regnum meum; gratias debeo, ago, voveo. Hist. Rg. Gal.

B. Margarita Dominicana, Filia Regis Hungariæ.

Sit cibus meus Rosarium meum. Miechov.

Joannes Rex Bohemiæ.

Tota fiducia salutis meæ Rosarium. Hist. Bohem.

Universitas Sorbonensis.

Jn veritate testamur majorem nostræ Galliæ partem purgatam manere à pestilenti lue Hæreticorum per Rosarium Dominici Gravina.

Universitas Salmanticensis.

Rosarium, Regalis Ordinis Prædicatorum, Hispaniarum Regna confirmavit in Fide Catholica. Complut.

Univer-

Universitas Bononiensis.

Liberavit nos Deus à Peste, Fame, & Bello per MARIAM Rosarii, unde in Dominam, & Patronam accipimus, Litteræ Universitatis.

Congregatio Rosarii Papiæ, de Peste.

Perpetuo voto vovimus Virgini Rosarii, quia Deus per ipsam salvos nos fecit a Peste.

Et eadem de obsidione.

Jnimici pugnaverunt contra nos, sed MARIA Rosarii fuit Victoria nostra. Literæ ejusdem.

PRZYKŁADY.

Znacźnych Osob do Rożańca nabożnych.

S. Antoni Padewski.

WYkradzione od Szatana Rożańcowe paciorki, na ktorych modliła się Angela Zakonnica Klasztoru Agwerańskiego w Portugaliy, pokazawszy się iey oddał odebrane od Szatana, z wielką iey pociechą: iako pisze Venturini. *Tomo 2.* pag: 162.

S. Karol Boromeusz.

Arcy Biskup Medyolański, y Kardynał.

W prowadził Rożaniec do Seminarium swego, y obowiązał Klerykow, żeby codziennie go mawiali.

S. Gertruda.

Mowiąc Rożaniec, widziała za każdym mowieniem Pozdrowienia, że paciorek zamieniał się w Złotą Kulę, à Bogarodzica pokazawszy się iey w Koronie Rożowey, oznaymiła iey, że iey wdzięczny iest Rożaniec: iako pisze Marchese 15. Februarii.

S.

S. Klara Assyżska.

Zadney sprawy Swięty bez Rożańca nieczyniła, y gdy kiedy nie miała przy sobie Paciorkow Rożańcowych, tedy brała drobne Kamyczki, y na nich liczyła Pozdrowienie Anielskie.

S. Teressa Karmelitow Matka.

Gdy raz z gorącym affektem mowiła Rożaniec, widziała Bogarodzicę trzymaiącą Syna Boskiego na rękach, ktora wzięła od niey Rożaniec, y znowu gdy iey go oddała, Krzyżyk na końcu Paciorkow dyamentami, y drogiemi perłami Cudownie ozdobiony pokazał się, iako sama te widzenie zeznała; w Rozdziale 29. Zycia.

Eleonora Gonzaga Cesarżowa przykazała Dworowi swemu, żeby wszyscy Dworżanie każdey srody, Piątku, y Soboty, klęcząc głośno mowili Rożaniec, spodziewaiąc się, tym sposobem uszczesliwienia Państwa swego. Jako pisze W. X. nasz Herculani w Zyciu iey.

Anna Juliana Gonzaga, Arcy-Xiężna Austryi, na drodzę blisko Miasta Aikala, kazała wystawić pietnaście słupow z wyrażeniem pietnastu Taiemnic, z taką odległością iednego słupa od drugiego, żeby ludzie mogli przed każdym zmowić ieden dziesiątek Rożańca. Jako pisze Gvaltieri Tomo 2. pag. 323.

B. Amadeus Xiąże Sabaudyi.

Postanowił Kawalerow Zwiastowania Bogarodzicy, à tych nie więcey, tylko pietnaście Osob, ktorzy na piersiach noszą w Orderże wyrażenie MARYI. Fundował bogaty Klasztor Kartuzom y chciał żeby w nim pietnastu Kapłanow mieszkaiacych, codzienną Ofiarę za niego czyniło, à tę pietnastą liczbą chciał uczcić na pamiątkę pietnastu Taiemnic Rożańca, iako pisze Gvaltieri Tomo 2. pag. 327.

S. Piotr z Alkantary.

Wszystko odbierał od BOGA, o co prosił przez Rożaniec, y dla tego naymilsze miał mieszkanie w Klasztorze tym, ktory zwał się Rożaniec.

S.

S. Francißzek Salezjuſz.

Wątpiąc o zbawieniu ſwoim, gdy przed Obrazem Bogarodzicy poſtanowił codzień mowić Rożaniec, zaraz uczuł pociechę y upewnienie od BOGA, y te ſłowa napiſał do Matki ſwoiey: Jak ieſt rzecz pożyteczna bydź w piſanym w Rożaniec MARYI, doznało ſerce moie y ſkutkiem doświadczyło; bo przez Rożaniec odebrałem poznanie, y upewnienie zbawienia mego; iako piſze Gvaltieri Tomo 1. pag. 192.

S. Jędrzey Avellin.

Zaſzczepił w Ogrodku pod Cellą ſwoią Brzoſkwiniowe Drzewo, ktore pietnaście Owocow zawſze rodziło, gdy ieden owoc wiatrem był zerwany, z żalem powiedział, umieyſzyła ſię liczba Taiemnic Rożańcowych, ale gdy liczył pozoſtałe Owoce, znalazł zupełną pietnaſtu owocow liczbę, ktore nigdy nie ubywały, chociaż za doświadczone lekarſtwo zrywał częſto y rozdawał Chorym.

S. Camillus de Lellis.

Zſzedłſzy ſię z iednym Kapłanem na drodze, y widząc go bez Rożańca, z podziwieniem zawołał: *Sacerdos ſine Roſario? DEUS bonorū ſuo conſulat.* Upomniawſzy go tedy, darował mu ſwoy Rożaniec, żeby bez niego nigdy nie chodził, y nie pierwey przyſtępował do Mſzy, pokiby pierwey iedney Części Rożańca nie zmowił. Jako piſze tenże Gvaltieri.

OSWIAD-

OSWIADCZENIE AUTORA

UWażaiąc, że Nabożeńſtwo Rożańcowe zwyczaiem Polſkim, z Modlitwami, Litaniami, y Pieśniami, nie dawno w Przemyslu, y we Lwowie ieſt wydane, umysliłem Czytelnika odeſłać do tych Nabożnych Kſiążek, à do cudzego żniwa nie ściągaiąc ręki moiey, ſame iſtotne do Rożańca należące rzeczy dowodnie, iaśnie, y krotko, z przyłączeniem znacznieyſzych przykładow, y Summaryuſza wſzyſtkich Odpuſtow opiſałem; żebym do tak Zbawiennego Nabożeńſtwa wzbudził czytaiących.

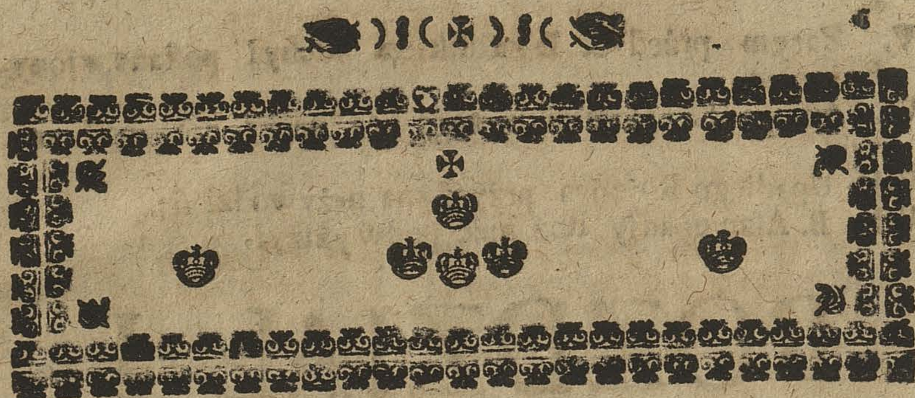
FACUL-

de Cabrera y Aża. ktoremu Alfons VI. Krol darował Miasto Naxera z tak Godnych Rodzicow urodzony Dnia 24. Czerwca Roku 1170. Wziął Jmie S. Dominika Opata z Boskiego obiawienia, ktory pokazał się Joannie, y tego dziecięcia przyszłą iey obiawił świątobliwość. Na czole Dominika widziana była gwiazda, chrzcielnicę zaś tą, w ktorey wodą Sakramentalną był odrodzony w Syna światłości, z białego marmuru nakształt Konchy wyrobioną, z Kalerwegi przenieść kazał do Walissoletu Filip trzeci Krol Hiszpański Roku 1605. a ztamtąd do Madrytu, y w Krolewskim S. Dominika Kościele iest złożona w ktorey sami tylko pierworodni Synowie Krolow Hiszpańskich bywaią chrzczeni na dowod, że S. Dominik z Guzmanow urodzony iest z Krolami spokrewniony. To zaś mieysce, na ktorym urodził się Dominik, tym od BOGA iest udarowane przywileiem, że na nim rodzi się proszek, ktorego zażywaiąc chorzy, do znaią zdrowia y za osobliwszego biorą lekarstwo iako pisze Ceratensis w Życiu Jego. Na tym mieyscu Alfons Krol Kastyliyski Wystawił BOGU Kosciol, a przy nim Klasztor Panien naszych Zakonnych. Dowodem urodzenia S. Dominika, z Guzmanow, iest nadgrobek nad Ciałem Swiętey Joanny Matki Jego napisany, w Kościele Cysterśow de Panafiel, czyli Rupis fidelis, gdzie iest grob dziedziczny Guzmanow; *Hic jacent ossa S. Joannæ uxoris D. Felicis de Guzman, Patris Beati Patriarchæ Dominici ejus piæ memoriæ dicatum asilibus.* Co potwierdził S. Pius V gdy dzień S. Dominika w Krolestwie Hiszpańskim uroczyście święcić pozwolił z tey przyczyny, że on w tamtym Krolestwie z przeświętney Guzmanow Familiy wziął Urodzenie. *In his Provinciis præsertim & Regnis, à quibus Clarissimum idem Ecclesiæ Lumen ex nobilissima Gusmanorum Familia originem duxit.* In Brevi beatus die 25. Junii 1577. Dowodem są dwa Dokumen

kumen

kumenta zapisow, ieden w Kościele Legionu Katedralnym zachowany, na ktorym znayduie się podpisany Dominik temi słowy: *Fray Domingo de Guzman Fundador del Orden de Predicadores.* Drugi w Kościele Zamoreńskim gdzie znaczna Pani Sanctia de Guzman, darowiznę uczyniła. *Fratri Dominico de Guzman,* a te dokumenta widział y czytał Petrus Fernandus. Swiadczy otym Antonius Sersius w Testamencie swoim uczynionym Roku 1221. gdy ieszcze żył na ziemi Dominik temi słowy z Hiszpańskiego ięzyka tłumaczonemi: *Filius est Dominicus D. Felicis Guzman pagi Guzman, atq; Calarvegæ, ubi idem natus Dominicus, Toparchæ, & Joannæ de Aza, Dominæ Decaniarum de Aza cui S. Dominicus Silensis Opem tulit.* Jest dowodem obraz Jego. pod ktorego nogami iest rysowany herb Guzmanow. w ktorym są dwa kotły, a tych sami tylko Grandesowie Hiszpańscy za Kleynot rodowity zażywaią. *Lebetes innuebant Grandes Regni, hi enim soli istis utebantur,* mowi Sandovalius. Wiem ia dobrze, że Swięci ludzie gardzili Zacnością urodzenia, ktora bez cnoty niema szacunku u BOGA, ale tym ktorży tą zacnosć im uymuią, należy dowodami ułatwić wątpliwość. Miał dwoch Braci rodzonych Starszych. Dominik ztych Antoni będąc Kapłanem Swieckim, miłosiernemi uczynkami, a po śmierci Cudami iest Sławny, iako świadczy Gerardus de Frachetto Parte. 2. Cap. 1. Drugi Brat Jego Mames, czyli Mamertus, w zakonie brata swego Bogomyślnością y pragnieniem Zbawienia ludzkiego był zalecony, w Madrycie miał staranie Klasztoru Panien Zakonnych w Kalerwedze Dom Oyczysty zamienił w Kosciol, y liczne cudowne dzieła czynił, umar Roku 1230. pochowany u Cystersow w Kościele S Piotra Gumiela Jzaneńskiego, y z tey przyczyny niektorży przypisuią go Zakonowi Cysterskiemu, ale niesłusznie, bo sam

nawet

CZĘŚC I.

O POSTANOWIENIU ROZANCA

MARYI

BOGARODZICY PANNY.

Rozdziałow Osm Zamyka w Sobie.

I. PRżyczyna postanowienia Rożańca była niezbożność Albigensow.

II. S. Patryarcha Dominik iest pierwszym Fundatorem Rożańca; y zwycięscą tey niezbożności.

III. Dowodzą tego poważni Dziejopisowie.

V. Dowodzą tego Rzymscy Pasterże.

V. Zatym przed S. Dominikiem niebył postanowiony Rożaniec.
VI. Ani po S. Dominiku tego kto inszy nie postanowił.
VII. Upadłego Rożańca przyczyna przywodzi się.
VIII. B. Alan upadły Rożaniec podwyższył.

ROZDZIAŁ I

PRzyczyna postanowienia Rożańca była niezbożność albigensow.

I. Kacerstwo albigensow od Miasta Albiga wzięło swoie nazwisko, w Akwitaniy, niedaleko Tolosy, y w zbudziło rożnych Kacerżow, osobliwie Manicheyczykow błędy, zaraziło nietylko wielką część Francyi, ale y włoskie Miasta trucizną swoią tak zarażało, że wiele osob tym iadem było napełnionych, a na Kapłanow y Zakonnikow okrutne podniosło ręce, iako mowi S. Pius V. *In Bulla Consueverunt: 17. Septembris 1569. Albigensium haeresis per partes Galliarum, & Italiae miserè grassabatur, & tam multos excaecaverat Saeculares, ut in Domini sacerdotes, & Clericos saevissimè fureret.* Uczynili oni związek z rożnemi Xiążętami, Panami, osobliwie z Krolem Aragońskim, wypowiadaiąc niepostuszeństwo BOGU, Kościołowi, y własnemu Krolowi, a nie tylko błędami, ale y licznym woyskiem zmocnili się, wodzem ich był Raymund Hrabia Tolosy.

II. Od rożnych błędow rożnemi zwali się imionami, bo dawnych Kacerżow wzbudzili błędy, trzymali z Manicheyczykami, że dwoch iest naywyższych Bogow, ie-

den

den iest początkiem rzeczy dobrych, a drugi iest początkiem rzeczy złych, nauczali z Pitagorykami przemianę duszy z iednego ciała po śmierci, w drugie ciało. Z Aryuszem sprzeciwiali się wspołistotności Syna Boskiego z Oycem, z Macedoniuszem; Ducha Swiętego czynili niższym od Oyca. Z Nestoryanami nieprzyznawali Macierzyństwa Boskiego MARYI Bogarodzicy y Jey czystości po porodzeniu pierworodnego Syna, nie przyznawali Chrztu y Sakramentow, realną przytomność Chrystusa w Taiemnicy Ołtarza, powszechne zmartwychwstanie ciał ludzkich zaiedną mieli baykę, z posłuszeństwa Rzymskiego Biskupa, iako Głowy kościoła, naśmiewali się. Słowem mowiąc, ani Troycy osob Boskich, ani Wcielenia Syna Boskiego nie przypuszczali, y iuż im więcey niestawało, tylko samego zapierać się BOGA, *nihil aliud nobis restat, nisi ut destruamus Deum*, tak bluznił Hrabia Fuzeński Roku 1209. Dla tego ich słusznie nazwał Gvilhelmus de Nangis in Hist: ad annum 1209. ludźmi zarażonemi, y nieprzyiacielami Wiary. *Homines pestilentes & Fidei refugas Albigenses*.

III. Między Albigensami inni zwali się *Credentes* wierzący, inni *Perfecti*, doskonali, wierzący nauczali, że kto umieraiąc niezmowi Oycze nasz, czyli modlitwę Pańską niemoże bydź zbawionym, iako swiadczy Petrus della Valle, ale Pozdrowienia Anielskiego niekazali mowić y naybardziey się temu sprzeciwiali, iako pisze Gretserus Tomo 4. Bibliothecæ Bignæi Parte. 2. pag: 831. Zawstydziła ich Bogarodzica Cudem, bo gdy iednemu pobożnemu Kapłanowi chcącemu Mszę odprawić, ięzyk urżneli, ow Kapłan w krotce odebrał Język nowy, y pierwsze słowa tym ięzykiem te wymowił: *Ave MARiA*, z podziwieniem y zawstydzeniem niezbożnych. *Cum angelo in vocem laudationis erumpens, Clara Voce Clamavit:*

Ave

Ave MARIA, świadczy Cesarius Dist: 7. cap: 23. in Bibliotheca Cisterciensi Tomo 2. należało tedy, żeby powtarżaniem Anielskiego Pozdrowienia ta niezbożność była zwyciężona, y tak się stało.

ROZDZIAŁ II

S. Patryarcha DOMINIK iest pierwszym Fundatorem Rożańca, y Zwyciężcą tey niezbożności.

I. Wielu mężow Apostolskich pociło się nad zwyciężeniem tych Kacerżow, osobliwie Zakon Cystercyeński, ale bez niczyiey uymy, y krżywdy przyznać potrżeba, że ieden S. Dominik naywięcey pracował przez lat siedm nad wykorżenieniem tego kąkolu, iako mu to przyznaie Petrus de Vallibus Cap. 7. *Unus autem de nostris Dominicus nomine, vir totius Sanctitatis.* Na ten bowiem koniec BOG wybrał Dominika, żeby panuiące na ten czas błędy tam, a potym przez Zakon swoy innych wiekow zwyciężał, y kościołowi świętemu posiłki dawać nieprzestawał. Urodził się w zamku Kalerwega nazwanym, w Oxomeńskiey Diecezyi, nie w Kalagurże, iako inni omylnie piszą, bo Kalagura iest Miasto Biskupie do Metropoliy Brugeńskiey należące. Miał Oyca Felixa, czyli szczęsnego zdawney, zacney Guzmanow Familiy, z Krolami Hiszpańskiemi, Francuzkiemi, y Cesarżami Rżymskiemi Krewieństwem połączoney, pochodzącego, iako się pokażuie w Genealogiy tu przyłączoney. Miał Matkę Joannę de Aza rowney zacności, y cnoty Panie Corkę Garzyi de Aza Alfonsa Krola Marszałka, y Eleonory, wnuczkę Garzyi de Cabrera, y Aza, prawnuczkę Garzyi Orendez Hrabi

de

GENEALOGIA GUZMANA

SANCTI DOMINICI PATRIARCHÆ, FUNDATORIS ORDINIS PRÆDICATORUM.

Regibus Hispaniæ, Franciæ, & Jmperatoribus Romanis Affinis.

Ex Antonio, Sersio, Hieronymo de Villalobos, Petro Barantes, Prudentio de Sandoval, Migvelio, Medrano, Morales.

COLLECTA Anno Dni 1773.

NUNNES COMES DE GUZMAN

Oriundus ex Regia Stirpe Eóbulphi Neómeni Guzman, Regis Magnæ Britanniæ.
Qui Uxorem habuit Hermisindam Ramiri Primi, Regis Hispaniæ Filiam.

Rodericus Nunnes Guzman.
Godo de Lara Uxor.

TRUS Guzman.
lvira Uxor.

Alvarus Guzman.

Fridericus Guzman.

FELIX Guzman, Comes de Calervega. Joanna de Aza Uxor.
Filij Ejus tres Sequuntur

1. ANTONIUS Presbyter, Clarus Sanctitate.
2. Mames, seu Mamertus Frater, & Socius Domini i.
3. Dominicus Calervegæ natus die S. JOANNIS Baptistæ, Anno 1170. Canonicus Regularis, Vir Apostolicus, Fundator Ordinis Prædicatorum, Monialium, Rosarij, & Militiæ JESU, Primus Jnquisitor & Magister Sacri Palatij Apostolici. Die 4to. Augusti Bononiæ feria 6ta. hora meridiana migravit in Cœlum, ætatis suæ 51. Christi 1221. a Gregario IX. Canonizatus 1234. Anno.

ILLERMUS Perez Guzman. Nunnes Rodericus, Teressia, Maria.

US Guzman, Gvillelmesius.

ARUS Perez, Guzman.

RUS Nunnes.

ORA Alphonsi XI. Regis Castilliæ uxor.

ICUS II. Rex Castilliæ.

NNES I. Rex Castilliæ.

RICUS III. Rex Castilliæ.

ANNES II. Rex Castilliæ.

RDINANDUS I. Rex Aragoniæ.

OANNES III. Rex Aragoniæ.

SABELLA Uxor Ferdinandi II. Regis Aragoniæ.

OANNA Uxor Philippi I. Regis Hispaniæ.

AROLUS V. Jmperator Romanorum.

Ferdinandus, Jmperator Romanorum, Frater Caroli V.

Carolus Archidux Austriæ, Filius Ferdinandi I.

HILIPPUS II. Rex Hispaniæ.

HILIPPUS III. Rex Hispaniæ.

Ferdinandus II. Jmperator, Filius Caroli Ducis.

Margarita Regina Hispaniæ,

HILIPPUS IV. Rex Hispaniæ. Anna, Uxor Ludovici XIII. Regis Franciæ

Ferdinandus III. Jmperator, Filius Ferdinandi II. Jmperatoris.

Cæcilia Vladislaj IV. Regis Poloniæ. Filia Ferdinandi II. Jmperatoris.

AROLUS II. Rex Hispaniæ. Maria Teressia Uxor Ludovici XIV. Regis Franciæ,

Maria, Anna, Regina Hispaniæ, Filia Ferdinandi III.

Leopoldus Jmperator, Filius Ferdinandi III

UDVICUS Delphinus, Dux urgundiæ, Filius Ludovici XIV.

PHILIPPUS V. Rex Hispaniæ.

1. FERDINANDUS, Rex Hispaniæ.
2. CAROLUS Rex Neapolitanus, & utriusq Siciliæ, Uxor Amalia, Filia Augusti III. Regis Poloniæ, nunc Hispaniæ Rex.
3. PHILIPPUS, Dux Parmensis.

UDOVICUS XV. Rex Franciæ. xor, Maria, Sophia,. Stanislai LESZ-ZYNSKI Regis Poloniæ, Ducis Lo-aringiæ Filia jam defuncta.

JOSEPHUS I. Jmperator.

CAROLUS III. Rex Hispaniæ.

MARIA, Josepha, Augusti III. Regis Poloniæ Uxor, defuncta.

CAROLUS VI. Jmperator.

MARIA, Teressia, Regina Hungariæ Apostolica, Jmperatrix

JOSEPHUS II. Jmperator regnat.

nawet nadgrobek iego tam położony Swiadczy, że był Zakonu Brata swego Dominika

II, Zacnych y cnotliwych Rodzicow będąc synem, przyszłey Swiątobliwości swoiey znakiem był pokazany od BOGA, bo gdy ieszcze niemowle leżało w kolebce, Ruy pszczoł przyleciał do niego y w otwartych dziecięcia śpiącego ustach, miod zarobił, iako pisze Bartholomæus Tridentinus, y Theodoricus de Apoldia, przez co słodką Kaznodzieyskiego urzędu iego znaczył wymowę. Wpietnastym roku posłany do Palencyi, gdzie nauki kwitnęły, przez lat dziesięć postanowił wina niepiiać, martwiąc ciało swoie, niemniey iednak w Nauce, iako y w pobożności postępował, będąc iednym przykładem dla wszystkich. Gdy w Palencyi wielki głod panował. Dominik sprzedał księgi y inne rzeczy swoie, y pieniądze ubogim rozdał na wspomożenie ich potrzeby; iako pisze tenże Tridentinus Gdy tam widział iedną niewiastę płaczącą, ktorey mąż w niewoli u Saracenow zostawał, a ona niemiała sposobu go wykupić, Dominik z politowania nad nią, siebie samego ofiarował w zastaw męża, poyść w niewolę, żeby go uwolnił, ale mu tego zabroniono; iako pisze Urbevetanus. Po zakończoney Filozofii, y Theologii z wielką pochwałą, został Kanonikiem Regularnym Lateraneńskim w Roku życia swego dwodziestym piątym, a maiąc lat trzydzieści obrany był subprzeorem Oxomeńskim, od Dydaka Przeora natenczas a potym Biskupa, y urząd Kaznodzieyski był mu polecony W Roku trzydziestym czwartym poiachał z Dydakiem iuż Biskupem do Daniy, posłanym do Alfonsa osmego Krol. Kastyliyskiego, dla zaślubienia Corki Krola Duńskiego, Ferdynandowi Synowi Krolewskiemu. Przeieżdzaiąc przez Tolossę, Dominik, iednego nawrocił Heretyka, powrociwszy pomyślnie z Daniy, wzieli wiadomos, że Corka Krolewska umarła, zaczym Dydak z Dominikiem poiachał do Rzymu prosić Innocentego Trzeciego.

go, żeby mogł złożyć Biſkupią godność, ale gdy tey prozby Jnnocenty nieprzyiął, poiachał do Burgundyi, y Cyſtercieńſki Zakon przyiął, y z innemi Cyſterſami, oraz z Fulkonem Biſkupem Toloſańſkim maiąc przy ſobie Dominika, poiachał na dyſputę z Albigenſami, Dominik na dwoch dyſputach w rożnych mieyſcach Cudem naukę ſwoią potwierdził iako świadczy Wallincernenſis, bo napiſawſzy Kſiążkę o wierze Katolickiey według umowy z Heretykami, wrzucił ią w ogień, wrzucili y oni ſwoie piſma, ale ich ogień pożarł, a Dominika trzy razy wrzucona Kſiążka niezgorzała, świadkiem tego cudu ieſt Karol czwarty Krol Francuzki, ktory na tym mieyſcu pozwolił Kościoł wyſtawić, daiąc na to przywiley, a ten ieſt u Percyna in Monumentis Tholoſſanis ad Annum 1206.

Carolus, Dei Gratia Francorum Rex Dudùm tempore „ B. Dominici Confeſſoris, diſputantis de Fide Catholica „ contra nonnullos hæreticos, libris ſuper ipſa Fide confectis, libris ipſorum hæreticorum in ignem, de utrorumq; „ Voluntate projectis, tandem ſicut altiſſimo placuit, qui „ ſemper eſt in Sanctis ſuis mirabilis, & mirabilia operatur, „ ibiq; libris dictorum hæreticorum in ignē remanentibus „ & Combuſtis, libri vero orthodoxæ Fidei, licet bis vel „ ter in ignem projecti, exierunt inde ſemper integri & „ illæſi, cujus modi miraculum in quadam domo, quæ nunc „ dicitur de Duroforti, domicelli fuit Deus operatus &c: „ Actum apud Petram Fontem Anno 1325. *Menſe* octobri. Ten cud uczynił Dominik w Mieście Fanum Jovis nazwanym, gdzie obywatele Kościoł potym wyſtawili za pozwoleniem Krolewſkim.

III. Widząc niebeſpieczeńſtwo Panien, że łatwo od Heretykow bywały zwiedzione, zaczym w Pruliarie wyſtawił dla Panien mieſzkanie y pierwſzych dziewięc w tym mieſzkaniu oſadził Roku 1206. Jmiona ich te ſą: Alaidis, Raymunda, Paulerina, Berengaria, Richarda, Barbe-

ríana, Jordana, Gvilelmina de Bellopente, Carletana, Raymunda, Claretta Genttana, przyłączyła się do nich. Messana, z tych Gvilelminę Przełożoną nad niemi uczynił za pozwoleniem Fulkona Biskupa, opisał im sposob życia Zakonnego, y dał im ustawy, maiąc osobliwą opiekę y staranie nad niemi. Przybywało co raz więcey Panien z nayzacnieyszego Urodzenia y ten pierwszy Klasztor od rożnych Panow maiętnościami udarowany, przywileiami utwierdzony, w znaczney kwitnął świątobliwości życia. Przeoryssza Pruliańskiego klasztoru chociaż iest trzyletnia, ma iednak tytuł Xiężny, y z tego Klasztoru, iako z Matki, do innych Klasztorow wystawienia, były posyłane Zakonnice.

IV. Zebrali się znowu Kacerże in Montem Regalem w Kartaseńskiey Prowincyi, y wzywali na rozmowę z sobą Katolikow, przyszedł do nich Arnaldus Opat Cysterski, Poseł Apostolski z dwonastu Opatami Cystersami wybranemi na tę dyspute, ale gdy ich rozmowienia nie pomagały, powrocili do siebie, sam ieden został się Dominik, nieprzestaiąc z niemi dysputować o wierże, y zamyślał postanowić Zakon Kaznodzieiow, żeby zaczęte dzieło Apostolskiego urzędu nigdy nieustawało. *Ut cæpta, prædicatio remaneret, de Ordinandis perpetuis Prædicatoribus est provisum.* mowi Gvilhelmus de Podio. Zaczym Jnnocentius III. dał mu urząd Jnkwizytora przeciwko nieprawości Heretyckiey, ktory on pierwszy ustawicznemi Kazaniami, dysputami, y Cudami piastował, a po nim w Zakonie Jego dziedzicznym prawem do tych czas zostaie, iako świadczy Syxtus V. in Bulla. Jnvictorum die 13. Apri-
„ lis 1586. gdy tak mowi: Perpetuis Concionibus, & di-
„ sputationum Congressibus, Officioq; Jnquisitionis. quod
„ ei primum Prædecessores nostri Jnnocentius III. & Ho-
„ norius III. commiserant contra hæreticos mirabiliter
„ gessit. Poiachał tedy do Rzymu z Fulkonem Biskupem, gdzie Jnnocentius III. powszechny Sobor Lateraneński

 miał

miał odprawiać, żeby tam nowego Zakonu potwierdzenie wyiednał sobie, Gdy obiawił zamysły swoie Jnnocentemu, znalazł go wtym trudnego, bo na Soborże Lateraneńskim postanowiono było, żeby żadnego, nowego Zakonu niepożwalała Stolica Apostolska, ale gdy we śnie widział nachyłony do upadku Kosciol Lateraneński, ktory wspierał z iedney strony Dominik, a z drugiey Franciszek. pozwolił Dominikowi żeby sobie obrał z dawnych uchwalonych iedną Regułę, według ktorey Zakon Jego żyć miał, Tey nocy modlący się Dominik, widział Syna Boskiego zagniewanego na świat, ktory trzy strżały chciał rżucić na wyniosłych, łakomych, y lubieżnych, ale Bogarodzica Panna Dominika, y Franciszka zalecała Synowi swemu, ktorży mieli świat zepsuty naprawiać, y grżeśznych nawracać, zatym zatrżymał gniew swoy. a Dominik tym widzeniem był pocieszony, y potwierdzony w zamysłach swoich, iako pisże Gerardus de Frachetto, Ceratensis, y Echard Tomo. 1. pag. 15. Potym od Honoryusża III. otrżymał potwierdzenie Zakonu swego Roku 1216.

V. Postanowił Milicię Jezusa czyli zakon żołnierżow, za wiarę woiuiących, ktorży białego y cżarnego używali koloru, a na piersiach Krżyż prżez połowę biały, a prżez połowę Cżarny z liliami na koncach nosili prżyszyty do sukni. Co wyrazil Honorius III. in Bulla Præsentatæ die „ 26. Julii 1220. signaculum Crucis quod defert specia„ liter ad expugnandum hæreticos & defendendam Ecclesiasticam libertatem. Mam tego dowod z dawney kśięgi, pisaney, zachowaney w Klasztorże Seneńskim, ktora Roku 1234. iest pisana, w niey te są słowa o postanowioney „ Milicyi Jezusowey: B. Dominicus instinctu spiritus San„ cti cogitavit facere unum Ordinem laicorum Catholi„ corum in Pænitentia vere viventium, ut eum juvarent „ ad eorum (hæreticorum) perfidiam abolendam, & Fi„ dem Catholicam defendendam & ideo eos primum

appe

„ appellari voluit Fratres Militiæ Jezu. Ten ich koniec był woiować mieczem z heretykami y Wiarę bronić. *Hæreticos omnes viriliter impugnando.* mowi Grzegorz IX. in Bulla: Quæ omnium. die 24. Martii 1235. bo nato czynili solenną Professią; ich Reguły czyli obowiązki wyraził tenże Grzegorz, Licznemi przywileiami y odpustami udarowała ich Stolica Apostolska, pomieniony Grzegorz „ tak ich chwali in Bulla: Egrediens die 22. Decembris „ 1227. Porro vos mori potius, quam pati huius modi „ mala cupientes, in Vobis Machabæos reviviscere facitis. „ dum hæreticos, ac hostes Ecclesiæ, Dominici effecti mi- „ lites expugnatis. Była na ten czas inna Milicia czyli Towarzystwo Kawalerow Kościoła nazwanych, ktorzy tą mieli rożność od Miliciy Jezusowey, że tamci powinni byli woiować z Saracenami na wschodzie, ci zaś z Heretykami na zachodzie, tamci używali samego białego koloru w stroiu, ci białego, y czarnego, tamci czynili ślub dozgonney czystości, ci zaś mieli pozwolone żony, ktore rownego koloru w sukniach zażywały.

Gdy ten Zakon żołnierski po zwyciężonych Albigensach iuż ustawał y w trzeci Zakon de Pænitentia był zamieniony; Krol Hiszpański odnowił go we wszystkich kraiach Państwa swego, y tym Kawalerom pozwolił nosić na piersiach Order Krzyża wpoł białego, y czarnego koloru, z liliami na końcach, ktorym Zakon S. Dominika z dawna pieczętował się iako własnym herbem. Ci zaś Kawalerowie powinni Jnkwizytorom dawać pomocy przeciwko Heretykom, a tego Orderu używać mogą w dni sobie naznaczone, to iest w dzień S. Dominika, iako Fundatora tey Miliciy, w dzień S. Piotra Męczennika, S. Raymunda, w Uroczystość Bożego Ciała, y kiedykolwiek Krol wieżdża do iakiego Miasta, iako to w aktach Kapituły Generalney w Walisolecie odprawioney Roku 1606. iest zapisano: „ Decreto Regio Sancivit atq; Concessit omni-

„ bus prædictis Sanctæ inquisitionis Ministris, ut possint no„ stris Prædicatorum Insigniis albâ videlicet & nigrâ Cru„ ce, floribus veluti liliorum terminatâ & deauratâ super „ vestes, uti ipsisq, decorari. Szczęśliwe Krolestwo Hiszpańskie, że taką zbroią umocniła Wiarę Swiętą, w ktorym zawsze kwitnie stateczność.

VI. Tę Milicię gdy Dominik postanowił, umocnił ią sławnym Orężem Rożańca Swiętego, Roku bowiem 1213. gdy na puszczy blisko Tolosy modlił się za nawrocenie Albigensow. y postem, a krwawym biczowaniem Ciała swego zemdlony leżał na ziemi, pokazała mu się Bogarodzica, y mlekiem piersi swoich, iako drugiego Bernarda posiliwszy, kazała mu ogłaszać Rożaniec, ktorego sposob mowienia obiawiła mu; pisze o tym karmieniu z obiawienia Bogarodzicy B. Alan, Parte 2. Cap: 3. Wpisał się w tę Milicię Jezusową zacny, pobożny, y mężny Rycerż, a osobliwszy Dominika przyiaciel, y Dobroczynny Fundator, Szymon Hrabia Montisfortis, z Hanoniy, pochodzący zdawnych Hrabiow Familiy, Oyciec Jego był Szymon trzeci Montisfortis y Ebroikow Hrabia. Matka Amicia, Corka Roberta Hrabi Leycestryi, narodzony Roku 1190. zaślubił sobie Alixię, Brucharda Montmorensiusza. y Laury Hanoneńskiey Hrabianki Corkę, pobożnością, y cnotliwemi przymiotami zaleconą z ktorey zostawił trzech Synow, Almaryka, Gwidona, Filipa, y dwie Corki z ktorych druga Amicia wystawiła Klasztor dla zakonnic S. Dominika w ktorym przyięła Sukienkę. Ten sławny Rycerż gdy liczne Albigensow poodbierał Miasta y Albigę Stolicę zawoiował, Innocentius III. winszował mu tego zwycięstwa, y te Miasta zawoiowane iemu darował per Bullam: „ Habuisse die 28. Junii 1210. Cum in omnibus tuis, quem „ zelus Domini Contra Fidei subversores armavit, idem „ Dominus Civitatem tradiderit Albiensem. Kazał oraz

żeby

żeby ta Milicia obrała sobie wodza, ktoryby woynę wypowiedział Albigensom, wszystkich zgodnemi głosami był obrany Szymon, ale on tego przyiąć niechciał honoru, zaczym woli Innocentego będąc powolnym, iest ogłoszony naypierwszym woyska Katolickiego wodzem. Dla tego w aktach Rady Cysterskiey Roku. 1216 nazwany iest żołnietżem Jezusa Chrystusa *Miles Jesu Christi*. Między wszystkiemi Jego heroicznemi dziełami było nayznacnieysze zwycięstwo, pod miastem Murellą nad Albigensami cudownie otrzymane, ktore S. Dominik Prorockim duchem niedawno był iednemu Cysterłowi przepowiedział, że nie inaczey będzie pokoy otrzymany, poki pierwey krew Chrześciańska niebędzie rozlana, y ieden z Krolow poki niebędzie zabity, y gdy rozumiał ow pytaiący o śmierci Ludwika Syna Krola Francuzkiego, nie o Ludwiku ia mowię rzekł Dominik, ale inszy Krol wkrotce na woynie będzie zabity; Co się spełniło na Piotrze Krolu Arągońskim, ten gdy opasał Murellę licżnym woyskiem nieprzyiacielskim, y dobywał Zamek, małą liczbą Katolickich żołnierży opatrżony, Szymon Waleczny Herman przybył na obronę Murelli, y naradziwszy się z Fulkonem y innemi Biskupami, między ktoremi był Dominik, y wezwawszy Bogarodzicę na pomoc, odważył się uderżyć na Woysko Albigensow nierownie liczńieysze. bo Szymon miał tylko osim set konnych, a tysiąc pieszych żołnierży, Albigenskiego zaś woyska było na stotysięcy, iako pisże Nicolaus Bertrandius de Gestis Tholos: folio 27. y Wallincernensis. Fulko Biskup wziąwszy w ręce Ukrżyzowanego Chrystusa, y maiąc mowę do woyska pobudzał go do mężney utarczki z ktorego rąk odebrawszy ow Krżyż Dominik, poprżedzał z nim woysko, y gdy się zbliżyło do obozu nieprżyiacielskiego, y mężnie uderżyło na nieprzyiaciela, Szymon raniony został Mieczem, raz w boku, drugi raz na głowie, w tym obrocił się na chorągiew same-

go Krola y złamawszy naymocnieysze Szyki, wielką klęskę uczynił, bo tam Król został zabity, dwadzieścia tysięcy trupem położono, innych raniono, innych w rzece zatopiono, areśztę rozpędzono, iednego tylko z swoiey strony konnego żołnierza utraciwszy, cudownie otrzymał zwycięstwo, y cały oboz nieprzyiacielski zabrał, widział zabite, y obnażone ciało Krola Aragońskiego Szymon y z konia zsiadszy, płacząc całował go, przykład heroiczney miłości zostawuiąc wiekom, iak maią szanować Krolow. W tey utarczce zostaiąc Dominik, Krzyż trzymaiący wręce był nienaruszony, ale Krzyż był trzema przebity postrzałami, ktory do tych czas w Kościele Tolosańskim wielkie ma poszanowanie o czym zrozkazu Krola Francuzkiego, wieku trzynastego, iest napisane znaczne świadectwo, w ktorym te znayduią się słowa: Sub ,, Comite Montis fortis, Magnanimo Duce exercitûs Mi- ,, litiæq; Prætore, Castrorum *Præfecti* erant, Gvido de ,, Levis. Lambertus Jarius, Petrus Voisinus, & Catho Ni- ,, est, Frater vero Dominicus Crucem præferebat; piszą otym ,, Percicinus in Monum: Tholoss: Touron in vita S. Do- ,, mini. Szymon tedy za tak znaczne zwycięstwo chcąc uczynić dzięki BOGU, bosemi nogami szedł do Murelli, y wszedszy do Kościoła, podniosionemi rękami dziękował BOGU, y Bagarodzicy za tak wielkie zwycięstwo, kazał konia swego, y oręże dać ubogim. A Obywatele Mureliańscy pierwszą kaplicę wystawili Bogarodzicy Rożańcowey, bo S. Dominik tegoż Roku 1213. przed tą woyną postanowił był Rożaniec, nieśmiertelną pamięć tego zwycięstwa w Kościele S. Jakuba zapisali, y na obrazie Bogarodzicę wyrazili, przy ktorey z iedney strony S. Dominik, wiedney ręce trzyma Krzyż, trzema postrzałami przebity, w drugiey Rożaniec, z drugiey strony klęczący Fulko Biskup, y *Szymon* Hrabia, Te zwycięstwo tegoż Roku żyiący Pisarz Akwitańskiey Prowincyi wier-

ſzem Łacińſkim opiſał, ktore wydał Monelia in Diſſert: de Roſarii origine:

Dominicus Roſas afferre,
Dum incipit, tam humilis,
Dominicus Coronas Conferre,
Statim apparet agilis.
Veritas ſurgit triumphans,
Quia Dominicus prædicans.
Cælum, & terram commovit,
Ceſſat Serpentis ſibilus,
Redeunt nubes, & jubilus,
Quod Chriſtus nubilos amovit,
Jam fides poterit regnare ,
Crux libere frontem ſignare,
Nec hæreſis inſultabit.

Wſżakże te zwycięſtwo przyobiecała Bogarodzica S. Dominikowi gdy mu Rażaniec Swoy obiawiła, temi ſłowy: ,, Age nunc igitur, meum hoc capeſce Pſalterium, & con-,, ſtanter id prædica. Urbem, hoſtiumq; fidenter invade ,, Cuneos, maxima protinus Divinæ Potentiæ miracula ,, videbis. Jako piſże B. Alanus de ortu & Progreſſu Pſalterii Cap: 3. Jakoż podczas tak krwawey woyny, rżuciła ſtopiędzieſiąt wielkich kamieni na nieprzyiacielſkie woyſka, y bardzo małą liczbą zołnierży ſwoich, ſtotyſięcy mocnego woyſka zwyciężyła, iako świadczy Petrus Cerenſis.

Gdy Toloſſa uporczywie ſię broniła y niechciała ſię poddać Szymonowi Hrabi, on zbliżył ſię z woyſkiem ſwoim, y ſam pod ſame uderżył mury, gdzie kamieniem z murow uderżony, zabity zoſtał, iako drugi Szczepan, Męczeńſka koronę ſwoię tym kamieniem ozdobił, y biiąc ſię w pierſi, duſżę ſwoię BOGU, y Bogarodzicy polecaiąc, zaſnał. *Lapidis ictu lethali accepto, pectus ſuum bis percutiens, Deoq; & B. Virgini ſe Commendans, mortem imi-*

tur B. Stephani, in Domino obdormivit. mowi tenże Dzieiopis; Cap: 86. Dowiedziawszy się o Jego śmierci Honorius III. niewymownie go żałował, nazywaiąc go naymocnieyszym Chrystusa Rycerżem, obrońcą Chrżeściańskiey Rżeczy pospolitey, a Hunbertus piąty Generał Zakonu S. Dominika wpisał go w publiczne Zakonu Akta, iako wielkiego Fundatora y hoynego Dobroczyńcę swego. Te pierwsze zwycięstwo prżeż Rożaniec otrżymał Kościoł, a S. Dominik cudownie dzieła czynił przez niego, bo w samey Lombardyi słotysięcy nawrocił Heretykow, iako pisże Bzovius ad annum 1213.

ROZDZIAŁ III.

DOwodżą tego poważni Dzieiopisowie, Niemała była między uczonemi o pierwszym Rożańca Fundatorże sprżyczka, ale ią ułatwili nie dawno mądrży ludzie dowodnemi wydanemi Pismami, między ktoremi są osobliwsi, Thomas Monelia in Dissertatione de Origine Rosarii edita Romæ 1725. Echard Tomo 1. Bibliothecæ, Benedictus XIV. Tomo 4. de Canonis: SS. Parte 2. Cap: 10 Thomas Mammachi in primo Tomo annalium Ordinis Prædicatorum, niektore dowody tu kładę.

I. Gdy Bianca pobożna Krolowa Francuzka prżez długi cżas niemiała Syna; dziedzica Korony, prosiła S. Dominika na ten cżas we Francyi będącego, żeby Jey uprosił potomka u Pana BOGA, mąż Swięty radził Jey, żeby mawiała Psałterż, Cżyli Rożaniec MARYI, co gdy cżynić zaczęła porodziła Ludwika dziewiątego Krola ia-

ko piſże Ferdinandus de Caſtello in chronico Parte 3 Lib. 1. Cap: 7. bo natenczas S. Dominik był Apoſtołem Rożańca, ogłaſzał go we Francyi, w Hiſzpaniy, we Włoſzech, w Angliy; naywyżſzych, ſrednich, y naypodleyſzych ludzi ucząc ſpoſobu mowienia tego MARYI Płaterża, żeby Wiarę umocnił, pobożność wzbudził, kościoł podnioſł, Cudami, y niezliczonemi pożytkami go obiaśnił. *Jſte eſt Apoſtolus ille Pſalterii, de quo alma Dei Virgo, non ſemel ei facta revelatione; mandatum formamq; dedit eiuſdem prædicandi* mowi B. Alanus de Rupe Jn Apologia Roſarii ad Epiſcopum Tornacen. Cap: 8 num: 10.

II. Mam dowod inny w dwoch Towarżyſzach S. Dominika, z nim razem żyiących, z ktorych pierwſzy Joannes de Monte, cżtery lat po śmierci Jego ieſzcże żyiący do Roku 1225. wydał Kſięgę Mariale nazwaną, w ktorey opiſuie Cuda Rożańca, iako świadcży Antonius Senenſis. Drugi Thomas de Templo, ktory żył do Roku 1280. wydał Kſięgę w ktorey nietylko opiſuie Cuda Rożańca, ale y Apoſtolſkie Kazania, y podroży S. Dominika, iako tenże Senenſis świadcży.

III. Po otrżymanym znacżnym Zwycięſtwie, o ktorym piſałem w Rozdziale drugim, S. Dominik pierwſzą wyſtawił Kaplicę Rożańca w Kościele S. Jakuba. w Murelli, w Kaſżtelu Prowincyi Akwitańſkiey Roku 1213 cżego świadkiem ieſt wyrażony Napis dawnym charakterem przy drżwiach tey Kaplicy, iako piſże Jacobus Percinus L. 1. Anno 1213. *Jndubitataq; eſt Urbis Murelli fides, prout videre eſt veteribus ſcriptum characteribus, ad ingreſſum dicti ſacelli a Cornelius ſnecus ſerm: 8. de Roſario.* Swiadcży, że w Bibliotece Halberſztadzkiego Klaſztoru naſżego, znalazł Kſięgę dawną o Rożańcu piſaną, zaraz po śmierci S. Dominika Drugą, pargaminową Kſięgę znalazł w Kościele S. Piotra, w Kaſztelu Jnſulańſkim. w

ktorey zapisane są Jmiona w Bractwo Rożańca Roku 1227.

IV. Petrus de Vineis Kanclerż Fryderyka drugiego Cesarża, ktory żył Roku 1239. pierwszy nieprżyiaciel dwoch Zakonow S. Dominika, y Franciszka, żalił się na dwa Bractwa, od tych Zakonow postanowione, prżez ktore Parafialne Kościoły w Święta ludzi niemaią, pierwsze Bractwo Rożańca, było drugie Confalonis, czyli czyniących iałmużnę, od S. Bonawentury postanowione, ktorym mocno był prżeciwny ten Piotr, gdy tak o nich napisał Lib. „ 1. Epist: Cap. 37. Nunc autem ut jura nostra potentius „ enervarent, & a nobis devotionem præciderent singulo„rum, duas novas Fraternitates Creaverunt, ad quas sic „generaliter, mares & fæminas receperunt, quod vix unus, „& una remansit, cujus Nomen in altera non sit scri„ptum, unde Convenientibus singulis in Ecclesia earundem, „nostros Parochianos, maxime diebus solemnibus habere „non possumus ad Divina. Jmo quod deterius est, nefas „credunt, si ab aliis, quam ab ipsis audiant verbum Dei. Skarał go BOG za tą nienawiść, bo będąc Posłem na Sobórże Lugduńskim, y tam słusznie oskarżony, był osądzony, y do Apuliy posłany, w ciemnym więzieniu życie zakończył. Jednakże z ust nieprżyiaznych mamy nieomylny dowod że prżed Rokiem 1239. iuż było nowe Bractwo w Zakonie S. Dominika postanowione, a te nie insze było, tylko Rożańcowe. nie od kogo innego, tylko od S. Dominika.

V. Ale naymocnieysze świadectwo mam na ten czas z S. Dominikiem żyiącego, Kapłana Palentyńskiey Katedry, ktory w Testamencie swoim Roku 1221. Dnia 9. Lutego uczynionym, y po Hiszpańsku pisanym, ktory iest wydany Tomo I. Annalium 1756. Pag: 324. tak mowi: „ Jtem „volo, quod honestus Dominus supradictus D. Petrus Gon„zales Telmo, Rector XII. Nicolasarum, ut pote primus

„Minister Confraternitatis, quam fundavit bonus Domi„nicus de Guzman, cum supradicto D. Episcopo, D. Fello, „Sancto Rosario, cujus sum Confrater, curet, ut omnes ve„niant Fratres, & solvantur ipsis &c. Coż może bydź iaśnieyszego, y pewnieyszego nad te świadectwo? a po Polsku tak tłumaczy się: Także chcę, żeby uczciwy Pan pomieniony Pan, Piotr Gonzalez, Telmo, Rżądźca dwonastu Parafiy, iako pierwszy sługa Bractwa, ktore postanowił dobry Dominik Guzman, z pomienionym Biskupem Fello, Swiętym Rożańcem, ktorego iestem w społbratem, staranie miał, ażeby wszyscy Bracia zebrali się, y im było zapłacono.

ROZDZIAŁ IV

DOwodzą tego Naywyżsi Rżymscy Pasterże, Przyznaią, y przywileiami swemi potwierdzaią tą prawdę Rżymscy Pasterże, gdy niekomu innemu, tylko S. Dominikowi postanowienie Rożańca przypisuią, a ich zdanie iest naywiększey powagi, zaczym ich tu pokazuię słowa swoim porżądkiem.

I. Alexander VI. Rodericus Borgia, wnuk Kalista, Hiszpan Podkanclerży obrany Dnia iedenastego Augusta, Koronowany Dnia dwodziestego szostego tegoż Miesiąca Roku 1492. umarł Roku 1503. Dnia 18 Augusta, panował lat XI. Dni VIII. „ Ten in Bulla: Jllius die 13. Junji „1495. Tak mowi: Peripsius Virginis Mariæ merita, & S. „Dominici, hujus Confraternitatis Rosarii, olim Prædica„toris eximii.

II. Leo X. Jan de Medices, Xiążę Floreńſki, obrany Dnia XI. Marca, Roku 1513. Koronowany Dnia 19. tegoż Mieſiąca, umarł Dnia drugiego Grudnia Roku 1521. Ciało Jego z Watykanu przenieſione ad S. Mariam ſuper minervam, w Chorże marmurowym grobie pochowane. Panował lat 8. Mieſięcy 8 Dni 22. Ten in Bulla: Paſtoris æterni. Die 8 Octobris 1520. tak mowi: „ A S. Dominico quædam „Confraternitas utriuſq; ſexûs fidelium, de Roſario ejuſdem „B. MARIÆ Virginis nuncupata, in diverſis mundi parti„bus prædicata fuit.

III. S. Pius V. Michał Ghiſlerius, Zakonu Kaznodzieyſkiego, obrany Dnia ſiodmego Styczńia, Roku 1566, Koronowany Dnia ſiedmnaſtego tegoż Mieſiąca, poſzedł do Nieba Dnia pierwſzego Maja 1572 Panował lat ſześć, Mieſięcy trży Dni dwadzieścia y pięć, od Klemensa, XI. między Swiętemi policżony, Ten in Bulla: Conſveverunt. 17. Septembris 1569, tak mowi: „ Spiritu Sancto, ut credi„tur, afflatus B. Dominicus, Ordinis Fratrum Prædicatorum auctor, cujus Jnſtitutum, & Regulam cum in Mino„ribus eſſemus, expreſſè profeſſi ſumus; ſimili quâ nunc „temporis occaſione - Roſarium, ſeu Pſalterium ejuſdem B. „MARIÆ Virginis nuncupatum excogitavit, excogita„tum per S. R. Eccleſiæ partes propagavit.

IV. Gregorius XIII. Hugo Boncompagno, Bonończyk, obrany Dnia 13. Maja Roku 1571. Koronowany Dnia 15. tegoż Mieſiąca, umarł dnia, 10. Kwietnia 1585. Panował lat 13. Mieſięcy 10. Dni 29. „ Ten in Bulla: Monet A„poſtolus: 158. tak mowi. Memores B. Dominicum Or„dinis Prædicatorum Jnſtitutorem, Cum & Gallia, & Jta„lia perniciofis premeretur Hæreſibus, ad iram Dei pla„candam, & Beatiſſimæ Virginis intercceſſionem imploran„dam, piiſſimum illum Orandi modum inſtituiſſe, quod „Roſarium, ſeu Pſalterium Beatiſſimæ Virginis MARIÆ, „nuncupatur. Et in Bulla: Dudum ſiquidem: Die I. Augu-

ſti

„sti 1578. tak mowi Modus orandi in dictis literis no„stris expressus, Rosarium B. MARIÆ V. nuncupatus „tanquam a B. Dominico dicti Ordinis Fundatore, inventus „existebat

V. Syxtus V. Felix Peretti, Franciszkan, Obrany Dnia 24. Kwietnia, Roku. 1585. Koronowany Dnia pierwszego Maja Umarł Dnia 25. Augusta Roku 1590. Panował lat 5. Miesięcy 4. Dni 4. Ten in Bulla: Dum ineffabilia die 30. Januarii 1586. tak mowi: „ Attendentes itaq; quam Re„ligioni nostræ fructuosum, fuerit Sanctissimi Psalterii, „Rosarii nuncupati, Gloriosæ semperq; Virginis MARIÆ, „almæ Dei Genitricis Institutum per B. Dominicum Or„dinis Fratrum Prædicatorum Auctorem, spiritu Sancto, „ut creditur afflatum, excogitatum.

VI. Clemens VIII. Hyppolitus Aldobrandinus Floreńczyk, obrany Dnia 30 Stycżnia, Roku 1592. Koronowany Dnia iedenastego Lutego, Umarł Dnia 3. Marca. Roku 1605. Panował Lat 13. Miesiąc ieden, Dni trży. Ten in Bulla: Cum Beatus. Die 22. Novembris, 1593. tak mowi: Cum B. Dominicus Ordinis Fratrum Prædicatorum auctor, & institutor spiritu Sancto, ut pie creditur afflatus, Psalterii, Rosarii nuncupati ejusdem B. MARIÆ Virginis institutum excogitaverit, seu invenerit, & in Bulla: Ordo: die 19. Januarii, 1602. tak mowi o Klaźtorże Rżymskim S. Syxta: In Ecclesia ejusdem Monasterii (S. Sixti) S. Dominicus primus B. MARIÆ Virginis Rosarium instituit, & promulgavit. To się powinno rozumieć, że S. Dominik w Rżymie Rożaniec, w Kościele S. Syxta pierwszy raz ogłosił, ale nie postanowił go, bo iuż dawniey we Francyi od niego był postanowiony, a potym Roku 1216. do Rżymu był wprowadzony.

VII. Y na ten to dowod, że S. Dominik był Fundatorem Rożańca. Stolica Apostolska pozwoliła pietnaście Wtorkow Uroczystosc Jego poprżedzaiących obchodzić y

tą kwindennę pierwſzy Odpuſtem udarował Alexander VII. per Breve, cum ſicut 15. Septembris 1657. daiąc tą przyczynę. Erga S. Dominicum, Roſarii B. MARIÆ V. Auctorem. Co Jnnocentius XI. Clemens XI. y Benedykt XIII. potwierdzili.

ROZDZIAŁ V.

PRżed Swiętym Dominikiem niebył poſtanowiony Rożaniec.

Wielka była ſprzyczka przeciwnych ludzi uczonych, upieraiących ſię y uymuiących tą Chwałę S. Dominikowi, że nie on pierwſzy, ale przed nim iuż dawniey był Rożaniec poſtanowiony; ktorych X. Monalia dowodami oświecił, y ich zarżuty ułatwił, co niedawnemi cżaſy Benedykt XIV. mądremi uwagami ſwemi utwierdził. Ja żebym ze wſzelką iaſnością, y łatwością poſtąpił, uważam w Rożańcu iſtotę, y przymioty Jego. Jſtota iego ieſt pamięć całego życia Jezuſowego, w pietnaſtu Taiemnicach zamkniętego, przymioty ſą Paciorki, ieſt modlitwa Pańſka, ieſt pozdrowienie Anielſkie ſto piędzieſiąt razy powtorżone, według tego podziału kładę zarżuty, z odpowiedzią.

I. Modlitwa Pańſka, cżyli Pacierż był w używaniu u pierwſzych Chrżeścian za cżaſow Apoſtolſkich, erant „autem perſeverantes in doctrina Apoſtolorum & Comu„nicatione fractionis panis, & Orationibus, było oraz w używaniu y pozdrowienie Anielſkie, iako otym mamy dowod w Liturgiy S. Jakuba, za świadectwem ſiodmego

po-

powszechnego Soboru; ale niebyła wyznaczona liczba tey modlitwy dwoiakiey, z pamięcią *Taiemnic* Chrystuso-wych, zaczym Apostołowie, y pierwsi Chrześcianie znaczyli przyiżte Bractwo Rożańcowe, ale go niepostanowili.

II. Używanie Paciorkow było zdawna w obyczaiu u Pogan, y u Chrześcian, pozwalam na to, rzecz iest pewna, bo Chinczykowie, Japończykowie, y Turcy maią do tych czas ten zwyczay, że trzymaiąc w rękach paciorki, z drogich Kamieni, albo z kostek rożnych owocow, na nich zwykli się modlić, iako pisze Joannes Rebellius in Tract. de Rosario lib. 2 Cap. 6. Ale coż to należy do Rożańca, czyliż Poganie na tych paciorkach Rożaniec mowią? ktorzy niemaią Wiary Chrześciańskiey, chyba że oni używaniem tych paciorkow zawstydzaią Chrześcian, wstydzących się nosić Rożańca, y mowić go nabożnie. Zażywali paciorkow rożni Pustelnicy na wschodzie, y zachodzie iako świadczy Zozomenus y Nicephrus, inni S. Benedyktowi, y W. Bedzie to przyznaią, y Piotrowi Ambianeńskiemu Pustelnikowi. Chwalebny był tych Pustelnikow zwyczay, na paciorkach modlić się, ale że za czasu S. Benedykta y Bedy w używaniu nie było Pozdrowienie Anielskie, bo Odo Biskup Paryski wydał Dekret Roku 1196, ktorym obowiązał ludzi, żeby do Pacierza, y składu Apostolskiego przydawali Pozdrowienie Anielskie: „ Exhortentur populum Sæpe Presbyteri ad di-„cendam Orationem Dominicam, & Credo in Deum & „salutationem B. Virginis. dla tego Joannes Mabillon, Francuz Benedyktyn, sławny mądremi licznemi wydanemi dziełami swemi, przyznaie, że ani S. Benedykt, ani W. Beda niepostanowił Rożańca. Si salutationis Angelicæ usus nondum involuerat, ut superius ostendimus, Ævo S. Benedicti, neq; Bedæ, frustra ejus institutio ad illa tempora revocatur. Jn Præf: ad sæculum 5. Benedictinum. num: 125

125. Czego dowodzi Alexander Natalis, Graveson, Monelia, y Benedykt XIV. Zatym chociaż S. Benedykt z swoiemi Zakonnikami na paciorkach modlił się, ta iednak modlitwa nie była Rożańcem, co się tycże W. Bedy, mało bardzo podobna była przyczyna przyznania Jemu Rożańca, bo z tey przyczyny, że Bedes w ięzyku Angielskim znaczy Rożaniec, ale pomieniony Mabillon nie od tego słowa Bedes, ale od tego słowa Beltis nazwisko bierze, to zaś słowo Beltis ma swoy początek od słowa Saskiego Belt, ktore w Łacińskim ięzyku znaczy pasek *Cingulum*, czyli sznurek, ktorym są przewleczone paciorki, iako to tłumaczy Henricus Spelmanus in Glossario mediæ, & infimæ Latinitatis, Caroli Ducangii, y tego słowa zażył Sobor Celichiteński w Anglii Roku 816. gdzie w Kanonie 10. postanowiono, żeby przy pogrzebie Biskupow siedm Beltyd pacierzy mowiono, *Septem Beltzaum Pater noster pro eo cantetur*, a ieśliże ta słuszna przyczyna przypisania Rożańca W. Bedzie, niechay każdy sądzi.

III. Powtarzanie Pozdrowienia Anielskiego na paciorkach przyznaie Polidorus virgilius Lib. 5. de Inventoribus rerum Cap. 9. Nieiakiemu Piotrowi Pustelnikowi za czasu Urbana drugiego, ale iego zdanie zbiia uczony Mabillonus, za zmyślonego maiąc tego Pustelnika. Erimannus u Dacheriusza Tom. 12. pag. 414. wspomina nieiakiego Pustelnika, ktory miał widzenie Bogarodzicy, broniącey Teodoryka dla modlitwy Ewy, żony Jego, ktora codziennie sześćdziesiąt Pozdrowienia Anielskiego zwykła mawiać; y ztąd zaczął się zwyczay powtarzania Anielskiego Pozdrowienia; ten iednak Pustelnik, ani się zwał Piotrem, ani te powtarzanie Pozdrowienia było nazwane Rożańcem.

Mawiała na paciorkach te Pozdrowienie S. Gertruda, mawiaią Bracia Kartuzow, mawiali Kameduli w chorze zamiast godzin Kapłańskich, mawiała S. Brigida,

y te ich paciorki zwane Koronkami, y Rożańcami, ale niebyły istotnym Rożańcem, tylko nieiakiemi początkami, y podobieństwem Rożańca, bo niemiały tey liczby, tego sposobu, y rozmyślania Taiemnic odkupienia naszego. Hæc omnia profecto Rosarii fuerunt quodam modo rudimenta: mowi Benedykt XIV.

ROZDZIAŁ VI

PO Swiętym Dominiku niebył Rożaniec od kogo innego postanowiony.

Troiaki tu znayduie się zarżut, inny bowiem B. Alana uznaią za pierwszego Fundatora Rożańca, inni postanowienie Rożańca przyznaią Jakubowi Sprengerowi, inni innym Zakonom; ale iak niesłusznie, zobaczemy.

I. Byli tacy, ktorży pierwsze Rożańca postanowienie przyznawali B. Alanowi, imieniowi ich przepuszczam, ale ich poważne świadectwa zawstydzaią. Swiadczy Joannes Trithemius Opat Lib. de scrip: Eccl: ktory Niemcem zowie Alana, nie dla narodu, bo on był rodem Francuz, z Brytaniy w Armoryce urodzony, ale dla mieszkania długiego w Niemieckich kraiach, tak mowi o B. Alanie, że on Rożaniec MARYI dawno zaniedbany wzbudził, y znowu postanowił, czyli wprowadził, co Stolica Apostolska potwierdziła. „ Rosarium „& Passionis Christi recordativum Psalterium, quod diu

„jam fuit neglectum, revocavit ad mentes, & exercitia ho-„minum, ob cujus honorem Confraternitatem instituit, „quæ per Apostolicam sedem confirmata indies augetur „& multis salutare præbet exercitium. Otoż według te-go świadectwa, B. Alan wzbudził, y przypomniał zaniedbany Rożaniec, ale go on pierwszy niepostanowił.

Drugie świadectwo daie Antonius Senensis in Bibliote-ca Sancta, ktory Alana nazywa mężem w Piśmie świętym uczonym, Kaznodzieią sławnym, Zakonnikiem doskonałym, Bogarodzicy osobliwszym Miłośnikiem, o Rożańcu zaś tak mowi: „ Sodalitii quoq; illius, quod sub „nomine Rosarii Divæ Virgini dedicatum est, Instaura-„tor, ac Promotor. Trzecie świadectwo mam z dawney Księgi Klasztoru Tolosańskiego, w ktorey taki dowod o Rożańcu iest zapisany, że Roku 1492. w kilka lat po śmierci Alana było odnowione dawne Bractwo Rożańca. Ad laudem Dei omnipotentis & B. Virginis MARIÆ sub Anno Domini 1492. circa finem Aprilis fuit renovata antiquissima, & Sanctissima Confratria Rosarii seu Chappelletti ejusdem Gloriosæ Virginis MARIÆ, in præsenti Conventu Ordinis Prædicatorum. Natym świadectwie wyiętym z tey Księgi podpisał się X. Lafon, Xięża Benedyktyni, Senat, y inni godni ludzie Tolosańscy, otoż B. Alan odnowił te Bractwo. ale go niepostanowił.

II. Martinus Navarrus in Miscellan. 4. de Rosario num. 4. chociaż godny, pobożny, y mądry człowiek, wtym iednakże mocno był omylony, gdy postanowienie Rożańca Jakubowi Sprengerowi przyznał temi słowy: Anno Domini 1476. quidam egregius Doctor Ord: Prædicatorum, nomine Jacobus Sprengerus instituit solemnem, & generalem omnibus Christianis utriusq; sexûs, confratriam Rosarii, niedziwuię się temu, że tak zacny człowiek w tym się omylił, bo *quandoque dormitat Home-*

rus

-ws. Tą omyłkę sam X. Sprenger poprawuie, gdy w Xięgdzę dawney Kolońskiey tak mowi: „ Ego Fr. Ja„cobus Sprengher, S. Theologiæ Doctor, Prior Conven„tûs Coloniensis Provinciæ Germaniæ Ord: Prædicatorum „Anno Reparatæ salutis 1475. in Festo natalitio B. V. MARIÆ, cum auctoritate Reverendissimi Patris, ac D. Alexandri, Episcopi Foroliviensis, per Germaniam cum potestate Legati a Latere, Nuncii Apostolici, constitutiones sequentes multorum S. T. Doctorum examine, consilio, et judicio approbatas ordinavi de antiqua, devotissimaq; Confratria Rosarii Beatæ Deiparæ. et curavi publicari: Te Sprengera wyznanie wspomina Ferdinandus de Pineda Lib. 2. de Rosario Cap: 7. a. 1. A możesz bydź co iawnieyszego nad te samego Sprengera wyznanie, ktory dawnego Bractwa Rożańcowego uczynił porządek? Potwierdzam tą prawdę powaga Sixtusa piątego, ktory potwierdzaiąc dawne odpusty, Rożańcowi nadane od Urbana czwartego, od Alexandra czwartego, y od Klemensa czwartego, tak mowi in Bulla Ea Die 12, Maii 1479. że odnowiony iest dawny zwyczay wrożnych częściach zachowany, mowienia tyle Pozdrowienia Anielskiego, ile iest Psalmow Dawidowych „Ab „aliquo tempore citra, innovatus est certus modus, sive „ritus orandi pius, & devotus, qui etiam antiquis tem„poribus a Christi fidelibus in diversis mundi partibus „observabatur - - et iste modus orandi Psalterium Vir„ginis MARIÆ vulgariter nuncupatur. Toć z tych mocnych dowodow mamy pewność, że ani B. Alan, ani Sprenger był Fundatorem Rożańca.

III. Sacra Rituum Congregatio zakazała nowy Rożaniec serafiezny nazwany, oraz obrazy malowane Bogarodzicy, podaiącey Rożaniec Swiętemu Franciszkowi, y Swiętey Klarże, przez Dekret wydany Dnia 15. Marca

Roku 1664. ktory to Dekret potwierdził Alexander VII. per Bullam: Jn ſupremo Die 28. Martii 1664.

Poſtanowiony był oraz nowy Rożaniec na Cżeść TROYCY Swiętey w Toloſie, o tym Rożańcu wydana była Kſiążka Francużkim ięzykiem o cżym dowiedziawſży ſię Klemens XI. zdał tą ſprawę Sacræ Congregationi Rituum, ktora prżez Dekret wydany 21. Liſtopada Roku 1711. tą wydanę Kſiążkę w reieſtr zakazanych Kſiąg policżyła, a Klemens XI. ten nowy Rożaniec zakazał per Breve: Jn ſupremo Die 8. Martii 1712.

ROZDZIAŁ VII

UPadłego ROZANCA prżycżyna prżywodzi ſię

Troiaka morowa zaraza była prżycżyną tego upadku, pierwſza zabiiaiąca ciała ludzkie, druga zarażaiąca duſże, a te razem złącżyły ſię Roku 1349. z Kacerſtwem y odſzcżepieńſtwem.

I. Pierwſża zaraża trwała prżez lat pietnaście, ztaką zgubą ludzi, że z tyſiąca oſob ledwie iedna pozoſtała ſię żyiąca a na innych mieyſcach ledwie trżecia część zoſtała, a nie na iednym to mieyſcu, nie w iednym Krolestwie, ale po całym prawie świecie panowała. Jnni prżypiſowali prżycżynę tey zarazy Zydom, ktorży wody pozarażali chcąc wygubić Chrżeſcian, inni wielkiey ſżarańcży, ktora całą Europę napełniła, y aż do Jndyi

dyi zaleciała. Pozoſtały Miaſtá, y wſie puſte, bydło bez ſtraży włoczyło ſię po polach, pola laſem zaraſtały, y Polſka tak była ſpuſtoſzała, że Kazimierz Wielki muſiał z Saxoniy ściągać ludzi, y podgorſkie oſobliwie oſadzać kraie.

II. Druga zaraza była nowych Kacerżow Flagellantium nazwanych, ktorży biczuiąc ſię do krwie rozlania, y niby pokutuiąc, zwodzili ludzie nauczaiąc, że prżez takie biczowanie ſię, grżechy bywały odpuſzczone, przez co znoſili Sakrament pokuty, y ſłuſznie od Stolicy Apoſtolſkiey byli potępieni. Te kacerſtwo zaraziło Ziemię Włoſką, Francuzką, y Niemiecką.

III. Trżecia zaraza była odſzczepieńſtwo y podzielenie Kosciola, bo gdy Grżegorż XI. z Awenionu prżenioſł Stolicę do Rżymu, po iego śmierci obrano w Rżymie Urbana VI. za głowę Kościoła a w Awenionie obrano Klemenſa VII. ktorego ſtronę trżymała Francia, y Hiſzpania zwielkim pomieſzaniem pokoiu y upadkiem Chrżeściańſtwa, y dla tego muſiano prżyimować do Zakonu mniey ſpoſobnych ludzi, ktorży chroniąc ſię oſtrości Zakonney, o powiękſzenie Chwały Boſkiey mało dbali.

ROZDZIAŁ VIII

B. Alan Upadły, Rożaniec podwyżſzył.

I. Wybrał BOG na wſkrżeſzenie Rożańca ſwego Alana, rodem z Brytanii, męża cnotliwego, mądrego, y

prawdziwego naśladowcę S. Dominika, ktoremu pokazawszy się Bogarodzica Panna, kazała mu odnowić Rożaniec, y na dowod swoiey miłości włożyła na szyie iego Rożaniec, a pierścieniem, z włosow Głowy swoiey Swiętey uplecionym zaślubiła go sobie. Pokazał mu się y Zbawiciel Pan przy Mszy w nayświętszey Hostyi, y grożąc mu śmiercią, kazał mu ogłosza Rożaniec, podobne miał widzenie y S. Dominika, ktory go oto upominał iako o tym obszernie pisze Andreas de Coppenstein Lib. 1. de Rosario Cap. 17. zaczym B. Alan z niewymowną ochotą opowiadać począł Rożaniec, wystawiaiąc Ołtarże Bogarodzicy, wpisuiąc ludzi do tego Bractwa, z takim Zbawiennym pożytkiem, że kiedy kogo widziano nienabożnego zaraz mu zarżucano, że albo ten niemowi Rożańca, albo go niedbale odmawia, sam zaś Alan osobliwszym był MARYI sługą, y Apostołem Rożańca. zawsze w ustach maiąc iey pozdrowienie, żadney rzeczy nie zaczynał, poki pierwey klęcząc, nie zmowił Pozdrowienie Anielskie, opowiadał on Rożaniec przez lat pietnaście, y w dzień Narodzenia MARYI, ktorego Dnia Rożaniec był wprowadzony do Kolna Roku 1475. przeniosł się do Nieba po nadgrodę wieczną.

II. Po śmierci B. Alana W. X. Jakub *Sprenger*, Przeor Koloński, y Jnkwizytor, potym Prowincyał Niemiecki, na koniec Arcybiskup Salisburski, miał widzenie, y napomnienie Bogarodzicy, zaczym nayprzod w Kolnie , a potym w innych miastach przez niego Rożaniec był rozkrzewiony, skutkiem Rożańca był pokoy zawarty po długiey krwawey woynie, między Fryderykiem trzecim Cesarzem, y Xiążęciem Burgunckim, wpisali się wtenczas w Rożańcowe Księgę Fryderyk trzeci Cesarz, ktory swoie, y Leonory Zony swoiey Jmie wpisał Alexander Kardynał, Biskup Forliwski, Poseł Apostolski tam przytomny, Adolphus Arcy Biskup Elektor

Moguńſki Jan Arcy-Biſkup Elektor Trewirſki, Arcy-Biſkup Elektor Koloński, z licżnymi Biſkupami y Panami, iako to z Elektorem Xiążęciem Palatynem Renu, z Albrychtem Xiążęciem Elektorem Saſkim, z Xiążęciem Elektorem Bawarſkim, Brandeburſkim, y z licżnemi Xiążętami te Bractwo przyięli, a Kardynał Alexander na proźbę Ceſarża Te Bractwo zaraz potwierdził per Diploma Et ſi glorioſos, y do Syxtuſa *piątego* piſał o potwierdzenie tego, co chętnie ucżynił Syxtus Roku 1586. a gdy ſię ſława tych przykładnych Panow rozgłoſiła po rożnych kraiach, zaraz y inne ſławne Miaſta przyimować poczęły Rożaniec, w Auſżpurgu trżydżieści dwa tyſiące oſob wpiſało ſię, w Akwiſgranie trżynaście tyſięcy oſob, w Bazylei ſiedm tyſięcy cżteryſta oſmdzieſiąt cżtery, w Frankforcie dzieſięć tyſięcy, w Brabancyi trżydzieści tyſięcy.

Y w innych, ktore tu dla krotkości niewylicżam, o tym piſże Abraham Bzowius Tom. 18 Annalium pag: 148. Andreas Rovetta Brixienſis in anima alanæi operis.

CZESC II

O ISTOCIE ROZANCA

Ta Częśc Zamyka w ſobie Rozdziałow Cztery.

I. CO ieſt ROZANIEC, y iakiego nazwiſka.
II. Wiadomości Rożańca obiaśniaią ſię.

III. Modlitwa Pańska wyraża się.
IV. Zacność Pozdrowienia Anielskiego pokazuie się.

ROZDZIAŁ I

CO iest Rożaniec, y iakie Jego nazwiska?

I. Rożaniec wistocie swoiey iest sposob modlenia się BOGU, na cześć Bogarodzicy Panny, w ktorym przez pietnaście dziesiątkow Pozdrowienia Anielskiego, z przyłączeniem Modlitwy Pańskiey, rozmysla człowiek pietnaście Taiemnic odkupienia naszego, Niedosyć tedy iest ięzykiem powtarżać tę modlitwę, ale należy myslą rozważać te Taiemnicę; przez co ma to szczęście człowiek, że rozmawia o Chrystusie z BOGIEM, y MARYĄ, takiemu to właśnie służą słowa S. Jana Złotoustego. „Homilia 2. de Oratione: Considera quanta est tibi con„cessa felicitas, quanta gloria attributa, Orationibus fa„bulari cum Deo, cum Christo miscere colloquia, opta„re, quod velis, quod desideras, postulare.

II. Dwa chwalebne nazwiska ma ta Modlitwa, pierwsze, że ią zowią Psałterżem Anielskim, drugie, że Ją zowią Rożańcem, nazywa się Psałterżem Anielskim, bo iako w Psałterżu Dawida zamyka się sto pięćdziesiąt Psalmow, tak wtey Modlitwie zamyka się sto-pięćdziesiąt Pozdrowienia, z przerwaniem iednak y przydaniem, po każdym dziesiątku, Modlitwy Pańskiey, na dowod, że te nabożeństwo swoy szacunek zabiera z Chrystusa zasług. Zowie się Anielskim Psałterżem, bo sło-

wami Anielskiemi Pozdrawiaiąc Bogarodzicę, zasługuiemy sobie na Jey opiekę; iako mowi S. Bernard. „Su„per Missus, non est accepta Oratio in conspectu salva„toris quæ non per transitmanus Gloriosæ Virginis. Więc iako Kapłani, y Zakonnicy w Chorach mowią Psałterż Dawidow, tak Ludzie świeccy mowią w Kościołach Psałterż Anielski. Dwadzieścia podobieństwa Rożańca do Psałterża pięknie pokazuie B. Alan, ale że te wyrażenie iest osobliwsze, zatym ia tamte z uszanowaniem miiam, ktoryby zaś ztych dwoch Psałterżow był zacnieyszy, nie moiego iest umysłu o powiedzić z uymą iednego, a przyznaniem drugiemu, dawno na te pytanie odpisał B. Alan Frydrykowi Biskupowi Tornaceńskiemu, wyznaiąc że pierwszy iest drugiego Początkiem, drugi iest pierwszego udoskonaleniem. Przewyższa Psałterż Dawida dawnością Psałterz Anielski, trudnością mowienia, y używaniem częstszym w Chorach Kościelnych, iako Modlitwa publiczna, y własna Kapłanow, y Zakonnikow, przewyższa Anielski Psałterż, Psałterż Dawida zacnieyszym skutkiem ktorym iest Wcielenie słowa Przedwiecznego, godnością, bo iest początkiem nowego Testamentu, bo stary był cieniem iasności, y prawdy figurą, y powszechnym pokoiem, ktory uczynił Syn Boski między Bogiem, y między ludźmi, ktorego pragneli dawni Oycowie, ale niemieli szczęścia widzieć go.

III. Zowie się ta Modlitwa Rożańcem, a ten tytuł od samego postanowienia swego iest iey dany, iako świadczy Antonius Sersius, Kapł n Palentyńskiey Katedry, ktory razem żył z S. Dominikiem, y Roku 1221 wosm lat po postanowionym Rożańcu, tą Modlitwe Swiętym Rożańcem zowie, w Testamencie swoim, iako wyżey o tym się mowiło, y tym tytułem nazywa go Leo X. Julius III. Pius IV. Sixtus V. y inni, Pod tym tytu-

łem pisali o tey Modlitwie rożni uczeni ludzie, ktorych do Roku 1675. sto piędźiesiąt znayduie się, a między temi obszernie pisali o Rożańcu, W. X. Wieira sławny Krolow Portugalskich Kaznodzieie, y W. X. Reviglioni. Przyrownana iest ta Modlitwa do Roży, dla tych własności, że iako w Roży znayduią się troiakie listki, zielone, czerwone, y we srodku żułte, tak w Rożańcu zamykaią się trzy Części życia Jezusowego, Zielone znaczą Taiemnice wesołe, czerwone znaczą Taiemnice Bolesne, żułte znaczą Taiemnice chwalebne a iako Rożę otaczaią kolce, gałąski y kwiaty zdobią, tak przez Kolce znaczy się pokuta nawroconych przez Rożaniec, przez gałąski znaczy się opieka MARYI, ktora pokrywa Rozaryanow, przez kwiaty znaczy się korona Chwały, ktora nabożnych uwięczy w Niebie. Potwierdziła Bogarodzica ten tytuł Rożowy Modlitwy swoiey znacznym cudem, o ktorym pisze Klemens Losovù Serm: 1. de Rosario, Gdy po S. Dominiku zaniedbane wcale było to Nabożeństwo, na ukaranie grzechow ludzkich, BOG dopuścił morowe powietrze, ktore nie tylko gubiło ludzi, ale y pozostałych ieszcze nocnemi strachami bardzo trapiło, uciekli się przestraszeni ludzie do iednego Pustelnika, ktory miał obiawienie od Bogarodzicy Panny, że te strachy, y powietrze miało ustać przez odnowienie Modlitwy Rożańcowey; niemaiąc tedy owi ludzie znizkąd Rożańcow, zrobili sobie Paciorki z drzewa, y gdy te drewniane Paciorki na sznurkach nawlekane, złożyli na Ołtarzu dla Poświęcenia onych, zamieniły się zaraz w Rożowe wieńce, tym cudem potwierdziła Bogarodzica tytuł Rożowy, Modlitwy swoiey, y pobudziła ludzi do Nabożeństwa.

ROZDZIAŁ II

WŁaſności ROZANCA Obiaśniaią ſię.

I. Poczyna ſię mowić Rożaniec od Krżyża Swiętego, ktorym nayprżod prżeżegnać ſię należy, bo wyrażenia Krżyża Swiętego na ſobie, używali pierwſi Chrżeſcianie, żadnego dzieła niezaczynaiąc poki ſię tym zbawiennym znakiem nie uzbroili, y ten zwyczay w Kościele Chryſtuſowym zawſże kwitnąć, y kwitnąc nieprżeſtaie, iako piſże Tertullianus Lib. de Corona Milil: Cap: 3. S. Cyrillus Jerozolimſki Cathecheſi 4. S. Jan Złotouſty Hom. 21. ad Paulum Antiochenum, Krżyż bowiem ieſt znakiem, y charakterem Chrżeſcian, iako mowi S. Auguſtyn „Tract. 118. in Joan: ſcio, quia chriſtiani erant „nam omni horâ frontes ſuas ſigno Crucis, in qua Chri„ſtus eorum paſſus eſt; ſignabant, Czynili to Swięci Męczennicy idąc na śmierć, a Damianus Göez piſże ze w Murżyńſkiey Ziemi Chrżeſcianie na ſżyi noſili krżyżyki, a Mniſi w Rękach, w Japońſkim Kroleſtwie poganie pietnowali na czołach Chrżeſcian Krżyże dla wzgardy, iako piſże Cornelius a Lapide. Używanie Krżyża z tradycyi dawney dowodzi Tertulian. Jeżeli tedy całe Chrżeſciańſtwo od Krżyża Swiętego dobre uczynki zawſże zaczynało zdawna, iakże Rożaniec bez Krżyża ma poczynać ſię? bo ieżeli Rożaniec ieſt oswiadczeniem Wiary Chrżęſciańſkiey, toć należy, żeby od Krżyża zaczynał ſię ieżeli Rożaniec ieſt iednym Krżyżem dla Taiemnic, kto-

ze zamyka w ſobie, toć od tego znaku ſłuſznie poczynać ſię powinien.

II. Modlitwa Pańſka czyli Pacierż mowi ſię przed każdym dzieſiątkiem Pozdrowienia Anielſkiego, bo Chryſtus JEZUS ieſt końcem każdey naſzey Modlitwy, a że koniec zawſze ieſt początkiem w umyſle ludzkim, dla ktorego każde dzieło zaczyna ſię, toć ſłuſznie od Pacierża zaczyna ſię Rożaniec.

III. Pietnaście Pacierży mowi ſię w całym Rożańcu, dla tey przyczyny, ktorą daię B. Alan z widzenia iednego S. Bernarda, ten bowiem Swięty Opat proſząc BOGA, iakim by ſpoſobem mogł cierpiącemu Chryſtuſowi przypodobać ſię, w Niedzielę białą czyli P ſſionis, był zachwycony, y widział Chryſtuſa, Krzyż dzwigaiącego, ktory do niego tak mowił: Moy Bernardzie, poratuy mię tak cierpiącego za ciebie, poſpieſzył Bernard: y chciał rękami ſwemi przyłożyć ſię do noſzenia owego Krzyża, ale te ſłowa mu powiedział Zbawiciel: *Quisquis amat me cum portare Crucem, is indies mihi paſſo recitet quindecim Pater, & Ave per Annum ſolidum, & complebit numerum vulnerum meorum:* B. Alanus de Orbuet Progreſſu Pſalterii Cap: 15. Ktokolwiek pragnie ze mną Krzyż dzwigać, ten przez cały Rok codziennie niechay zmowi pietnaście Pacierży y tyleż Pozdrowienia, a wypełni liczbę Ran moich: Otoż wcałym Rożańcu pietnaście Pacierży mowi ſię, żeby liczba Męki Jezuſowey była tym ſpoſobem pobożnym rozmyſlana.

IV. Po zmowionym Pacierżu, dzieſięć razy powtarżać ſię powinno Pozdrowienie Anielſkie, bo taką liczbę z obiawienia Bogarodzicy poſtanowił S. Dominik, y Stolica Apoſtolſka to potwierdziła; na fundamencie,

że

że dźieśiąta liczba w Piśmie Swiętym zamyka w sobie doskonałość przykazania Boskiego.

V. Sto pięćdźieśiąt razy powtarża się Anielskie pozdrowienie w całym Rożańcu; żeby ten Anielski Psałterż rowną miał liczbę z Psałterżem Dawidowym, Bluznierskim ięzykiem szarpie te powtarżanie Anielskiego Pozdrowienia niezbożny Kalwin, gdy mowi, że ten urżąd iednemu tylko Aniołowi polecił BOG, zaczym niesłusznie sobie to przywłaszczaią Papistowie ,, Temere ,,sibi officium usurpant Papistæ, quod *DEUS* non nisi ,,Angelo injunxit, ale iak niesłusznie to mowi Kalwin pokazuie się z nauki Pawła Apostoła, ktory uczy, że co kolwiek iest napisano, dla naszey nauki iest napisano, Aniołowi kazał BOG Pozdrowić MARYĘ, ale nie kazał ludżiom tego Pozdrowienia czynić, bo gdzież ten zakaz iest napisany?

VI. Po każdym dzieśiątku przydaią się te słowa: Chwała Oycu, y Synowi, y Duchowi Swiętemu, przeż Rożaniec oddaiemy, Chwałę TROYCY Boskiey, ktorey Taiemnica w Rożańca trżech Częściach iaśnie pokazuie się. Przydaią się te słowa: Jako było na początku, y teraz y zawsze na wieki, wiekow, Amen, a te słowo postanowił mowić Kościoł Roku 529. przeciwko Heretykom, nieprzyznaiącym Synowi Boskiemu w spolistotności z Oycem, y przedwiecznego rodzenia się z Oyca, iako pisże Kardynał Bona. Cap. 16. de *Divina Providentia.* Przydaie się na końcu Rożańca, Wierżę w BOGA, bo Rożaniec iest postanowiony na zwyciężenie nie tylko Albigeńskiey Herezyi, ale y wszelkich błędow, y zamyka w sobie razem wszystkie Taiemnice Wiary Katolickiey.

ROZDZIAŁ.

ROZDZIAŁ III

Modlitwa Pańſka opiſuie ſię.

I. O Zacności Modlitwy Pańſkiey, ktora z uſt ſamey Prawdy wcieloney wyſzła, zupełnie piſali Swięci Doktorowie, między ktoremi naylepiey piſał o niey S. Cypryan Lib: de Orat: Dom: S. Auguſtyn Lib: de Gratia Cap. 13. y S. Bonawentura in ſtimulis Divini Amoris 3: Parte Cap. 27. Tę Modlitwę mowiąc S. Alexander, tego Jmienia pierwſzy Papież rozeznał Anioła Swiętego, od Zmyſlonego, gdy mu ſię pokazał, iako piſze Sylva Hiſtor: Lib: 4. S. Tyburtius uzdrowił iednego, ktory z wyſokiego mieyſca upadł, y kości połamał, iako piſze Surius S. Calupanus uwolnił ſię od dwoch ſmokow; Jako piſze S. Grzegorz Turoński, Jeden mąż pobożny tą Modlitwą wypędził z opętanego dwoch Szatanow; iako piſze Joan. Nider Lib: 5. Cap: 4. B. Konrad ſto razy mowiąc Pacierz, uwolnił Duſzę z Czyſca, iako piſze Bartholomæus de Piſis Lib: 1. Cap. 2. Pewny Papież umieraiąc, każąc Kapłanowi ſwemu trzy Pacierze za ſiebie mowić, za pierwſzym, uczuł folgę na ſercu od wſzelkiey boleści, za drugim widział Chryſtuſa Krew ſwoią za niego ofiaruiącego Oycu Boſkiemu; za trzecim wziął odpuſzczenie wſzelkiey kary, y zobaczył otwarte Niebo dla ſiebie,

iako

iako piſze Cardinalis de Firmo in Opere Bon: Mortis.

II. Ta Modlitwa ma cztery własności, że ieſt krotka, że ieſt porządna, że ieſt doſtateczna, że ieſt potrzebna.

1. Jeſt krotka w ſłowach, bo iako uczy S. Tomaſz 2. 2. Quæſt: 84. a b. Modlitwa poty ieſt przyiemna BOGU, poki bez uprzykrzenia, odprawuie ſię, a gdy ſię uprzykrzy, zaniechana bydź powinna. „ Cum vero „hæc excedit menſuram, ita ut ſine tædio durare non „poſſit, non eſt ulterius Oratio proroganda: Dla tego Zbawiciel nie kazał, modląc ſię, wiele mowić, Orantes autem nolite multum loqui. Math: Cap. 6. niepowiedział, nie modlcie ſię długo, ani powiedział, nieproście ſiła, ale niemowcie wiele; bo Modlitwa nie na ſłowach zawiſła, ale na pragnieniu, ktore zawſze czynić możemy; a BOG te naſze pragnienie łatwiey wyſłucha, niżeli ſłowa: „ Deſiderium pauperum exaudivit Dominus. „Pſal; 10.

2. Jeſt ta Modlitwa porządna, tak co do otrzymania dobrego, iako y co do uniknienia złego, co do dobrego, proſiemy o dobro Boſkie nayprzod, a potym o dobro naſze, o naſze dobro pierwey proſiemy niebieſkie, potym o duſzne, na koniec o docześne. Niebieſkie ieſt naſzym końcem, a te ieſt Kroleſtwo Boże, y pierwſze ma mieyſce, Duchowne ſą pośrodkami do osiągnienia iego, a to ieſt wypełnienie woli Boſkiey, ktore kładzie ſię na drugim mieyſcu. Docześne, ſą poſiłki, ktore ſą pomocą do pośrodkow, a ten ieſt Chleb powſzechny; o ktory na trzecim mieyſcu proſiemy. Co do uniknienia złego, proſiemy naprzod o uwolnienie od grzechow, potym od pokus, na koniec od przeciwności, a ztąd powinniśmy mieć nadzieię, że nas BOG wy-

ftucha, ieżeli w prożbie naſzey mamy ſzczere żądanie.

3: Jeſt doſtateczna, bo wniey cały Jnwentarż dobroci Boſkiey znayduie ſię, wſżelkie dobro w troiakim ieſt ſtanie, w ſtanie Chwały, łaſki, y natury, wſżelka złość znayduie ſię w dwoiakim ſtanie, winy, y kary, otoż to wſżyſtko żamyka w ſobie ta Modlitwa, o łaſkę proſiemy, mowiąc: Swięć ſię Jmie-twoie we wſzyſtkich wiernych, o chwałę proſiemy, mowiąc, Prżyidź Kroleſtwo Twoie, ktorego ſpodziewamy ſię, prżez wypełnienie woli Boſkiey, O dobro natury proſiemy, mowiąc Chleba naſżego powſżedniego day nam dziſiay, Proſiemy o odpuſżczenie winy, mowiąc, odpuść nam winowaycom, proſiemy, y uwolnienie od kary, mowiąc, ode złego, a ztąd S. Ambroży z podziwieniem zawołał: *O quam brevis Oratio, & omnium plena Virtutum.* Lib: 5. de Sacr. Cap. 4.

4. Jeſt potrżebna; bo od tey Modlitwy nigdy nieuwalnia Kościoł Swięty, ale każdego obowiązuie, żeby na dzień trży razy ią odmawiał. „Monentur Chriſtiani omnes, ter quotidie Orationem hanc funde„re; iako to prżykazanie ieſt w uſtawach Apoſtolſkich, Lib. 7. Cap. 25. Tak poſtanowił Sobor Toletańſki czwarty Ca„none 9. Jubemur, nullá unquam die Orationem hanc „intermittere, quam non ſine ratione quotidianam vo„cavit. Tak poſtanowił Sobor Remeńſki Can. 2. Non li„cet homini Chriſtiano Dominicam Orationem, aut non „tenere memoriá aut non intelligere, aut non frequentare. A ztąd czuynych Paſterżow ta ieſt pilność, że oni dzieci prżychodzące pierwſży raz do ſpowiedzi, pytać każą czyli umieią tę modlitwę.

III. Ta Modlitwa ſiedm prożb żamyka w ſobie.

1. Nazywamy BOGA Oycem naſżym, ieſt BOG

Oycem

Oycem naſzym, przez ſtworzenie, y przez łaſkę a my iego ſynowie przyſpoſobieni, ieſt naſzym Oycem, bo my ieſteśmy wſpołbracia ſobie; zatym iako Oyca powinnismy go kochać, powinniśmy go ſzanować, powinniśmy mu bydź poſtuſznemi, powinniśmy go naſladować w kochaniu nieprzyiacioł naſzych. Ten Oyciec naſz ieſt wſzędzie przez Wſzechmocność, ale przez maieſtat Chwały ſwoiey ieſt oſobliwie w Niebie Empireyſkim. O chwałę imienia Jego ſtarać ſię należy, żeby Jmie Jego Swięte święciło ſię w ludziach,

2. Będąc ſynami Boſkiemi, mamy prawo do Nieba, iako do dziedzictwa naſzego, potrzeba, żeby bydź w łaſce Boſkiey, żeby beſpiecznym czołem mogliśmy upominać ſię Jego Kroleſtwa.

3. Powinniśmy ſię zgadzać z Boſką wolą, mowiąc bądź wola Twoia, w Niebie zgadzaią ſię Swięci z BOGIEM, nic więcey niechcąc, tylko tego, co BOG chce, my na ziemi, ieżeli zgadzamy ſię z wolą Jego w pragnieniu naſzym ieſteśmy ſzczęſliwi, ale gdy ſię niezgadzamy, BOG ſwoię wolą wypełni nad nami, zatym niemaſz nic gorſzego nad włanę wolą ludzką, bo gdyby właſney woli nie było w piekle, tedyby piekło bydź przeſtało, *Ceſſet propria voluntas, & infernus non erit.* mowi S. Bernard gdyby w Niebie była właſna wola, tedy by Niebo przeſtało bydź Niebem, bo niebyło by w nim pokoiu y zgody z Bogiem.

4. Jako miłoſierny Oyciec karmi ſynow ſwoich, tak BOG kazał nam proſić ſiebie o chleb powſzedny, a ten chleb dwoiaki rozumić ſię powinien, ieden Duſzy, drugi ciała, pierwſzy ieſt, *ſuperſubſtantialis*, nadprzyrodzony, to ieſt Ciała Pańſkiego w Sakramencie, drugi chleb doczeſny, bo iako ciało żyie chlebem, tak Duſza żyie ciałem Pańſkim przez łaſke, kazał nam proſić o chleb naſz, żebyśmy chlebem właſnym, pracą

 naſzą

naſzą nabytym żyli, a cudzego z krżywdą innego niepragneli, Powſżedniego chleba proſi kazał, żebyśmy wymyſlonemi potrawami nietuczyli ciała, ale codziennym zwykłym pokarmem kontentowali ſię. Kazał mowić, day nam, nie mowił daruy nam, bo Oyciec prawem natury karmić powinien ſynow, iednakże nam należy właſną pracą o to ſtarać ſię. Przydał to ſłowo: Dziſiay, przez co nam kazał mieć ufność w Opatrżności ſwoiey, ktora nam nigdy zbywać nie będzie, ieżeli będziemy ſię ſtarali o Boſką Chwałę.

5. Położył nam kondycyę taką, ieżeli my odpuſzczać będziemy winowaycom naſzym, tedy nam obiecał odpuścić winy naſze, a ieżeli my nieodpuściemy bliźniemu naſzemu, tedy odpuſzczenia od BOGA ſpodziewać ſię niemamy; iako ſam mowi, *Populus non pepercit, nec ego parcam*. Jeżeli nam BOG więcey czyni, toć my mniey czynić powinniśmy, większa ieſt zniewaga BOGA obrazić, niżeli człowieka rownego ſobie, ieżeli tedy BOG nam odpuſzcza urazy ſwoie, toć y my powinniśmy odpuſzczać właſne; inaczey odpuſzczenia nieſpodzieway my ſię.

6. Kazał nam mowić Zbawiciel; Niewodź nas na pokuſy, nie dla tego, żebyśmy byli od pokus wolnemi, co bydź nie może, bo całe życie naſze ieſt iedyną z pokuſami utarczką ale że bez łaſki Jego nie możemy żadney pokuſy zwyciężyć, za tym do niego uciekać ſię nam należy, y o pomoc go proſić. Wiedzieć tu potrżeba, że dwoiakie ſą pokuſy, iedne gwałtowne, drugie dobrowolnie ſzukane, gdy kto pierwſze pokuſy cierpi, a BOGA proſi o pomoc, w ten czas mu BOG daie łaſkę na zwyciężenie, ale gdy ſam umyſlnie wdaie ſię w okazye grżechu, y ſzuka pokuſy, wten czas na ukaranie takiego BOG dopuſzcza upadek, bo taki pociąga BOGA do czynienia Cudow, ktore bez potrżeby

BOG nie czyni. Pierwſzych pokus zwycięzcą był młody, niewinny Jozef, bo te pokuſy poniewolnie cierpiał, drugiemi pokuſami byli zwyciężeni ſtarcowie, ktorży niewinną Zuzannę napaſtowali.

7. Na koniec kazał nam zbawiciel proſić o wybawienie od złego, Zbaw nas od złego. *Libera nos amalo.* Złe ieſt troiakie, inne ieſt od natury, iako to niewiadomość, y choroby, inne od rady, iako to prżeſladowania, zmowy, odſzczepieńſtwa, publiczne woyny, inne prżypadkowe, iako to pożary ognia panuiącego; nawalne ſżkodliwe deſżcże, niepogody, nieurodzay, morowe powietrże, trżęſienie ziemi, y tym podobne, od ktorych nas gotow wybawić Oyciec naſż Niebieſki, ieżeli go o to ſzcżerże proſić będziemy. *Si populus meus deprecatus me fuerit, ego exaudiam de Cælo, & ſanabo terram eorum.* 2. Paralip: 14. a ieżeli nas wcale od tego złego nieuwalnia, tedy nas może uwolnić troiakim ſpoſobem.

Pierwſżym, umnieyſżaiąc tą prżeciwność, tym pocieſżeniem, ktore nas cierpliwemi uczyni; iako to uczynił Jakubowi, ktory gdy cierpiał nienawiść od brata ſwego, umocnił go, y pocieſżył otwartym Niebem.

Drugim, zamieniaiąc złe w dobre, iako to uczynił Danielowi, będącemu w więzieniu, gdy nienawiść zamienił w prżyiaźń Krola, prżez ktorego uwolniony był.

Trżecim, prżemieniaiąc taką złość w lepſżą dobroć, iako to uczynił z Jozefem, ktorego zaprżedanie od braci, zamienił władkę Krola, y wgodność po Krolu naypierwſżą, a ieżeli by z kim tych ſpoſobow niezażywał, tedy ma inne ſpoſoby taiemne, należy tedy zdać ſię na Jego rządy, y gdy nas czyli uwalnia, czyli nie uwalnia, błogoſławić Imię Jego, y całować rękę Jego karżącą, bo on doswiadcży wſży naſżey cierpliwości, y upo-

upokorżenia, wten cżas nas pocieſży, kiedy ſię ſpodziewać niebędziemy, y zawſtydzi niepriżyiaciol naſżych. *Vos cogitaſtis de me malum, ſed Deus vertit in bonum.* Gen: 50. 20

ROZDZIAŁ IV

Zacność Pozdrowienia Anielſkiego pokazuie ſię.

I. ZE trżech cżęści ſkłada ſię Pozdrowienie MARYI, pierwſża Cżęść z tych ſłow ſkłada ſię: Zdrowaś (MARYA, od Kościoła przydana) łaſki pełna. Pan z Tobą błogoſławionaś ty między niewiaſtami, te ſłowa od Archanioła Gabryela ſą wymowione. Druga cżęść z tych ſłow: Błogosławiony Owoc Żywota Twego, te ſłowa powiedziała Elżbieta. Trzecia cżęść z tych ſłow: Swięta MARYA Matko Boża, modl ſię za nami grzeſżnemi, teraz, y wgodzinę śmierci naſżey, Amen. Te ſłowa Oycowie na Soborże Efezyiſkim zebrani prżeciw błędom Neſtoryuſża prżydali. Co do pierwſżey, wiedzieć potrżeba, że wielkie było ſzcżęście tych ludzi w dawnym Zakonie, ktorym Aniołowie w poſtaci ludzkiey pokazowali ſię, nawiedzali ich

ich, z niemi rozmawiali, pożywali, y u nich gościli, iako to uczynili Abrahamowi, Lotowi, Tobiaszowi, y innym, ale żeby kiedy Anioł miał człowiekowi uczynić pokłon, była rzecz niesłyszana przedtym, bo Anioł przewyższa człowieka, godnością natury duchowney, bliskością z BOGIEM, ktoremu assystuie, y Jego rozkazow słucha, y zacnością łaski, w ktorey iest potwierdzony, o toż gdy Archanioł Gabriel pozdrowił MARYĘ, y iey upokorzył się, pokazał zacność MARYI, że MARYA wszystkich Aniołow przewyższa niewinnością, bliskością z Bogiem, y pełnością łaski.

I. Pełnością łaski przewyższa Aniołow; co wyrazil Gabriel, temi słowy: *Ave gratia plena* bo w MARYI troiaka iest pełność łaski, pierwsza, ktora iey duszę napełnia, druga ktora z Jey Duszy spływała na Jey Ciała, trzecia, ktora od niey na cały narod ludzki spływała.

Pierwsza pełność łaski duszę iey dwoma przywileiami ozdobiła. pierwszym, że miała łatwość do czynienia dobrze, drugim że miała stateczność w uniknieniu złego. Miała łatwość czynienia dobrze, bo w niey wszystkie heroiczne Cnoty na głębokiey pokorze były ugruntowane; bez ktorey ani Panieńska czystość niepodobałaby się BOGU. *Sine humilitate audeo dicere, nec MARIÆ Virginitas placuisset.* mowi S. Bernard. Super Missus. Miała stateczność w uniknieniu złego, bo od grzechu pierworodnego, śmiertelnego, y powszedniego była wolna, ieżeli bowiem była pełna łaski, toć żadnego momentu, żadney części niebyło prożney bez łaski za tym od samego Poczęcia swego, pierwszego momentu była łaską napełniona, a potym w niey była potwierdzona: *Scimus enim quod ei plus gratiæ Collatum fuerit, ad peccatum ex omni parte vincendum.* Toć nie było w Jey

Duszy żadney części, żeby kiedy ta część była prożna, była bez łaski.

Druga, pełność łaski z Jey Duszy spływała na Jey Ciało, bo iey święte wnętrzności poświęciła, żeby Jey Zywot stał się Kościołem naywyższego Kapłana, y mieszkaniem BOGA Człowieka, przez dziewięć Miesięcy. „ Quia in Corde ejus amor spiritus Sancti singu„lariter ardebat, ideo in carne eius mirabilia faciebat „in tantum, quod de ea nasceretur Deus & Homo. mowi Hugo de S. victore.

Trzecia pełność łaski spływa na cały narod ludzki przez nią, z tą iednak rożnością MARYI od Syna Boskiego, że Chrystus iest Początkiem łaski, a MARYA iest Podskarbiną łaski, ktore wiey rękach BOG złożył, żeby niemi szafowała, według upodobania swego, kiedy chce, wiele chce, y komu chce ich udzielać.

II. Przewyższa MARYA Aniołow bliskością z BOGIEM, bo Aniołowie maią bliskość do BOGA, iako sludzy do Pana, ale MARYA iest bliska BOGU, iako Matka Synowi, co wyraził Gabriel mowiąc. *Dominus Tecum*, Pan z tobą, Oyciec iako z Corką, Syn iako z Matką, Duch Swięty, iako z Oblubienicą, a możesz bydź ściśleysze krewieństwo, y bliskość nad MARYI, kiedy Całey TROYCY BOSKIEY stała się spokrewnioną przez krew swoią, udzieloną Synowi Boskiemu?

III. Przewyższa Aniołow MARYA niewinnością, niewinność Anielska iest przez naturę, MARYI niewinność iest przez łaskę, niewinność Anielska iest bez utarczki z ciałem, MARYI niewinność w ciele była bez utarczki, bez żadney pokusy. Za tym coż Czystszego mogło bydź nad iey niewinność, ktora Ciało Boskie bez ciała swego krzywdy porodziła? *Quid castius eâ quæ corpus sine corporis contagione generavit?* mowi S. Ambroży Lib. 2. de Virg: Była tedy czystą w sobie, od

od pierworodney, y wszelkiey aktualney winy, była czystą y wolną od wszelkiey kary.

Troiaka iest kondycia Niewiast. Pierwsza że z utratą Panieństwa staią się Matkami. Druga, że noszą płod z ciężkością, trzecia, że z boleścią rodzą, od tey troiakiey kary była wolna MARYA, bo poczęła Syna Boskiego bez utraty Panieństwa, nosiła go w żywocie bez ciężkości, y porodziła go bez boleści. To prawda, że MARYA umarła, ale iey śmierć nie była ukaraniem pierworodney winy, lecz skutkiem miłości, ktora ma dzielność odłączać Duszę od ciała, y to nie przez długi czas, bo po trzech dniach Zmartwych wstała, y z ciałem iest wzięta do Nieba. Słusznie tedy Gabryel, y Elżbieta nazwali Ją Błogosławioną między niewiastami. *Benedicta tu in mulieribus.* Bo ona iedna od pospolitey kary wszystkich niewiast była wolna; y błogosławiony Owoc Żywota iey, nazwała Elżbieta, bo z iey owocu błogosławieństwo urodziło się Narodowi ludzkiemu. A ztąd ia wnoszę, że Pozdrowienie Anielskie wielce iest miłe MARYI, wielce dla nas pożyteczne, bardzo straszne Szatanowi.

I. Jak miłe iest te Pozdrowienie MARYI, obiawiła to sama S. Mechtyldzie Benedyktynce, gdy Jey pokazawszy się z tym Pozdrowieniem, Złotemi literami na piersiach swoich napisanym, oznaymiła Jey, że nic milszego nie ma nad te Pozdrowienie. „Supra hanc „salutationem nunquam homo pervenit, nec aliquis dul„cius me salutare poterit, quam is, qui salutat me in „illa reverentia, qua DEUS Pater me per hoc verbum salutavit. Jako Pisze Lanspergius Lib: 5 Spirit. vitæ cap. 16. Oświadczyła się przed B. Eulalia Cystercieńskiego Zakonu, że kiedy słyszy te słowa: Pan ztobą, zdaie się Jey iak by w żywocie nosiła Syna Boskiego, iako pisze Maracius, Piękne miała widzenie y S.

Gertruda, bo gdy trży Pozdrowienia źmowiła, widziała trży ſtrumienia czyſtey wody od Troycy Oſob Boſkich do Serca MARYI ſpływaiące. Lib. 4. Revel: cap. 12.

II. Jeſt wielce dla nas pożyteczne, bo dla tego poſtanowił Kościoł ten zwyczay, żeby rano, wpołudnie, y w wieczor dzwoniono na Pozdrowienie MARYI, zrana dzwonić kazał Grżegorż IX. y doznał pomocy MARYI w prżeſladowaniu Fryderyka drugiego Ceſarża, w południe kazał dzwonić Calixtus III. y otrżymał zwycięſtwo nad Turkiem, wieczor kazał dzwonić Andryan VI. y odpuſtem ſto dni mowiących udarował, a B. Alanowi obiawiła MARYA, że tyle cnot w życiu, tyle pociechy prży śmierci odbierże, tyle mąk po śmierci uydzie, tyle radości w Niebie dozna, ile codziennie Pozdrowienia zmowi kto żyiący.

Te Pozdrowienie oddala zaſlepienie rozumu, zakamieniałość ſerca, y ſprawuie prawdziwą ſkruchę; według obiawienia tegoż B. Alana, Jn compendio Pſalterii. a S. Bernard ſuper Miſſus, piſże, że tyle razy całuiemy MARYĘ, ile razy ią pozdrawiamy, *Toties ô Beatiſſima oſcularis, quoties per ave ſalutaris*, zatym nas upomina, żebyśmy prżed Jey Obrazem klękali, y Ją pozdrawiali. „Ergo Fratres chariſſimi, ad Jmaginem „ejus accedite, genua flectite, oſcula imprimite, Ave „MARIA dicite. Dla tego to Kościoł prżydał te ſłowo: MARYA, ile że Anioł Jmienia MARYI nie wyraził, ale ią tylko pełną łaſki nazwał, bo prżez wſpomnienie Jey Jmienia, nakłania ią do nałżey potrżeby. „Per hoc, quod addit MARIA, intendit eam inclinare „ad noſtram neceſſitatem ſublevandam, mowi S. Antoninus 4. Parte Titulo 15. cap. 14.

III. Bardzo ſtraſżne ieſt te Pozdrowienie ſżatanowi, czego ſiła ieſt dowodow, ieden tylko tu prżywodzę

wodzę, o ktorym piſże Stephanus Mendez Lib: 4. De Dignit: Virg: cap: 57. Pokazował ſię iedney niewieście ſżatan w poſtaci Swiętego Anioła, y ſiła iey obiawiał rżeczy, dla czego owę niewiaſtę miano za wielką Swiętę, proſiła ona raz tego zmyſlonego Anioła, żeby iey odmalował Twarż MARYI Bogarodzicy prawdziwą, uczynił to, prżyniośł iey Obraz bardzo ſliczney twarży, ktorą ona widząc, gdy poklęknąwſży, mowiła te słowa: Zdrowaś MARYA, zaraz ow obraz z malarżem ſwoim w ieden dym ſmrodliwy zamienił ſię, y wielkim ſtrachem ią napełnił, niemogł ſżatan pozdrowienia MARYI cierpieć, bo kiedy ſłyſży te słowa, zboiaznią zaraz ucieka, y lęka ſię tego Swiętego Jmienia, *Sathan fugit, infernus contremeſcit, cum dico, Ave MARIA*, mowi B. Alanus de Pſalterio Virginis cap. 70. Ta ieſt Modlitwa Rożańca uſtna, teraz o modlitwie umyſłowey mowić będę, ktora na rozmyſlaniu Taiemnic Boſkich zawiſła.

CZĘSC III.

O TAIEMNICACH ROZANCA,

Ta Część pi tnaście Taiemnic, y tylez *Roz*działow Zamyka w ſobie.

W pierwſzey *Rożańca* Części Pięć Taiemnic Radoſnych.

I. GAbriel Archanioł Zwiaſtował MARYI, Zaſłubioney Jozefowi Wcielenie Syna Boſkiego;

49

II. MARYA nawiedza Elżbietę.
III. Syn BOSKI rodzi się z czyfley Panny w Betleem.
IV. Jezus Syn Boſki ofiarowany ieſt w Kościele.
V. JEZUS znaleziony ieſt w Kościele.

ROZDZIAŁ I

Gabriel Archanioł, Zwiaſtował MARYI, Zaslubioney Jozefowi Wcielenie Syna Boſkiego.

MOdlitwa ROZANCOWA; nie tylko potrżebuie ięzyka do mowienia, ale y uwagi czyli rozważania Taiemnic życia Jezuſowego, a te krotkie rozmyſlanie nie ieſt powierżchownym ſpoſobem, ale iſtotą Rożańca, bez ktorey nikt nie może doſtąpić odpuſtow Rożańcowi nadanych, iako to wyrazili Paſterże Rżymſcy w Bullach ſwoich. Doſkonałego rozumu ludzie tak powinni te Taiemnicę rozważać, żeby Bogomyſlności ich końcem była pobudzona miłość Boſka w ſercu, z tey uwagi pochodząca. *Ut primarius contemplationis noſtræ scopus, & finis debeat eſſe affectus, & amor Dei.* mowi S. Tomaſż 2. 2. Quæſt: 118. Art. 7. Jnni zaś proſci ludzie chociaż nie doſkonałą maią tych Taiemnic uwagę, doſyć im ieſt na tym, że te Taiemnice przypominaią ſobie bez Bogomyſlności, iako im to pozwolił Benedykt XIII. Jn Bulla Pretioſus § IV. ad conſolationem perſonarum vere rudiorum. Niepotrżeba bydź uczonym

Teo-

Teologiem, ani Pustelnikiem, y zanurżonym w myslach ascetą, ale pobożnym Katolikiem żeby z uwagą życia JEZUSOWEGO, mowić Rożaniec. Ja te Taiemnice obiaśniam średnim sposobem, chcąc obiaśnić rozum potrżebną wiadomością, y pobudzić wolę do BOGA miłością, zaczynam od pierwszey Taiemnicy Wcielenia *Syna Boskiego*; w ktorey trży osoby pokazuią się.

I. MARYA zaslubiona Jozefowi, pozdrowiona od Anioła,

II. Duch Swięty zstępuiący do tego dzieła,

III. Syn Boski Ciało ludzkie przyimuiący.

I. Przed Zwiastowaniem Anielskim MARYA iuż była nie tylko zaręczona, ale y zaslubiona S. Jozefowi, iako Oblubienica, y Zona, oblubienica co do zachowaney czystości, żona, co do wierności małżeńskiey, bo gdyby tylko była zaręczona, a zaslubiona potym w trży mieśiące, iako niektorży piszą, tedy by porodziła Chrystusa, szostego po zaslubieniu swoim mieśiąca, tedy by podeyrżana była iey sława, y byłaby oskarżona od żydow o cudzołostwo. Zatym te słowo *Desponsata*, nie zaręczenie, ale zaslubienie znaczy, iako uczy Moduit, y Tillemontius, co się pokazuię iasno ztych słow Łukasza cap 2. Ut *profiteretur cum MARIA deponsata sibi uxore*. Gdzie słowo *desponsata*, wyraża żonę, a niezaręczoną oblubienicę. Była zaslubiona MARYA Jozefowi, maiąca lat cżternaście według iednostaynego zdania Oycow Swiętych, a Jozef, w średnim był wieku, nie w starych latach, bo czyliż podobna, żeby będąc podeszłym, mogł tyle pracowitych podroż odprawiać? iako mowi S. Epiphanius Hæresi 51. y zbiia tych zdanie, ktorży rozumieią, iakby S. Jozef wten cżas miał lat osmdzieśiąt. Jest w uszanowaniu Pierścień zaslubienia MARYI z Jozefem, w Kościele Katedralnym Peruskim do tych cżas, ten Pierścień za Grżegorża piątego zna-

leziono-

łeziony, w Hluzynie mieście przez lat 484. był zachowany ztamtąd Peruzowi dostał się, ktoremu go przysądził Innocentius VIII. pisze obszernie o tym pierścieniu Laurus Perusinus, ale tu zachodzi trudność, iakże MARYA mogła bydź zaślubiona Jozefowi, gdy iuż uczyniła ślub dozgonney czystości? że MARYA poślubiła BOGU żyć w czystości, mamy z iey słow świadectwo, iak to bydź może, mowiła do Anioła, kiedy męża nie znam? a ztych słow Swięci Oycowie słusznie dochodzą, że MARYA iuż pierwey postanowiła żyć w czystości, niżeli była Jozefowi zaślubiona.

Mowią niektorzy, że ten ślub czystości uczyniła pod kondycyą, ieżeli się to BOGU podoba, ale ta kondycya byłaby przeszkodą do *Małżeństwa*, bo takie Małżeństwo niema mocy, ktore pod kondycyą życia w czystości, iest czynione, za tym tą trudność ułatwia S. Tomasz in 4. Sent: *Dist*: 30. 23. a 1. 22. ad 2. nauczaiąc, że MARYA niżeli była zaślubiona Jozefowi, miała obiawienie, y upewnienie od BOGA, że Jozef podobny ślub czystości uczynił, y dla tego bespiecznie słowo dała Jozefowi, „Beata Virgo antequam Contrahe„ret cum Joseph Fuit certificata Divinitus, quod Jo„seph in simili proposito erat, & ideo non se commisit „periculo nubens. Chciał tedy Syn Boski z MARYI pierwey zaślubioney wziąść ciało ludzkie, żeby go żydzi niemieli za człowieka nie prawnie urodzonego, żeby MARYI sława była obroniona, żeby oraz cudowne Chrystusa z Panny Poczęcie było utaione szatanowi, według S. Jgnacego Biskupa daney przyczyny, bo szatana rozum tak był od BOGA związany, że ani Panienstwa MARYI, ani sposobu poczęcia niepoznawał, iako dowodzą z S. Tomaszem Toletus Kardynał, y Estius, Zwiastował Jey tedy Archanioł Wcielenie Syna Boskiego, osobliwszym ią pozdrowiwszy sposobem, gdy ią pełną

łaski

łaſki nazwał, Jey iedney takie Pozdrowienie należało, bo ona iedna godna była noſić Dawcę łaſki. *Bene enim ſola gratia plena dicitur, quæ ſola gratiam, quam nulla alia meruerat, conſecuta eſt, ut gratiæ repleretur Auctore*, mowi S. Ambroży Lib. 2. in Lucem.

II. Duch Swięty ſtąpił na MARYĘ. *Spiritus Sanctus ſuperveniet in te*. Czemuż nie powiedział Archanioł, *Veniet*, przyidzie, ale przydał *ſuperveniet*, to ieſt, drugi raz przyidzie do ciebie, alboż to iuż pierwey przyſzedł do MARYI? przyſzedł zapewne, kiedyż: oto wten czas, kiedy MARYI Duſza łączyła ſię z iey ciałem w żywocie Anny, żeby ią od pierworodney winy zachowała. „ Bene dixit ſuperveniet in te, quia prius „venerat ſpiritus Sanctus ſuper Virginem, adhuc in „utero Matris exiſtentem, illam ab originali præſervando: mowi Nicolaus Linarus. Potwierdza to S. Tomaſz gdy na zarżut S. Damaſcena, ktory mowi, że Duch Swięty przyſzedł do MARYI, żeby ią oczyścił, tak odpowiada, że Duch Swięty dwa razy przyſzedł do MARYI, raz żeby Ją przyſpoſobił do Wcielenia Syna Boſkiego, za tym nie oczyścił Ją z grzechu, ale iey rozum złączył z Bogiem, ſpiritus Sanctus in B. Virgine duplicem purgationem fecit, unam quidem quaſi præparatoriam ad Chriſti Conceptionem, quæ non fuit ab aliqua impuritate culpæ vel fomitis, ſed mentem eius magis in unum colligens. 3. P. Quæſt: 27. art 3. ad 3. bo y Aniołow S. Dionizy Areopagita zowie oczyſzczonemi, to ieſt, oświeconemi, chociaż w Aniołach żadney winy niemaſz. Tak bowiem należało, żeby Syn Boſki począł ſię z Matki nayczyſtſzey, y taką niewinnością iaśnieiącey, nad ktorą wyżey po BOGU niemaſz. Decebat ut Jllius conceptus fieret de Matre puriſſima, quæ ea puritate niteret, qua major ſub Deo nequit intelligi, mowi S. Anzelm, ArcyBiſkup Kantu-

aryſki

aryſki, De Concept: Virginis Cap: 18. Drugi tedy raz przy Wcieleniu Syna Boſkiego zſtąpił na nię, żeby ią w łaſcę potwierdził, y z iey czyſtey Krwi Ciało JEZU-SOWE doſkonale ułożył, y dla tego dzieło wcielenia przypiſuie ſię Duchowi Swiętemu, bo Syn Boſki z miłosci przyiął naturę ludzką, miłością zaś oſobiſtą ieſt Duch Swięty, czyli że natura ludzka przez oſobliwſzą łaſkę z Oſobą Boſką ieſt złączona, łaſka zaś Duchowi Swiętemu przypiſuie ſię, iako początkowi. Jednakże Chryſtus iako Człowiek nie może ſię zwać Synem Ducha Swiętego, bo Duch Swięty chociaż mocą ſwoią Ciało Chryſtuſa ułożył, iednakże natury ludzkiey nie wziął, żaczym podobieńſtwa tey natury niemaiąc nie może zwać ſię oycem Człowieka Chryſtuſa.

III. Za tym Syn Boſki, gdy MARYA wolę ſwoię poddała BOGU, mowiąc, niechay mi ſię ſtanie według ſłowa, zaraz ſtał ſię Człowiekiem, MARYĘ zachowuiąc w Panieńſtwie, naywyżſzą Bogarodzicy godnością udarował, Dnia tedy 25. Marca według tradycyi Apoſtolſkiey, w iednym momencie Ciało Chryſtuſa doſkonale zaraz było uformowane, chociaż co do wielkości przez dziewięć Mieſięcy wzroſt brało, a te Ciałko maleńkie zaraz z Oſobą Boſką Syna zoſtało złączone, y tak BOG y Człowiek dwie woli, Boſką y ludzką dwoiakie dzieło tych potencyi ſprawować począł. Od pierwſzego momentu Poczęcia ſwego zaraz ſtał ſię Kapłanem; Krolem wiecznego, y duchownego Kroleſtwa, Swiętym iſtotnie, Głową Aniołow y ludzi, mądrością, y wiadomością rzeczy przeſzłych, przytomnych, y przyſzłych przenikni eniem myſli, y ſkrytości ſerc ludzkich udarowany, a Duſza Chryſtuſa zaraz zaczęła widzieć iſtność Boſką, maiąc iuż używanie rozumu, y woli, a tym ſamym iuż maiąc zaſługę chwały przymiotowey, będąc podrożnym co do ciała

cier-

cierpliwego, y razem Błogoſławionym co do rozumu widzącego BOGA. Takiemi darami przywileiami, y cudami będąc udarowane Wcielenie Słowa Przedwiecznego, prawdziwie było cudowne, y nadprzyrodzone, a tu uznawać powinniśmy niewymowną Dobroć Boſką nad ludźmi, że nie Anielſką, ale podleyſzą naturę ludzką chciał przyiąć, y tak ią udoſkonalić, przez co ſtał ſię śmiertelnym, żeby nas nieśmiertelnością ſwoią udarował; ſtał ſię bratem naſzym, żeby nas uczynił ſynami Boſkiemi. O! iak nas ta dobroć powinna pobudzać do wdzięczności, do miłości, y zawſtydzenia ſię naſzey niepamięci.

ROZDZIAŁ II

Marya Nawiedziła Elżbietę, żeby Dom Jey uſzczęśliwiła.

GDy Archanioł Gabryel od MARYI poſzedł, MARYA przez kilka dni dziękowała BOGU za tak wielką łaſkę ſobie świadczoną, że Ją na tą godność wybrał, nad ktorą wyżſzey po BOGU nie maſz, a potym podziękowaniu, powſtawſzy, poſzła nawiedzieć Elżbietę, iako mowi Cornelius a Lapide: „ Non ergo „eodem die quo ſalutata ab Angelo, Filium Dei con„cepit, et corporavit, abiit; ſed poſt duas vel tres di„es, hos enim inſumpſit contemplando , et orando.

Tego zdania iest y Natalis Alexander, czego dochodzą z tych słow Łukasza, *In diebus illis* w tych dniach nie tegoż samego dnia Zwiastowania swego. Nawidzenia MARYI Swięto w schodnim kościele zdawna święciło się, a w zachodnim zrazu ieden Zakon S. Franciszka obchodził, iako swiadczy Gavantus Roku 1263. ktore potym Urban szosty na zniesienie odszczepieństwa na ten czas panuiącego całemu Kościołowi zachodniemu święcić kazał, y post do tego święta naznaczył, ale że on nie wydał o tym dekretu, za tym Bonifacius Dziewiąty, nie obowiązuiąc do postu, te Swięto potwierdził, iako świadczy Bzowius Tomo 15. Annalium: Urba- „nus hujus nominis Papa Sextus, in Mysteriorum Ro- „sarii meditatione assiduus, solemni ritu Festum Visi- „tationis Deiparæ in Ecclesia Romana celebrari primum „instituit; a Mikołay Horsius Zakonu Celestynow uprosił pozwolenie Oktawy tego święta dla klasztorów swoich Francuzkich, y prosił Bogarodzicę, żeby postanowienie tey oktawy znakiem potwierdziła, y gdy przed Jey Obrazem położył Rożę, ta Roża przez kilka miesięcy nie zwiędniała, ale tak była kwiecista, iak by dopiero była zerwana z drzewa. To przełożywszy, uważam teraz cudowne nawiedzenie MARYI, bo była pożyteczna, y Cudowna MARYA przy swoim nawiedzeniu.

I. Pospieszyła do Domu Zacharyasza z przyczyny chwalebney.

II. Poświęciła z grzechu pierworodnego Jana wżywocie Matki.

III. Napełniła radością y Proroctwem Elżbietę.

I. Są niektorzy tego zdania, że MARYA ztey przyczyny poszła do Elżbiety, żeby doświadczyła Anielskiey mowy, y obietnicy, czyli ta była prawda, że Elżbieta na starość poczęła Syna, a ztąd mogła by

wno-

wnoſić ſobie, że ią Anioł nie omylił w obietnicy, y tego zdania ieſt Theophylactus, Euthymius, y inni, ale iak ieſt omylne, nie ſłuſzne, y przeciwne niewinney myſli MARYI, zobaczymy z dowodow. Wſzakże Elżbieta chwali MARYI wiarę nazywaiąc Ją błogoſławioną, że uwierżyła Aniołowi, *Beata, quæ credidisti*. Jakże tedy miała wątpić o tym, co iey obiawił Anioł? Przeciwko tym, ktorży tak zle trżymali o MARYI, piſał dowodnie Wielebny Piotr Caniſius. Lib: 4. de MARIA Deipara Cap: 4. y Kardynał Gotti de Veritate Relig: Lib: 4. parte 1. Cap. 6. §. 1. ale dawniey S. Bernard Homil: 4. ſuper Miſſus, pytał ſię, co zaprżyczyna była, że Anioł nie płodney Elżbicie rodzay oznaymił MARYI, czyli chciał wątpiącey, y niewierżącey ſłowom ſwoim MARYI wiarę podobno cudem potwierdzić? Bynaymniey, nie ta była prżyczyna, ale ta, żeby cudowne MARYI Poczęcie cudownym dowodząc rodzaiem niepłodney Elżbiety, radość radością powiękſzył. *Ut dum miraculum miraculo additur, gaudium gaudio cumuletur*. Za tym niewątpiła MARYA o obietnicy Anioła, ani miała w podeyrżeniu Anioła, ani dziwowała ſię prżykładowi Elżbiety, ale z weſołością poſzła do krewney ſwoiey. *Non quasi incredula de oraculo, nec quasi incerta de nuncio, nec quasi dubitans de exemplo, ſed quaſi læta pro voto*. mowi S. Ambroży Lib. 2. in Lucam. Poſzła do Elżbiety z powinſzowaniem cudownego poczęcia, a poſzła do Miaſta Hebronu, chociaż tego miaſta nie wyraził Ewangeliſta Łukaſz, iednakże mamy tego dowod, bo Zacharyaſz był Kapłanem z pokolenia Judy, do ktorego należał Hebron, czyli Cariatharbe, miaſto Kapłańſkie, iako dowodzi tego Baronius, Cornelius a Lapide, Calmet. z Nazaretu do Hebronu ſześcio dniowa ieſt podroż, a droga gorżyſta, ktorą MAYA letko, y ſpieſzno odprawiła, bo ten BOG ktorego w żywocie noſiła,

ſiła, nie obciążał ią, ale ią lekſzą uczynił. „ Cum eſ-
„ſet gravida MARIA, ſalubri levitate plaudebat, Lu-
„men enim, quod intra ſe habebat, pondus habere
„non poterat. Mowi S. Auguſtyn ſerm: 11. de Nativ:
Sama w tą podroż bez ſłużebny nie poſzła, ale czyli
S. Jozef tey drogi był Towarżyſżem, pewności u Łu-
kaſża nie mamy, ktory żadney wzmianki onim nie
czyni a ztąd nie ktorży Oycowie tego ſą zdania, że
S. Jozef nie był w tey drodzę z MARYĄ, tę daiąc po-
ważną przyczynę, że Jozef gdyby z MARYĄ przyſżedł
do Elżbiety, ſłyſżał by iey przywitanie, y miał by
wiadomość o Wcieleniu Boſkim, zaczym by nie zamy-
ſłał potym o opuſzczeniu Małżonki ſwoiey widząc ią
ciężarną, a że on otym zamyſłał, y chciał ią taiemnie
opuścić, zaczym wnoſzą ſobie, że nie był z MARYĄ,
coż ią przymuſiło do tak prędkiey podroży? oto po-
święcenie Jana w żywocie Matki zoſtaiącego, iako mowi
Origenes: „ Feſtinabat Chriſtus, qui in utero illius erat
„ſanctificare Joannem in utero Matris poſitum. Ten
chwalebny był koniec iey nawiedzenia.

II. Przyſzła tedy MARYA do domu Zacharyaſża
nieproſżona, bo ona y nas łaſkawie nawiedzać zwykła,
chociaż ią nie proſiemy, przyſzła młodſza co do lat,
do ſędziwey krewney ſwoiey, przyſżła Pani Nieba
do ſługi, Bogarodzica, do przyſżłey Matki Proroka, no-
ſiła w żywocie Słowo MARYA, noſiła głos tego ſłowa
Elżbieta, aż na przywitanie MARYI, głos poczuł Słowo.
Jan od radości wyſkoczył, aż zaraz troiakiego cudu do-
znał, pierwſzy był, że od pierworodney winy zoſtał
poświęcony, drugi, że miał używanie rozumu wcze-
ſne, trżeci, że wyſkoczył w żywocie Matki na uſża-
nowanie BOGA Wcielonego. Poświęcił go Syn Boſki,
y napełnił łaſką, a to przez głos MARYI, iako przez
inſtrument, bo z uſt MARYI głos wychodzący do Du-
ſzy

szy Elżbiety, duszę Jana zaraz poświęcił. „Emisit spi-„ritum sanctificationis per os Matris suæ in Joannem, „transeuntem per aures Elisabeth. mowi S. Jędrzey Kreteński, Hom: de Assumpt: y tak Jan pierwey się odrodził przez łaskę. nizeli się narodził na świat, udarował go wcześnym rozumu używaniem. ktory na krotki czas był mu pozwolony, ale od tego czasu powiększał się, iako to przyznaią Swięci Oycowie Jrenæus, Jan Złotousty, Hieronim, Ambroży, Grzegorz y Bernard. Poznał BOGA, y uszanował go wyskoczeniem, niemogąc głosem, iuż znakiem pokazał Baranka w żywocie MARYI utaionego. Tak dzielny był głos MARYI, ktory tak znaczne cuda uczynił w Janie.

III. Jeżeli BOG błogosławił Dom Obededoma dla Arki, ktora w nim zostawała, większym błogosławieństwem udarował Dom Zacharyasza, dla tey żywey Arki, ktora przez trzy miesiące przebywała u niego, doznała tego Błogosławieństwa, bo zaraz Duchem Swiętym napełniona Elżbieta, nazwała MARYĘ Matką Pana swego, maiąc obiawioną sobie Jey godność, naywyższą stała się Prorokinią, y błogosławioną Ją, y owoc iey żywota nazwała. Są nie ktorzy tego zdania, że MARYA tam mieszkała, aż do porodzenia Elżbiety y tą uczyniła Jey przysługę że rękami swemi narodzonego Jana z ziemi podniosła, tak mowi S. Piotr Damiani Kardynał: „ Jpsa Dei Genitrix felicem pue-„rum primum de terra levavit ser: de S. Joan. ale inniemu zdaniu są przeciwni, ile że po trzech miesiącach MARYA powrociła do domu swego według świadectwa Łukasza, a po iey powrocie dopiero Elżbiety czas porodzenia przyszedł, gdzie iuż MARYA nie znaydowała się, iako to dobrze dowodzi uczony Calmet in Cap: 1. Lucæ, num: 56. Jeżeli tak był uszczęśliwiony Dom Zacharyasza przez nawiedzenie MARYI, my

sobie

ſobie wnoſić możemy, że te, y podobne cuda z nami może czynić MARYA, ieżeli ią do ſiebie zapraszać, y pozdrawiać będziemy przez Rożaniec, nawiedzi nas, pocieſzy nas, poſpieſzy do nas z temi łaſkami, bo ona ieſt prędka na pomoc naſzę.

ROZDZIAŁ III

Syn Boſki rodzi ſię z czyſtey Panny w Betleem.

GDy Auguſtus Octavianus Ceſarż wydał edykt, żeby do Rzymſkiego Państwa należących ludzi popis był uczyniony, Jozef z MARYĄ będąc z pokolenia Dawida zrodzony, czyniąc zadoſyć Ceſarſkiemu rozkazowi, przyſzedł do miaſteczka Betleem, bo te miaſteczko było dziedziczne Dawida, od ktorego oni pochodzili; a chociaż te prawo Ceſarża nie obowiązało niewiaſty, y dzieci, iednak że MARYA, nie z obowiązku prawa, ale z Boſkiego ſporządzenia poſzła z Jozefem do Betleem w Ziemi Judy, iak go zowie Mateuſz, dla rożności innego Betleem, miaſta w Galilei, do pokolenia Zabulon należącego, czemu by zaś Chryſtus nie był nazwany Betleemitą, ale Nazareyczykiem, chociaż nie w Nazarecie, ale w Betleemie był narodzony, odpowiada S. Tomaſz, że ten był

zwyczay w narodzie żydowskim, że nie od mieysca narodzenia, ale od mieysca wychowania nazywali się. Blisko tego miasteczka na gorze leżącego, była na przedmieściu w skale iaskinia, gdzie bydlęta miały swoię staienkę, tam MARYA z Jozefem schroniła się, nieznayduiąc w gospodzie mieysca, dla zgromadzonego ludu, y tam porodziła Zbawiciela, iako świadczy S. Justinus in Dialogo cum Triphone: „ Jn specum quandam „prope vicum divertit, & cum illi essent ibi, peperit „MARIA Christum, et in Præsepi illum posuit. Był tam żłob kamienny, a w nim inny z drzewa, iako się widzi do tych czas w kościele Rzymskim S. MARYI Snieżney, z Betleemu przeniesiony siodmego wieku, w ktorym w dzień Narodzenia Bożego na wielkim ołtarzu, w srebrney kolibcę osadzony drewniany żłobek corocznie wystawuią. Roku tedy od stworzenia świata czterech tysiącznego, iako mowi Natalis Alexander, Dnia 25. Grudnia porodziła MARYA Wcielone Słowo, bez żadney boleści, w całości Panieństwa swego, y pieluszkami go obwinąwszy, złożyła w żłobie, uczyniwszy mu niski pokłon, iako BOGU. Te pieluszki były w tak wielkim poszanowaniu, że dla ich uszanowania był wystawiony kościoł gdzie były złożone, y uroczystość osobliwa o nich była postanowiona, iako świadczy S. Germanus Patryarcha Carogrodzki, y Euthymius, ktory mowę o nich napisał, u Lipomana Tomo 6. Die 31. Augusti, o czym Drexellius obszernie mowi. Potym Juvenalis Patryarcha Jerozolimski Eudoxyi Cesarzowy za osobliwszy darunek te pieluszki posłał, iako swiadczy Nicephorus, y Chifsletius, Cap: 28. ktore na kawałki podzielone, w rożnych kościołach do tych czas są zachowane. Znaydował się przy złobie narodzonego Pana woł, y osieł, żeby się wypełniło Habakuka Proroctwo, ktory

Cap:

Cap: 3. mowi: *Jn medio annorum notum facies*, co siedmdzieśiąt tłumaczow czytaią. *Jn medio duorum animalium cognosceris*, przez te zwierzęta nie powinny śię rozumić narody, ale prawdziwe bydlęta, iako to przyznaie S. Hieronim Epistola 27. ad Eustachium S. Grzegorz Nazyanzeński, Nysseński, y Prudentius, ktorych słowa przywodzi Kardynał Baronius, y kośćioł tą tradycyę powagą swoią utwierdza, to do historyi narodzenia należy, ale co należy do Taiemnicy, kto dostatecznie Anielskim, albo ludzkim ięzykiem opowi, wyrazi, y opisze? dziwować śię tu bardziey potrzeba nad upokorżonym w ludzkim ciele Bogiem. na dowod uniżenia swego, ten swemu narodzeniu dzień wybrał, nad ktory w całym roku mnieyszego nie masz. Chciał narodzić śię dnia naymnieyszego ale marszałkowi swemu, Janowi dał dzień nay większy dla narodzenia, z tą iednak rożnością, że od dnia Narodzenia Jego dzień przybywa, a od dnia narodzenia Jana, dzień umnieysza śię. *Natus est ea die, quâ minor nullus est in terris, a quo tamen incrementa dies sumunt*: mowi S. Augustyn serm: 192. y to wyraził sam Jan, mowiąc. *Jllum oportet crescere, me autem minui*. Joan. Cap: 3. Uważam ia w Narodzonym Zbawićielu troiaką godnośc, pierwszą godność Kapłańską, drugą Krolewską. trzecią Boską.

I. Jako Kapłan chciał bydź uszanowany od trzech Pasterzow:

II Jako Krol chciał bydź uszanowany od trzech w schodnich Krolow.

III. Jako BOG Wćielony. chciał bydź uszanowany trzema Ofiarami od Kośćioła zachodniego.

I. Naypierwey obiawił Narodzenie swoie Pa-

ste-

ſterżom przez Gabriela Archanioła, według zdania Toleta Kardynała, y Korneliuſza a Lapide, ten z wielką liczbą Aniołow oznaymił Paſtuſzkom wielką radość, że im ſię narodził Zbawiciel, y opiſał go, iak ieſt pieluſzkami związany, y w żłobie złożony. Słyſzeli przytym głos ſpiewaiących Aniołow, chwałę na wyſokościach BOGU, y pokoy na ziemi ludziom dobrey woli, bo Zbawiciel narodził ſię, żeby uczynił pokoy między BOGIEM, y ludźmi, między ludźmi, y Aniołami, y między ludźmi z ludźmi. Ten pokoy nie wſzyſtkim ludziom, ale ludziom dobrey woli ieſt ogłoſzony, ktorzy wolę ſwoię woli Boſkiey poddaią, y iego wolę pełnią. Trzech tylko było tych Paſterzow, ktorych imiona nam ſą niewiadome, paſli oni trzodę ſwoię, na tym mieyſcu, ktore ſię zowię *Turris Eder*, iako świadczy W. Beda de Locis Sanctis Cap: 8 temi ſłowy: „ Ad Orientem in Turre gregis mille „paſſus a Bethleem, Civitate ſegregata eſt Eccleſi „trium Paſtorum, Divinæ Nativitatis ſociorum monu„menenta continens; tam Jakob Patryarcha dawniey paſł także trzodę ſwoią, potwierdza to S. Hieronim, gdy piſząc o Pauli, tak mowi, że Paula poſzła do tegoż mieyſca, gdzie Paſterze w nocy ſłyſzeli głos Anielſki. „ Haud procul inde deſcendit Paula „ad Turrim Eder, id eſt gregis, juxta quam Paſtores „nocte Vigilantes, audire meruerunt, Gloria in excel„ſis Deo. (Jn epitaphio Paulæ.) Ztamtąd oni przyſzli do Betleem, y znalazłſzy Zbawiciela ſwego z pociechą, y oddawſzy mu pokorny pokłon, chwalili BOGA, y powrocili do ſiebie. Ciała ich na tym mieyſcu razem pochowane były, dla ktorych, iako dla świętych, S. Helena Ceſarzowa wſpaniały wyſtawiła kościoł, ale potym zwalony, ſame teraz tylko pozoſtałe pokazuie ruiny, jako piſze Quaresmius Elucid:

63. Terræ ſanctæ Tomo 6. lib: 6. Cap: 5. Arabowie tė mieyſce maią w poſżanowaniu, lampy tam goreiące zawieſżaią, y kadzidło paſą. Czemuż tedy naypierwey obiawił Paſterżom Narodzenie ſwoie przez Aniołow Zbawiciel? bo będąc słowem, milczał, y mowił, milczało słowo, ale razem mowiło przez Aniołow, y obiawiło Paſtuſżkom, że ieſt naywyżſżym Kapłanem, y Paſterżem. Jnfans, & verbum eſt, per carnem tacet, per Angelos docet, nuntiatur Paſtoribus, princeps Paſtorum, mowi S. Auguſtyn ſerm: 190. Ci Swięci Paſterże byli pierwiaſtkami Biſkupow, y Kapłanow, ktorych chciał uſżanować pierwſżeńſtwo Nayświętſży Kapłan, im obiawienie ſwoie uczynił, żeby oni będąc oświeceni, innych nauczali, trzodę ſwoią czuynie pilnowali.

II. Obiawił Zbawiciel narodzenie ſwoie, iako Krol naywyżſży trżem wſchodnim Mędrcom ktorży z Abraama Patryarchy Synow, z Cetury zrodzonych pochodzili, y w Arabiy ſzczęſney mieli udzielone kraie bogate, iako piſże S. Epiphanius Lib: 3. contra Hæreſes. Krolami ich zowią Tertullianus lib: adverſus Judæos Cap. 9. S. Hieronim in Danielem Cap: 2. y inni. Jmiona ich Hebrayſkie ſą te Magalath, Galgalath, Saracin. Greckie ſą te: Ator, Satos, Paratoras. Łacińſkie ſą te Appellius, Amerius, Damaſcus, to ieſt, Gaſper, Melchior, Balthaſar, iako piſże B. Albertus Magnus Serm: de Epiph: a te imiona tłumaczą ſię, *Fidelis*, wierny, *humilis*, pokorny, *miſericors*, miłoſierny, każdy maiąc obiawienie od Anioła przez ſen, o Narodzonym nowym Krolu Zydowſkim, za powodem gwiazdy, na ten urżąd ſtworżoney od BOGA, iako mowi S. Tomaſż razem ziachali ſię na iedną drogę; żeby w Chryſtuſie, ktory ieſt drogą naſżą, TRCYCĘ Boſką uznali y uſżanowali, iako mowi S. Maximus Biſkup Hom: Epiph: „Jn uno itinere tres ſimul adoraturi veniunt Magi, quia

„quia in uno Christo JESU; qui omnium credentium „via est, inseparata ab eis erat Trinitas adoranda. Przyiachali do Betleem, znalezli narodzonego Krola, y iako pierwiastki wszystkich Krolow, każdy z nich trzy dary, Złota, Kadzidła, y Mirry ofiarował, przez co iedność natury Boskiey wtrzech Osobach znaczyli. „Jn „eo quod tres sunt, & singuli singula offerunt, in Tri-„nitate unitas declaratur. mowi S. Augustyn Serm: 29. „de Tempore, a S. Fulgentius serm: de Epiph: przyznaie im, że ci Swięci Krolowie temi darami rożnych następuiących potym Kacerżow błędy zawstydzili; przez ofiarowane Kadzidła zawstydzili Ariusza, ktory samemu Oycu Boskiemu ofiarę czynić kazał; przez ofiarowaną mirrę zawstydzili Manicheusza, ktory nie wierzył, że Chrystus dla Zbawienia naszego, iako Człowiek prawdziwie umarł. Przez ofiarowane Złota, tegoż zawstydzili Kacerża, ktory niewierzył, żeby Chrystus pochodził z Krolewskiey Dawida Familiy. Zawstydzili y Nestoryusza, ktory w Chrystusie dwie osoby podzielił, zawstydzili go temiż darami, bo te dary razem BOGU, y Człowiekowi oddali. Napomnieni przez sen, nie od Anioła, ale od samego Chrystusa, iako mowi S. Hieronim, *Responsum accipiunt, non per Angelum, sed per ipsum Dominum*, powrocili inszą drogą do kraiow swoich, y tam opowiadali Narodom swoim to, co widzieli, znalazł ich żyiących S. Tomasz Apostoł, gdy szedł do Jndyi, y opowiedziawszy im wszytko, co się stało z Chrystusem, ochrzcił ich Biskupami, y Towarzyszami ich swemi uczynił, iako pisze Dorotheus, Sophronius, y S. Tomasz z Akwinu. Roku tedy po Narodzeniu Pańskim 54. ziachali się wszyscy trzey na Uroczystość Narodzenia Bożego do Krolewskiego Miasta, Sewe nazwanego, gdzie Melchior, maiący lat sto szesnaście, dnia pierwszego Stycznia,

w oktawę Narodzenia, po odprawioney Mszy, zasnął w BOGU, ponim szostego dnia Stycznia Baltazar maiący lat sto dwanaście, odprawiwszy ofiarę, umarł, po nim Gaspar, maiący lat sto dziewięć, iedenastego dnia Stycznia, odprawiwszy także Mszą, zasnął w BOGU, gdy Ciało Baltazara do iednegoż grobu kładziono, Melchior posunął się, y ustąpił mu prawego mieysca, gdy Ciało Gaspra przy nich kładziono, oba-dwa rozsuneli się, y w pośrodku między sobą dali mu mieysce; iako o tym dowodnie piszą Continuatores Bollandi ad Diem II. Januarii. Te Swięte Ciała z Miasta Sewe przeniosła do Carogrodu S. Helena Cesarzowa, y tam w Kościele S. Zofiy aż do czasu Emanuela Cesarza zostawały, ktore S. Eustorgiuszowi drugiemu, tego Jmienia Arcy-Biskupowi, na ten czas Mediolańskiemu, rodem z Tracyi, a swemu przyiacielowi darował Emanuel, przeniesione do Mediolanu ciała, w Kościele tamtym przez lat 671. były w wielkim uszanowaniu, iako pisze Crantius Lib: 6. in Metropoli Saxoniæ Cap: 28. A gdy Roku 1163. Fridericus II. Enobarbus Cesarz, Medyolan woyskiem opasał, y zburzyć go usiłował, Reinholdus czterdziesty drugi Arcy-Biskup Koloński, taiemnie te ciało z Mediolanu wywiozł, y w Katedralnym kościele Kolońskim złożył Roku 1168. iako pisze Bejerlink in Theatro, sub Litera R. folio 280, gdzie dotych czas maią wielkie poszanowanie, y nabożeństwo. Jmiona ich w Litaniach wzywaią, ale y Medyolański S. Eustorgiusza Kościoł, oddany zakonowi Kaznodzieyskiemu, słodkę pamięc Swiętych Krolow obchodzi, maiąc nadany odpust na ich święto od Benedykta XI. y Bractwo pod ich Jmieniem, na znak gwiazdy cudowney iest na wspaniałey wieży wystawiona złota wielka gwiazda. Daią tam Numisma złote z ich wyrażeniem wybite

bite ludziom do całowania, a te złoto, według dawney powieści ma bydź od Swiętych Krolow pozostałe. To ia o nich tu krotko piſżę, obſżerniey piſżąc o nich w Kazaniu moim. Otoż ci Swięci Krolowie, iako pierwiaſtki narodow, ſtali ſię przykładem wiary Monarchom trżech części świata. „ Tres homines tri„bus partibus Orbis, *Aſiæ*, Europæ, atq; Africæ Fidei, „Confeſſionis, atq; adorationis exemplar exiſtere me„ruerunt. mowi S. Rupertus Opat in Cap. 2. Math:

III. . Nie bez przyczyny Kościoł Rżymski poſtanowił, żeby w Uroczyſtość Narodzenia Bożego każdy Kapłan trży Mſże odprawiał, inni te poſtanowienie przypiſuią S. Telesforowi Papieżowi, in Canone: nocte Sancta de Conſecrat: Diſt: 1. Ale ten Kanon zliſtu Damaza bydź wzięty dochodzą poważni Doktorowie, inni przyznaią to S. Juliuſżowi pierwſzemu tego Imienia Papieżowi, ale Benedykt XIV. de Myſteriis Chriſti pag: 249. dowodnie pokazuie, że przed S. Juliuſżem dawniey ten zwyczay był zachowany, ktory z Rżymu do Francyi za Karola Wielkiego, y do całego zachodniego kościoła był rozciągniony, dla tego, żeby na pamiątkę troiakiego Narodzenia Syna Boſkiego, wiecżnego z Oyca, z Matki wczaſie, y przez łaſkę w ſercach, troiaka ofiara TROYCY Boſkiey była oddawana. Winſżuiemy tego ſzczęścia MARYI Bogarodzicy, że ona godna ſtała ſię tego BOGA porodzić w cżaſie, ktory przed wieki rodzi ſię z Oyca, co MARYA raz uczyniła wczaſie, to my czyńmy w duſżach naſżych, *Quod miramini in carne MARIÆ, agite in penetralibus animæ.* mowi S. Auguſtyn. Serm: 191. noſiła go MARIA w żywocie, my go nośmy w ſercu, piaſtowała MARYA ciało Jego ręka-

mi, my go piastuymy przez Wiarę dobremi uczynkami, karmiła go piersiami, my go karmmy w ubogich iałmużnami ,

ROZDZIAŁ IV.

JEZUS Syn Boski Ofiarowany iest w Kościele.

DWie ofiary oddała dzisiay w Kościele MARYA tak wielkie, że więkſzych, y milſzych BOG nie znayduie. Jedna była ofiara posłuszeństwa, druga była ofiara miłości, Pierwſza była Jey właſney osoby, druga była osoby Syna Boſkiego, ofiarowała MARYA Panieństwo ſwoie, y poddała go podprawo innych niewiaſt, Ofiarowała Syna Boſkiego, na dowod miłości, otoz.

I. Niewinność Panieńska MARYI była ofiarą posłuſzeństwa.

II. Syn BOSKI był ofiarą Miłości, y boleści MARYI.

III. Znakiem tych ofiar, ſą święcone świece.

I. Wielka była pierwſza ofiara, dla ktorey zrozumienia, należy wiedzieć, że naywiękſzy ſzacunek zabrała MARYA z godności Macierzyństwa Boſkie-

go

go, ktora była fundamentem Jey niewinności, bo iako Syn Boſki rodzi ſię z nayczyſtſzego Oyca przedwieki, tak miał ſię rodzić w czaſie z Matki naynie winnieyſzey. *Ut quemadmodum Virgo Divinitas edderat, ita eum Virgo generaret*, mowi S. Grzegorz Nazyanzeńſki in carmine. Toż ſamo potwierdza S. Ambroży Serm: 16. „ Jntellige plane myſterium, ideo ſecun „da Nativitas per immaculatam MARIAM, quia prior „Divinitatis conſtiterat illibata, ut cui prior glorioſa „extitit, & ſecunda contumelioſa non fieret. Tak dalece, że wolałaby MARYA niebydź Bogarodzicą, niżeli kiedy utracić niewinność Panieńſką. Uważaymyż teraz połuſzeńſtwo MARYI, kazał BOG, żeby niewiaſta po porodzeniu Syna, czterdzieſtego dnia poſzła do Kościoła, była oczyſzcona, y oddała parę Synogarlic, albo gołębi, żeby Kapłan za nią ſię modlił, nie podpadała pod te prawo MARYA, bo z Ducha Swiętego poczęła, y nie utraciwſzy Panieńſtwa, porodziła Syna Boſkiego, iednakże temu prawu chciała bydź poſłuſzną, naſladuiąc w tym Syna ſwego, ktory będąc Prawodawcą, nie podpadał pod prawo, iednakże chciał go dla naſzego przykładu wypełnić, iako mowi S. Laurentius Juſtinianus Serm: de Purif: „ Jdem „Legislator minime conſtitutus ſub lege, legalia pro„pter nos in ſe voluit præcepta ſervare. Te poſłuſzeńſtwo bardziey podoba ſię BOGU, nad ofiarę Abla, Ofiarowała MARYA niewinność Panieńſtwa, y Macierzyńſtwa ſwego, bo ſię nie zdaie, bydź ani niewinną Panną, ani Bogarodzicą, ani świętą, nie zdaie ſię bydź Panną, bo ſię podaie wrozumienie ludzkie, że poſpolitym ſpoſobem poczęła, nie zdaie ſię bydź Bogarodzicą, bo rozumieią o niey, że tak porodziła, iako inne rodzą Matki. Nie zdaie ſie bydź Swiętą, bo rozumieią o niey, że potrzebuie lekarſtwa grzechow

chow swoich. Te iey dzieło było heroicznego posłuszeństwa, y obfitey Opatrzności, *Actus superabundans Providentiæ*, iako mowi S. Tomasz. Nas nauczyć chciała MARYA, żebyśmy iey przykładem o naszego sumnienia starali się oczyszczenie, „ Cum Purificatio B. „MARIÆ recensetur, de nostra Purificatione admone„mur. mowi S. Bernard serm: 4. de Purifi:

II. A coż mowic o drugiey ofiarże, ktorę MARIA, oddała BOGU? Jnne niewiasty ofiaruiąc swoie dzieci w Kościele, były pocieszone, że zostały oczyszczone, ale dla MARYI ten dzień był wielkim smutkiem y boleścią, bo gdy oddała do rąk Syna Boskiego sędziwemu Symeonowi, mężowi sprawiedliwemu y bogoboynemu, ktory był upewniony od Ducha Swiętego, że nie pierwey miał umrżeć, poki by nie oglądał Zbawiciela świata, z radością serca swego, wziął go na ręce swoie, czyli, że według innych zdania był Kapłanem, bo według prawa sam tylko Kapłan biorąc dziecie, ofiarował go BOGU, tak bowiem kazał BOG, żeby niewiasta w przysionku oddała baranka, albo Synogarlicę, czyli gołembie Kapłanowi za syna na ofiarę, a Kapłan powinien się za nię modlić, y tak bywała oczyszczona. *Orabitq; pro ea sacerdos, & sic mundabitur.* A według tego prawa inni wnoszą, że Symeon był Kapłanem, chociaż inni temu są przeciwni ztąd, że Ewangelista nie wspomina iego Kapłańskiey godności, y z tego zamilczenia Ewangelisty, wnoszą sobie nie ktorzy uczeni, że Symeon Kapłanem nie był. Jakożkolwiek iest Symeon był Prorokiem przyszłey męki Chrystusa, gdy przepowiedział, że miecż boleści miał przeniknąć Jey duszę. A tu ofiara MARYI, podzieliła się na dwie ofiary, iedną ofiarę iuż czyni MARYA z Syna na Krżyżu, drugą ofiarę czyni z serca swego, gdy go na wszelkie bo-

lesci

leści oddaie. Miła była pierwsza ofiara Oycu Boskiemu, ale y druga była wdzięczna, bo ofiary Syna niechce bez ofiary serca Matki. „ Non vult Deus sa„crificium trucidati pecoris, sed vult sacrificium contriti „Cordis. mowi S. Augustyn Lib: 10. de Civ: Dei Cap. 5. Tym przykładem swoim nas upomina, żebyśmy siebie samych przez ręce MARYI ofiarowali BOGU, *Quidquid illud est, quod offerre paras, MARIÆ commendare memento.*

III. Gelasius I. Papież zniozszy niewstydliwy zwyczay igrzyska od Ewandra postanowiony w Miesiącu Lutym, postanowił Uroczystość oczyszczenia MARYI, a że Rzymianie tego dnia chodzili po Mieście z zapalonemi pochodniami, na zniesienie tey Ceremonii, postanowił Processyą ze świecami poświęconemi, iako pisze Baronius in notis ad Martyrologium. Te świece wyrażaią dwoiaką Maryi ofiarę, bo w świecy woskowey trzy rzeczy znayduią się, wosk, knot, y płomień, wosk znaczy Ciało Jezusowe, bo iako pszczołka niewinna wosk zarabia ze słodyczą, tak MARYA Ciało Chrystusa porodziła z kwiatu Panieńskiego. *Cera significat carnem Christi, quam Virgo MARIA genuit.* mowi S. Anselmus Hom: in Cap: 2 Lucæ. Knot znaczy duszę płomień Bostwo. *Verbum in Carne, quasi lumen in Cera* mowi Gverricus Opat: serm: I. de Purif: Tego tedy dnia świece nosiemy w rękach, na oświadczenie goracey miłosci MARYI, ktora nas łaską oświeca żyiących, y od ciemności wiecznych nas obroni przy śmierci. „ In Festo Purificationis candelas accen„sas gestamus in manibus, lumen ardentissimæ charitatis Virginis designantes. mowi Swięty Antoninus Arcy Biskup Florenski, 4. Parte Hist: Titulo 55. cap. 24.

ROZDZIAŁ V

JEZUS ZNALEZIONY IEST W KOSCIELE.

W Dwonastym Roku wieku swego kwitnącego według zwyczaiu świąt Uroczystych, poszedł JEZUS z MARYĄ Matką swoią, y z Jozefem mniemanym Oycem do Jerozolimy, żeby tam odprawił Swięta. Powrocili z Kościoła MARYA z Jozefem, y zapomnieli o Synu swoim, aż go po trzech dniach znalezli między Doktorami w Kościele. Ten iest krotki zbior Ewangelii, o ktorey ia dla obiaśnienia historyi trzy czynię uwagi.

I. JEZUS Zgubiony.
II. MARYA szukaiąca.
III. Mieysce znalezienia.

I. Chociaż prawo Moyżeszowe nie obowiązywało niewiast, tylko samych mężow do nawiedzenia trzy razy w rok Kościoła Jerozolimskiego, dni naznaczonych. „ Tribus vicibus per annum apparebit om- „mne masculinum tuum in conspectu Domini tui, „in loco, quem elegerit, Exodi 23. Jednakże MARYA Bogarodzica odprawiała tą daleką podroż dwadzieścia siedm mil, dla odprawowania dni Uroczystych y nawiedzenia świątnicy Boskiey. Stało się tedy, że gdy na Uroczystość Paschalną poszła MARYA z JEZUSEM dwo-

dwonastoletnim do Jerozolimy, áż z Boskiego sporządzenią został się Jezus w Kościele, niemaiąc względu, ani na Matkę, ani na wiernego karmiciela swego. Opuścił ich przez trzy dni, y wielkim ich napełnił żalem, ale wolę Oyca Boskiego pełniąc, rozmawiał z Uczonemi Rabinami o przyszłym Messiaszu, sam o sobie taiemnie mowiąc, z pod iwieniem owych sędziwych ludzi, że ieden młodzieniaszek tak wielką pokazował mądrość Boską w sobie. Tym przykładem nas nauczył, że gdzie zachodzi Chwała Boska; prawo iego, własne zbawienie, y sprawiedliwość, tam niepowinniśmy zapatrować się na krewnych, nieuwodzić się przyiaznią, pożytkiem, y boiaźnią; iako mowi S. Hieronim, „Pe„reant ergo facultates, deseratur patria, irascantur parentes, „cognati, affines, offendantur amici, tantū non offendatur De„us Epistola ad Heliodorum. Jakim by sposobem żył przez te trzy dni JEZUS, po owych rozmowach, od kogo by miał pożywienie, y gdzieby miał mieszkanie, pytaią się Swięci Oycowie? y między niemi S. Bernard tego iest zdania, że przez trzy nocy sypiał w przysionku kościoła, pożywienie zaś miał z wyproszonego chleba, nad czym z podziwieniem woła Swięty Opat: Quasi unus è turba pauperum, stipes per ostia mendicabat. Quis dabit me bucellarum tuarum, sic mendicatarum participem? Hom: infra oct Epiph:

II: Ubolewała MARYA nad tą zgubą, ale ta boleść niepochodziła z trośkliwości, bo wiedziała dobrze, że on będąc Bogiem, y człowiekiem, mogł obronić życia swego od nieprzyiaciol, ale pochodziła z dwoiakiey przyczyny, pierwsza była boiaźń, bo rozumiała y lękała się, ieżeli ią nie opuścił dla iakiey winy swoiey, y nieuszanowania, wszakże dobrego sumnienia iest ta własność, że czasem przyznaie sobie winę, chociaż iey niema. *Bonarum mentium est, ibi culpam agnoscere, ubi*

ubi culpa non est, mowi S. Grżegorż, druga przyczyna, była miłość przywiązana do JEZUSA, syna swego, bo miłość niemoże cierpieć oddalenia rzeczy ukochaney, bez wielkiego żalu serca, im większa iest miłość, tym cięższa bywa żałość serca z nieprzytomności przyiaciela. A ktoraż doskonalsza była miłość, nad miłość MARYI do JEZUSA, a JEZUSA do MARYI? była wni y miłość natury, miłość łaski, y miłość sprawiedliwości, była wniey miłość naturalna, iako Matki, do iedynaka Syna; dla tego Dawid chcąc wyrazić miłość swoię przywiązaną do Jonaty, nie mogł znaleść większego porownania, iako do miłości Macierzyńskiey względem Syna. iako mowi on,„ Matka kocha iedynaka swego, tak ia ciebie kocham. Była wniey miłość łaski, a ta tak była wielka, iak była wielka łaska w MARYI, ile że miłość iest skutkiem łaski. Była wniey miłosć sprawiedliwości, bo według miary doskonałości Jezusowey, powinna była MARYA kochać Jezusa. Ta miłość z ocż MARYI zrżodło też wypuszczała, ta goryczą pokarm, y napoy iey zaprawiała, ta przez trży dni, do pracowitego szukania, y pytania się między ludźmi pobudziła, ta przez trży nocy snu niedopuściła oczom. Jdzie tedy do kościoła.

III. Szukała MARYA Syna między Krewnemi, y znaiomemi, *Inter cognatos, & notos*, ale go tam nie znalazła, gdzież go znalazła? Oto w Kościele między Doktorami, w Kościele znalazł się Kapłan, między uczonemi znalazła się Wcielona Mądrość, po trżydniowym żalu znalazła się pożądana zguba, bo po trżech dniach śmierci znalazł się Zmartwychwstały. My ztąd mamy sposob znalezienia BOGA, nigdzie go łatwiey nieznaydziemy, iako przez żal prawdziwy w Kościołach, bo tam on mieszka w SAKRAMENCIE Ołtarża, tam przez spowiedników, y Kaznodzieiow uczy, tam łaski

swoie

ſwoie udziela: Jeżeli zgubiliśmy go na innych mieyſcach, ſzukaymy go w kościele, a ieżeli go y tam znaleść niemożemy, polecaymy ſię MARYI, ona nam znaydzie zgubioną łaſkę, y przywroci ią nam, a my gdy JEZUSA mieć będziemy, będziemy mieli radość, y wſzytką ſzczęſliwość.

W DRUGIEY ROZANCA CZĘSCI

Pięć Taiemnic Boleſnych,

I. Jezus w Ogrodzie modlący ſię,
II. Jezus przy ſłupie biczowany.
III. Jezus cierniem wieńczony.
IV. Jezus Krzyż dzwigaiący.
V. Jezus do Krzyża przybity.

ROZDZIAŁ I.

Jezus w Ogrodzie modlący ſię.

NIżeli wnidziemy do Ogroda Getſemańſkiego, pierwey nam potrzeba poprzedzaiącego przewodnika, ktory nas nauczy, iak mamy uważać Mękę Pańſką w poſpolitosci, temi przewodnikami nazżemi ſię

dway

dway mężowie Swięci, y Doktorowie Kościoła, S. Bernard Opat, y S. Tomasz Anielski Doktor.

Sposobow rozmyslania Mękę Pańską iest szesć.

I. Przez politowanie, II. przez skruchę y żal za grzechy III. przez nasladowanie, IV. przez wdzięczność, V. Przez miłość. VI. Przez podziwienie. Pierwszy, y drugi należy do poczynaiących drogę doskonałości, innych cztery należy do doskonałych, a że fundamentem tych uwag iest poznanie boleści Jezusowych, dla tego należy wiedzieć, że boleści Jezusowe przewyższały wszystkie męki całego swiata, czterema przyczynami.

I. Wielkością miłości, ktorą pragnął chwały Oyca swego Boskiego, y odkupienia ludzkiego; im więksże były boleści, ktore cierpiał za cudze grzechy, tym większe było nadgrodzenie sprawiedliwosci Boskiey, dlatego chciał cierpieć zbytecznie, żeby obfitsze było odkupienie, y nadgrodzenie.

II. Osobliwością Męki, bo wszelkie męki w tym życiu maią przyłączoną iakążkolwiek pociechę, ktora znośnieysze czyni boleści, iako tego doznawali Swięci Męczenicy, ale Męka JEZUSOWA była bez pociechy, opuszczony od wszystkich, y od samego Oyca Boskiego, ktory dopuścił mu umierać.

III. Doskonałością ciała, bo te nie będąc naturalnym, ale nadprzyrodzonym sposobem ułożone, było delikatnieysze między całego narodu ludzkiego ciałami, zatym bardziey czuiące naymnieyszą boleść.

IV. Powszechnością boleści, bo nie było iedney części w ciele Jego, ktoraby nie cierpiała, cierpiał na rozumie, cierpiał na ciele, cierpiał na honorze, cierpiał na sławie, cierpiał na oczach, cierpiał na przyiaciołach, ieden ięzyk iego Swięty był wolny od męki, ale dla tych dwoch urzędow, pierwszy żeby polecił Mat-

kę

kę swoię Janowi, iako Pannę Pannie. *Virginem Virgini commendavit*, mowi S. Augustyn, drugi, żeby prosił Oyca swego o odpuszczenie nieprzyiacioł swoich. *Non remansit, nisi lingva, ut Matrem Virgini commendaret, & ut pro persecutoribus oraret*, mowi S. Bernard. To przełożywszy, wstępuię teraz do Ogroda, y tam uważam.

I. JEZUSA Modlitwę.
II. JEZUSA Krwawo pocącego się.
III. JEZUSA poymanego.

I. *Po* odprawioney Wieczerży Sakramentalney, wziął z sobą trzech Uczniow, Piotra, Jakuba, y Jana, y zaprowadził ich do wsi Getsemani, pod gorą Oliwną leżącey, gdzie był Ogrod oliwny, bo iako ci trzey Apostołowie widzieli na gorze Tabor chwałę iego, tak należało, żeby widzieli y iego mękę, y poznali, że ani słabość ludzka chwały, ani chwała słabości nie umnieyszyła. w ogrodzie zaczął cierpieć za narod ludzki, bo czynił zadosyć za pierwszego człowieka, ktory w Rayskim Ogrodzie popełnił nieposłuszeństwo, a Chrystus przez mękę swoią miał go wprowadzić do Raiu Niebieskiego, oddaliwszy się trochę od Uczniow, poklęknął, y upadł twarzą na ziemię, y modlić się zaczął, nam daiąc przykład, że nasza modlitwa powinna bydź pokorna, pobożna, y odludna, bez rozrywki, y rozmowy z ludźmi, upadł na twarż, bo go ciężar grzechow ludzkich przycisnął. Trzy razy modlitwę czynił, czyli, żeby nas uwolnił od troiakiego złego, przeszłego, przytomnego, y przyszłego, czyli, żeby nas nauczył, że modlić się powinnismy do Oyca, Syna, y Ducha Swiętego, czyli, żeby troiaką modlitwą troiakie zaprzenie Piotrowi odpuścił, czyli, że trzy razy modlił się, żeby nas od troiakiey boiazni obronił, a że boiazń iest

prze-

przeciwna pożądliwości, a pożądliwość troiaka, ciała, oczy, y wyniosłości, zatym tey troiakiey pożądliwości, przeciwna iest troiaka boiażń, pożądliwości ciała przeciwi się boiazń boleści, pożądliwości oczy przeciwi się boiazń ubostwa, pożądliwości wyniosłości przeciwi się boiaźń zgardy y dla uwolnienia nas od tey troiakiey boiaźni, troiaką czynił modlitwę Zbawiciel. Trzy razy prosił Oyca Boskiego, żeby od niego oddalił kielich męki, mowił to według woli ludzkiey, pokazuiąc własność ułomności ludzkiey, ale potym tę wolę poddał woli Boskiey, mowiąc, nie moia, ale twoia niechay stanie się wola; co troiakim sposobem tłumaczą Swięci Oycowie, ieżeli, ten kielich ode mnie, y od członkow moich, to iest, wiernych moich niemoże bydź oddalony, niechay się pełni wola twoia. Jeżeli bydź niemoże, żeby prawda do narodow poszła, bez występku żydow, niechay będzie wola twoia, bo występek żydow był okolicznością zbawienia narodow, iako mowi S. Hieronim. Jeżeli bydź niemoże, żeby inni Swięci pili kielicha męki moiey, poki ia go pierwey niespełnię, niechay będzie wola twoia, iako mowi S. Hilarius, y ta prozba Chrystusa poddana woli Boskiey była wysłuchana.

II. Rzecz podziwienia, y uwagi wielkiey godna, że Zbawiciel JEZUS cierpiąc rozne męki, ochotnie ie znosił, milczał, y niewymawiał się od nich a tu gdy iescze nie iest poymany, iuż się smuci, lęka, y Krwawy pot wylewa z ciała, co tego zaprzyczyniło? bo w ten czas wszystkie grzechy ludzkie od pierwszego do ostatniego Człowieka rozumowi Jego były pokazane, widział wszczegulności każdego stan, y koniec, że Jego męka tyle ludziom nie będzie skuteczna, ktorzy będą potępieni, widział wszystkie następuiące

prze-

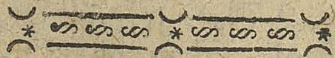
prześladowania kościoła, Kacerżow błędy, y niezbożność Chrześcian, wiedział całą mękę swoią przyszłą, zakamieniałość y zaślepienie nienawisnych żydow. Za tym wten cżas w ogroycu więcey cierpiał na umyśle, niżeli potym na ciele, ani mu tego poznania nieuymowało widzenie istności Boskiey, bo w niey dusza Jego to wszystko widziała iaśnie, co potym miało nastąpić. Z tey uwagi pochodziła boiaźń, smutek, y krwawe pocenie się całego ciała. *Factus est sudor ejus, sicut guttæ sanguinis decurrentis in terram.* A z tego słowa *sicut*, iako byli tacy, ktorży nieprżyznawali, żeby prawdziwa krew płynęła z ciała Chrystusa, mowiąc, że tak gęsty pot lał się z ciała Jego, iak wielkie, y gęste są krwi krople, ale te zdanie, iak iest błędliwe, pokazał mądremi dowodami Benedykt XIV. Lib: 4. de Canonis: SS. Parte I. Cap. 28. & de Myster: pag: 86. Ta tedy partykuła, *sicut*, nie cżyni podobieństwa do krwi, ale do kropel, wtym rozumieniu, że krwawy pot kroplami gęstemi padał z ciała Jezusowego a tych kropli było Sto piędziedśiąt, y ośm, iako pisże Drexellius Parte 2. de Christo moriente. Cap: 2. § 4 Z tych inne krople padły na ziemię, z ktorych wyrosły Kwiaty, a na ich Listkach te słowa były wyrażone *O! mors, quam amara est memoria tua* iako pisże Jacobus Marchantius in Horto Pastorum Tract:3.Lect: 16. Prop: 3. Jnne zaś krople sam Zbawiciel ocierał ręcznikiem, a ten Ręcznik z kroplami krwawemi, zostaie na gorże Swiętey w Bawaryi, w wielkim poszanowaniu, iako pisże Gretserus de Cruce Tom: 1. Lib: 1. Cap. 97. y Quaresmius Elucid: Terræ Sanctæ Tomo 2. Lib: 4. Cap: 14. § 4. Coby te krople znacżyły rożne są Swiętych Oycow myśli, S. Bernard powiada, że wtencżas Zbawiciel nietylko ocżami. ale wszystkiemi Członkami

 płakał,

Płakał, żeby całe Ciało Jego duchowne, to iest, zgromadzenie wiernych. Całemi ciała Jego łzami było oczyszczone. ,, Ubi quidem non solis oculis, sed quasi membris omnibus ,, flevisse videtur, ut totum Corpus, quod est Ecclesia, to- ,,, tius lachrymis Corporis purgaretur. (Feria 4. Hebdom: Sanctæ) S. Tomasz, Anielski Doktor mowi, że Zbawiciel Krawym potem modląc się, wyrażał przyszłe ciała swego, czyli kościoła krwawe Męczenstwo ,, Orans etiam ,, cum sudore sangvineo Dominus significabat de Corpore ,, suo toto, quod estEcclesia, manatura Martyria. Dlatego przydaie Łukasz Ewangelista, że się oddalił od trzech Apostołow na modlitwię, tak daleko, iak daleko kamien rzucony upada, bo iuz wten czas Męczenstwo Szczepana, od pocisku kamieni, miał przewidziane. *Avulsus est ab eis quantum jactus est lapidis.* Amy żtąd wnosmy sobie, iakato iest szpetność y ciężkość grzechow naszych, kiedy Syn Boski dla uwagi ich, tak krwawo poci się, oraz nad cierpiącym Zbawicielem naszym, z politowania, y z żalu za nasze grzechy, serdecznych łez nieżałuymy.

III. Po skończoney modlitwie Chrystusa, przyszedł Judasz z żołnierżami do wodza swego, przyszedł syn ciemności z latarniami, y zpochodniami do światłości Boskiey, y pocałowaniem wydał sługa Pana, uczen Nauczyciela znakiem przyiaźni ranę zadaie. Dwa Cuda wten czas pokazał Zbawiciel, ieden, gdy powiedział: Ja iestem, Judasz z żołnierżami odszedł, y na wznak upadł od boiazni, doznali Boskiey mocy, w ludżkim ciele Chrystusa, ieżeli tak był strasżny gdy miał bydz sądzony, iak będzie strasżny, gdy będzie sądził. *Quid judicaturus faciet qui judicandus hoc fecit?* pyta się S. Augustyn Tract: 112. in Joannem. Jeżeli tak był mocny wtenczas, gdy miał umierać, iakąż władzę pokaże, gdy będzie na ostatnim Sądzie krolować? Drugi cud pokazał, gdy ucięte ucho Malchusa mieczem Piotra, uzdrowił

wił te ucięte y uzdrowione ucho znaczy tych, ktorzy źle ſłyſząc o Chryſtuſie, ſłuch odbierali dobrycy przez przyiętą Wiarę, która przez ſłyſzenie przyimuie ſię. Ale te cuda zaślepionych nieoświciły, przez co pokazuieſię dobrowolna męka, y ſmierc Zbawiciela że mogąc ſię obronić, wtenczas cierpiał za nas, kiedy ſam chciał. Związany Jezus, do Anaſza zaprowadzony był policzkowany, ta zniewaga godna była tego, zeby owego człowieka, albo ogień znieba ſpalił, albo ziemia go pożarła, odezwał ſię z żalem Micheas Prorok gdy mu Sedecia dał policzek przed Achabem Krolem 3. Reg: Cap: 22. Gdy Pawła kazał policzkować Ananias Kapłan odpowiedział Apoſtoł, Uderży cię BOG za mię. *Percutiet te Deus paries dealbate*, *Act*: Cap: 23. ale policzek Chryſtuſowi zadany, był bez porownania cięższey złości, bo Twarz ſamego Boga policzkować, ieſt grzech nie wymowny. Przydał boleści Jezuſowi Piotr, gdy ſię go trzyraży zaparł, dopuścił tą ułomność na niego, żeby Piotrowi Piotra ułomnego pokazał, ale potym naniego, weyrżał, y Piotra umocnił na Opocę *Oſtendit Petro Petrum, ſed poſtea reſpexit, & Petrum firmavit in Petra.* mowi S. Auguſtyn ſerm: 286. nadgrodził te troiakie zaprzenieſię Chryſtuſa, troiakim wyznaniem miłości Jego. Ta ieſt pierwſza część Męki Jezuſowey, podźmy teraz do grugicy.

ROZDZIAŁ II.

JEZUS przy słupie biczowany.

STarosta Jerozolimski Piłat, maiąc nadzieię, że biczowaniem uwolni Chrystusa od śmierci, y nasyci zawziętość żydowską, kazał go przy słupie biczować, chociaż go nienawiść nienasycona omyliła, uważam ia wtym Biczowaniu.

I. Obnażenie Ciała Jezusowego.
II Okrucieństwo w biczowaniu.
III. Milczenie w cierpliwości.

I. Prawo było u Rżymian Obnażonego z sukien; biczować *Nudos virgis cædunt* mowi Livius, toż samo swiadczy Cicero, y Svetonius, według tego zwyczaiu Rżymskiego, obnażyli Chrystusa, y nagiego, rękami wtył przywiązali do słupa, *Christus cum alligatus fuit Columnæ ut flagellaretur, omnium sententia omnino nudus fuit*, mówi Uczony Suarez 3. Parte Tomo 2. Disp: 36. sect: 4. O! iak nieznośna ta była nagość Ciała Jezusowi, przed licznym pospolstwem stanąć ogołoconym, pokrył gwiazdami, słońcem, y Xiężycem firmament Nieba, pokrywa ziemię kwiatami, drżewa listem, ludzi szatami, a sam teraz od niewdzięcznych ludzi iest obnażony. Ktoż go to ogołocił? oto niewstydliwe grzechy ciała ludzkiego, przyiął on tę zniewagę ciała swego, żeby nagością swoią pokrył niewstydy nasze, y pierwszemu

Człowie

Człowiekowi ogołoconému, przywrocił niewinności sukienkę. Miłość go ogołociła y przywiązała do sromotnego słupa, bo gdyby tego miłość nieuczyniła, ktożby się odważył wiązać Boga „ O! Charitas quam magnum est Vinculum „ tuum. quo Deus potuit ligari, nulli Compedes, nulli la„ quei ad Columnam eum tenuissent, si tu O! Amoris Vin„ culum defuisses. Quem nullus potuit vincere, vincit amor. „ mówi S. Laurentius Justinianus Lib: de Ligno vitæ Cap: 4. ale ta nagość była początkiem okrucieństwa.

II. Według dawnego prawa nienależało więcey nad Czterdzieści rozg dawać winowaycom. *Ut quadragenarium numerum non excederet*, Deut: Cap: 25. ale tego prawa niezachował Piłat, bo Echius mówi, że 5333. plag dano Chrystusowi, Ludolphus de Saxonia liczy 5435. Lanspergius Hom: 50. liczy 5460. S. Wincenty Ferrerius liczy 276. S. Bonaventura liczy 5676. S. Gertruda liczy 5400. S. Bernard rachuie 6666. S. Brigita liczy 5475. a że taka niezgoda znayduie się w liczbie tych plag zadanych Chrystusowi totylko możemy wnosić za rzecz pewną, że chociaż według prawa Rzymskiego był Chrystus biczowany, pewney iednak liczby mieć niemożemy; bo okrucieństwo przewyszszało wszelkie prawo; iako uważa Suarez, y Calmet; y S. Augustyn „ in Catena Aurea to potwierdza: Ecce Do„ minus aptatur ad Verbera, ecce jam Cæditur, rupit „ Sanctam cutim violentia flagrorum, repetitis ictibus cru„ delia verbera scapularum terga conscindunt. Raz tylko był biczowany okrutnie nie dwa razy, iako niektorży mniemaią, co mądrże dowodzi Kardynał Gotti. Tomo 4. de vera Relig. parte 2. Cap: 25. Jakoż iedna tylko Kolumna marmurowa, przy ktorey był biczowany, zachowuie się do tych czas, ktora nayprżod w kościele siońskim zostawała, a na niey do tych czas daią się widzieć krople krawe, iako pisze „ w Beda in Cap: 23. Lucæ. Jlle, qui solvere Com-

„ peditos ſolet, plena Deo membra verberibus ſubdidit id „ teſtatur Columna in Eccleſia Montis ſion poſita. Do„ minici cruoris usq; hodie cernentibus veſtigia certa demonſtrat. Wſpomina o niey y S. Grżegorż Turoneńſki żegdy zoſtawała w Kościele Jerozolimſkim, znaczne BOG czynił Cuda ludziom przez dotykanie ſię Jey Lib 1. de Gloria Martyrum Cap: 7. Roku zaś 1218. Jan Kardynał Columna Poſeł Honoriuſza Trżeciego, prżenioſiłą do Rżymu, gdzie w Kościele S. Praxedy do tych czas w wielkim zoſtaie uſzanowaniu iako piſże Benedykt XIV. Lib: 4. de Can: SS. parte 2. Cap: 10. num: 21. Do tey kaplicy w ktorey zoſtaie ta Swięta Kolumna, zabronione ieſt wchodzenie nietylko niewiaſtom, ale y mężczyznom. y przez kratę tylko mogą ią widzieć, y tam Mſzy ſłuchać, gdzie y ia miałem ſzczęście ofiarę Swiętą odprawić.

III. A tu dziwowac ſię należy cudownemu milczeniu cierpiącego Jezuſa, bo ani płakał, ani ięczał, ani ſię odezwał pod tak cięſzkiemi, krwawemi aż do ſamych kości chłoſtami, iako ſam przez Dawida te ſwoie biczowanie, y milczenie wyraził. *Congregata ſunt ſuper me flagella, & ignoravi.* Pſal: 34. zebrały ſię na mnię bicze, a ia niewiedziałem, to ieſt, tak cierpiałem, iakbym o tym bolu niewiedział, iakby nie mnię biczowano, bom milczał, y nieodezwał ſię proſząc o politowanie. *Admodum ignorantis me habui tacendo ſcilicet, & non loquendo.* mówi S. Tomasz a Jzaiaſz przyrowna ſgo do Baranka, którego gdy ſtrzygą, milczy, tak Zbawiciel Jezus, milczał, gdy go biczowali zawzięci żydzi y żołnierże. *Tanquam Agnus Coram tondente ſe obmuteſcet, & non aperiet os ſuum.* Jſaiæ Cap. 53 świadczy otym milczeniu y Jozef żydowin Lib: 6. de bello Judaico. mówiąc, że Jezus przyprowadzony do Sędziego Rżymſkiego, y do ſamych kości zbity „ ani „ płakał, ani ſię proſił. Jeſus ad Judicem Romanum ad du„ citur, apud quem flagris uſq; ad oſſa dilaniatus, neolachry-

chrymas, nec preces fudit. Milczący Jezu użycz nam Cierpliwości Twoiey, żebyśmy nienarżekali, nie żalili się nie mruczeli, kiedy na nas dopuszczasz iaką plagę, albo choroby, albo złych ięzyków, albo iakieykolwiek niepomyślności; niechay cierpliwie zręki Twoiey te biczowanie za nasze wy stępki ponośiemy, byleś nas odwieczney zachował chłosty. Uważaymy teraz sprawiedliwość Boską, ktòra nieprzepuściła synowi Boskiemu, żadnego grżechu niemaiącemu, ieżeli Jednorodzonemu Synowi Oyciec Boski nieprzepuścił; ale go tak karał za cudze grzechy, a iakże my, przysposobieni synowie chcemy, żeby nas niechłostał za nasze własne grzechy? Jeżeli nas wżyciu niebędzie chłostał, Zapewne nas wiecznie będzie karał. *Q i ergo flagellat Unicum sine peccato, nunquid relinquit adoptivum cum peccato?* mówi S. Augustyn Serm. 46. Niechayże nas tu chłoszcze, tu siecze, tu nieprżepuszcza, byle nam przepuścil wiecznie.

ROZDZIAŁ III.

JEZUS Cierniem Uwieńczony.

Po biczowaniu wypuszczali winowaycę y uwolniali od śmierci, ale nietak uczynili z Jezusem, bo ubiczowawszy go, nowemu cięższe zadali męczeństwo, gdy mu niepozwoliwszy spoczynku, cierniem go koronowali na pośmiewisko, nie z rozkazu Piłata, ale z dopuszczenia, bo on rozumiał, że tym sposobem będzie od śmierci wolny. Uwa-

żam

żam ia tu troiaką Chryſtuſa koronacyę, ktorą krótkiemi ſłowami opiſał S. Bernard. Serm: 6.

I. Ta korona ieſt boleści, w ktorey Chryſtus ieſt pogardzony. *Eſt autem hæc Corona miſeriæ, in hac Contemptibilis,*

II. Jeſt Korona miłoſierdzia, w ktorey Chryſtus może bydź naśladowany, *Corona miſericordiæ, in hac Imitabilis.*

II. Jeſt Korona ſprawiedliwości, w której Chryſtus ieſt ſtraſzny. *Corona Juſtitiæ, in hac terribilis*

I. Korona cierniowa włożona na głowę Jezuſową była tak boleści, iako y zniewagi wynalaſkiem, że ani Rżymianie, ani żydzi tym ſpoſobem nikogo niekarali ſami, Afrykanie to czynili naywiękſzym łotróm na ukaranie. Otoż tego ſpoſobu zażyła ſynagoga na pośmiewiſko Chryſtuſa. iako Króla żydowſkiego, była Korona na kſztałt Mitry, ſiedm dzieſiąt dwoma kolcami, ciernia morſkiego, według zdania nie których poważnychDoktorów uzbroiona bo te na ten czas było znaczniey ſzych narodów na ſwiecie naznak, że za cały świat tą zniewagę cierpiał Zbawiciel. Wtłoczona y przyciśniona kiiami na Głowę Jego, żeby kolcami ſwemi ſkronie, wierżch głowy, uſzy, y oczy raniła, y aż do ſamego mozgu przeſzła, nieznośną zadała boleść Jezuſowi, tak dla delikatnego Jego ciała, iako y dla zranienia wſzyſtkich żył, które z głowy pochodzą. Troiakie tedy pośmiewiſko czynili Chryſtuſowi, pierwſze, gdy go koronowali dla zniewagi, drugie gdy go odzieli ſuknią purpurową trżecie, gdy mu obłudne czynili witanie. O Jego to Koronacyi boleſney mówi Duch Swięty Wynidźcie Corki Siońſkie, y zobaczcie Króla Salomona w Koronie. ktorą go uwieńczyła Matka Jego. *Egredimini, & videte filiæ Sion Regem Salomonem in diademate, quo Coronavit illum Mater Sua.* Cant: cap: 3. To ieſt, iako tłumaczy S. Tomaſz, nawrodźcie ſię do Chryſtuſa.

ſuſa, y uważaycie Mękę Jego, nietylko myſlą, ale y ſercem, oto go Matka Jego, to ieſt Synagoga żydowſka uwieńczyła Koroną cierniową, ato wdzień zaslubienia Jego, bo wtenczaſ cierpiąc, zaślubił, ſobie Kościoł, daiąc mu krew ſwoie w ſzacuku, y wdzień radości ſerca iey, bo Synagoga cieſzyła ſię ztakiey Jego zniewagi. Ubrali go wpurpurowę ſżatę, ato nie bez taiemnicy, bo Jzaiaſz Cap: 1. przyrownał grzechy ludzkie do ſzkarlatu, y do purpury, które przez Mękę Zbawiciela gdy były zgładzone, zamieniły ſię wbiałość: *ſi fuerint rubra, quaſi vermiculus, velut lana, alba erunt.* Otoż Zbawiciel ſtawſzy ſię oſiarą zagrzechy naſze, przyiął tą Czerwonę ſuknſę, żeby ią wybielił. *Non ſine Dei providentia obtigit Chriſto, qui factus eſt victima pro peccato, ut rubri coloris amictu velaretur.* mówi uczony Lamy Concord: Evang: Lib: 5. Cap: 33. Tą Purpurę Prorockim duchem opiſał Jzaiaſz Cap: 63. pytaiąc ſię wduchu czemu czerwone ieſt odzienie Twoie? *Quare ergo rubrum eſt indumentum tuum.* bo przezto znaczyło ſię przyſzłe Kościoła Męczeńſtwo, iże że całe Ciało duchowne Chryſtuſa purpurą Męczeńſką było odziane. *Quia totum Corpus Chriſti, id eſt. Eccleſia rubricatur.* mówi S. Tomaſż a ztąd dochodziemy, że dla niewinności ſwoiey był odziany białą, dla Męki czerwoną ſuknią żeby ſię to wypełniło na nim, że ieſt *Candidus, & Rubicundus.* Cant 5. biały czyſtością, czerwony męką. Zamiaſt berła dali mu trżcinę, przez którą znaczą ſię Narody, boiako trżcina nakażdą ſtronę nachyla ſię, tak narody dokażdego błędu były ſkłonne, y nachylone, ale tą trżcine przyiął Zbawiciel, gdy narody nawrocił. Pozdrawiali go ſzyderſkiemi słowami, Nazywaiąc Królem, przez co tych znaczyli. Ktorży go ſłowami wyznaią, a uczynkami złemi zniego naśmiewaią ſię. Głowę Jego Swiętą bili, tych znacząc, którży Jego Boſtwo bluźnią bo głową Chryſtuſa, iako Człowieka,

wieka, Bóg ieſt, *Caput Chriſti eſt Deus.* mówi Apoſtoł 1. Cor: 11. Ci tedy biią głowę Jego, którży bluznią Boſtwo Jego, klękali przed nim, a chociaż to czynili zurągania, przecież znaczyli, że wſzelkie kolano przednim klękac będzie. Policzkowali go, y pluli na Twarż iego, ale cierpliwy Zbawiciel nieodwrócił Twarży ſwoiey, żeby to wypełnił, co przez Jzaiaſza dawno powiedział. *Faciem meam non averti Ab increpantibus, & Conſpuentibus in me.* Jſaiæ. 50. Taka to była Korona boleści, w ktorey pokazał ſię pogardzonym prawdziwy Krol, od niewdzięcznego narodu ſwego.

II. Drugą Koronę miłoſierdzia pokazał wtym cierniu Zbawiciel łaſkawy, bo karę grzechow naſżych wziął nagłowę ſwoię, które przez ciernie znaczą ſię, iako mówi S. Tomaſz in Catena Aurea in Joan: 19. Per ſpineam Coronam noſtrorum deſignatur ſuſceptio peccatorum, quoniam ſicut ſpinas terra noſtri Corporis germinat. Wyraził to S. Bernard, mówiąc do żydow, oto Król waſz, ale wnaſżey Koronie, to ieſt, naſzych grzechow cierniem uwieńczony. *Ecce Rex veſter, ſed in Corona noſtra.* (Serm 2. in Epiph:) aże głowa narodu ludzkiego zgrżeſzyła, toć należało, żeby Odkupiciela naſzego głowa cierpiała. Przeklął BOG ziemię dla grzechu pierwſzego człowieka, zeby ſame ciernie y chwaſty rodziła, otoż to ciernie przyiął nagłowę ſwoią, żeby te znioſł przeklęſtwo. *Spinis Coronatur Jeſus, ut prima illa condemnationis ſententia ſolveretur,* mowi S. Hieronim Epiſt: 19. Tract: 1. Jakoſz przed niepoſłuſzeńſtwem Adama, niebyło żadnych cierni y głogow, y Róża niemiała kolcow, iako mówi S. Ambroży Hexam: cap: 31. po przęſtempſtwie iego przydane ſą roży ciernia, żebyśmy przypominali ſobie przyczynę, dlaktórey ziemia ciernie rod. i „ ate ciernia przyiął nagłowę ſwoią Zbawiciel, żeby nie poſłuſzenstwo człowieka ſwoim poſłuſzeńſtwem nadgrodził. „ Roſa tunc ſpinis carebat, poſtea vero „ pulchritudini floris adiunctæ ſunt ſpinæ mówi S. Bazyli

Wielki

Wielki. Dlatego Jeremiasz nieurodzay ziemi, y inne kary ciernem zowie. *Spinas messuerunt.* Jerem: cap: 12. V. 13 Jzaiasz cap. 32. V. 13. Kary Boskie cierniem zowie. *Super humum populi mei spinæ, & vepres ascendent.* Otoż Zbawiciel Jezus tę wszystkę karę wziął na głowę swoie ,, Ktora nas boleścią kłuła, y raniła. ,, Cum ipse suo Capite, & ,, principali parte Corporis omnia mala nostra portaverit, ,, propter quæ pungebamur. mówi S. Klemens Alexandryiski Lib; 2. Pedag: Aieżeli tedy tak nieznośną boleśc zanas cierpiał Jezus, toć y nam należy głowę naszą cierniem uwieńczać, coż iest Cierniowa Korona ieżeli nie pokuta? ,, Corona spinea, ipsa quidem est pænitentia im ,, ponenda Capiti. mowi Jnnocentius III. Serm: 1. de ,, uno Martyre. Myśli zdradzieckie, obłudne, nieczyste raniły głowę Jezusową bardziey, niżeli kolcami swemi ciernie, zaczym należy tąż zniewagę Bogu uczynionę nadgradzać myślami niewinnemi, szczeremi, y czystemi, ate ciernia Jezusowe żalem prawdziwym zranią serca nasze, y nas nawrócą do Boga. *Conversus sum in ærumna mea, dum configitur spina.* Psal: 31. V. 4.

III. Jest nakoniec ta Korona sprawiedliwości, bo iako zwycięzca ten sam postrzał, ktorym był raniony, y Zwycięstwo otrzymał, bierże sobie na znak tryumfu, tak Zbawiciel tą cierniową Koronę wziął sobie za tryumfu swego zaszczyt y iuż te ciernie nie przynosi mu boleści, y umartwienia, ale ieſt znakiem Jego Boskiey mocy. Non erit ultra offendiculum amaritudinis, & spina dolorem inferens, & scient, quia Ego Dominus. Zachariæ Cap: 6. V. 11. bo ta Korona boleści y pośmiewiska, zamieniała się w Koronę sprawiedliwości, ile że przez nią zadosyc uczynił za występek człowieka. *I iadema Justitiæ ei tribuentes per spinam semper florentem.* mówi S. Klemens Alexan-

Ma

Alexandryiski Lib: 2. Pedagog: zasłużył sobie Chrystus przez te ciernie na Koronę chwały przymiotowey, zaczym te kolce raniące głowę iego, zamieniły się wpromienie iaśnieiącey chwały, te odzienie szyderskie w Purpurę Królewską, przyklękania żydów zmyślone, w klękanie, y upadanie Aniołow, ludzi, y szatanow na wspomnienie Jmienia Jego. Zatłaniali mu Twarż, y kolcami Oczy iego ranili, że niemogł oka podnieść bez nie wymowney boleści, y krwawych łez wylania, otoż teraz nie godni są, żeby nanich łaskawym weyrżał okiem. *Avertit oculos é suos ne videat nefarium Judæorum facinus ne videat Coronam é spinis Contextam.* mówi Timotheusz kapłan ferm: de Purific: Tomo 4. in Bibl: Patrum. Natych zaś którzy zpolitowaniem y żalem serca, głowy Jego przypominaią sobie boleść zawsze łaskawym patrży okiem. Zawzięta synagoga ciernism go uwieńczyła napośmiewisko, kościoł Koronę Jego pokornie szanuie, y iako naydroszszy szacuie depozyt, znalazła ią y wyszukała S. Helena, Matka Konstantyna Cesarża y w Jerozolimskim złożyła Kościele. Ztamtąd szostego wieku do Carogrodu była przeniesiona, y w skarbie Cesarżow wschodnich Francuzów, na tenczas panuiących zachowana, którży zaciągaiąc wielką summę pieniędzy od Rżeczypuspolity. Weneckiey napotrżebę woyska, w zastaw oddali Wenetom tą Koronę, zinnemi Instrumentami Męki Jezusowéy, wypłacił ten dług Wenetom S. Ludwik, Król Francuski, za ugodą Baldwina, drugiego Cesarża, ktorego Diploma Gvilhelmus de Nangis Tomo 5. de Gestis S. Ludovici pokazuie. Zatym Koronę ciernioWą, Trżcinę, y Gąbkę, octem, y żulcią napuszanę żawiozł do Paryża, y w kaplicy. Królewską hoynością koztownie przy Pałacu wystawioney, ktorą Oto, Poseł Apostolski, pod Jmieniem Korony Jezusowey poświecił, złożył, gdzie dotych czas daie się widzieć, iako pisze Du Brevill in Theatro

atro antiq: Parisien. Lib: 1. pag: 104. Z Jey Koróny iedna gałązka pięcią kolcami udzielona była Xiążęciu Elektorowi Bawarskiemu, ktora w Monachium mieście, w kaplicy Pałacowéy żostaie, w poszanowaniu. Maxymillian Xiąże Elektor z Matką swoią wnieśli prożbę do Jnnocentego XI. Który pozwolił uroczyście tam odprawiać Swięto Korony w Poniedziałek po niedzieli Białey, Roku 1681. Wtéy tedy Koronie cierniowéy są wszystkie Korony, bo chwała wieczna iest nadgrodą wszystkich Koron; przez boleść głowy swoiey wysłużył Zbawiciel Koronę Męczennikóm, wyznawcóm, y Pannom. *Jn hac Corona omnes Coronæ sunt, quia gloria non portio unius Coronæ, sed præmium omnium Coronarum est.* mówi S. Ambroży serm: 15. in Psal: 118. niechciał Chrystus Korony Królewskiey, ktorąmu pospolstwo ofiarowało, bo ta Koróna była Złota, była bez ciernia, była bez męki, a Cierniową dobrowolnie przyiął, nauczaiąc nas, że bez Ciernia umartwienia, niemożemy otrzymać Koronę wieczněy Chwały.

ROZDZIAŁ IV

JEZUS Krżyż Dzwigaiący.

NIemogąc Piłat nakłonie zawziętych żydow do poznania niewinności Chrystusa, chociaż rożnemi sposobami oto starał się to iawnym niewinności Jego oświadczeniem, to umywaniem rąk odtey sprawy, nakoniec u-

tratą przyiaźni Cesarskiey zastraszony, pozwolił ukrzyżować Chrystusa między dwóma Łotrami, Zatym uważam ia

I. Ciężar, y Taiemnicę Krzyża.

II. Pobożnych niewiast użalenie.

III. Ubolewanie Boga rodzicy.

I. Był nagotowany Krzyż, maiący wysokości, pietnaście stóp nogi ludzkiey, szerokości dziewięć maiący stóp: ubrawszy tedy Chrystusa w suknie własne, y niezdyimuiąc zgłowy Jego Korony Cierniowey, prowadzili go między dwóma Łotrami, z wielką liczbą żołnierzy, katow, y pospolstwa. Niosł cierpliwy Zbawiciel ow ciężar na ramionach, iuż zranionych, y szedł z owym drzewem sromotnym, iako drugi Jzaak na Ofiarę, krwią swoią ślady skrapiaiąc widząc ostabiałego żołnierze Jezusa, przymusili Szymona Cyreneyczyka, ze wsi swoiey idącego, żeby pomagał Krzyża dzwigać, a ten był nie z narodu żydowskiego, czego znakiem było, że on ze wsi szedł, a wieś po Grecku Pagos zowie się, przez co znaczyło się, że on z Pogan pochodził *De Paganismo venit*, mówi S. Tomasz. Cyreneńczykiem go zowie Ewangelista, bo Cyrenæus tłumaczy się *Hæreditas pretij*, dziedzictwo szacunku, przez co znaczyło się że szacunkiem krwi swoiey pozyskał Chrystus narody w dziedzictwo, *Dabo tibi gentes hæreditatem tuam*. Psal: 11 Szymón tłumaczy się posłuszny, przez co znaczył Narody ktore były posłuszne Jego wierze, y służą mu teraz wiernie. *Populus, quem non Cognovi, servivit mihi, in Auditu auris, obedivit mihi*. Psal: 17. Przymuszony był szymon do dźwigania krzyża przez co znaczył tych, ktorych Rodzice przymuszaią do życia Krzyżowego, y tacy noszą Krzyż powierzchownie, ale z niechęcią wewnętrzną. Pierwey sam Chrystus Krzyż dzwigał, a potym Szymon go wziął na ramie swoie, y niosł, aż na górę, niewspoł z Chrystusem, iako niektorzy trzymaią, y malarze pospolicie tak udaią, bo S. Augu-

Augustyn temu iest przeciwny zdaniu, gdy mówi, że Szymon sam potym Krżyż niósł, aż na mieysce ,, Simon autem ille, qui in Itinere angariatus est, cui postea data est ,, Crux portanda, usq; ad locum. Lib: 3. de Consensu Evang, Cap: 10. bo przez to, znaczyło się, że narody nawrocone miały pomagać Chrystusowi Krżyża dźwigać, iakoż każdy Chrześcianin powinien codziennie Krżyż nosić, aż do śmierci, iako sam każe Chrystus, bo bez Krżyża nikt nietrafi do Nieba. Wszakże gdy Piotr Apostoł lękał się Krżyża, y taiemnie uchodził z Rżymu, pokazał mu się Zbawiciel, Krżyż niosący, y mowiący do niego, że szedł do Rżymu, żeby znowu był Krżyżowany. *Vado Romam, iterum Crucifigi*, ztym że Krżyżem pokazał się w Rżymie S. Jgnacemu Patryarsze, y obiecał mu bydz tam łaskawym, w swoich Namieśnikach, gdy Zakon iego będzie niewinnie prześladowany. *Ego vobis Romæ propitius ero*. Ztymże Krżyżem pokazał się iednemu pobożnemu Człowiekowi, y oznaymił mu, że mu naymilsza iest pamięć dźwigania Krżyża. Niosł tedy Chrystus Krżyż, iako Krol berło swoie, iako zwycięzca oręż władzy swoiey; nas za sobą pociągaiąc.

II. Zaszły mu drogę pobożne niewiasty, y gdy niezbożni żydzi cieszyli się, one rżewnie nadnim płakały, ale że nienależało tego opłakiwać, który dobrowolnie, bez zadney winy cierpiał, zatym Zbawiciel obrociwszy się donich, powiedział im, żeby nie nadnim, ale nad sobą samemi, y nad synami swemi płakały, bo ieżeli Oyciec Boski tak okrutnie Syna swego za cudze grzechy karał, a iakże nas karać będzie za nasze własne? Między temi była iedna niewiasta, ktorą Werconiką zowią, ta zpolitowania podała chustkę Zbawicielowi do otarcia Twarży zmęczoney, przyiął tę przysługę, y otarszy się, Twarż Swoią natey chustce wyraził, y oddał Jey. Ta Niewiasta potym przyszedszy do Rżymu z Tyru,

tąż Twarżą Zbawiciela, Tybéryuſza Ceſarża dotknięciem Jey, od ciężkiey uzdrowiła choroby: a podługim czaſie, bliſką będąc śmierci, S. Klemenſowi, na tenczas Papieżowi, oddała ią do rąk, od ktorego doſtała ſię Rżymſkim Paſterżom, do tych czas w Bazylice Watykańſkiey, w Kaplicy gorney ieſt zachowana, y kilka razy wrok pokazują Ją ludziom. Na dowod że S. Klemenſowi Ta święta Weronika, czyli prawdziwe wyobrażenie cierpiącego Zbawiciela była polecona Ołtarż teyże Kaplicy był poświęcony w dzień S. Klemensa, iako piſze otym Ferrarius in Catalogo SS. Galeſinius in Martyrologio, Bollandiani Tomo 1. Pag: 481. Baronius ad Annum 34. Oprocz wielu dowodow, ktore wylicza Benedykt XIV. Lib: 4. de Canonis: SS. Parte 2 Cap: 30. Jacobus Pantaleon, ktory był Urbanem Czwartym nazwany, ſioſtrże ſwoiey poſyłaiąc obraz Twarży Jezuſowéy Z Watykańſkiego Prototypu wliście ſwoim, ktory Chiffletius wydał in Hiſtoria Cap: 34. tak mowi: „ Idcirco vos rogamus, ut propter reverenti„ am illius, quem repræſentat, recipiatis eam, ut San„ ctam, Veronicam, ſeu veram ipſius Jmaginem, & ſimili„ tudinem. Uczynił łaſkawy Zbawiciel tę łaſkę owey pobożney niewieście, żeby pozoſtałe wyrażenie Twarży Jego cierpiącéy dla zbawienia naſzego, w pamięci naſzéy wdzięczney zoſtawała zawſze.

III. *Między temi miłoſiernemi* niewiaſtami znaydowała ſie Boga rodzica Marya, y zaſzła drogę idącemu Zkrżyżem Synowi, ſwemu zobaczywſzy go wtak ſtraſzney poſtaci, niewymowną boleść na ſercu Cierpiała, a Syn Boſki na kamieniu tam ſtoiącym uſiadł, na ktorym mieyſcu potym S. Helena wyſtawiła kaplicę, y ten kamień na ołtarżu oſadziła, iako piſze S. Bernardyn Seneńſki ſerm: 51. Feria 6. Paraſceve. Art: 4. Cap: 2. a Quareſmius Komiſſarż Apoſtolſki w ziemi Swiętéy, Tom: 2. Lib: 4. Cap: 10. to

przy-

przydaie. że Zakonnik S. Franciszka imieniem Corsetus, wielkiey mądrości człowiek, widząc tę kaplicę od Pogan spaloną, ów kamień opłacił, y nad bramą Syońskiego Kościoła osadził, natym zaś mieyscu kaplicy gdy poganie stayni dla koni wystawili, na ukaranie ich nieuszanowania konie tam zdychały. Widzenie Chrystusa zbolałego nie wymowną boleść sprawiło w sercu Maryi, ale nie przystało to iey łasce, żeby od żalu miała upadać. y mdłości cierpieć, bo miała dawno obiawioną Mękę Syna Boskiego, była w wierżę mocna, y zgadzała się z wolą Boską, a pragnęła od kupienia narodu ludzkiego. iako tego dowodzi Kardynał Kajetan. Tract: de spasmo B. V. y na iego zdanie piszą się Suares. Raynaldus. Cornelius a Lapide.

ROZDZIAŁ V

JEZUS do Krżyża przybity.

TAk wielkę zniewagę y boleść cierpiał ukrzyżowany Jezus, że niemogąc tego opisać Ewangelistowie dostatecznie, dwóma słowami te całą wyrazili Taiemnice. *Crucifixerunt Eum.* Ja otey obszerniey rżeczy żebym zwykłą mówił krótkością, troiaką uważam Chrstusa ukrżyżowanego własność którą wtrżech Częściach wyrażę.

I. Ukrży-

I. Ukrzyżowany JEZUS stałsię Kapłanem, y Ofiarą za naród ludzki.
II. Wisżący między Łotrami JEZUS niewinny pokazał się straszym Sędzią.
III. Umieraiący JEZUS pokazał się prawdziwym Synem Boskim.

I. Kapłańską Chrystusa godność mamy wyrażoną w Melchisedechu, według którego Zakonu był Kapłanem, bo iako Melchisedech tłumaczy się Królem, pokoiu y sprawi dliwości, tak Chrystus będąc Królem, uczynił pokóy y sprawiedliwość, bo kto zachowuie sprawiedliwość, ten pokoy czyni Jako Melchisedecha zowie Paweł Apostoł ad Hæbr: 7. bez Oyca y bez Matki, tak Chrystus rodząc się przedwieki z Oyca Boskiego, niemiał Matki, rodząc się w czasie z matki, niemiał Oyca. Jako Melchisedech niema krewieństwa, czyli Genealogij tak Chrystus niema Krewieństwa z Rodzaiem Lewitów, o Melchisedechu mówi Apostoł, że ani początku, ani końca dni swoich niema, bo tego nikt nieopisał; co się prawdzi na Chrystusie, który iako BOG ani początku, ani końca życia swego niema, bo chociaż w czasie żyć zaczął, y umarł, co do ciała, ale co do Osoby iest nieśmiertelny. Będąc tedy Kapłanem, na krżyżu ofiarą stał się. Dla zrozumienia tego, wiedzieć potrżeba, że ofiara Chrystusa niemoże się nazwać według woli zaboyców, ile że oni ciężko zgrżeszyli zabiiaiąc Chrystusa, ale go nieofiarowali, według woli samego cierpiącego Chrystusa, sam Chrystus był ofiarą, bo dobrowolnie ofiarował się na śmierć, y z tey przyczyny ma właśność ofiary, przez co rozni się od ofiar pogan, którży swoie dzieci Bałwanom oddawali na ofiarę, ata ofiara nie była ofiarowanym dobrowolna, ale gwałtowna, otoż iedną krwawą ciała swego ofiarą na Krżyżu, Zakończył dawne ofiary, y przebłagał BOGA. *Una enim oblatione consummavit in sem-*

piternum Sanctificatus. mowi Apostoł, ad Hebræos Cap: 10. Mogł innym sposobem uwolnić narod ludzki, ale takie uwolnienie niebyłoby odkupieniem. Zostawał człowiek wdwoiakiey niewoli, wniewoli grzechu, y wniewoli kary wieczney, od ktorey nikt niemogł wykupic człowieka, tylko Boska Osoba wludzkiey naturże, bo ta osoba będąc nie skończoney godnosci, nieskonczonego szacunku zasługami nadgrodziła za zniewagę nieskończoney złości ludzkiey. Była dostateczna iedna kropla krwi Jego; ale Dekreta Boskie szaczunek smierci Krżyżowey wyznaczyły, żeby taska grżech przewyższała, y szacunek krwi przeważał cieżar grżechu, *Ubi abundavit delictum, superabundavit gratia* mowi Apostoł ad Rom: Cap: 5. otoż ta krwawa ofiara odprawiła się nie w mieście, ale, na gorże Kalwaryi, nie od głowy Adama, tam pochowaney, bo Adam w Hebronie leży, ale od głow straconych łotrow tak nazwaney, żeby niejednego Miasta, ale całego świata była ofiarą. Zwleczony z sukien y obnażony był Chrystus, co widząc Bogarodzica zdzięła z głowy pokrycie płocienne, podała iednemu żołnierżowi, ktory nim zastonił część nagiego ciała, a ta chusta potym do Akwisgranu była przeniesiona, iako pisże Gretserus Lib. 1. de Cruce Cap: 22. Jnne suknie podzielili sobie żołnierże, a na sukienkę nieszytą, rękami Bogarodzicy zrobioną los rżucili, żeby się wypełniło Proroctwo, *Diviserunt sibi vestimenta mea, & super vestem meam miserunt sortem.* Psal: 21. Prżez podzielone suknie znaczy się kościoł, który miał bydz po czterech Częściach swata roszszerżony, a przez całą suknię znaczyła sie Miłość, która nigdy podziału niema. Tę całą suknię S. Helena potym znalazła y darowała ią S. Agryciuszowi Biskupowi, od którego dostała się Trewireńskiemu Kościołowi, iako pisże Braunius, Prżybity gwozdziami do Krżyża, żeby te Rany na ciele swoim na znak odku-

odkupienia zawsze zachował, y innym Swiętym naznak miłości swoiey użyczył. Drzewo Krzyżowe, nayfromotnieysze przedtym, y samym złoczyńcom, y przeklętym od Boga, było tey ofiary ołtarzem, żeby iako wąż miedziany nadrzewie powieszony od Moyżesza, uzdrowił naturę ludzką, wężem piekielnym ukąszonę: A iako Adam przez owoc zakazanego drzewa stał się nieposłusznym Bogu, tak Odkupiciel nasz przez drzewo Krzyżowe stał się posłusznym Oycu aż do śmierci, ztey katedry nos Nauczyciel siedm słow wymowił, w pierwszym, zalecił miłość nieprzyiacioł, w drugim, miłosierdzie nad grzesznemi, w trzecim, uszanowanie Rodzicow, w czwartym, pocieszenie strapionych, w piątym, pragnienie Zbawienia ludzkiego, w szostym posłuszeństwo, y wytrwanie w dobrym, w siodmym, zgadzanie się zwolą Boską. Nad głową Chrystusa powiesic kazał Piłat napis ten, Hebrayskim, Greckim, y Łacińskim ięzykiem wyrażony: *Jezus Nazareński, Krol żydowski*: Hebrayskim dla uczczenia Boskiego, Greckim dla mądrości, Łacińskim dla władzy Rzymskich Cesarzow, bo przez Krzyż Chrystusowi poddali się niektorzy żydzi, mądrzy ludzie, y Monarchowie; a Krzyż, ktory był znakiem zniewagi ostatniey, stał się ozdobą Krolewskich Koron, y Orderow.

II. Niemała zniewaga była Chrystusa, y ta, że między dwoma Łotrami ukrzyżowanemi, wpośrodku wisiał na Krzyżu, uczyniła to złość żydowska, żeby ludzie na święta Wielkanocne zgromadzeni, widząc między Łotrami Chrystusa, nietylko onim sądzili, że był Łotrem, ale samych Łotrow wodzem. Niewidział świat podobnego ukrzyżowania, był osądzony od Nerona Piotr na Krzyż, Jędrzey od Egeasza, Filip, Symeon, Agricola, Juliana, y dziesięć tysięcy żołnierzy na gorze Ararat, w Armenii na Krzyże skazano, ale żaden ztych

niebył

ukrżyżowany w Towarzyßwie. Niezbożnych ludzi, te okrucienßwo wymyßliła dla Chryßuſa nienawiść żydowßka, iako to opiſuie Ewangeliſta: *& Crucifixi ſunt cum eo duo Latrones, unus a dextris, alius autem a ſiniſtris*, ato żeby ſię wypełniło Proroctwo Izaiaſza, że zgrzeſznemi ieſt poczytany. *Cum ſceleratis reputatus eſt* Iſaiæ 53. V. 12 a tu Izaiaſz, nie Prorokiem, ale bardziey Ewangeliſtą pokazał ſię, bo o przyſzłey rzeczy w przeſzłym czaſie piſze, iak by ſię to iuż ſtało. Ten koniec był umyſłu żydow. Ale wtey zniewadze była utaiona władza przyſzłego ſędziego, w Chryßuſie wpośrodku między Łotrami wiſzący Jezus, pokazał ſię ſędzią, bo ſrednie mieyſce ſędziemu należy ſię, zatym Jezus nieſłuſznie od ludzi oſądzony, będzie ſprawiedliwym ſędzią ludzi dobrych, y złych, wybranych, y potępionych, których wyrazili owi Łotrowie, Dyzmas wierżący, y zbawiony, znaczył wybranych, Gizmas bluzniący, y potępiony. znaczył potępieńcow, pierwſzy zprawey ręki wiſzący, znaczył owieczki, po prawey ręce Chryſtuſa na ſądzie ſtoiących, drugi, polewey, znaczył kozłow, polewey ſędziego ręce ſtoiących. Krżyż Chryſtuſa był znakiem Trybunału ſędziego, bo y na oſtatnim ſądzie Krżyż pokaże ſię naniebie, na zawſtydzenie niezbożnych potępionych. Trżęſła ſię ziemia wtenczas, y znaczyła przyſzłe trżęſienie ziemi, przed oſtatnim ſądem, bo przytomności takiego Maieſtatu bez boiazni widziec nie będą- mogli niezbożni. Otworżyłyſię wtenczas groby, y wielu Zmarłych powſtało, co znaczyło przyſzłe zmarłych powſtanie na ſąd. Uważaymy teraz, czyli należemy do dobrego, czyli do złego Łotra, czyli zdobrym wyznaiemy Chryſtuſa, iako Boga, czyliz złym bluźniemy go powątpiewaniem o Jego wierże, ſłowami gorſżącemi innych, a ztąd ſobie wnośmy, do ktorey ſtrony na ſądzie Jego należyć będziemy.

97 III. A nietylko fędzią, ale y Synem Boskim pokazał śię Chrystus na Krżyżu, bo wielkim głosem wołaiąc, u-marł, prżez co pokazał moc Boską, bo umieraiący ludzie ledwie mogą ięzykiem ruszyc umieraiąc. Co widząc Setnik, wyznał że był prawdziwie Synem Boskim. *Vere Filius Dei erat iste.* Mamy Bostwa Jego dowody winnych cudach anaprżod w zacminiu słońca prżez godzin trży, pocałym, świecie widzianym tak wielkim, że na Niebie gwiazdy były widziane, iako świadczy Phlegon pogański Pisarż; ktore widząc Dyonizy Sędzia Ateński, z podziwienia zawołał, albo BOG w naturże cierpi, albo machina świata upadnie, cudowne te zacmienie, znaczyło, że stworżenie cierpić niemogło Stworcy swego śmierci, czyli, że swiatłośc od żydów odstąpiła, y pragnącym Cudow słońca zacmienie pokazała, iako mówi Theophilactus in Cap. 21. Mathæi, czyli że te zaćmienie prżez godzin trży, znaczyło, że swiatłość Tróycy Boskiey odstąpiła od żydow, *Privati erant lumine Trinitatis.* mówi S. Tomasz, Zasłona Kościoła rozerwała śię, na znak, że wszystkie Taiemnice miały bydz obiawione, skały rozpadły śię, na znak, że zakamieniałe serca ludzkie, prżez Mękę Jezusowę miały bydz skruszone. Niemniey cudowna była Krew, y woda, ktora z otwartego boku zmarłego Chrystusa wypłyneła, żołnierż bo-wiem imieniem Longin, włocznią bók Jego otworżył, aten uznawszy go za Boga, w Kapadocyi za opowiadanie Jego. Męczeńską otrzymał Koronę. Pytaią śię tu uczeni, czyli prawy, czyli lewy bok był zraniony? y odpowiadaią zgodnie, że prawy, nate zdanie piszę śię W Beda Quæst: 12. in Libros Regum, mowiąc: *unus militum Lancea latus ejus dextrum aperuit.* Innocentius III. Lib: 2. de altaris Sacramento Cap: 54. Suarez 3. P. Quæst: 51: sect: 1. Tomo 2. Chiffletius Cap: 31. Durantus, Roccea, Casalius. Ażtąd przyznaią tę krew, y wodę osobliwemu Cudowi Boskiemu,

bo krew

bo krew w umarłym człowieku obumiera, y woda czy- ſta ieſt cudowna, bo w umarłym ſam humor ſlegmiſty znayduie ſię, iako dowodzi S. Tomaſz. Nie bezprzyczyny był otwarty bok Jezuſa bo przezto otworżyło ſię nam niebo, niebez przyczyny Krew, y woda wypłynęła, bo iako zboku ſpiącego Adama wyięta była kość dla ciała E- wy, tak z otwartego boku Chryſtuſa, oblubienica Jego, Kościoł, urodziła ſię z Sakramentami Krwi co do Ołtarża, wody co do Sakramentu odrodzenia. Wyraził to Jan Apo- ſtoł 1. Joan: 5. mowiąc, że duch, woda, y krew daią świa- dectwo na ziemi, *Tres ſunt, qui dant teſtimonium in Terra, ſpiritus, aqua, & ſangvis.* Duch czyli Duſza, ktorą oddał Oycu umieraiąc Chryſtus, woda, y krew, ktore wypły- nęły zboku Jego, iako to obiaśnia. S. Tomaſz, zatym gdy zoſtał bok Jego otworżony, otworżyła ſię nam brama do nieba, wylaną krwią wymazana ieſt wina, znieſiona ieſt kara, wygnańce maią prawo do Krolestwa, przebłagana ieſt ſprawiedliwość Boſka. Poświęciła ſię owa Włocznia Krwią ſerca Jezuſowego, y do tychczas tę krew pokazuie na ſo- bie, bo wyſzukana potym od S. Heleny, w ſkarbie Ceſar- żow wſchodnich była chowana, ale gdy Machomet zawo- iował Grecyę, Syn iego Baiazet Ceſarż Turecki posłał w darunku ſame żelazo tey Włoczni Jnnocentemu oſmemu do Rzymu, y do tych czas zostaie w Bazylice Watykań- ſkiey, Drzewo zaś Tey włoczni od Baldwina drugiego Ceſarża darowane S. Ludwikowi Krolowi Francuſkiemu, zostaie teraz w kaplicy Krolewſkiey w Paryżu iako piſze Raynaldus ad Annum 1492. Między cudami umieraiącego Chrystuſa liczyć ſię powinna stateczność ſerca Bogarodzicy boleiącey, cztery były przyczyny, dla ktorych Marya od boleści ſerca powinna była przy krzyżu umierać, pierwſza, że poznawała godność Boſką Syna, niewinność Jego, y nie- wymowną dobroć. Druga, że widziała okrucieństwo ka-

tow,

tow, ktorzy nawet spragnionemu wody niepodali ani Matcę podać pozwolili. Trzecia, naygorszy sposob smierci, bo sromotne obnażenie ciała, y samym Łotrom, drzewo przyzwoite. Czwarta nieznośna boleść z przybitych rąk, y nog gwozdziami do Krzyża pochodząca, y smutne przez trzy godziny konanie Jezusa, ktory nakłonioną głową nazanak posłuszeństwa wypełnionego, umierał. Dlatych przyczyn należało Maryi od boleści serca zranionego zalem, umierać razem z Synem, ale że ona mężnym sercem stała przy krzyżu skromnie, łzy z ocz wylewaiąc, na sercu boleiąc, a żadnego lamentu, y narzekania nieczyniąc, że będąc wpoł umarłą, anie umierała. *Tanquam mortua*, iako mowi Gerson Tomo 3. in exposit: Passionis Domini, osobliwszemu to cudowi przypisać należy, bo zyiąc umierała od boleści nad smierc cięższey. *Moriebatur vivens, vivebat: ferens dol rem, morte crudeliorem.* Mowi S. Bernardyn Senenski serm: de Pass: Dlatego Syn Boski nienazwał ią Matką, ani Maryą, ale niewiastą, żeby iey większey nieprzyczynił boleści. Matrem sine nomine Matris. Ne Materna pium cruciaret, viscera nomen. Mowi Mantuanus. A kto poymie Maryi boleść, gdy umarłe Jezusa ciało z Krzyża zdięte, na Jey złożyli łonie? należało iey natenczas umrzeć, y razem z Synem Boskim być pochowaną, ale ią B. G. chciał uczynić cudem boleści, y przykładem pokutuiących, a ubolewaiących nad niewinną smiercią Zbawiciela swego. Uczynił przysługę Jezusowi Jozef z Arymatei, gdy uprosiwszy u Piłata pozwolenie, ciało Jego czystym prześcieradłem obwinął, a Nikodem myrrą, y aloesem nasmarował, natym prześcieradle wyrażone zostało ciało Jezusowe, z krwawemi znakami cudownie, ktore potym do Turynu, miasta Sardynskiego przeniesione było z Jerozolimy, a Roku 1575. przez Emanuela Filiberta Xiążęcia do Turynu gdy było przeniesione, piechotą szedł S.

Karol Borromeus Kardynał, żeby tam nawidził, y uszanował ie, gdzie do tych czas w wielkim iest uszanowaniu, iako swiadczy Paweł II. Sixtus IV. Julius II. Clemens VII. A na prożbę Karola, Xiążęcia Sardyniy Julius II. pozwolił Kapłańskie Pacierże, y Mszę o *Swiętym* Prześcieradle w Turyńskim odprawiać Kościele. Nie bez przyczyny czystym płotnem było obwinione Ciało Jezusowe, bo według S. Hieronima, Ciało Jego Ten szanuie, kto ie do czystego przyimuie serca. Złożył go Jozef w swoim grobie nowym, w skale wykutym, w którym nikt przedtym niebył pochowany, bo iako wżywocie *MARYI*, w którym nikt przedym, nikt potym niemieszkał, przez dziewięc miesięcy zostawał, tak y wtym nowym grobie. Z MARYI żywota urodził się, zgrobu odrodził się, bo zmartwychwstanie iest to nieiakie odrodzenie się, należało tedy, żeby grób miał nieiakie podobieństwo do MARYI, w cudzym grobie był pochowany, bo za cudze grzechy umarł, w skale wykutey iest pogrzebiony żeby żadnego niebyło porozumienia; że zgrobu taiemnie był wykradziony. Doznały dusze wotchłani zostaiące, y Lucyper, z szatanami w piekle Bostwa Jezusowego, ale nierównym sposobem, osoba bowiem Boska była złączona tak zduszą, iako y zciałem umarłym, y Krwią Jezusa, zatym Dusza Jego rozłączona od ciała, z osobą Boską złączona nawiedziła przez swoią Jstność dusze w otchłani zostaiące, a przez moc Boską piekło nawiedziła, y póty w otchłani zostawała, póki ciało leżało w grobie. Swięte dusze w otchłani udarował zaraz widzeniem Jstności Boskiey, ciemności mieysca oświecił. *Omnes, qui in limbo Patrum erant, Deum per essentiam viderunt.* mówi S. Tomasz 3. Parte Quæst: 52. art: 4. ad 8. to widzienie Raiem nazwał, który obiecał dobremu Łotrowi. Lucypera zaś z całym piekłem mocą

Bostwą

Bóſtwa ſwego tak związał, y z mocy iego uwolnił ſprawiedliwych duſże, że bez iego dopuſzczenia żadney złości czynić niemoże ludziom, żadney iednak duſzy potępioney, ani duſz dzieci w pierworodney winie zeſzłych nieuwolnił, ani wſzyſtkie duſze w czyſcu będące wyzwolił, tylko te, które były godne, iako uczy Anielſki Doktor; O nawiedzeniu otchłani mamy ſwiadectwo Zacharyaſza Proroka, ktory tak mowi: *Tu quoque in ſangvine Teſtamenti tui emiſiſti vinctos tuos de lacu.* Zach: Cap: 9. y Mądrość Boſka Eccl: Cap. 24. mówi. *Penetrabo omnes partes inferiores terræ, & inſpiciam omnes dormientes, & illuminabo omnes ſperantes in Domino.* a Piotr Apoſtoł 1. Petri Cap: 3. tak mówi: *In quo, & his, qui in carcere erant ſpiritibus: veniens prædicavit.* O zwycięſtwie piekła mówi Paweł Apoſtoł, ad Coloſſ: Cap: 2. złupiwſzy Kſięſtwa, y mocy, wiodł ie na podziw, iawnie tryumfuiąc znich ſam przez ſiebie. *Exſpolians Principatus, & Poteſtates, traduxit confidenter, palam triumphans illos in ſemetipſo.* Tak delece, że teraz na wſpomnienie Jmienia Jeſzuſowego piekło lęka ſię, y upada na uſzanowanie Jego, iako mówi tenże Apoſtoł. *Ut in nomine Jeſu genu flectatur infenorum.* ad Philip. Cap 2. Niewybawił z otchłani duſze dzieci w pierworodney winie zeſzłych, bo ani miały właſney woli, nie maiąc używania rozumu, ani przez wiarę Rodziców, ani przez żaden Sakrament nie były złączone z Bogiem, zatym niemogły bydź uwolnione. To uważywſzy, proſiemy cię Boleſna Panno, ktora w Janie nam oddana ieſteś za Matkę, uproś nam prawdziwy żal za grzechy naſze przy ſmierci, żebyśmy przez zaſługi nieſkończonego ſzacunku Męki Syna Twego, od ſmierci wieczney byli wolnemi, y widzieli go w Chwale Niebieſkiey Kroluiącego.

W TRZECIEY ROZANCA CZĘSCI

Pięć Taiemnic Chwalebnych.

I. JEZUS Zmartwychſtał
II. JEZUS wniebo wſtąpił.
III. JEZUS Ducha Swiętego zeſłał.
IV. JEZUS Matkę Swoią wziął do Nieba.
V. Tróyca Boſka Maryę ukoronowała.

ROZDZIAŁ I.

JEZUS Zmartwychſtał.

ZMartwychwſtanie Jezuſowe ieſt iaſnym Boſtwa Jego dowodem, bo wnim pokazuie ſię BOG wſkrześzaiący człowieka Chryſtuſa, Chryſtus pokazuie ſię wſkrześzony. *Ut oſtenderet, quoniam in Chriſto eſt reſuſcitatus homo, & reſuſcitans Deus.* Mowi S. Ambroży, Dlatego na gorże Tabor

Tabor pokazawszy Apostołom chwałę swoią, chociaż miał swiadectwo Boskiego rodzenia swego od Oyca, iednakże niekazał tey chwały ogłaszać innym, poki by nie Zmartwychwstał. *Nemini dixeritis visionem hanc, donec Filius hominis a mortuis resurgat.* Math: Cap: 17. bo Zmartwychstanie Jego było iawnym swiadectwem Bostwa a ztąd Paweł Apostoł wnosi sobie, że gdyby Chrystus niezmartwychstał, tedy by prożna była Wiara, y Jey ogłaszanie. Tego Zmartwychwstania trży osobliwsze okoliczności biorę na uwagę.

I. JEZUS trżeciego dnia Zmartwychwstał.

II. JEZUS Zmartwychwstały, naypierwey pokazał się MARYI Bogarodzicy.

III. JEZUS na ciele swoim uwielbionym zachował Rany.

I. Opowiedział sam Zbawiciel Jezus Uczniom swoim, ieszcze zniemi żyiąc, że miał dnia trżeciego Zmartwychwstać. *Post tres dies resurgam* Matth: cap: 27. y przyrownał się do Jonasza, że iako Jonasz przez trży dni zostawał w wielorybie, tak on przez trży dni, y nocy miał zostawać w sercu ziemi, *sic erit Filius hominis in Corde terræ tribus diebus, & tribus noctibus.* Matth: cap: 12. Przyrównał Ciało swoie do Kościoła Salomonowego, który kazał znieść, a miał go wskrżesić wtrżech dniach. *Solvite Templum hoc, & in tribus diebus excitabo illud.* Joan: cap: 2. Co zaś Marek, y. Mateusz pisze, że po trżech dniach Zmartwychstał, to rozumić się powinno, o trżecim. nie oczwartym dniu, wszakże BOG kazał ósmego dnia ponarodzeniu Syna obrżezać, Levitici cap: 12. a Łukasz pisze, że po zakonczonych osmiu dniach obrzezano Chrystusa. *Postquam consumati sunt dies octo* iednakże nie dziewiątego, ale ósmego dnia był obrżezany, podobnym sposobem tak się rozumić powinno, co mowią o trżecim dniu Zmartwychwstania, bo

nia, bo y żydzi prosili Piłata, żeby żołnierżom kazał pilnować grobu, aż do dnia trżeciego, bo słyszeli od Chrystusa, że miał dnia trżeciego Zmartwychstać. *Jube ergo custodiri sepulchrum, usq; in tertium diem*, ale tu zachodzi niemała trudność, iakto bydz może, żeby trżeciego dnia Chrystus Zmartwychwstał, kiedy ciało Jego w grobie nieleżało przez całe trży dni, y całe trży nocy? bo rachuiąc od całey godziny śmierci Jezusowey, aż do iutrzenki, podczas którey Zmartwychwstał, było godzin czterdzieści, agdy by rachowało się od godziny złożenia wgrobie ciała Jego, aż do Zmartwychwstania, tedy trżydzieści sześć godzin tylko wychodzi, iako to uważał S. Augustyn Lib: 4. dę Trin cap: 6. mówiąc ,, Ab hora mortis usq; ad diluculum Resurre-,, ctionis, horæ sunt quadraginta ut etiam ipsa hora nona ,, Connumeretur, a vespere autem sepulturæ, usq; ad dilu-,, culum Resurrectionis, triginta sex horæ sunt. Na ułatwienie tey trudności wiedzieć potrżeba, ze od Rzymian zwyczay wzieli byli żydzi rachowac dzień od pułnocy, dopułnocy drugiey, co y my czyniemy, kiedy pościemy, biorąc tedy część za całość, znaydziemy trzydni między śmiercią, y Zmartwychwstaniem. Pochowany był Chrystus w piątekwielki zpołudnia, biorąc tedy część dnia, zadzień cały, do pułnocy następuiącey soboty, ieden dzień rachuie się od pułnocy sobotniey aż do pułnocy niedzielney, iest cały dzień znocą drugi, odpułnocy niedzielney aż do Jutrżenki, ktorey Zmartwychstał, trżeci dzień zaczęty liczy się. *Ipsum autem triduum, non totum, & plenum fuisse, scriptura testis est.* Mówi S. Augustyn. Zgadza się nato y S. Tomasz, 3. Parte: Quæst: 51. a 4. ,, ad 1. Primus dies Computatur ab extre-,, ma parte sui, qua Christus in sexta Feria est mortuus, ,, & sepultus, secundus autem dies, est integer cum vi-,, ginti quatuor horis nocturnis, & diurnis, nox autem se-,, quens pertinet ad tertium diem. Tego zdania iest Baronius

ronius Kardynał ad an: 34. num: 177. Svárez, Cornelius a Lapide, Calmet, Sylvius. Niebez taiemnicy trżeciego dnia Zmartwychwstał, bo gdyby zaraz pośmierci powstał, niebyłaby doświadczona prawda śmierci Jego, gdyby zaś pożno po śmierci powstał, tedy nadzieia Zmartwychwstania byłaby opóźniona, należało tedy, żeby przez ieden cały dzień y przez dwie nocy Ciało Jego leżało w grobie, dla wielkich przyczyn, bo czas ten, przez ktory zostawał wgrobie, wyrażał skutek Jego śmierci, a że śmiercią Jego zostaliśmy uwolnieni od dwoiakiey śmierci, od śmierci duszy, y od śmierci grzechu, toć te dwie nocy to pięknie wyraziły, a że śmierć Jego nie z grzechu, ale zmiłości pochodziła, toć niemiała własności nocy, ale dnia, y dlatego wyrażaśię przez ieden cały dzień, przez ktory leżał w grobie, y na tę pamięć S. Kajetan postanowił wystawienie, y uszanowanie Nayświętszego Ciała Pańskiego przez godzin Czterdzieści, ktore Klemens osmy potwierdził, y odpustem Zupełnym udarował, iako pisze P. Magenis in vita S. Cajetani. Przez to że Chrystus trżeciego dnia powstał z grobu, znaczyło się że trzeci zaczął się czas, pierwszy bowiem był przed prawem, drugi pod prawem, trzeci pod łaskę, co wyraził Prorok Ozeasz cap: 6. Mówiąc: Ożywisz nas po dwóch dniach, a trżeciego dnia nas wskrżesisz. *Vivificabis nos post duos dies, die tertia suscitabis nos*, bo Chrystusa Zmartwychwstanie iest przyczyną naszego przyszłego ciała Zmartwychwstania, ile że on pierwszy powstał do życia nieśmiertelnego, ci bowiem, ktorży przed nim byli ożywieni znowu poumierali, aci ktorży potym ożyli, po iego Zmartwychwstaniu ożyli, których ciała w Jerozolimie były pochowane, y ztąd go Paweł zowie Pierwiastkami śpiących, y Pierworodnym Synem Zmarłych. *Christus resurexit a mortuis Primitiae dormientium.* 1. Corint. 15. Przez te trży dni wyraża się oraz trzeci

stan

ſtan Swiętych, pierwſzy był pod znakami prawa, drugi pod prawdą Wiary, trżeci będzie w wieczności chwały; ktorę zaczął pierwſzy Chryſtus, Trzeciego dnia powſtał, żeby wyraził moc Troycy Boſkiey w ożywieniu Ciała ſwego pokazaną, bo ta moc ieſt ſpolna trzem oſobóm Boſkim.

II. Trżeciego tedy dnia w ciele uwielbionym nay pierwey pokazał ſię MARYI Bogarodżicy, ato dla trżech poważnych przyczyn. pierwſza ieſt ta, bo MARYA nay pierwey miała ſzczęście widzieć narodzonego Syna ſwego, y naypierſzemu oddać uſzanowanie, iako Boſkiemu, y ſwemu Synowi, toć należało, żeby naypierwey oglądała go odrodzonego zgrobu, iako mówi S. Rupertus Opat Lib: 7. de Div: officiis cap 25. *Redivivus Filius illi ante omnes mortales, materno virginem non defraudans honore, victoriam ſuam annunciavit*. Na oświadczenie tego, Kościoł Rzymſki Tego dnia ſtacyę z odpuſtem zupełnym naznaczył w Kościele S. Maryi więkſzey, tam gdy tey uroczystości S. Grżegorż Wielki Mſzę ſpiewał, y te ſłowa mowił: *Pax Domini*: Anioł mu odpowiedział, *Et cum Spiritu tuo*, y na pamięć tego cudu, gdy Pasterż Rzymſki te ſłowa tam dziſiay ſpiewa, nikt mu nie odpowiada. Druga iest ta, bo widzenie Boga iest nadgrodą wiary, a że Marya naymocnieyſzą miała wiarę, bo gdy wſzyſcy wątpili o Bostwie Chrystuſa, Marya nigdy niewątpiła y przez owe trżydni ſmutne ſmierci Jezuſowey, była naymocnieyſza, toć należało, żeby Marya oczami ciała pierwey widziała ciało uwielbione Syna, niżeli potym go widziała oczami duſzy w Jſtności Boſkiey. Widziała go Marya Magdalena w postaci ogrodnika, bo pierwey wątpiła onim, widziała go Marya Bogarodzica w właſnym ciele, y gdy upadła do nóg, podnioſł ią Chrystus, mówiąc, nogi moie ſą dla grżeſników, niedla Matki, y pozwolił iey Ranę boku ſwego ucałować, żeby ztego zrżodła napiła ſię pociechy, a oboleściach zapomnia-

pomniała; iako piſze Januenſis in Compendio Morali Collat: 13. Potwierdza to, com mówił S. Ambroży Lib: 3. de virg: *Vidit Maria Reſurrectionem Domini; & prima videt, & credidit, vidit Maria Magdalene, quamvis iſta adhuc dubitaret.* Trżecia przyczyna iest ta, bo według miary boleści, BOG daie pocieche, aże Marya naybardziey ubolewała nad niewinną męką Syna ſwego, ſtała ona mężnym ſercem pod Krzyżem, nieiako Matka, ale iako Męczennica, bo ią pierwſzą między Swiętemi niewiastami w ſpomina Jan Apostoł, toć należało żeby ona pierwſza była widzeniem Syna Boſkiego pocieſzona. Jakoż ta radość z widzenia pochodząca, oddaliła z iey ſerca wſzelki żal, y ſmutek, co wyraził Symeon, gdy prorokował, że miecz boleści miał prżeiść duſzę iey, niemowił, że ten miecz zrani Jey duſzę, ale przeidzie. *Doloris gladius pertanſibit,* bo ta boleść wyſzła z iey ſerca gdy nastąpiła radość ztego widzenia. *Quia totus dolor eliminatus eſt per gaudium Reſurrectionis:* mówi Hugo Kardynał. Obiawił to Chrystus S. Tereſſie, że nay pierwey pokazał ſię Matce ſwoiey, żeby ią zbolałą pocieſzył, y często znią rozmawiał, niżeli wstąpił do Nieba. To prawda, że Ewangelistowie nie wſpominaią tego obiawienia, y owſzem Marek cap: 16. wyraźnie mowi, że naypierwey pokazał ſię Maryi Magdalenie, *Apparuit primo Mariæ Magdalenæ,* czego nie przyznaie Maryi Bogarodzicy, y natym fundemencie, inni ſą przeciwnego zdania; iednakże ztego milczenia Ewangelistów niemożemy mieć stałego dowodu, żebyśmy pobożnego odstąpili zdania, które z powieści dawnych oycow ma ſwoią powagę, iako mówi Kardynał Baroniuſz ad annum 34. num 183. y nato piſze ſię S. Anzelm, Arcybiſkup Kantuaryiſki, S. Bonawentura, Sedulius dawny Wierſzopiſ, tak mowiący: *Hujus ſe viſitui adſtans, Luce palam Dominus prius obtulit.* Ewangelistowie tę obiawienia wſpominaią, które były uczy-

nione tym, ktorzy albo mieli bydź świadkami zmartwychwstania, albo onim wątpili, między świadkami, pierwszemu zmężow pokazał się Chrystus Piotrowi, między wątpiącemi, pierwszey pokazał się Magdalenie, żeby niewiasta grzeszna ogłosiła życie, iako pierwsza niewiasta ogłosiła śmierć, y zgubę całemu narodowi, aże Marya Bogarodzica, ani mogła bydź świadkiem, bo świadectwo Matki o Synu byłoby podeyrżane o prawdę, ani też niewątpiła otym, bo miała mocną wiarę, toć nienależało ią wspominać. Dlatego ona z innemi pobożnemi niewiastami nie poszła do grobu, bo miała pewną nadzieię prędkiego Zmartwychwstania Syna Boskiego.

III. Zostawił Rany narękach, nogach, y boku swoim, dla pięciu przyczyn, pierwsza, dla chwały swoiey bo z tych Ran iasnośe dziwna wychodzi, y zdobi ciało iego. Druga, dla potwierdzenia uczniow w wierżę, bo dotykaiąc się tych Ran Tomasz wyznał go Bogiem, y Panem swoim. Trżecia, żeby te Rany zawsze pokazuiąc Oycu swemu Boskiemu, za nami wstawiał się. Cżwarta, żeby odkupionym męką swoią, zosobliwszego przywileiu, użyczył te Rany, iako to uczynił S. Franciszkowi Seraficznemu, S. Katarzynie Seneńskiey, y de Riceiis. y innym. Piąta, żeby niewiernym, y grżesznikom naostatnim Sądzie pokazał te żnaki męki, y ich niedowiarstwo y niewdzięczność zawstydził. Będziemy wtych Ranach mieli pociechę, y obronę, ieżeli teraz powstaniemy zgrzechu, boto iest pierwsze Zmartwychwstanie nasżę. Błogosławiony, który ma część w Zmartwychwstaniu pierwszym, iako mówi Jan Apostoł Apoc; 20. Powtóre, ieżeli prędko powstaniemy, nie odkładaiąc na śmierć nawrocenia naszego, bo Chrystus trżeciego dnia powstał z grobu, *Non tardes Converti ad Dominum, & ne differas de die*

de die in diem. Eccl: cap: 5. Potrzecie ieżeli niebędziemy się wracali do dawnych grzechow, bo Chrystus iuż więcey umierac niebędzie. Poczwarte, ieżeli zaczniemy życie nowe, strzegąc się wszelkiey przyczyny doświadczoney grzechów naszych, atak będziemy mieli nadzieię Chwalebnego Zmartwychwstania Ciała, y duszy naszey.

ROZDZIAŁ II

JEZUS Wniebo wstąpił.

UWażaiąc Niebo wstąpienie względem Chrystusa, przyznać należy, że było zakończeniem krwawey podroży iego, y podwyższeniem go upokorżenia, iako mówi S. Bernard serm: 2. de Assen: *Felix clausula totius itinerarj Filij Dei.* Podwyszony został iako człowiek, bo ciało iego nieśmiertelnością udarowane, na Tronie Boskim spoczynek odebrała. *Æterni Patris recepta Consessu, illius gloriæ sociatur in Throno, cujus naturæ Copulabatur in Filio.* mówi S. Leo Papież, Jako BOG nową przymiotową chwałą został obiaśniony, bo zponiżenia swego wyższą chwałę przymiotową odebrał, uważaiąc zaś względem nas w niebowstąpienie Jego mamy nadzieię, że gdzie Głowa nasza przeniosła się, tam y członki iego bydz spodziewaią się. *Ut eiusdem sibi honoris consortium membra promitterent, qui in Capite præ-*

cessisset

cessisset. mówi S. Leo. Zatym dla łatwieyszego poięcia Tey Boskiey Taiemnicy, uważać będę, zkąd do nieba poszedł, iakim sposobem, y gdzie osiadł Jezus Zbawiciel.

I. Z Góry oliwney wstąpił do Nieba, y nadtą gorą pokaże się przyszłym sędzią.

II. Niebo otworżył, y dusze Swięte z sobą zaprowadził.

III. Na Tronie Boskim zasiadł, żeby za nami wstawiał się do Oyca Swego.

I. Czterdziestego dnia po Zmartwychwstaniu swoim do nieba przeniosł się Zbawiciel, bo przez czterdzieści godzin umarłe ciało Jego leżało wgrobie, żeby tyleż dniami potwierdził siebie żyiącego, ile godzinami oświadczył siebie umarłego. Wdzień czwartkowy te przeniesienie swoie uczynił, bo dnia dwodziestego piątego Marca umarł, dwódziestego siodmego Zmartwychwstał; do ktorego przydawszy dni czterdzieści, przez które rożnym pokazował się. *Per dies quadraginta apparens eis*, zaczym dnia piątego Maja, ktory we czwartek przypadł, do nieba wstąpił. Tego tedy dnia zaprowadził uczniow swoich do Betanij, ktora leży podgorą oliwną, żeby tam nawiedził Łazarża, Martę y Magdalenę, y ich wziął zsobą do góry Oliwney, iako mówi Cornelius a Lapide, y Calmet, zaprowadził ich nagorę Oliwnę, żeby ztamtąd w niebo wstąpił, co się złego dowodzi, że uczniowie powniebowstąpieniu, wrócili się do Jerozolimy z Gory oliwney, *Tunc reversi sunt a Monte oliveti*, Act: cap: 1. V. 12. Jeżeli z Oliwney Gory powrócili, toć ztéy góry wstępował do nieba, bo tam zaczął cierpieć w Ogrodzie, tam często modlił się, y nocował, powtóre, żeby w oczach niezbożney Jerozolimy, chwalebnie do nieba był niesiony, ile że ztéy góry wsty-

wſzyſtkie uliceMiaſta były widziane dla bliſkości, wyſokości Między iedenaſtuApoſtołami znaydowała ſię y MaryaBogarodzica, zinnemi pobożnemi niewiaſtami, iako piſzę Serrius, Sandinus, Cornelius a Lapide, y Gotti Kardynał, wobecności tych wſzyſtkich tam zabranych, podniosł ſię Zbawiciel naiaſnym obłoku, y dawſzy im błogoſławieńſtwo wyciągnionemi rękami, był nieſiony do nieba, mocą Bóſtwa ſwego, y przymiotem uwielbionego ciała, obłok zaś wziął dla Maieſtatu, nie dla pomocy, wyraził ślady nóg ſwoich natéy gorże, według Proroctwa Zacharyaſza cap: 14. *Et ſtabunt pedes ejus in die ſuper Montem olivarum, qui eſt Contra Hieruſalem ad Orientem.* y będą ſtali nogi iego wdzień na gorże Oliwney, która ieſt przeciwko Jerozolimie na wſchod, Piſzę otych Cudownych śladach, Solpitius. S. Paulinus Nolanus Epiſt: 11. ad Sedverum, y S. Auguſtyn Tract: 37. E. 4. in Joan. *Ibi ſunt veſtigia ejus modo adorantur, ubi noviſſimè ſtetit, unde aſcendit in cælum* a S. Hieronim in actis Apoſt. de locis Hæbraicis, piſze, że chociaż ludzie brali, ziemie ztego mieyſca, gdzie ślady były iednak że te ślady zawſze wyrażone pokazywały ſię. Jakoż gdy Titus zwoyſkiem Rżymſkim ſtanął natey gorze, dobywaiąc Jerozolimy, ani ludzkiemi ani końſkiemi nagami te Swięte ślady niebyły zatarte, iako piſze Adrianus Baillet. Ggy nad temi śladami wyſtawiona była okrągła Kaplica, żadnym ſpoſobem niemożna było iey środku zaiklepić y tak otwarta była, przez którę zawſze iaſne niebo widziane bywało, iako piſze S. Hieronim, a Baronius ad annum 58. num 77. powiada W. Bedy świadectwa, że gdy wtey Kaplicy w dzien Wniebowſtąpienia Pańſkiego Mſza odprawiona była, tedy światłość niebieſka całą górę tak pokrywała, że płomieniem goreć zdawała ſię, potym iednak te cuda uſtały. Euſebius świadczy wżyciu Kon-

ſtantyna

ſtantyna Lib: 3. cap: 42. że S. Helena te ślady nawie-dziła, y uſzanowała. *Servatoris noſtri veſtigia debito cultu venerata eſt.* a ztąd inni wnoſzą że S. Helena Kaplice tam okrągłą wyſtawiła; ale ią Turcy potym zawalili, pozoſtałe ſą ruiny murow, ana mieyſcu iey małę pokrytą Moſcheę ſwoię wyſtawili, w poſrodku iey na kamieniu ieſt dotychczas ieden ślad lewey nogi Chryſtuſa, wyrażony, a prawey nogi ślad z kamienia wycieli Turcy, yprzenieſli go do Moſchei Koscioła niegdyś Salamona, iako oczywiſty świadek piſze *Quareſmius* Tomo 2. Lib: 4. cap: 7. Elucid: *Terræ Sanctæ* ſtrzegą tego mieyſca S. Turcy, zuſzanowaniem, y pokazuią pozoſtały ślad Chrześcianom pielgrzymuiącym. Uważaymy teraz podobieńſtwo Chryſtuſa w niebowſtępuiącego, y znieba zſtępuiącego Sąd odbyć, wſzakże to oznaymili Aniołowie Apoſtołom, że tak przyidzie na ſąd, iak był do nieba nieſiony, *ſic veniet, quemadmodum vidiſtis Eum euntem in Cælum.* Wſtępował do nieba Chryſtus na wſchod ſłońca, twarzą obrocony na zachod. *Qui aſcendit ſuper Cælum Cæli ad orientem.* Pſal: 67. przyidzie na ſąd, od wſchodu ſłońca, y zaiaśnieie na zachodzie, bo iako błyſkawica od ſchodu pokaże ſię y zaiaśnieie na zachodzie. *Sicut fulgur exit ab oriente, & paret uſq; in Occidentem, ita erit & adventus Filij hominis* Matth: cap: 24. V. 27. bo ſądzie zacznie od domu ſwego, od Kościoła ſwiętego, ktorego ſtolica zoſtaie na zachodzie, czyli że wybranym zaiaśnieie na dzień wieczności ſzczęśliwey, a Potępionym nanoc ciemności wiecznych. Wſtępował do nieba zgory Oliwney, bo ſię pokazał Xiązęciem pokoiu, *Princeps pacis.* Oliwa bowiem ieſt Znakiem pokoiu ktory Chryſtus uczynił między Bogiem y między ludzmi. Przyidzie na ſąd, y pokaże ſię nad tąż gorą oliwną, wobłokach, pod którą zoſtaie dolina Jozafata, a tamey potępieni będą ſądzeni, żeby pokazał,

kazał, że ten będzie sądził ludzi, który od ludzi był sądzony, nadto gorą sądzic będzie, podktorą w ogrodzię zaczął Mękę swoią. Wstępował do nieba wiasnym obloku, *Nubes suscepit eum ab oculis eorum*, przyidzie na sąd wiasnych obłokach, stworżonych dla maiestatu niepoiętego, bo temi obłokami pokryie, y ochłodzi wybranych. a na potępionych pioruny rżucac będzie. Wstępował do nieba zradością Aniołów, y zodtgosem Trąby, *Ascendit Deus in jubilatione, & Dominus in voce tubae* Psal. 46. Gdy przyidzie na sąd, poprzedzi go głos strasżney Trąby Anielskiey, który wszystkich zmarłych Ciała zgrobów zbudzi. Patrzali Apostołowie zwielkim żalem na idącego do nieba Pana swego, ktory wobłoku powoli podniosił się w niebo, *Videntibus illis elevatus est*. Widzieć wszyscy będą przychodzącego na sąd, Boskiego Syna, ale zwielką rożnoscią, bo wybrani widzieć będą nietylko Ciało Jego uwielbione, ale y Boską Jego Istność zwielką pociechą swoią, a potępieni, Bostwa Jego niebędą widzieli, tylko Twarż Jego zagniewaną, zwielką boiażnią swoią. Wyciągnionemi rękami błogosławił Apostołow, *Elevatis manibus benedixit eis* Przyszły sędzia wyciągnie ręce swoie, ananich pokaże pozostałe Rany, żatym wybranych błogosławić będzie, a niezbożnych przęklętemi osądzi, y temi Ranami zawstydzi ich niedowiarstwo. Idący do Nieba Zbawiciel wyrżucał uczniom, ich powątpiewania, y twardość serca, że niechcieli wierżyć tym którży go widzieli Zmartwychstałego. Przyszły Sędzia wyrżucać będzie niezbożnym, ich niedowiarstwo, błędy, zaslepienie, zakamieniałość serca, że niewierżyli Jego Kościołowi, którego Wiara iest nieomylna. Weyrżeymy teraz szczerże wsumienie nasze, y sami sobie wnośmy, co nam mowić będzie na ostatnim Sądzie.

II. Zjakimby Maiestatem, y Towarżystwem wstępo-

wał do nieba, trudno opifać, zafzli mu drogę Aniołowie, witali Pana fwego, dziwowali fię tym Ranóm, które miał na ciele *Quid funt plagæ istæ in medio manuum tuarum?* naco im mówił, że te Rany zadałamu nienawiść ludzka, y miłość Bofka, *His plagatus fum in domo eorum, qui diligebant me.* Zach: cap: 13. Takby mówił, iam ich ukochał, y dla ich odkupienia przyiął ich naturę, otoż oni mi nadgrodzili, zamiaft miłości wzaiemney, takim okrucieńftwem. Gdy fię iuż zbliżał do nieba Empireyfkiego, zamknięte znalazł bramy, zatym Aniołowie dwa razy wołali na Xiążęta niebiefkie, żeby bramy, a bramy wieczności otwierali, *Altollite portas Principes vestras, & Elevamini portæ Ceternales,* Pfa - 23. a boż to niedofyć było iednę otworżyć bramę, czemuż wfzyftkie bramy nietylko otwierać, ale y podnofić kazą? *Elevamini?* bo Jezus Zbawiciel niejako więkfzym powracał do Nieba, niżeli gdy z Nieba na ziemię ztąpił, bo znieba ztąpił wiedney naturże Bofkiey, a do Nieba powracał w Bofkiey y wludzkiey naturże. Znieba ztąpił z chwałą iftotną, do nieba powracał zchwałą przymiotową, którę przez Krżyzową śmierć zafłużył fobie. *Quia juxta difpenfatione Carnis & victoriam Crucis, major regreditur ad Celos, quam ad terram venerat,* mówi S. Hieronim Epift: 27. in Pfal: 23. Nie fam wchodził do nieba, ale w nim Cała natura iako ludzka, w Głowie fwoiey wchodziła, dla tego wfzyftkie bramy należało otwierać *Quia non unus homo fed totus omnium Redemptore mundus intrabat,* mówi S. Ambroży Lib: 4. de Fide cap. 1. Otworżył tedy niebo Zbawiciel, y wprowadził z fobą wfzyftkich fprawiedliwych dufze, ktore na łonie Abrachama, wotchłani tak długo zoftawały, w niewoli fzatana: iako mówi Dawid, *Afcendifti in altum, cepifti Captivitatem,* Pfal 67. S Paweł Apoftoł przydaie, że niewolnikow zniewolonych

nych prowadził. *Captivam duxit Captivitatem.* ad Hebr: cap: 4. bo przez zwycięstwo swoie uwolnionych. Ale czyli zaprowadził z sobą tych Swiętych, którży zgrobów Jerozolimskich po Zmartwychwstaniu Jego powstali żywi, y wielu osobom pokazali się, niemała iest miedzy uczonemi trudność, inni bowiem tego są zdania, że znowu poumierali, a tego zdania iest S. Augostyn Epist: ad Evadium cap: 3. Tillemontius, Calmet, y Benedykt XIV. Tych zdanie funduie się na naucę Apostoła P. który od Hebr. Cap: 11. mówi że sprawiedliwi ludzie dawnego Testamentu, niewzieli nadgrody wieczney, ktora na uwielbienie duszy, y Ciała zawisła, pierwey od Kościoła nowego Testamentu, żeby bez nas niestali się doskonałemi, *non acceperunt repremissionem, ut non sine nobis Consummarentur;* czego byniepowiedział Apostoł, gdy by który z duszą, y z ciałem był wzięty do nieba. Jnni zaś mówią, że ci Swięci, których ciała Zgrobów w Jerozolimie pochowanych wyszły, y wielu osobów po Zmartwychstaniu Chrystusa pokazały się, już więcey nieumierali, ale razem z Chrystusem byli wzięci do nieba, tego zdania był S. Jgnacy Męczennik, Origenes, Eusebius, S. Epiphanius, a S. Tomasz in Matth: 27. & 3. Parte Quæst: 53. art. 3. ad 2. tak onich mówi. *Surrexerunt non iterum morituri, quia Surrexerunt ad Manifestationem Resurrectionis Christi* więc co Syn Boski ztemi Swiętemi przez przywilei łaski uczynił, to niepowinno podpadać powszechnemu prawu; o którym mówi Paweł Apostoł.

III. Do iak wielkiey godności podwyższył Chrystus naturę ludzką, uważaymy teraz, oto ią na samym Tronie Boskim, poprawicy Oyca Boskiego posadził, przez co nierozumi się, iakby Oyciec siedział polewey ręce, ale przez prawę rękę rozumi się rowność z Oycem, wszelkiey władzy, y chwały, *Jdest in Equalitate Patris, in bonis paternis*

ternis potioribus, præ Cæteris Creaturis, mówi S. Tomasz. 3. Parte Quest: 58. a. 3. in O. więc gdy Chrystus na naywyższym mieyscu nieba Empireyskiego, nad wszystkie Chierarchie Anielskie zasiadł, wnadgrodę poniżenia swego, nas w Chrystusie, iako w Głowie naszey iuż podwyższył BOG. y tam osadził. *Consedere nos fecit in Cælestibus in Christo Jesu*, mówi Apostoł ad Ephes: cap: 2. Niezapomniał iednak o nas Zbawiciel w chwałę swoiey, bo nam obiecanego Pocieszyciela, Ducha Swiętego przysłał z darami y łaskami, wstąpił tedy do nieba, żeby nam mieysca nagotował, żeby naszę wiarę, nadzieię, y miłość dosiebie wzbudził, żeby ustawicznie pokazuiąc Rany swoie, za nami wstawiał się do Oyca; y urżąd Kapłana odprawiał, pierwiastki natury naszey w sobie ustawicznie ofiaruiąc Oycu. Zostawił nam ślady swoie, toiest przykłady Cierpliwosci swoiey, żebyśmy zanim dązyli do nieba, czeka nas, y wrękach swoich trżyma Koronę nam zgotowanę, żeby nam ią oddał za nadgrodę zasług. Spieszmyz do Oyczyzny naszey, zarabiaymy sobie na niebo, żebyśmy odebrali Koronę.

)*(*** (✠) ***)*(

ROZDZIAŁ III

JEZUS Ducha Swiętego zesłał

POwróciwszy Apostołowie z Maryą Bogarodzicą y z niewiastami innemi, y Uczniami z gory oliwney do Jerozolimy, poszli do domu tego, w którym Zbawiciel ostatnią odprawił wieczerzą, czyliby to był dóm, róznie rożni trzymaią. Nicephorus mowi, żeby ł Jana Ewangelisty, Theophylactus pisze żeby ł Szymona trędowatego, Euthymius powiada, że był Jozefa z Arymatei inni Nikodemowi przyznaią, ale pewnieysze iest zdanie Baroniusza, Kaniziusza, Lorina, żeby ł własny dom Maryi, Matki Jana, którego Markiem zwano, a ten był potym Towarzyszem Pawła, y Barnaby, Było to mieszkanie wspaniałe, niedaleko Pałacu Dawida Króla, na gorże Siońskiey leżące, miało wyższę izbę długą na dwadziescia łokci, z trżema wielkiemi oknami; w pośrodku trży kolumny marmurowe wspierały pokrycie; iest teraz uszanowane od samych że Turków, ktorży tam lampy oliwne zawieszone palą, y niepozwalaią wchodzic, tylko bosemi nogami. Dotego tedy domu poszli Apostołowie Zuczniami, których było osób sto dwadzieścia, y tam Maciey, ieden z siedymdziesiąt dwóch Uczniów, był losem obrany, y policzony między Apostołów, namieyscu Judasza zdraycy, ci wszyscy zostawali zgodnie namodlitwie z Maryą Boga rodzicą, y z innemi pobożnemi niewiastami, iako

mi, iako świadczy Łukasz Act: cap: 1. V 14. *Hi omnes erant perseverantes unanimiter in Oratione, cum mulieribus, & Maria Matre Jesu & fratribus ejus*, a w ostatnim Ewangelij Swoiey Rozdziale przeciwnie zdaie się mowic, że zawsze byli w Kościele chwalący, y błogosławiący Boga cap: 24. V. 53. *Erant semper in Templo, laudantes, & benedicentes Deum*, ieżeli w domu razem modlili się, iakże razem zawsze w Kościele przebywać mogli? ile że nie w Kościele, ale w domu odebrali Ducha Swiętego? a te ta przeciwność ułatwiona iest tym sposobem, że Apostołowie, y inne osoby codziennie na czas chodzili do Kościoła: a potym razem w domu czynili modlitwę, y gdy dziewięć dni minęło po w niebowstąpieniu, prosili Maryę, zeby modliła się do Syna swego, a żeby obietnicę swoią wypełnił, cieszyła ich Marya dobrą nadzieią, że w krótce mieli iey doznać, aż dnia dziesiątego, o godzinie trzeciey zrania Zstąpił nanich wognistych ięzykach Duch Swięty, y napełnił wszyskich. Uważam iatu tych, ktorych widomie, y tych, ktorych niewidomie Duch Swięty napełnił.

I. Widomie Duch Swięty darami pierwszą napełnił Maryę Bogarodzicę.

II. Temiz darami napełnił Apostołow z całym Towarzystwem.

III. Niewidomym sposobem napełniać łaską nieprzestaie y innych.

I. Jest między uczonemi pytanie, czyli Marya Bogarodzica, y inne tam znayduiące się pobożne niewiasty, będąc z Apostołami wdomu, przy zesłaniu Ducha Swiętego widomym, była darami napełniona? nate pytanie podzielona iest odpowiedź, inni mówią, że niebyła, y Duch Swięty osobliwym sposobem nie stąpił na Maryę y na inne niewia-

niewiasty, przyczynę tę daię, że Duch Swięty był zesłany dla dwoiakiego skutku, żeby Apostołowie innych nauczali, y Sakramenta innym udzielali, a że łaska Ducha Swiętego dana Maryi, y innym niewiastóm tam będącym, niebyła użyczona dla nauczania innych y udzielania Sakramentów, bo Paweł niepozwolił niewiastom w Kościele uczyć, zaczym Duch Swięty w szczegulności niebył Zesłany do Maryi Bogarodzicy, y innych niewiast. Jnni zaś przyznaią ten przywiley Ducha Swiętego Bogarodzicy, y innym niewiastom, zktóremi ia, zawsze przyznaię to Maryi, co do Jey nalezy godności, mam tego dowod zobietnicy Samego Boga, ktory przez Joela Proroka tak mowi w Rozdziale drugim, na sług moich, y na służebnice, w dniach onych wyleię Ducha mego *Super servos meos, & ancillas in diebus illis effundam Spiritum meum*, a te Prorockie słowa Piotr Apostoł żydom przywodził wtenczas, dowodząc im, że wtenczas się wypełniły na Apostołach, y natych, ktorży tam zniemi byli, ieżeli tedy BOG wylał Ducha Swego nietylko na Uczniow, ale y na służebnice Swoie, iak że możemy wyłączać służebnice od tey łaski? Potwierdza to Łukasz, mowiąc że wszyscy byli napełnieni Duchem Swiętym, *Repleti sunt omnes*, aże międzytemi wszystkiemi znaydowała się Bogarodzica z niewiastami, toć między niemi była nayosobliwiey napełniona. Była ona iuz pierwey pełna łaski, była potwierdzona właścę od Ducha Swiętego, kiedy przy wcieleniu Syna Boskiego na nią zstąpił, więc przywidomym zesłaniu Ducha Swiętego nowych łask, y darow przywileiem nad innych wszystkich była udarowana, zaczym na przeciwnego zdania zarżut od powiadaiąc, pozwalam na iedną część, że Marya, y inne niewiasty niewzieła łaskę naten koniec, żeby miałaSakramenta udzielać ludziom, y Kościołem rządzić, bo im tego niepozwolił Chrystus,

ßus, y ßan ich własny, ale nato pozwolić niemogę żeby Bogarodzicy było zabronione uczenie innych, y obiaśnione mądrością swoią wopowiadaniu Taiemnic Boskich, bo Marya dla tego była zostawiona na ziemi przez tak długi czas, po w niebowstąpieniu Syna swego, żeby iako Mistrżynia y Nauczycielka, samych nawet Apostołow, y Ewangelistow obiaśniała w trudnościach, im obiawiała taiemnice te, ktore iey samey były wiadome, iako to rozmowę z Aniołem z Elzbietą, nawidzenieMędrcow wschodnich, y inne, czego oni bez Jey obiawienia niewiedzieli, iako mowi S. Tomasz serm: de assumpt: *Habuit meritum Apostolorum, & Evangelistarum docendo multa enim scripta sunt, & predicata, quae non potuerunt Sancti, nisi perlejus revelacionem scire.* Zatym żyiąc na ziemi, wszelkie zachodzące wpierwiastkowym Kosciele pytania, y trudnodności, Marya, ułatwiała, y upewniała, iako wiadoma naylepiey o wszystkim. *Ipsa determinabat quaestiones de factis Dei & morum, sique oriebatur in Ecclesia primitiva.* mowi S. Antonnius Arcybiskup Floreński Parte 4. Tit 15. cap: 43. P. 2. Jnne także niewiasty, osobliwie Marya Magdalena, odprawiała urżąd, ten urżąd Apostolski do samych Apostołow zrożkazu samego Chrystusa ona w Massyliy, y innych miastach opowiadała wiarę, żatym Marya Bogarodzica wszelkiemi łaskami będąc napełniona w dzień zesłania Ducha Swiętego nowemi darami była, zinnemi niewiastami, chociaż nierownie obdarżona wszakże Duch Swięty nad kazdego głowę ięzyk ognisty spucił. *Seditq supra singulos eorum,* ieżeli na głowie każdey osoby spoczął, toć naypierwey nagłowie Maryi, Apotym y nainnych, bo kazdy zaraz rożnemi ięzykami mowił. *Etcaeperunt loqui variis lingvis.* Temi ognistemi ięzykami, iako nowemi Koronami wszystkich głowy ozdobił, y uwieńczył Duch Swięty, iako mowi S. Cyrilius Patryar-

cha

cha Jerozolimski, Catechesi 17. *Sedit super illos, ut novae spirituales Coronae perlingvas igneas im ponantur Capiti eorum.*

II. Po Bogarodzicy Maryi Apostołow napełnił darami Duch Swięty, a Apostołow, innych tam zgromadzonych, chociaz nie rownym przywileiem. Pokazał się nadniemi w ięzykach ognistych, rozrzuconych nad ich głowami, te ięzyki miały cztery własności, y czworaki skutek Ducha Swiętego wyrażały. Były ięzyki, były ogniste, były podzielone, były rożne. Pokazały się iezyki ale niebez taiemnicy, bo do ięzyka należy głos, słowo, y wymowa, przezco znaczy się Troyca Osob Boskich, głos znaczy Oyca, słowo Syna, ięzyk wmowny Ducha Swiętego, a iako ięzyk iest zawsze złączony zgłosem, y ze słowem, tak Duch Swięty ma iedność natury z Oycem, y z Synem, iako ięzyk daie świadectwo słowu, tak Duch Swięty był zesłany w ięzykach, żeby dał świadectwo Synowi, Pokazały się Języki ogniste, zprawdziwe o niebieskiego ognia uformowane, nie zpromienney światłości, iako inni mniemaią, bo iako ogień ma te własności, że oświeca, pali, czyści, y zagrzewa, tak Duch Swięty oświecił rozum, grzechy palił, a czyścił serca, zagrzał miłością. Pokazały się ięzyki podzielone, bo znaczyły przyszły Kościoł przez wszystkich narodow ięzyki zebrany. Jako bowiem popotopie przywystawieniu wieży Babilońskiey BOG skarał wyniosłość ludzi podzieleniem ięzykow, żeby ieden drugiego niezrozumiał, tak Duch Swięty wystawuiąc nowy Kościoł wiernych, podzielenie ięzykow zażył na ziednoczenie narodow, żeby to wzaiemna miłość zebrała, co niezgoda podzieliła, y narodu ludzkiego, iako iednego ciała członki podzielone, ziedną Głową Chrystusem ziednoczyła. *Oportebat perlingvas omnium gentium significari istam societatem filiorum Dei, & membrorum Christi, futuram in omnibus gentibus.* mowi S. Augusyn Serm: 71. Pokazały się

ięzyki rożne, ktore, dwoiakim sposobem mogą bydz cudowne, raz gdy kto dar ięzyka maiący, własnym rodowitym mowi ięzykiem, y od innych bywa zrozumiany, drugiraz, gdy wszystkich narodow ięzykami mowi, pierwszym sposobem dar ięzykow iest cudem wsłuchaiących, drugim sposobem, dar ięzykow, iest cudem w mowiącym, y tym drugim żacnieyszym sposobem mieli dar ięzykow Apostołowie. *Majori miraculo factum est, quod Apostoli omnium linguarum generibus loquerentur*, mowi S. Tomasz z Glossy 22. Quæst: 177. Art: 1. ad 2. Co wyraził Apostoł Paweł, mowiąc że wszystkiemi ięzykami mowił *Omnium vestrum lingva loquor* 1. ad Cor: cap: 14. A tego dnia właśnie to się w samey istocie spełniło co w dawnym Testamencie podobieństwem było pokazano, iako bowiem pięćdziesiątego dnia po Baranku zabitym, y pożywanym oddawano ofiarę pierwiastkową Bogu, y pierwiastki zboża, czyli pierwszy snopek. *Numerabitis ergo ab altero die sabathi, quinquaginta dies, & sic offeretis sacrificium novum Domino*, A ten dzień był nayznacznieyszy y nayświętszy, *Vocabitis hunc diem Celeberrimum, atq; sanctissimum* Levit: cap: 23. V. 15. & V. 4. Tak pięćdziesiątego, po krwawey ofiarze niewinnego Baranka Chrystusa, y po Jego Zmartwychwstaniu dnia, ktory Duch Swięty swoim przyściem poświęcił, Apostoł Piotr pierwszą Sakramentalną ofiarę oddał Bogu, iako dowodzi Kardynał Bona: Lib: 1. Rerum Liturgie: cap: 5. chociaz Theophilus Raynandus Opuscu: de prima Missa, usiłował dowodzić, że Apostołowie zaraz po Zmartwychwstaniu Liturgię odprawiali, przeciwko mocnieyszey przyczynie niedokazał swego, bo nowe prawo niebyło zupełnie ogłoszone przed zesłaniem Ducha Swiętego, zaczym gdy iescze Kapłańska godność niebyła przeniesiona od Lewitow do Apostołow, nienależało prędzey nową Ofiarę zaczynać. Powtore, iako

przed-

przedtym BOG dał Moyżeszowi prawo, palcem swoim napisane, tak tego dnia Duch Swięty, ktory iest Boskim Palcem, zapisał prawo łaski na sercach wiernych. Potrzecie, iako straszny głos z ogniem był słyszany na gorże Synai, gdy Moyżesz prawo odbierał, tak Apostołowie, y cała Jerozolima słyszeli głos z nieba straszny, zwielkim wiatrem, na gorże Syonskiey, y widzieli ogniste ięzyki nad głowami ich iaśnieiące. O! Jak cudowne było te zesłanie Ducha Swiętego, oto nayprżod, ich napełnił mądrością y wszelką umieiętnością, ktorey żaden mędrżec swiata sprżeciwić się niemogł, Powtore napełnił ich taką odwagą, y mężnością serca, że się nielękali żadnego Tyrana, ani katowni za Chrystusa. Potrżecie, potwierdził Apostołow własce, tak, że iuż grżechu śmiertelnego nie popełnili, ale tego przywileiu nie mieli inni, bo Mikolay ieden z siedmiu Dyakonow zbłądził, y innych w błędy swoie wprowadził. Poczwarte, dał im moc czynienia cudow na potwierdzenie wiary, y Piotr zaraz pierwszy cud pokazał, gdy kulawego uzdrowił Jmieniem Jezusowym, y samym nawet cieniem swoim uzdrawiał chorych. Popiąte, darował im ducha Prorockiego, y wiadomość rżeczy prżyszłych, tak dalece, że nietylko mężowie, ale y owe niewiasty zaraz prorokowały, y rożnemi mowiły ięzykami. Prżynać należy, że to wielkie były cuda, zludzi prostych, nieuczonych, wiednym momęncie uczynić mądremi, wymownemi, cuda czyniącemi, czego nikt dokazać niemoże tylko ieden BOG, ktory wtych nieumieiętnych ludziach taką pokazał mądrość, y wszechmocność. Zkądżeto Piotrowi taka mądrość wymowa, y odwaga, że on przedtym lękał się niewiasty, y zboiazni zaprzał się Nauczyciela swego, a gdy odebrał Ducha Swiętego, tak mądrże dowodnie, y odważnie mowił, że pierwszą mąwą trży tysiące, drugo mowo pięć

tysięcy

tyfięcy żydow nawrocił do Chrystufa wiary. Tak cudowne były fkutki widomego zeflania Ducha Swiętego, ale niemniey Cudowne ą dzieła Jego przy niewidomym zefłaniu.

III Niewidomym fpofobem Duch Swięty tych napełnia darami fwemi, y w ich fercach fpoczywa ktorzy maią właſności Apoſtołow y Uczniow, zebranych wowym Swiętym domu, a te ich właſności były czworakie, pierwfza była ta, że oni Bogarodżicę Pannę mieli w towarżystwie fwoim, y prżez Jey prozbę odebrali obiecanego Ducha Swiętego łafkę, bo Marya ma władzę tak wielką w rozdawaniu łafk Ducha Swiętego, że bez niey Duch Swięty żadney łafki nikomu dać postanowił. „ Jurisdictionem & auctoritatem habet fuper om„ nem gratiam fpiritûs Sancti, quia fpiritus Sanctus „ nonvult, nifi per eam Communicari. mowi S. Bernardyn Seneńfki ferm: 2. de Affumpt: zatym kto nie wzywa y nieſzanuieeMaryą Bogarodzicę, ten żadney łafki od Ducha Swiętego niechay fię niefpodziewa. Druga właſność była ta, że wfzyfcy tam zebrani, byli czystego ferca, dlatego bowiem Zbawiciel oddalił fię pierwey odnich. Ciałem, y dopiero w dziefięć dni zefłał im Ducha Swiętego że by ich oczyścił pierwey ferca, zaczym gdy ich oddaleniem ciała fwego pierwey oczyścił, dopiero ich godnemi uczynił Ducha Swiętego przyięcia, ktory iest Miłością ofobistą „ Nifi Carnis præ„ fentia vestris fub trahatur afpectibus, fpiritualis gratiæ „ plenitudinem ocupata mens non admittit. mowi S. Bernard Serm: 5. de afcen: a iakże my możemy żalić fię że niedoznaiemy żadney łafki Bofkiey, kiedy ferca nafze niegodziwą miłością fą napełnione, do Ciała nieczyfcie przywiązane. nie pogodzi fię nigdy miłość Bofka

zmiło-

R

zmiłością ciała, ale iedna drugiey muſi koniecznie ustąpić. Trżecia ich właſność była, że zostawali w zgodzie, ziednoczeni iedną myſlą, iednym ſercem, iedną wolą. *Hiomnes erant perſeverantes unanimiter*, bo iako duſza ludzka nie może ozywic Ciała, kiedy członki będą podzielone, tak y Duch Swięty niemoże ożywić duſzę, kiedy myſl, y wola ieſt podzielona, y porożniona. Dlà tego mówi BOG Eccl: 25. w trżech rżecach ma upodobanie Duch Boſki, w zgodzie braterſkiey, w miłosci bliznich, y wiedności, wpokoiu męża y żony *In tribus placitum eſt ſpiritui meo, Concordia fratrum amor proximcrum, & vir & mulier ſibi bene Conſentientes*, wſzakże Chryſtus pierwéy darował pokóy Uczniòm mowiąc. *Pax vobis*, a dopiero im dał Ducha Swiętego, *Accipite ſpiritum Sanctum* Joan: cap: 20. naucżaiąc nas, że gdzie niemaſz między braciami, między bliżniemi, między mężami y zónami, zgody, iedności, y pokoiu, tam niemaſz Ducha Swiętego, zatym nienawiść, nieſzczerość, porożniene, ieſt przyczyną, że w ſercu naſzym nie może mieſzkać Duch Swięty. Cżwarta ich właſność była, że byli wſzyſcy pokorni, bo Duch Swięty nie z ſtępuie, tylko na pokornych iako bowiem woda zlewa ſię na doliny, *Qui emittis fontes in Convallibus*, tak Duch Swięty nie wlewa w duſzę łaſki ſwoiey, ieżeli nie bedzie pokorna. *Super quem requieſcet ſpiritus meus, niſi ſuper humilem, & quietum*. Jſaiæ 66. Zatym hardy człowiek, którego właſność ieſt, mnieyſzemi pogardżać, ſtarſzym zazdroście,y im nie czynić uſzanowania, zrównemi niezgadzać ſię, ſiebie nad wſzyſtkich ſżacować, y prżenoſić, żadney kropli łaſki od Ducha Swiętego niechay ſię nieſpodziewa. Ten zaś który wynioſłość ſwoią pokrywa zmyśloną uniżonością dla ſwego pożytku, niezbożność pokrywa powierżchowną pobożnością, nieſzczerość oświadczaniem

czeniem przychylności Ducha Swiętego wypędza od siebie, bo Duch Boski, iest Duch prawdy, Duch szczerości, zatym nie może cierpieć żadnego zmyślenia. *Spiritus enim Sanctus disciplinæ effugiet fictum*. Sap: cap: 1. V. 5. Uważaymy teraz, ieżeli mamy wsobie te Swięte Apostołow własności, y z nich możemy sobie wnośić, że iesteśmy godnemi łaski Ducha Swiętego ieżeli ich niemamy, staraymy się, żebyśmy odmianę zycia naszego uczyniwszy, prawdziwym żalem Oczyścili serca nasze, a tak Duch Swięty, ktory napełnił serca Apostolskie, y nam użyczy łaski swoiey.

ROZDZIAŁ IV

JEZUS Matkę Swoią wziął do Nieba

POwszechne iest Łacinskiego, y Greckiego Kościoła tak poważne o Wniebowzięciu MARYI zdanie, że chociaż taiemnica ta nie iest między Artykułami wiary policzona, iednakze ktoby się iey sprzeciwiał, był by wielkiey niezbożności, y zuchwałości podległy, bo bysię całemu sprzeciwiał Kościołowi, wschodni, y zachodni, Kościoł z dawna uroczyście Swięci Ten dzień, w Kościele wschodnim zaczęła się Ta Uroczystość Swięcić zposta-

z poſtanowienia Oyców, na Efezyiſkim ſoborze przeciwko Naſtoryuſza błędóm zebranych, iako dowodzi Thomaſinus Tract: de Feſtis Lib: 2. cap: 20. num: 10. aże przedtym dnia 15. ſtycznia obchodzono Wniebowziecie MARYI, zaczym Mauritius Ceſarż poſtanowił, żeby dnia 15. ſierpnia ten dzień Swięcono, iako piſze Nicephorus „ Lib: 17. cap: 28. Mauritius ſacro Sanctæ Dei Genitri- „ cis Dormitionem quindecima auguſti menſis die Cele- „ brari præcepit. Niepoſtanowił tedy Mauritius tego Swięta, ale tylko dzień 15. na zawſze naznaczył, Do tey uroczyſtości Grecki Kościoł długi poſt odprawuie, bo odpierwſzego dnia ſierpnia, aż do pietnaſtego pości: toż ſamo czynią y Maronitowie, y innych obrządkow wſchodnich Kościoły, iako nato przywodzi rożne dowody Joſeph Aſſemani, Bibliotekarż. Prałat Watykańſki Tomo 2. Bibl: Orientalis. w Kościele zachodnim ſzóſtego wieku ten dzień zaczął ſię Swięcić, potym Sergius poſtanowił, żeby z Kościoła S. Adriana, do Kościoła S. MARYI od prawiła ſię z Litanią Proceſſia, Mikołay pierwſzy roku 858. obrany, odpiſuiąc na pytania Bulgarów, wſpomina dawny zwyczay poſtu, poprzedzaiącego Wniebowzięcie MARYI. *Jejunio ante ſolemnitatem Aſſumptionis Sanctæ Dei Genitricis, & ſemper virginis Dominæ noſtræ Mariæ* (*In Collect Concil: Labbeana Tomo* 8. pag: 518.) Leo Czwarty poſtanowił Solemną Tego Swięta Oktawę, z tey przyczyny, gdy iadowity Bazyliſzek bliſko Kościoła S. Łucyi, zarażał powietrze, y ludziom ſzkodził. Leo z Obrazem Bogarodzicy wáſyſtencyi Duchowieńſtwa poſzedł natamte mieyſce, y gdy tam uczynił modlitwę, cudem Boſkim ów zarazliwy Bazyliſzek rozpukł ſię, y był wyrżucony. zaczym na pamiątkę tego Cudu poſtanowił tą oktwę: iako piſze Sigebertus ad an: 841. y Anaſtaſius in Pontificati. Gdy na ſoborże Moguncki tą Uroczyſtość przy-

ieli Biskupi, Ludwik Pobożny Król Francuski postanowił, żeby w Królestwie Francuskim ten dzień, iak nayuroczyściey Święcono, świadczy otym Baluzius in Capitularibus Lib: 6. cap: 189. pag: 1172 Dnia tedy pietnastego powszechny Kościoł Święci Wniebowzięcie MARYI, bo dnia trzynastego zasneła Marya, y trzeciego dnia Zmartwychstała, żeby podobieństwo Syna Boskiego wyraziła na sobie, iakodowodzi Kardynał Gotti Tomo 4. de ver: Rel: parte 2. cap: 41. Azor Instit. Moral Tomo 2. 2. Lib: 1. cap: 20. Biorę ia na uwagę.

I. Smierć Maryi.
II. Zmartwychwstanie MARYI.
III. Wniebowzięcie MARYI.

I. Dwoiakie zdanie przeciwne sobie było o śmierci Maryi, iedne wątpiące o iey śmierci, a tego zdania był S. Epiphanius Hæresi 78. który wpowątpieniu zastawił iey śmierć, y Ożywienie. *Neq. affirmo an mortua sit.* chociaż nadobre tłumaczy go Baroniusz Kardynał. Drugie iey śmierć przypisuie karże pierworodnéy winy, zatym przyznaie Jey, że wtéy winie była poczęta, a ztąd inni, którży iey przyznaią, że była zachowana odtey, niemogą pogodzić iey śmierć z niewinnością, mówią bowiem, że śmierć iest własnością skazitelnego ciała, iest oraz karą pierworodney winy, ytak godzącą trudność, że Marya nie dla kary tey winy, ale dla kondycyi ciała, powinna była umierać, tak mówi Theophilus Raynaudus in Dyptychis Marianis Tomo 7. pag: 124. ale mowi zdaniem, ta odpowiedz po-większa, nieułatwia tey trudności, bo gdyby pierwszy człowiek niepopełnił nieposłuszeństwa, był by od śmierci wolny, iednak że ciało iego wistocie Swoiey było by skazitelne, czemuż by nie umierał, bo ciało miało nieśmierętelności przywilei. Jeżeli tedy Maryia była zachowana od winy pierworodney, tedy nietylko odtey

kary,

kary, ale y odpospolitey kondyciy ludzkiey była wolna. Jnną tedy należy naznaczyć przyczynę Jey śmierci, a ta iest dwoiaka, pierwsza zgadzanie się z Synem Boskim, ktory chciał, żeby Matka Jego była mu podobna, iako bowiem ón niewinnie umierał dla odkupienia ludźkiego, tak chciał, żeby Marya, chociaż od winy pierworodney daleka, umierała, iemu pogobna, z tą rożnością, przez ktorą pokazuie się druga przyczyna, że Syn Boski umierał zmiłości, ale przez boleść, a Marya umierała zmiłości, ale bez żadney boleści, iako bowiem dościgły owoc, sam dobrowolnie spada z drżewa, tak Maryi dusza, zasługami doyrżała, nie umierała, ale słodkim snem zasneła, dlatego Jey śmierć Oycowie Greccy, y Łacińscy *Obdormitionem, Pausationem* Zaśnieniem nazywaią. Ktorego by roku życia swego zasneła, rożne są zdania, Nicęphorus wpięcdziesiątym dziewiątym, Epiphanius Kapłan Carogrodzki, wsiedymdziesiątym drugim, inni wsześćdziesiątym trżecim, iako Kardynał Bona: trżyma, ale zrych wszystkich za nayprawdziwsze sądzę te zdanie, ktore LXXI. lat przyznaie Mąryi, naco się pisze S. Antoninus, Cornelius a Lapide, suarez. Benedykt XIII. serm. 96. de B. V. y Kardynał Gotti. Przez dwadzieścia cztery lat po wniebowstąpieniu *Syna* swego zostaiąc na ziemi dla pociechy, y umocnienia w wierże Kościoła pierwiastkowego, gdy niewymownym pragnieniem żądała złączyć się z Synem wchwale, miłość Jey przyszła do swey pory, y duszę iey odłączyła od ciała. Przyrownana iest do wonieiącego dymu, ktory z palącego się kadzidła, y mirry pochódzi, *Ascendit sicut virgula fumi ex Aromatibus myrrhae, & thuris*, Can: 3. bo Marya rozpalona ogniem miłości Boskiey, duszę ypuściła z ciała, *ascendit Conflagrata incendio Charitatis* mowi S. Ephonius serm 3. de Assumpt: S. Ta zaś Jey miłość pochodziła zwidzenia Boga bo

Syn

Syn Boſki pokazał Jey ſwoią Jſtność Boſką. iako mowi Dionyſius Carthuſianus Lib: 4. de Lad: B. T. *Anima Virginis ſeparata eſt a Corpore ſine pæna, ad intuitum Filij* aże widzenie Boga ieſt takiey dzielności, że może duſzę rozłączyć od Ciała, iako uczy S. Tomaſz, zatym gdy miłość do oſtatniego przyſzła ſtopnia, Maryi duſza rozſtać ſię muſiała z Ciałem. Umieraiący Szczepan widział Syna Boſkiego w iſtocie Boſkiey ale śmierć iego nie ztego widzenia, ale zpociſku kamieni pochodziła, dla ſamey Maryi ten przywiley był zachowany, żeby ona nie inaczey umierała, tylko pierwey widząc Boga, nie odważała ſię śmierć przyſtąpić do tego Ciała, ktore dało początek życia ſamemu życiu, zaczym potrżeba ią było zachęcie widzeniem, wſzakże dlatego znakłonioną głową umierał Jezus, żeby śmierć tym znakiem ośmielona, przyſtąpiła do niego zboiażnią, *Quia mors ſibimetuens, appropinquare non audebat, ideo inclinato Capite vocavit eam.* mówi S. Atanazy Quæſt: 76. ad Antiochum, Będąc tedy raz iuż z wyciężona śmierć, nieśmiała przyſtąpić do Maryi, należało ią tedy ſamym widzeniem Boga zachęcic, a Marya temi zapalona affektami: Boże niechaycię widzę, żebym umarła, niechay umieram, żebym cię zawſze widziała, Swiętą duſzę ſwoię oddała Bogu w aſſyſtencyi Apoſtołow, oprócz iednego Tomaſza, cudownie w obłokach, z rożnych kraiow przenieſionych, z którémi był S. Dionyſius Areopagita, y Dorotheus, iako świadczy ſam Dionizy de Divinis nominibus, S. Jan Damaſcen, S. Jedrzei Kreteńſki, y inni, Gdzie by Jey Ciało było pochowane, dwoiakie ieſt zdanie, iedni piſzą, że bliſko Jerozolimy, na dolinie Jozefata, pod gorą Oliwną, niedaleko od Ogrodu Getſemańſkiego, na te zdanie zgadzaią ſię, S. Jan Damaſcen, orat: 2. de Dormit: Deiparæ, Gverrieus Opat uczeń S. Bernarda który ſerm. 2. de Aſſumpt: tak mówi: *Creditur in valle Joſabat Commorata,*

morata, ubi & sepulchrum ejus monstratur, Urbanus Drugi maiąc mowę, na Klaromontańskim Synodzie Roku 1095. mówi, że Marya nadolinie Jozafatowey była pochowana. Nad tym grobem S. Helena Kościoł wystawiła, ktory iest w straży, y uszanowaniu usamych że Turkow, dotego Kościóła schodzą się Chrześcianie wdzień Wniebowzięcia, y tam Zakonicy S. Francszka. Mszę, y nabożeństwo zwykli odprawiać, iako świadczą, ktorży te Swięte mieysce nawiedzili, Burchardus Parte 1. cap: 7. Adrichomius num: 198. Petrus de Valle Epist: 13. Zvaresmius Elucid: Terræ Sanctæ Lib: 4. Cap: 1. Pisze S. Damascen. że Marcian Cesarż, y Pulcheria sprowadzili do Carogrodu Juwenalisa Biskupa Jerozolimskiego, pytaiąc się o grobie Bogarodzicy, ale gdy od niego byli upewnieni, że grób znayduie się na dolinie Jozafatowéy ale prużny, bo Ciało MARYI Bogarodzicy do nieba iest wzięte. Swięta Cesarżowa pozostałe w grobie suknie Maryi, kazała przywieść, y w Kościele Carogrodzkim de Blachernis nazwanym złożyła, pisze otym Nicephorus Lib: 14. cap: 2. & Lib: 15. cap: 14. Tak Boska opatrżność sporżądziła, żeby blisko Jerozolimy Marya była Pochowana, gdzie pierwiastkowy Kościoł swóy wziął początek, y od Maryi żyiącéy prżez tyle lat był utwierdzony w Wierże, należało, żeby Maryi Ciało na dolinie Jozafatowéy było pochowane na dowód że ona teraz wstawia się zanami do Boga, żeby nas od ostatniego sądu nieszczęśliwey broniła sentencyi, nie na gorże sinai, nienagórze Oliwney chciał BOG żeby była pochowana, ale nadolinie, na Oświadczenie Jey głębokiéy pokory, w ktoréy żyła, y prżez ktorę do naywyższéy godności, y chwały iest podwyższona. Drugie zdanie, temu prżeciwne, w Efezie pochowaną twierdzi, y funduie się naliście oycow soboru powszechnego Efezyiskiego, ktory był pisany Roku 431. do Duchowieństwa,

ſtwa, y poſpolſtwa Carogrodzkiego, a wtym liście te ſłowa znayduią ſię, że Neſtoryuſz wtym mieście był potępiony, gdzie Jan Teolog, y Bogarodzica Panna Swięta Marya. *In qua. Joannes Theologus, & Dei para Virgo, Sancta Maria*, ale nieſtaie ſłowa, co czynili w Efezie, z tych ſłow przeciwne zdanie wnoſi ſobie y przydaie, że Jan y Marya w Efezie ſą pogrzebieni, y na przydaniu tych ſłow niepotrzebnie głowy ſobie pocili mądrzy ludzie, pociągaiąc na ſwoie zdanie te ſłowa Efezyiſkich Oycow, między temi uporczywemi ſą Bailletus, Tillemontius, y ſerry, ale że ztych ſłow nic pewnego nie mogą ſobie wnoſić, tylko ſame wymyślone tłumaczenia rozumu, zdaniu ſwemu ſprzyiaiące zaczym te rozumienie prawdziwſze bydz powinno, że Neſtoriuſz w Efezie był potępiony, gdzie mieſzkał Jan Apoſtoł, y Bogarodzica Marya, Jemu za Matkę polecona, a ztąd widziemy, że ich zdanie na żadnym pewnym y mocnym świadectwie funduie ſię, przyznać tedy należy, zpowſzechnym Grzeckiego, y Łacińſkiego Kościoła zdaniem, że Maryi Ciało, nie w Efezie, ale na Jozafatowey dolinie było pochowane.

II. Trzeciego dnia Zmartwychwſtała Marya iako mówi Damaſcen Orat: 2. de Dormit: *Tertia die emonumento ſurrexit*, atu znowu pokazuie ſię omylne niektorych wymyślone mniemanie, że Maryi Ciało umarłe było zanieſione do nieba, y tam duſza była z nim złączona, zatym mówią, że nie z grobu powſtała żywa ale w Niebie była wſkrzeſzona; na podobieńſtwo Ewy, którą BOG w Raiu, z kości Adama wyprowadził, Adama zaś nie w Raiu, ale za Raiem, z gliny uformował, przez co wynoſzą Maryi Zmartwychſtanie, a Chryſtuſa poniżaią, ktory z grobu na ziemi Zmartwychſtał, a Marya w Niebie. Ten bowiem wymyſł ſprzeciwia ſię poſpolitemu Oycow Swię-

Swiętych zdaniu, ktory zgodnie trzymaią, że Maryi Ciało w grobie było ożywione, y wniebowzięte, iuż żyiące, nieumarłe: między wszystkiemi S. Tomasz Opofc: 4. tak mowi *Credimus enim quod post mortem resuscitata fuerit & portata in Cælum.* Nieta tedy iest rożność między wniebowzięciem Maryi, a w Niebowstąpieniem Chrystusa, ktorę oni zmyślaią, ale ta że Chrystus mocą Bostwa swego w stępował do Nieba, a Marya pomocą Anielską, łaską, nienaturą iest podwyszszona. *Assumpta est Maria in Cælum, sed gratiæ sublevantis in dicio. Comitantibus, & auxiliantibus Angelis, quam sublevabat gratia, non natura,* mowi S. Piotr Damiani Kardynał serm: de Assumpt. Troiaka była przyczyna, dla ktorey BOG wczesznym Zmartwychwstaniem udarował Maryę pierwsza była zstrony Chrystusa, druga była zstrony Maryi, trżecia była zstrony naszey, zstrony Chrystusa wyciągała tego Jego Chwała zstrony Maryi, potrżebowała; tego Jey miłość, z strony naszey potrżebowała nasza zupełna nadzieia.

I. Wyciągała tego chwała Chrystusa, bo ciało Jego iest częścią ciała MARYI toć należałą żeby całe iego Ciało zmartwychstało. Jnaczéy gdyby Ciało Maryi zostało wgrobie, tedy by iedna część ciała Jego była ubostwiona; a druga w zgardzona, iedno część byłaby na Tronie Boskim a druga nałonie ziemi, iednabyłaby złączona że słowem Przedwiecznyw, a druga była by złączona zrobakami. Należało tedy żeby całe ciało Chrystusa było prżeniesione do Nieba. *Tota translata est Mariæ Caro, né pars maneret cum verbo, & pars cum Verme,* mówi S. Bernard. Botak by się zanas urągali Poganie, iak się urągał, y naśmiewał z pogan Jzaiasz Prorok cap: 44. mówiąc, będę kłaniał się temu drżewu, ktorego iedna część iest popiołem. *Ante truncum ligni procidam? pars eius cinis est.* Otoż należało, żeby Ciało Maryi było ożywione, tak iak Ciało Jezusowe Zmartwychwstało. Pragnął tego

dwoia-

dwoiakiego Zmartwychwstania Dawid, mówiąc: Powstań Panie, Ty, y Arka poświęcenia Twego. *Surge Domine, in requiem Tuam, Tu, & Arca Sanctificationis tuæ* Psal: 131. aże starozakonnę arkę kazał BOG z drżewa niespruchniałego zrobić, toć należało, żeby y ta Arka poświęcona Ciała Maryi, w którey sam mieszkał; była niemieskazitelna, żeby powstała, y była przeniesiona do Nieba.

II. Potrzebowała tego miłość MARYI, bo Jey miłość była by mniey doskonała w Niebie, niżeli była naziemi; gdy by Marya nie Zmartwychwstała, wszakże według nauki S. Augustyna. Lib: 12. in Gen: y S. Tomasza 1. 2. Quæst: 4. a 5. ad 4. Dusze widzące Boga, maią wrodzoną skłonność y pragnienie, żeby z własnym Ciałem były złączone; ale pragnienie nieiako zatrzymuie ich miłość, y rozrywaią, że nie mogą całym natężeniem kochać Boga. *Quia in est eis quidam appetitus Corpus ad ministrandi, retardantur quodam modo, ne tota intentione pergant in summum bonum*, aże Maryi miłość była bez żadnego przerwania, toć gdyby Jey dusza była, w niebie bez Ciała, zawsze by pragnęła złączyć się z Ciałem swoim, a tym samym z nieiakim rozerwaniem myśli, kochałaby Boga otoż zupełna Jey miłość wyciągała tego, żeby z Ciałem była przeniesiona do Nieba.

III. Potrzebowała tego y zupełna nadzieia nasza, mowię zupełna; bo chociaż Chrystus wskrzesił trzech umarłych, a wnich wiarę powszechną wzbudził, iednakże te ożywienie niebyło doskonałe, bo oni tak ożyli, żeby znowu poumierali. Zupełną nadzieię pokazał, gdy sam Zmartwychwstał ale y to ściągało się do iedney części natury, bo płeć męska w Chrystusie miała dowod Zmartwychwstania swego, a płeć niewieścia ieszcze niemiała w nikim dowodu, tylko wieczney Głowie swoiey, w Chrystusie,

w Chrystusie, zaczym gdy Marya powstawiła żywa zgrobu, iuż cała natura ludzka zûpełnę otrzymała nadzieię Zmartwychwstania swego, y tak należało, bo iako płęć męska w Adamie, a płeć niewiaście w Ewie była wygnana z Raiu, tak w Chrystusie płeć męska, a w Maryi płeć niewieścia była prowadzona do Nieba Jako Chrystus stał się Pierwiastkami Zmarłych mężow, tak Marya stała się Pierwiastkami Zmarłych niewiast, *Maria Primitiæ massæ nostræ*, mówi S: Damascen Orat: 3. de Nativ: B. V.

VIII Z iakim tryumfem MARYA była zaniesiona do nieba, trudno opisać, iednakże w nieiakim podobieństwie Króla Salomona witaiącego Matkę swoię Bersabeę te tryumfalne wprowadzenie Maryi do Nieba uważać możemy, Troiaki dowod uszanowania pokazał Salamon Matce pierwszy że zaszedł iey drogę. *Surrexit in occursum Matris suæ* Drugi, gdy iey oddał pokorny ukłon. *Adoravit Eam*,, Trżeci, gdy ią na Tronie swoim po prawey ręce swoiey posadził. to samo zacnieyszym sposobem uczynił mędrszy nad Salomona, Syn Boski Matcę Swoiey.

I. Nayprżod sam w Osobie swoiey wyszedł przeciwko Matcę Swoiey, Z assystencyą wszystkich Chierarchiy Anielskich przez co z większym tryumfem wprowadził Maryę do Nieba niżeli gdy sam wstępował do nieba, bo tam sami Aniołowie przywitali go a tu sam Krol Aniołow przywitał Maryę.

II. Powtore Król Salamon wielce uszanował Matkę, gdy iey uczynił ukłon, a ten ukłon był Krola ale człowieka, był uczyniony Krolowey, ale rażem Matcę, więcey uczcił Syn Boski Maryę, bo iako BOG, y Człowiek przyklęknął przed Matką swoię, iako świadczy S. Bernardyn Seneński Tomo 3. Serm: 11. Art: 2. Patrżali na

ten

ten ukłon Aniołowie, y tey pokory poiąc nie mogli, bo większe uszanowanie miała w ten czas Marya niżeli Syn Boski mieć moze od stworzenia. Aniołowie, y ludzie, upadaią przednim, iako przed Bogiem, czynią to iednak, iako stworzenia Stworcy, ale że sam BOG wludzkim Ciele uczcił Maryę, ten ukłon iest zacnieyszy nieskonczenie.

III. Potrzecie, Król Salamon na Tronie Matki, Syn Boski na Tronie swoim poprawey Marye osadził ręce, stoi ona, nie siedzi, *Astitit Regina adextris tuis.* bo się wstawia zanami, nie sędzi. bo nas nie sądzi, Te mieysce iey należało dla zasług, przewyszszała zasługami wszystkich Swiętyth toć należało, żeby nad wszystkich naywyższe miała mieysce. *Sicut habuit meritum omnium, & amplius, ita Congruum fuit, ut super omnes poneretur Ordines Cælestium.* mowi S. Tomasz Serm: de Assumpt: B. V. Na Tronie Syna, ma mieysce: bo iako wspołistotna iest Matka Synowi wnaturże ludzkiey, tak spolna iest Matki z Synem chwała. Taka chwała należała takiey Matcę od takiego Syna.

ROZDZIAŁ V

Troyca Boska Ukoronowała Maryą wieczną Chwałą.

UKoronowała Marya Syna Boskiego Ciałem ludzkim a Ciałem nie winnym. Ciałem Królewskim, bo z iey krwi Królewskiey, y czystey ułożonym, zatym należało, żeby od niego była Chwałą ukoronowana *Coronavit Eum*

vit Eum, & Vicissim ab eo meruit Coronari mówi Gvilhelmus Opat in Cant: 3. Dziśiay została ukoronowana, żeby w Niebie była Królową Aniołów a na ziemi Królową Królow. *Ut et in Cælis Regina Sanctorum, & in terris Regina sit regnorum.* mowi S. Rupertus Opat in Dant: 4. Ktoż ią ukoronował? z iaką władzą iest ukoronowana? oto Ją cała Tróyca osob Boskich ukoronowała troiaką władzą nad nad troistym Kościołem.

I. MARYA wzięła Koronę władzy nad Kościołem tryumfuiącym.

II. MARYA wzięła Koronę władzy nad Kosciołem woiuiącym,

III. MARYA wzięła Korone władży nad Kościołem Cierpiącym.

I. Zapraszała Maryę do Korony Troyca Boska trzyrazy. *Veni, Veni, Veni Coronaberis* Cant cap: 4. Podż do Korony, iako Corka Oyca Boskiego. *Veni* podż do Korony, iako Matka Syna Boskiego *Veni*, podż do Korony, iako Oblubienica Ducha Swiętego. *Veni sponsa, veni Mater Veni filia* mówi Michael Ghislerius in Cant; weś Koronę męczęńską od Oyca. Weś Koronę Doktorskę od Syna, weś Koronę Pannieńską od Ducha Swiętego, wszakże Marya iest Krolową Meczenników, więcey, nad nich cierpiąc na sercu, est Krolową Doktorow, y Panien, mądrością y niewinnością przewyższaiąc wszystkich Doktorow, czystością wszystkie Panny. *Fuit enim ipsa Primiceria Virginum, Doctorum & Martyrum.* mówi ten że Oiciec Boski dał Jey Koronę wszechmocności, żeby czyniła cudewne dzieła, kiedy zechce Syn Boski dał Jey Koronę Mądrości, żeby w Jsności Boskiey widziała wszystkie stworżenie, Anielskie, y ludzkie, dlatego ią S. Efrem zowie *Multioculam.* że na wszystkich ma względy. Duch Swięty dał Jey

Koronę

Koronę miłości, czyniąc Ją Matką miłosierdzia, azatym Ociec Boski dał iey władzę nad Kościołem tryumfuiącym, żeby wszystkim chorom Anielskim rozkazowała, y miała ich posłusznych sobie. Ale małom powiedział, bo nie, tylko Aniołom, ale y samemu rozkazuie Chrystusowi, prosigo, iako Boga, ale mu rożkazuie iako Synowi swemu bo iuz nie iest służebnicą ale Panią. *Non solum rogans, sed etiam imperans, Domina, non ancilla.* mówi S. Piotr Kardynał Damiani, a Syn Boski, iako na ziemi był iey posłuszny, tak y w niebie iey próżby, łaskawie zawsze wypełnia.

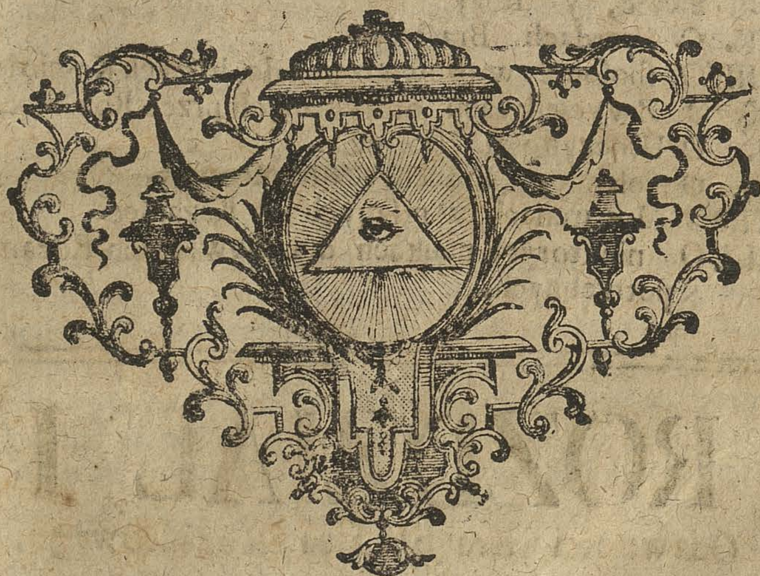
II. Syn Boski dał Jey władzę nad Kościołem woiuiącym, bo iey to przyznał S. Cyrillus na soborże Efezyiskim, że przez Maryę Troyca Boska była obiawiona, Ewangelia była ogłoszona, błędy Kacerskie zostały zwyciężone, y swiat na wrocony. Marya iest Podskarbinią wszystkich łask, y darow, które rozdaie, komu chce, kiedy chce, sila chce. Maryą Powszechny Kościoł, iako Matkę Swoią, y Królowę we wszystkich potrżebach zawsze wzywa; bo Marya w Obrazach swoich iest naycudownieysza, w cudach iest ustawiczna, w łaskach nie przebrana. Marya Opiekuie się stolicą Apostolską, wszystkiemi Biskupami, Kapłanami, Zakonami, Królami, Akademiami, y wszystkiemi wiernemi narodami, bo Ją wszyscy za Panię za Krolowę za Patronkę za Matkę uznaią szanuią, y Jey dni coraz z większą święcą gorliwością Między-wszystkiemi Królestwami chciała zwana bydz Królową Polską, że Jey chwale Polska osobliwie iest poświęcona, zatym dla uszanowania większego Maryi, postanowili Królowie, żeby żadna Królowa Polska Jmieniem Maryi niebyła zwana, iako gdy Władysław zaślubił sobie Maryę Ale y żię Xiężnę Niewernenską, wymowę uczynił,

nił, żeby się zwała Aloyzią, nie Maryą Kazimierż pierwszy gdy z ręczył sobie Maryę Xiężniczkę Ruską. chciał, że by odmienione iey było Jmie, a ztąd chwalebny zwyczay iest w Polszcze, że żadney niewieście niedaią Jmienia Maryi, dla uszanowanania Bogarodzicy.

III. Duch Swięty dał jey władzę nad Kościołem cierpiącym w czyscu. *Beata Virgo in Regno Purgatorii dominum tenet.* mowi S. Bernardyn Seneński serm: 3. de gloria Nom: Maryæ num: 2. bo iak chotuiący cieszy się gdy słyszy od Lekarża obietnicę bliskiego zdrowia, tak dusze czyscowe wielką maią radość, gdy słyszą Jmie Maryi, świadczy Dionysius Carthusianus Lib: 3. de Laud. V. Dla tego S. Brigitta słyszała te słową Chrystusa mówiącego do Maryi: Ty iesteś Pociechą tych, ktorzy są w czyscu. *Tu consolatatio eorum, qui sunt in Purgatorio.* Lib: 1. Rev: 16. A kiedyż pocieszyła Dusze w czyscu, kiedy nad niemi pokazała wlalzęswoię? Oto przy w Niebowzięciu swoim, bo według zdania Salmerona Tomo. 4. Bernardyna de Bustis in Maryali, y Jana Gersona, Kancleżża Paryiskiego Tract: 4. super: Magnif: Marya przed Swiętym za śnieniem swoim uprosiła tę łaskę u Syna Boskiego, żeby wszystkie dusze z czysca były uwolnione, y z nią do Nieba wzięte Miała bydz w Niebie Koronowana, zaczym tak przyszło, żeby przy Koronacyi Królowy Anielskiey wszyscy więzniowie byli uwolnieni. „ Quia „ scilicet tunc Regina Coronabatur, Regina in quam mi„ sericordiæ. Domina gratiæ, ad cuius Coronationem „ Captivis veniam dare, par erat. mówi Gerson. Wielki to przywiley Maryi Syn Boski uczynił, bo sam nawiedzaiąc Czyściec, nie wszystkie ztamtąd dusze uwolnił, iako uczy S. Tomasz. *non omnes animas l iberuit* C. 3. P. Q. 52. a. 8.) Podobną łaskę, doznaią dosze Czyscowe,

chociaż

chociaż nie wszystkie, w doroczny dzień W Niebowzięcia, y innych Swiąt Uroczystych Bogarodzicy; według zdania tych że Doktorów apud Novarinum in umbra Virginum: 736. Zatym tryumfuiąca przez całę wieczność Krolowa Nieba y Ziemi, ktora Kościoł tryumfuiącey chwałą y radością napełniasz, opiekuy się Kościołem woiuiącym, nieprzyiacioł iego władzą Twoią Zwyciężay y daruy mu pożądany pokoy.

CZESC CZWARTA

O Arcybractwie Rożańca Bogarodzicy PANNY Ta Część Trżynaście Rozdziałów zamyka w sobie.

ROZDZIAŁ I

Odawnosci Arcybractwa Rożańcowego.

Zgromadzenie Osob pod Imieniem Iakiego Swiętego wpisanych y Nabożeństwa powinoscią obowiązanych Imienia Bractwa a te Bractwo iest duchowne, y nie zabiera swego nazwiska od Swiętego pod

pod ktorego wezwaniem zoſtaie ale od wzaiemnego należeńſtwa y ſpołeczności Przywileiow, tak iżby rozumny nazywał Bratem TROYCY Swiętey albo Bratem MARYI Bogarodzicy lub innego iakiego Swiętego tego Człowieka ktory w Bractwie S. TROYCY, lub innego Swiętego zoſtaie? nie ſą tedy Braciami y Siostrami Swiętych ale będąc Braciami y Siostrami duchownemi między ſobą chwalą Boga, pod wezwaniem Swiętych a z tąd każdy przyznać muſi że nie te Bractwo ieſt dawnieyſze ktore od zacnieyſzych Swiętych nazywa ſię, ale te ktore dawnieyſzego czaſu ieſt poſtanowione y potwierdzone od Stolicy Apoſtolſkiey. Tą potrzebną przeſtrogę przełożywſzy, pytam ſię teraz, czyli przed Rożańcem było iakie dawnieyſze Bractwo? Sławny Mądrością Andreas du Sauſay Dziejopis Francuſki de Myſticis Galliæ Scriptoribus piſze, że w Paryżu ieſt ten zdawna pobożny zwyczay kiedykolwiek na tamte Miaſto naſtępuię albo naſtąpi iaka powſzechna klęſka tedy zebrawſzy Biſkup Duchowieńſtwo wychodzi z Relikwią S. Klemenſa Papieża y Męczennika proceſſyonalnie z Kościoła S. Klemenſa teraż S. Marcella do Archiprezbyteralnego Kościoła S. Seweryna ktory S. Klemenſa także ſzanuie za Patrona pierwſzego, gdzie od prawiwſzy do niego modlitwy, z tamtąd do Kościoła S. Wiktora, ztym ſamą pompą idą, y tam Ofiarę Bogu oddaią, ztamtąd gdy powracaią, oczywiſtey zawſze doznaią Łaſki Boſkiey przez wezwanie, y przyczynę S. Klemenſa, ktorego za pierwſzego zawſze ma Patrona Kroleſtwo Francuſkie, ile że Pierwſzego Apoſtoła ſwego S. Dionizego Areopagitę od S. Klemenſa poſłanego do Paryża, odebrało, y na ten dowod w Dzień S. Klemenſa Paryzkie Akademie z Chorągwiami ida

mi idą do tego Kościoła, y ieden Krasomowca wystawiać zwykł co rocznie S. Klemensa. To tedy pierwsze może się zwać Bractwo S. Klemensa, ale żeto wiednym tylko Paryżu y to potrzebnych tylko czasów wzywać zwykło S.Klemensa, zączym Różańcowemu Bractwu niebierze mieysca. Roku 924. powstało było Bractwo, które o zmarłych miało staranie, wpisowali się wte Bractwo, żeby po śmierci każdego Brata Mszą Swiętą ratowali, y tego iest znak w Rzymie pozostały w Kościele SS. Kozmy, y Damiana Męczenników, ale te Bractwo prędko ustało iako pisze Baronius Kardynał Tomo 10. Annalium S. Szczepan Król, y Apostoł Węgierski. Bogarodzicę, Panią swoią nazywać kazał, y prawo postanowił, zeby na wspomnienie Maryi, ludzie natwarzy swoie padali, niebyło to Bractwo, ale całego narodu pospolite Maryi uszanowanie. Roku 1060. S. Anno. Arcybiskup Koloński postanowił był Nabożeństwo do Bogarodzicy Maryi, ale to w samym tylko Mieście Kolnie, które ponim ustało iako pisze Sigebertus Lib: 1. Cap: 29.

Roku 1190. Krol Aragoński postanowił Bractwo od pokoiu y zgody, ato z rozkazu Bogarodzicy Maryi nosili pewne szkaplerże, zwyszytym Obrazem Maryi, ale nie długo trwało, potym go W. X. nasz Wenturinus we Włoszech wskrzesił. Pisze otym S. Antoninus Parte 3. Titulo 170. Sect: 25. lecz iuż tego teraz Bractwa nie masz. A ząd pokazuie się zacność Bractwa Rozańcowego, bo dawnością postanowieniem, y przywileiami insze wszystkie celuie Bractwa Dawnością, bo od Roku 1213. przed Zakonem S. Dominika swóy wzięło początek y iest charakterem tego Zakonu nierozdzielnym Postanowieniem, bo z rozkazu, y nauki Samey że Bogarodzicy przez S. Dominika iest postanowione Przywileie ma,

bo te Bractwo nad insze BOG Cudami, y Łaskami udarował. A iako Kościoł Rzymski większych pośiłkow od inszego żadnego nad Rożaniec nie doznawał tak go znacznemi y licznemi Odpustami y Przywileiami ubogacił iż się zdaie że sam Rzym w tym Bractwie względem Odpustow; iest zawarty.

ROZDZIAŁ II

Arcybractwo Rożańcowe iest Matką innych

BRactw od zakonu Kaznodzieyskiego postanowionych. W. Xiądz nasz Waleryan w Ogrodzie Rożanym a z niego inny w Kiiązce o Rożancu niedawno w Przemyślu wydaney Roku 1770. Rożaniec nazywaią Matką siedym Bractw, ale z wielką krzywdą zakonu, bo nie siedym, ale daleko więcey powstało z postanowienia Zakonu naszego, które ia tu kładę porządkiem.

I. Nayświętszego Sakramentu w Rzymie w Kościele naszym Minerwitańskim postanowione nie od S. Tomasza z Akwinu iako ci pomienieni auktorowie piszą ale od naszego X. Tomasza stella Veneta Roku 1539. Ktory otym Arcybractwie wydał osobliwszą Kiązkę a Pasterze Rzymscy Paweł III. Grzegorz XIII. Paweł V. Urban VIII. Clemens X. Innocentius XI. y Benedykt XIII. znacznemi odpustami, y przywileiami go udarowali, ktorych

uczesnistwa pozwolili temuż Bractwu, gdzie kolwiek w prowadzonemu, w nadgrodę tego poszanowania, zakonowi naszemu daia stolica Apostolska ten osobliwy przywiley, zadnemu innemu zakonowi niepozwolony, że maią władzę odprawiać solenną Processię z Nayświętszym Sakramentem w Niedziele między Oktawą Bożego Ciała *per Circulum urbis*, iako to pozwolił Eugenius IV. per Bullam Humilibus 1441. Pius II. per Bullam Innensa Clemens VII. per Bullam Ex poni S. Pius V. 8. Martij 1592. Gregorius XIII. per Bullam Redditur Clemens VIII. per Bullam Dudum Paulus V. per Bullam Sacra, Clemens XI. per Bullam Exparte, Benedictus XIII. per Bullam: Pretiosus 88. a to ztey przyczyny, że S. Tomasz nieporownanemi y prawie Boskimi pochwałami. *Propemodum Divinis* præconiis, iako mówi Benedykt XIII. Uroczystość Bożego Ciała, przyozdobił, gdy Mszę y Pacierże Kapłańskie nate Swięto napisał, czyli dla tego, że Zakon S. Dominika przykładem Anielskiego Doktora osobliwsze czynił uszanowanie Nayświętszemu Sakramentowi y czyni przez te Arcybractwo od siebie postanowione iako mówi Grżgorż XIII. *Propterea quod dicti Ordinis Religio ut pote a B. Thoma de aquino edocta particularem semper gesserit devotionem erga Sanctissimam Eucharistiam.*

II. W. X. nasz Jacobus Sprenger. Przeor Koloński apotym Arcybiskup Saliburski postanowił w Kościele naszym Kolonskim Bractwo od Salve Regina nazwane, z pomocą W. X. Michała de Insulis, iego powinność była codziennie bywać na Spiewaniu Salve Regina, ktoremu Paweł V. pozwolił dwadzieścia 1 ni odpustu. Ten pobozny zwyczay postanowił y w Lwowie w Kościele Panny MARYI W. sługą Boży Jakub Strzemie Arcybiskup Halicki, Zakonu S. Franciszka, Minorum Conventualium.

lium Swiętobliwością, y łaſkami po śmierci wſławiony, ale ten zwyczay pobożny potym ustał.

III. Zwiastowania Nayświętſzey Bogarodzicy MARYI w Kościele naſzym Rzymſkim Minerwitańſkim postanowione od Jana de Turrecremata, Hiſzpana w Wallisolecie zacney urodzonego Familiy pobożnością mądrością, y godnością iaſnego, który z urzędu Magiſtri, ſacri Palatij Apoſtolici, zoſtał Kardynałem Biſkupem Sabinenſkim a potym Oſtyeńſkim poſtanowił on tę Swięte Arcybractwo naten koniec chwalebny żeby ubogim Panienkom corocznie poſagi były dawane. Potwierdziła to Stolica Apoſtolſka ztaką pochwałą że Grzegorz XIII. Te Bractwo nazwał Panieńſkiey czyſtości Opiekunką, ykonſerwatorką, bo żeby ubogich ludzi corki czyſtość zachowały, y albo ſtan Swiecki, albo Zakonny obierały ſobie, maią ztey fundacyi poſagi, *Pudicitiæ Conſervat rix appellata*. Dlatego Pasterze Rzymſcy między wſzyſtkiemi, te oſobliwym udarowali przywileiem, że w dzień Zwiaſtowania Bogarodzicy, Papież cum Collegio Cardinalium, y z wielkim Maieſtatem ſwoim przyieżdza corocznie do Kościoła Minerwitańſkiego, y zaſiadſzy na Tronie, ſłucha Mſzy ſpiewaney przez iednego Kardynała, podczas ktorey Proceſſia naſza po Mieście z panienkami w parach idącemi, w białym stroiu w welonach białych będzie ich kilkaſet, ktora z nich ma umyſł żyć w Zakonie, tedy ma na głowie wieniec Rożowy, a ktora na ſwiecie w stanie Małżeńſkim życ zamysla, ma wieniec Rozmarynowy. Gdy z proceſſyi powrocą, przystępuią parami do pocałowania nog Oyca Swiętego, y tam od Panow Prowizorow biorą znaczne poſagi w złocie. Kardynałowi De Turrecremata, iako Fundatorowi ſwemu Te Swięto Arcybractwa w [illegible] ſwoiey, nad Jego ciałem,

ten na-

gen napiſało nad grobek na marmurże," złotemi lite-
rami ryſowany. " Fratri Joanni Hiſpano, Walliſoleta-
" no ex veteri pura nobiliq Familia do Turecremata,
" Ordinis Prædicatorum, S. R. E. Cardinali Epiſcopo Sa-
" binenſi pietate, ac doctrina Clariſſimo multis Legationi-
" bus egregie functo, Beatæ Virginis Annunciatæ Soda-
" litas auctori ſuo poſuit, Obiit Romæ VI, Kalendas Octo-
" bris Anno Domini MCCCCLXVIII. Ætatis ſuæ LXXX.
Licznemi odpustami te Arcybractwo udarowali, Paweł
III. S. Pius V. Grzegorz XIII. y inni niewymownemi po-
chwałami wysławiaiąc pożne dzieła iego. Powiękſzyli
fundacyą rożni Papieże, Kardynali, y Xiążęta hoynością
ſwoią przyczyniaiąc ſkarbu tego Bractwa, z ktorego
naywiękſzy poſag w dzień Zwiastowania, a w inne Uro-
czystości Bogarodzicy mnieyſze Panienkom rozdaią Pro-
wizorowie.

IV. S. Anny postanowione od tegoż W. X. Spren-
gera, na część S. Anny. MARYI, y Jezuſa, powinność
tego Bractwa ieſt, co wtorek trzy Pacierze y tyleż Po-
zdrowienia odmawiać, iako piſze Trithemius Fract: do
S. Anna Cap: 12. potwierdzone iest od Innocentego Oſ-
mego ale te Bractwo innym Kościołóm naſi Oycowie
ustąpili.

V. Bractwo pobożności, y boleści, które Bogarodzi-
ca przy Męcę Syna Boskiego cierpiała, postanowione od
naſzych Oycow w Kosciele Audomareńſkim. ktore In-
nocentius VIII. potwierdził, y odpustami udarował per
Bullam His: 5. Januarij 1489.

VI. Bractwo MARYI Bogarodzicy Rupis Franciæ
nazwane z tey przyczyny, że gdy na wyſokiey ſkale zia-
wił ſię Obraz Bogarodzicy cudami ſławny do ktorego
wielka liczba ludzi ſchodziła ſię, Jan II. Kaslelli y Le-

gionu

gionu Król wystawił na owey skale Kościoł y klasztor zakonowi naszemu od ktorego te pobożne Bractwo fundawane Alexander VI. potwierdził y odpustami udarował per B. llam: Injunctum, Die 4. Septembris 1501.

VII. Bractwo S. MARYI de Miraculis postanowione z tey przyczyny, gdy Roku 1242. W. X. nasz Gvillelmus Arnaldus, Jnquisitor z innemi pięcią Towarzyszami swęmi zakonnemi od Albigensow Heretykow był zabity, y pochowany w Kościele Avignoneto nazwanym w Tolosańkiey Diecezyi, ktory teraz zowie się S. Papuli, a ten Kościoł Krwią Męczeńską zlany, będąc przez długi czas zamkniety, potym gdy miał bydz od zwierzchności otworżony, dzwony Kościelne same Cudownie przez cały dzień, y noc dzwoniły, y drzwi same się otworżyły zaczym nasi postanowili Bractwo S. MARYI od Cudow w tym Kościele, ktore Paweł III. potwierdził y odpustami udarował per Bullam: Romanus. 4. Januarji, 1538.

VIII. Bractwo S. MARIÆ de JESU, od wykupienia niewolników w Kościele naszym Neapolitańskim S. Dominika, na ten koniec postanowione one od naszych żeby Bracia zbieraiąc, y składaiąc, pieniążnę sumę, chrześcian z niewoli Tureckiey wykopowali. Potwierdził to Julius III. a S. Pius V. odpustami go udarował per Bullam: super Gregem, die 12. Septembris, 1562

IX. Bractwo w Niebowzięcia Bogarodzicy Panny. w Kościele naszym S. Mariæ de Gratiis w Diecezyi Faventyńskiey w Mieście Montiglano. od naszych postanowione Ktore odpustami udarował Grzegorz. XIII. per Bullam salvatoris. 7. Julij 1582.

X. Bractwo Poczęcia Bogarodzicy MARYI w Hispaleńskim

palenſkim Kościele, Reginæ cæli nazwanym, od naſzych poſtanowione, które Grzegorz XIII. potwierdził, y odpuſtem udarował per Bullam: Cupientes 7. Julij 1582.

XI. Bractwo U Krżyżowanego Chryſtuſa w Kościele S. Jldefonſa, w Mieście de Toro, w Diecezyi Zamoreńſkiey, na prożbę Joanny z Aragoniy Margrabiańſci Achanizaś. od naſzych poſtanowione, od Piuſa IV. potwierdzone y Odpuſtami udarowane per Bullam: ſuper gregem 15. Auguſti 1562.

XII. Bractwo Męki Pańſkiey w akademiy Salmantyceńſkiey od naſzych Oycow, ktorży tą Akademię rządzą y uczą, poſtanowione ieſt z tym pobożnym y przykładnym obowiązkiem że Akademicy w wieczerże Pańſką o koło pułnocy że świcami y zpochodniami, biczniąc ſię, proceſſię czynią do naſzego Kościoła S. Sczepana do większey Kaplicy Akademickiey z wielkim nabożeńſtwem pompą liczbą Oſob powracaią do tegoż Kościoła. Poſtanowił te Bractwo W. X. naſz Jan Gallo Profeſſor Akademiy, ktore potwierdził, y odpuſtami udarował S. Pius V. per per Bullam: Jnjunctum die 22. Junij 1571.

XIII. Bractwo Milicyi Anielſkiey Paſka S. Tomaſza, Anielſkiego Doktora, w Barcynonie od naſzych poſtanowione, ktore potwierdził Sixtus V. a Clemens VIII, Jnnocentius X. Alexander VIII. Jnnocentius XI. Benedykt XIII. odpuſtami udarowali. Bez pozwolenia X. Generała niemoże bydz wprowadzone do innych Kościołow.

XIV. Bractwo S. Krżyża y Grobu Pańſkiego w Kościele S. Dominika de Antiovera, na padołach de. Oaxaca w Jndyach. od naſzych poſtanowione, ktore potwierdził, y Odpuſtami udarował Clemens VIII. per Bullam: Conſiderantes die 24. Julij 1599.

XV.

XV. Bractwo Skonania, y z Krżyza Złozenia Chryſtuſa Pana, w Kościele Mexykańſkim od naſzych Miſſionarzow poſtanowione, zwykło te Bractwo czynić Proceſſią Zchorągwiami Swiecami, y zwielkim, a prawie Cudownym przykładem ludu Mexykanſkiego, y z płaczem rozpamiętywaiąc Mękę Chryſtuſową, potwierdzone ieſt od Grżegorza XIII. y odpuſtami udarowane Die 22. Novembris 1583.

XVI. Bractwo *Scholæ Chriſti*, ſzkoły Chryſtuſowey w Kościele S. Jakuba de Pallas, w Urgellenſkiey Diecezyi, w Aragoniy, poſtanowione ieſt od naſzych Oycow dla przyſtoynego odzięnia, y wyżywienia ſtudentow w Collegium tamtym zoſtaiących, pod rżądami, y nauką naſzych Profeſſorów, ktore potwierdził, y odpuſtami. udarował Klemens VII. Die 8. Septembris 1532.

XVII. Bractwo S. Katarżyny Panny. y Męczeniczki w Kościele naſzym Barcynońſkim od naſzych Oycow poſtanowione naten koniec, żeby Rżemieſnicy y Kupcy Codzien z rana, iak iutrżenka w ſchodżi, ſłuchali Mſzy Swiętey, co oni z przykładem wypełniaią, licznemi wielkiemi Swiecami zawſze tą ranną Mſzę zdobią. Potwierdził go Marcin V. Eugenius IV. Sixtus IV. a Klemens VIII. odpuſtami go udarował per Bullam. Jn Sacra Die, 28 Novembrs 1527.

XVIII. Bractwo Crucæ Signatorum Krzyż noſzących od W. X. Ierzego de Caſali Jnkwizytora Cremoneńſkiego poſtanowione W Kremonie, czynią Bracia ślub Solenny dawać pomoc Inkwizytorowi przeciwko Heretykom ktore Przywilejami y odpuſtami udarowali Alexander VI. Iulius II. Clemens VII. S. Pius V. Clemens VIII. y Paweł V.

Swiętey

XIX. Bractwo S. Maryi Magdaleny w Iaskini teyże Swiętey ktorą Francuzi Sancta Balma zowią nie daleko Klasztoru naszego S. Maximina przy Mieście Massyliyskim, gdzie Skarb Ciała teyże Swiętey iest w uszanowaniu y w straży naszey. potwierdził go y Odpustami udarował Urban VIII. per Bullam cum sicut: Die 9. Junii 1629.

XX. Bractwo Kawalerow Hiszpańskich Nayświętszego Rożańca postanowione od naszych Oycow, ktore potwierdził, y Odpustami udarował Grzegorz XIII. per Bullam Salutem. 1576.

XXI. Bractwo naszych Swiętych iako to S. Dominika, S. Piotra Męczenika, S. Wincentego Ferreryusza, S. Raymunda de Pennafort, S Jacka S. Roży Limańskiey, B. Piotra Gonzalesa, ktorego Marynarże Hiszpańscy Swiętym Telmem zowią B. Ambrożego Sansedoniusza, w rożnych Krolestwach kwitną od naszych postanowione, a od Stolicy Apostolskiey odpustami udarowane, o ktorych ia w osobności niepiszę niechcząc się rozszerżać, tylko tego dowodząc, że te Bractwa od zakonu naszego postanowione uznaią Arcy Bractwo Rożancowe za Matkę, niewspominałem tu Bractwa Jmienia Jezusowego, bo onim obszerniey mowię wynszey części.

ROZDZIAŁ

ROZDZIAŁ III

O Przywileiach Arcybractwa Rożańcowego.

CHociaż odpusty zwać się mogą przywileiami w powszechności. iednakże w szczegulności inne są przywileie, y łaski dane temu Arcy Bractwu. ktoremi od powszechnego prawa iest wyięte z tych osobliwsze tu kładę.

I. S. Pius V. Pozwolił temu Arcy Bractwu żeby publiczne odprawiało Processię nie tylko w Kościele ale y po ulicach w Niedzielę pierwszą każdego Miesiąca y w inne uroczystości, bez żadney przeszkody od zwierzchności Duchowney, od ktorey niepowinne brać pozwolenia nato. Jn Bulla: Jnter desiderabilia 19. Junij 1564. & Consveverunt 17. Septembris 1564.

II. Tenże in Bulla: Salvatoris 5. Martij 1571. pozwolił temu arcybractwu przyimowac dobra Testamentem ostatney woli legowane, zapisane prawnie niemi rządzic, y na potrzebe powszechną zażywać, ana pożytki pobożne obracać bez pozwolenia Biskupa własnego, albo kogo kolwiek starszego, *Etiam Ordinarji aut cujus vis alterius licentia minime reqvisita*

III. Tenże in Bulla: Cum sicut Die 28. Februarij 1561. Zadnemu Bibliopoli nie pozwolił drukować Obrazów Rożańcowych bez pozwolenia, y wiadomości Przeora Brackiego, pod klątwą większą od ktorey żaden a-

plan,

pian, chyba wgodzinę śmierci rozgrzeszyć takiego niemoże.

IV. Alexander IV. in Bulla: Destudio. 4. Martij 1260. pozwolił Bractwu podczas Interdyctu w uroczystości czytaney Mszy słuchać, Sakramenta przyimowac, zmarłych ciała chować, byle niebyły wielkie drzwi otwierane, ani dzwony głoszone, ani też kto niebył przyczyną tego.

V. Klemens VII. in Bulla: Jneffabilia 23. Martij 1530. pozwolił Bractwu podczas wielkiego Jubileuszu, kiedy wszędzie ustaią odpusty po całym swiecie, gdy się Jubileusz w Rżymie odprawuie, że umieraiący Brat, lub Siostra, po uczynioney spowiedzi, trżymaiąc poświęconę swicę, y mowiąc przed śmiercią iaką Część Rożańca raz przynaymniey, może dostąpić zupełnego odpustu y odpuszczenia wszystkich grżechow swoich.

VI Grżegorz XIII. pozwolił wszystkim wtym Bractwie znayduiącym się ucześnictwa wszelakich odpustow, które na iakim kolwiek mieyscu temu Bractwu są nadane, co y inni Papieżowie potwierdzili.

VII. Uczesnika ni wszystkich zasług całego zakonu uczynili te Bractwo. Generałowie Comatius. Torriani, Caballi y Fabri.

ROZDZIAŁ IV

O Władzy X. Generała w pozwoleniu tego Arcy Bractwa innym Kościołom.

1. ROżanieć iest dziedictwem, y posagem wieczystym Zakonu Kaznodzieyskiego, oddanym sobie od Fundatora, y Patryarchy swego S. Dominika zaczym X. Generałowi Stolica Apostolska dała władzę taką

że bez

że bez iego pozwolenia trży Bractwa. do innego żadnego Kościoła nie mogą bydz wprowadzone, toieſt, Rożańcowe Bogarodzicy, y Jmienia Jezuſowego, oraz Milicyi Anielſkiey, Paſka S. Tomaſza Tę władzę X. Generałowi dał Sixtus V. Jn Bulla: Conſveverunt 17. Septembris 156 9. Paweł V. y inni.

II. Tą władzą wprowadzenia Rożańca do Kościołow innych pozwolił Prowincialom naſzym Jndyiſkim Jnnocentius XII. Dnia 1. Marca Roku 16 91. Z tey przyczyny, że zdalekich Zamorſkich kraiow poczta do Europy nię przychodzi chyba za lat ſześć, zaczym Antoninus ClocheGenerał uproſił u Jnnocentego Papieża żeby dla tak wielkiey odległości Kraiów Prowincialowie Jndyiſcy mogli pozwalać wprowadzac Rożaniec do innych Kościołow, czego nowi Chrześcianie Jndyiſcy wielce żądaią, Tąż władzę pozwolił Miſſionarżom naſzym w Króleſtwię Tunkinu, y w Chinach na prozbę tegoż X. Generała Klemens XI. per Breve: exponi Die 18. Februarij, 1713. a że w Chińſkim Pańſtwie ten zachowuie ſię zwyczay, że mężowie niechodzą do Kościołów niewiaſt, ale każda płeć oſob ma ſwóy właſny Kościoł, zaczym tenże wſpomnióny X. Generał uproſił u Klemenſa XI. te pozwolenie, żeby oſobliwy Rożaniec dla mężczyn, a oſobliwy dla niewiaſt, mogli Miſſionarze naſi w Chińſkich Kościołach poſtanawiać, co pozwolił Klemens per Breve: Exponi. 25. Februarij 1713.

ROZDZIAŁ

ROZDZIAŁ V

O Sposobie przyimowania y wpisowania w Rozaniec Nayświętszey MARYI Panny.

GDy spowiedź Sakramentalną y Kommunią Swiętą przymuiąc dla dostąpienia zupełnego odpustu przy wpisaniu pozwolonego, ktorży proszą aby byli przyięci do tak Swiętego zgromadzenia maią przed Ołtarżem Nayświętszey MARYI Panny Rozancowey poklęknąc, a W. X. Promotor mowić będzie.

P S A L M 122.

Ad te levavi oculos meos qui habitas in cælis. Ecce sicut oculi servorum in manibus Dominorum suorum sicut oculi ancillæ in manibus Dominæ suæ, ita oculi nostri ad Dominum DEUM nostrum, donec misereatur nostri Miserere nostri Domine Miserere nostri, quia multum repleti sumus despectione,

Quia multum repleta est anima nostra opprobrium abundantibus, & despectio superbis, Gloria Patri & Ant: Subtuum præsidium confugiums Sancta Dei Genitrix nostras deprecaciones ne despicias in necessitatibus nostris, sed a periculis cunctis libera nos, semper virgo gloriosa, & bene:

& benedicta, Kirye eleyson Chryste eleyson, Kyrieleyson.
Pater noster. &c.
Et ne nos inducas in tentationem.
Sed libera nos a malo.
In omni tribulatione & angustia.
Sub veniat nobis Pia Virgo MARIA.
Domine exaudi &c. Dominus vobiscum &c.

Oremus.

DEUS qui nobis sub Mystico Sanctæ Dei Genitricis Rosario, singula vitæ, & mortis, ac Resurrectionis, nec non gloriæ tuæ mysteriare præsentas, da qvæsums ut quot quot hujusce plantationis cultores adsciscimur, cęlestis horti sertis triumphalibus Coronari mereamur. Protege Domine famulos tuos subsidiis pacis, & Beatæ Mariæ semper *Virginis patrociniis confidentes.* a cunctis hostibus redde securos. Per Christum Dominum nostrum ℟. Amen.

Potym za W. X. Promotorem wszyscy wpisuiący się maią mówić z Afektem, y pokorą serca do Nayświętszey MARYI Panny ztą intencyą iako się wyraża wnastępuiących słowach Ja N. ciebie Nayświętsza Panno MARYA, Matko Boża, dźiś sobie biore za Patronkę, y Opiekunkę moią proszę cię, abyś Mi we wszystkich potrzebach moich teraz y czasu śmierci moiey przytomną była Amen. Co gdy odmowią kazdy porządkiem ma swoię Jmie y przezwisko W. X. Promotorowi, lub Namiestnikowi Jęgo do w pisania podać, zaś W. X. Promotor wszystkich in Album confraternitatis Rosarianæ wpisawszy, napomni aby uczynili intencyą myślą, y sercem, że tych wszystkich

łaſk, y przywileiow oraz uczeſnictwa zaſług, y Odpuſtow po całym Swiecie Zakonu Kaznodieyſkiego y Archi Fraterniy Rozańcowey, tak w życiu, przy śmierci iako y po śmierci, oraz zupełnego Odpuſtu pozwolonego dla wpiſuiących ſię, co on zaraz nada, chcą do ſtąpić, na więkſzą chwałę, Boſką, y MARYI Panny, tudzież na zbawienie duſzy ſwoiey, Jak to opowie, władzą ſobie nadaną przyimuiąc do Bractwa, mowić będzie.

Authoritate DEI Omnipotentis & Beatiſſimæ MARIÆ Virginis ac Beatorum Apoſtolorum Petri, & Pauli, nec non Sanctiſſimi Patriarchæ noſtri, DOMINICI recipio vos (aut te) ad Archi Confraternitatem Sacratiſſimi Roſarii Beatæ MARIÆ Virginis, & facio participes (vel participem) omnium meritorum totius ſacri noſtri Ordinis Prædicatorum & omnium gratiarum. Jndulgentiarum a ſummis Pontificibus huic ſocietati conceſſiarum Cæterorumq; bonorum Omnium, Miſſarum Orationum Vigiliarum & Disciplinarum. quæ a confratribus hujus Archiconfratenitatis exercentur, ut multiplici ſuffragio Sanctorum adjuti, (vel adjuta) vitæ æternæ præmium, ac Regni cæleſtis ſedem conſequi mereamini (vel merearis:) & in vita, ac morte, & poſt mortem horum beneficiorum ſitis Participes (vel fias particeps) Jn Nomine Patris & Filii, & Spiritus Sancti. Amen.

ROZDZIAŁ

ROZDZIAŁ VI

O ſpoſobie ſwięcenia Krzyża, y Obraza Nayświętſzey Panny Rozańcowey z Chorągwiami.

Benedictio Jmaginis Crucifixi.

Adjutorium noſtrum in Nomine Domini.
Qui fecit Cælum & terram.
Domine exaudi &c. Et clamor meus &c.
Dominus vobiſcum. ℟. Et cum ſpiritu tuo.

Oremus.

Benedic ✠ Domine hanc Crucem Tuam per quam eripuiſti mundum a Dæmonum potestate & ſuperasti Paſſione Tua ſuggestorem peccati. qui gaudebat in prævaricatione primi hominis perligni vetiti sumptionem (hic aſpergat aquâ benedicta.) Sanctificet hoc ſignum Crucis Jn Nomine Patris, & Filii & Spiritus Sancti ut orantes inclinantesq; ſe propter Dominum ante istam Crucem inveniat corporis, & animæ ſanitatem, Per Dominum nostrum &c.

Benedictio Jmaginis Beatiſſimæ Virginis.
M A R I Æ

Adjutorium nostrum in Nomine Domini.
Qui fecit cælum & terram.

Domine

Domine exaudi &c. ℟. Et Clamor meus &c.
Dominus Vobiscum, ℟. Et cum spiritu tuo.

Oremus.

Omnipotens Sempiterne DEUS, qui Sanctorum Jmagines pingi, non reprobas, ut quoties illas oculis corporis intuemur, toties eorum actus, & Sanctitatem ad imitandum memoriæ oculis meditemur. Has quæsumus Jmagines in Honorem, & memoriam Beatissimæ Virginis Mariæ Matris Domini Nostri JESU Christi benedicere ✠ & Sanctificare digneris, & præsta: ut quicumq; , coram Jllis Beatissimam Virginem supliciter colere, & honore studuerit, Jllius meritis, & obtenta a Te gratiam in præsenti, & æternam gloriam obtineat in futuro Per Dominum nostrum &c.

Aspergat aquâ benedictâ.

Benedicto Rosariorum.

Adjutorium nostrum in nomine Domini.
Qui fecit Cælum, & terram.
Domine exaudi Orationem meam.
Et Clamor meus ad te veniat.
Dominus Vobiscum ℟. Et cum spiritu tuo.

Oremus.

Omnipotens & misericors DEUS, qui propter eximiam Charitatem tuam, quâ dilexisti nos Filium tuum unigenitum Dominum nostrum JESUM Christum, de cælis in Terram descendere, & de Beatissimæ Virginis MARIÆ, Dominæ

minæ noſtræ utero Sacratiſſimo, Angelo nunciante Carnem ſuſcipere, Crucemq; ac mortem ſubire, & tertiâ die glorioſé a mortuis reſurgere voluiſti, ut nos eriperes de poteſtate Diaboli, obſecramus immenſam Clementiam tuam ut hæc ſigna Roſarij in honorem, & laudem ejudem Genitricis Filii tui ab Eccleſia tua fideli, dicata bene: ✠ dicas & Sancti ✠. fices, eiſque tantam infundas virtutem ſpiritus Sancti, ut quicunque horum quodlibet ſecum portaverit, atque in Domo ſua reverenter tenuerit, & in eis ad te ſecundum ejuſdem Sanctæ Societatis inſtituta Divina Contemplando Myſteria, devote oraverit, ſalubri, & perſeveranti devotione abundet: ſitque conſors, & particeps omnium gratiarum, privilegiorum & Jndulgentiarum quæ eidem Societati per Sanctam ſedem Apoſtolicam conceſſa fuerunt, ab omni hoſte viſibili, & in viſibili ſemper, & ubiq; in hoc ſæculo liberetur & in exitu ſuo abipſa Beatiſſima Virgine Maria, Dei Genitrice, tibi plenus Ponis operibus præſentari mereat. Per eundem Dominum &c. aſpergatura quâ benedictâ.

CUDA

GDybym chiał wſzyſtkie Cuda, które BOG przez poſwięcone Rożańce ſwiadczył ludziom wyliczać, tedy bym oſobliwſzą o Cudach powinien wydać Kśiążke, wydał o Cudach Summariuſz Xiądz naſz Ferri

Lib:

Lib: 5. cap: 2. w którym sto piędziesiąt wylicza Cudów, do którego ia odsyłam ciekawego czytelnika, a sam dla krótkosci cztery tylko w spomne Cuda, ktore BOG przez Rożańcowe Paciorki na czterech pokazał żywiołach.

C U D I.

Różaniec od ognia uszanowany, bo w ogniu nie naruszony.

Gdy pewny pobożny Rożaryant ogniem nie spodzianym był nawiedzony, y wszystkie rzeczy iego w popiół były obrocone, ieden Rozaniec przez zapomnienie w domu zastawiony, był znaleziony cały, y od płomienia w niczym nienaruszony, bo nie tylko paciorki, ale y sam sznurek od płomienia niebył spalony, iako pisze Sagastizavel Lib 6. Mirac: 36.

C U D II.

Rożaniec od pioruna uszanowany,

Gdy pięciu Jndyanow Chrześcian wpodroży straszna Chmura zdeszczem, y piorunami napadło, oni przed tą nawalnością w bliskiey skale schronili się, Lecz piorun w pośrod nich uderzył, dwóch zabił, y ciała ich w ieden popioł obrocił, a innym trzem nic nie szkodził, dla tey przyczyny, że ci trzey mieli naszyi wiszący Rozaniec á tamci dway byli bez Rozańców. iako pisze tenże auktor Mirac: 36.

CUD

C U D III.

Rożaniec uszanowany od wody.

Gdy Jan Arcy Książe Austryi Hetman woyska Chrześciańskiego przeciwko Turkom, z Neapolu płynął do Tunizu, tak wielką nawalnością morską był zastraszony, że iuż nie miał nadziei ratowania okrętu swego, wtak ciężkim razie widząc się, za miast kotwicy wziął się do Rożańca MARYI, y zaraz doznał domianę powietrża lecz woda tak napełniła była cały Okręt, że coraz bardziey pod sam wierszch wzbiiałasię wtym wielka Ryba morska wsunela się przez wielką szparę okrętu taiemnie wybitą, y tak się mocno zapchała że ani nazad, ani w okręt niemogąc się wsunąć, zatrzymała sobą wodę, ktorą gdy wyczerpano, znaleziono ową Rybę w sparże okrętu tamuiącą wodę, y tym cudownym sposobem Marya zachowała od toni pobożnego Xiążęcia iako pisze Venturini.

C U D IV.

Rożaniec uszanowany od ziemi.

Za czasu Swiętego Dominika był ieden sławny rozboynik, który codziennie mawiał Rożaniec, ale rozboiu swego nie przestawał. umarł tedy bez pokuty, y na iedney Gorże od swoich towarzyszow w ziemi był pochowany. Juz przez dwa Roki ciało iego w ziemi zostawało, aż gdy Swięty Dominik przez tamte mieysce przechodził, słyszał żałosny głos z pod ziemi wychodzący wte słowa: Oycze Dominiku, sługo Boży zmiłuy się nademną, kazał S. Dominik na onym mieyscu

ziemę

ziemię wykopać, aż ów łotr wychodzi żywy, y padłszy do nóg S. Dominika, prosi ospowiedz: opowiada Łaską MARYI, że dla iey Rożańca, przez dwa Roki pod ziemią był zachowany wżyciu Po uczynioney spowiedzi grzechow swoich, y po odebranym rozgrzeszeniu spuścił się do grobu, y umarł. A tu sprawdziły się słowa Mikołaia V. Papieża, który mówi Rosarium est arbor vitæ, mortuos suscitans, in firmos sanans vivos conservans

Benedictio Rosarum.

℣. Adjutorium nostrum in Nomine Domini.
℞. Qui fecit Cælum, & terram.
℣. Dominus Vobiscum &.

Oremus.

DEUS Creator, & conservator Generis humani, dator Gratiæ spiritualis, & largitor æternæ salutis, benedictione tua Sanctâ bene ✠ dicas Rosas, quas pro gratiis tibi ex solvendis, cum devotione, ac veneratione Beatæ semperq; Virginis Mariæ Rosarii, hodie tibi præsentamus & petimus benedici, et infundi eis per virtutem Sanctæ Crucis ✠ benedictionem cælestem, ut qui eas ad odoris svavitatem, et repellendas infirmates humano usui tribuisti tamen signaculo Sanctæ Cru ✠ cis benedictionem accipiat, ut quibuscunq; in infirmitatibus appositæ fuerint, seu qui eas in domibus suis portaverint, ab infirmitatibus sanati, discedant Diaboli, contremiscant, et fugiant pavidi cum suis ministris de habitationibus illis, nec amplius tibi servientes inquietare præsumant. Per Dominum nostrum &c.

Asper-

CUD I.

Pewna niewiasta w porodzeniu nieznośne cierpiąc boleści, wypiła kilka listek Rozy Swięconéy, aż zaraz porodziła dziecie, na ktorego plecach owe listki R-żowe były znalezione- cudownym sposobem, iako pisze Landi. y Spinola. Tego samego skutku doznała żona Alexandra Justyniana wporodzeniu córki swoiey, na którey piersiach także znalezione były listki Rozowe, które z wolą matka była wypiła. Jako pisze. Spinola Roku 1629.

CUD II.

Roże święcone zachowuią od płomieni Wezuwiusza Roku *1631. Dnia 16. Grudnia*, Gdy straszne było trzęsienie Ziemi w Królestwie Neapolitańskim, oraz Wezuwiusz nie znośne wyrżucał płomienie, z wielką klęską, y ruiną miast, Rozé Swięcone tą dwoiaką odwrociły karę. rozdawali nasi Zakonnicy te Swięcone Roże ludziom z tym doświadczeniem, że ten dóm, w którym się znaydowała Róża, był zachowany od trzęsienia ziemi, y od płomieni Wezuwiusza, Jako pisze Spinola nelli Racconti del Rosario. Raccont: 17. Nieprżytaczam innych cudów ale to mogę prżyznać że byłaby rżecz trudna, wszystkie Cuda wyliczać Róż Swięconych. Wszak że y do tych czas corocznie Naywyższy Pasterz Rzymski wniedziele 4. Wielkiego Postu poświęca Rcże złote, y rozdaie Monarchóm katolickim za osobliwy darunek, aten zwyczay zaczą-

początek wziął do Jnnocentego I. Papieża.

Benedictio.
Candelæ Rosarianæ.

℣. Adjutorium nostrum in Nomine Domini.
℟. Qui fecit Cælum et terram.
℣. Dominus Vobiscum. etc.

Oremus.

Domine JESU Christe, Lux vera, qui illuminas omnem hominem venientem in hunc Mundum, Effunde per intercessionem Virginis Mariæ Matris, et per quindecim ejus Rosarii Mysteria Bene ✠ dictionem tuam super hos cereos, et Candelas et Sanctifica eas lumine tuæ gratiæ, & concede propitius, ut sicut hæc luminaria igne visibili accensa, nocturnas depellunt tenebras, ita corda & invisibili igne, ac Spiritus ✠ Sancti splendore illustrata, omnium vitiorum cæcitate careant ut puro mentis oculo cernere semper possimus, quæ tibi sunt placita et nostræ saluti utilia quatenus post hujus sæculi caliginosa discrimina, ad lucem indeficientem pervenire mereamur. Qui vivis etc. Aspergat aqua benedicta.

Coby zaś te święcy znaczyły w Duchownym rozumieniu, wiedzić potrżeba, że w świecy woskowey znayduię się wosk, bawełna, y płomień. a te trzy rżeczy znaczą troiaką Troycę, pierwszą Troycę zupełnie Boską, płomień znaczy Oyca Przedwiecznego. wosk znaczy słowo Boskie, to iest, Syna, bawełna znaczy Ducha Świętego. Drugą Troycę utaiąną w Synu Boskim, wosk znaczy Panieńskie Ciało Chrystusa. bawełna znaczy Duszę Jego, płomień znaczy

czy Bostwo Jego. Trżecią Troycę utaioną w Rożańcu MARYI, wosk znaczy Ciało Chrystusa w Taiemnicach wesołych, bawełna, która się pali, y rażem cierpi znaczy Ciało Chrystusa cierpiącego w Taiemnicach boleśnych, płomień znaczy Bostwo Chrystusa iaśnieiące w Taiemnicach chwalebnych Otoż te są znaczenia Swiecy poświęconey Trzymać tedy świece w ręce umieraiąc, iest to oświadczyć osobliwszą opiekę MARYI nad umieraiącemi. Jaki by zaś te swiecy skutek sprawiały, następuiące pokazuią cuda.

CUD I.

Doznał skutku tey Swiecy cudownego, ieden człowiek, który gdy spadł zwirszchołku kaplicy Kościoła S. Dominika, w Mieście Wiktoryi, konaiącemu, wręku włożyli swiecę Rożańcową, aż tu cud wielki zaiaśniał, bo gdy płomień ową swiecę spalił, aż do pieczęci, na końcu wyrażoney swiecy, iuz daley płomień nie poszedł, y umieraiący umierać prżestał, z podziwieniem wszystkich zdrowy powstał y z tą do paloną swicą szedł w Processyi, ktorą na znak takiego cudu pomieście czyniono, iako pisze Cossovir, 77.

CUD II.

Wpadł w głęboką rżekę Syn Krzysztofa y Eleonory Willalwy, y gdy, go woda na srodek porwała, trzymał wreku swiecę Rozańcową, którą wziął z Kościoła S. Dominika, y miał przy sobie, przypłynął szczęśliwie do brżegu, y z tym się oświaczył, że widział Maryię, która go od toni broniła, iako pisze Alfonsus Fernandes Lib 4. Cap.

Cap: 38. Anno 1570. Doznał Karol V. na morżu zburżonym opieki Maryi, bo gdy świecę Rozańcową zapalił, zaraz nawalność ustała, iako pisze Mambrinus Lib: 4. Doznali tego inni, ktorży świecę y pochodnie zapaliwszy przed Ołtarżem Rożańca, chociaż długo się paliły, iednakże nic ich nieubyło. iako pisze Cosso: Mir: 61. Anno 1513. Anno 1556.

ROZDZAŁ VII

O Urżędnikach Arcybractwa Rożańcowego, y ich obowiązkach. Między urżędnikami tego Bractwa pierwszy powinien bydz Przeor, drugi supżeor, czterech Konsyliarżow, gdzie liczne iest Bractwo. Prowizor Ołtarża, Podskarbi, Pisarz, Zakrystyan, Jałmuznik Chorązy, Marszałkowie, Jnfirmarże.

Urżąd, y obowiązek Przeora.

Przeor Bracki będąc Głową innych, y pierwsze mieysce maiąc między wszystkiemi, powinien innych poprzedzać dobrym przykładem swoim *Quà via procedit caput, necesse est, ut membra sequantur.* Mowi S. Jan Złotouśty. Powinien bywać w Kościele, osobliwie napublicznych Procęssiach, y na Anniwersarżach, starać się powinien o ozdobę Ołtarzow y o dobry porżądek w nabożeństwie. Powinien upominać nie posłusznych iednać nie zgodnych przynim znaydować się powinny dwa Klucze, iden do

składu

składu iałmużny, drugi do składu papierow: y zapisow Fundu?zowych, powinien przed dokonczeniem urzędu swęgo, uczynić przed Xiędzem Promotorem rachunek dochodu y wydadku pięnędzy.

Urżąd, y Obowiązek Suprzeora.

Subprzeor w niebytności Prżeora iest iego Namiestnikiem, zaczym z wszelką pilnością starać się powinien o ozdobę Ołtarzow, o dobry porżądek w Bractwie y wewszystkim dopomagać powinien Panu Przeorowi.

Urząd y Obowiązek Konsyliarzow.

Dobra rada iest wielką pomocą dobrego urżędu, *Fili mi sine consilio nihil facias*, iako mowi Duch Swięty Eccle: 32. zaczym Panowie Konsyliarze czyli Konserwatorowie, powinni radzic, y oto się starać, co kolwiek może bydż z powiększeniem chwały Boskiey, y MARYI Bogarodzicy, bez ich uchwalenia, y wiadomości niepowinien bydz żaden wydatek Pięniężny.

Urząd, y Obowiązek Prowizora.

Prowizor starać się powinien Oświatło, y owszelkim sprzęcie y ozdobie Ołtarżow żeby żadna rżecz nie podpadała żadney szkodzie y zepsuciu zaczym do niego należyć będzie każdą rżecz Bracką pilnie zachować, ażepsutą naprawić.

Urząd

Urząd, y obowiązek, Podſkarbiego.

Podſkarbi powinien odbierać Jałmuzny, dochody, długi, darunki, y z tego wſzyſtkiego rachunek uczynić ſtarſzym, ale bez wiadomości Pana Przeora nie powinien żadnego czynić wydatku.

Urząd, y Obowiązek Piſarza.

Piſarż powinien mieć Kſiązki, tak inwentarża rżeczy Brackich, iako y wſzyſtkich zapiſów, Teſtamentow, y dochodów, yto wſzyſtko pilnie zachować, wſzelkie rady na ſchadzkach uczynione zapiſywać.

Urząd, y powinnośc Zakriſtyana.

Zakryſtyan powinien mieć ſtaranie około Ołtarzow Rożancowych, zdobiąc ie przyſtoynie, według przemożenia, gdy iaka uroczyſtość odprawować ſię będzie, każdey ſoboty, y ile razy Proceſſyie bywaią, uſługi ſwoie ochotnie odprawiać.

Urząd Jałmuznika

Jałmużnik powinien do wiedziawſzy ſię o chorych, ubogich Braciach, oznaymić Panu Przeorowi y za iego wolą, chorego opatrzyc iaką Jałmużną y zapiſać w Reieſtra, ſiła komu, y kiedy dał Jałmużny.

Urząd

Urząd Chorążego.

Chorąży powinien zawczaſu wyſtawiać Chorągwie przed naſtępuiącą Proceſſyą czyli ſwietną, czyli żałobną, w Proceſſyi zpomocnikami Chorągiew noſić, y odnoſić.

Urząd y Obowiązek Marſzałkow.

Marſzałek powinien pilnować dobrego porządku w Proceſſyach, żeby parami zdaleka od ſiebie że ſwiecami ſwiecę wrękach trzymaiąc, ani bardzą ſpuſczoną, ani bardzo podnieſioną, poſtępowali, Marſzałkowie zaś z laſkami powinni iść naypierwey, ani nazbyt prętko, ani zbyt powoli.

Urząd y Obowiązek Jnfirmażow

Tych powinność iest, chorych nawidziwſzy, mieć ſtaranie, żeby wcześnie Sakramentami Swiętemi byli opatrzeni, Dla tego Grżegorz XIII. ſto dni odpuſtu a Klemens VIII. ſześćdzieſiąt dni, pozwolił nawiedzaiącym chórych.

Urżąd y Obowiązek Przeoryſzy, y innych Sioſtr.

Jeſt ten, żeby Przeoryſza rżądziła Sioſtrami, pilnuiąc porządku ich, w Proceſſyach publicznych, ażeby Panienki ſkromnie że ſwiecami ſzły w Proceſſyi, y Obraz Rozańcowy zdobiły, y noſiły, Rożaniec w Kościele ſpiewały, często do ſpowiedzi Swiętey chodziły.

Tych

Tych zaś wszystkich Urzędnikow co Rok na Zielone Swiątki Bractwo zwykło obierać, innych na Urzędzie potwierdzaiąc, innych odmieniaiąc. według potrzeby, przy assystencyi Xiędza Promotora. który do nich maiąc przemowę wezwawszy Ducha Swiętego przystąpi do Obrania.

Prawa powszechne Arcy Bractwa.

Są te, ktòre sama Bogarodzica MARYIA obiawiła Swiętemu Dominikowi, y ogłosić ie kazała, ate Prawa B. Alan potomney pamięci zapisał Part, 2. Cap: 14.

Wpisawszy się w Xięgę Rożańcową każdy powinien mieć przedsiewzięcie, wytrwania wtym Bractwie, aż do śmierci. Nikt niepowinien płacić za wpisanie siebie wto Bractwo, chyba ieżeli kto dobrowolnie na ozdobę Kosciola co uczyni. Wpisany w te Bractwo staie się uczestnikiem wszystkich zasług społeczych y całego Zakonu.

Opuszczenie Rożańca, y niezachowanie Obowiązkow, nie iest pod zadnym grzechem, tylko że taki nie zachowuiący, zasługi niema, każdey uroczystości. w ktorey od prawuie się Taiemnica, powinien się każdy spowiadać, y kommunią Swiętą przyiąć, dla dostąpienia Odpustu zupełnego ieżeli będzie sposobność.

Upominać każdy powinien bliźniego, błądzącego na drogę naprowadzić prawdy, smętnego pocieszyć, nieprzyiacielowi winę darować, ubogiego wspomoc chorych nawidzac y ich ratować, według możności starać się, ażeby, ieżeli nie każdego dnia, to przynaymniey raz w tydzień, Rozaniec odmowic Mszy Brackich słuchać, Processyom, tak swietnym iako y żałobnym affystować, chybaby iaka okoliczność temu przeszkodziła.

ROZ-

ROZDZIAŁ VIII

O Wprowadzeniu Bractwa, do innych Kościołow. Kto pragnie Bractwa Rożańca Swiętego wprowadzic do innego Kościoła, powinien zachowac następuiące kondycye.

I. Powinien obywatel, czyli Pan iakowego mieysca za pozwoleniem wyraźnym Plebana tamtego Kościoła prosić oto ata prożba z wyrażeniem imion, y przezwisk tak Xiędza Plebana, iako y obywatelow na memoriale spisana, podana powinna bydz Przeorowi blisszego Klasztoru, bo tak zakon postanowił, na Kapitule Rzymskiey Roku 1589 y na Kapitule Weneckiey Roku 1592. co Syxtus V. potwierdził Bullą swoią Dum Jneffabilia Roku 1586. dnia 30. stycznia wydaną bo te Bractwo będąc dziedzictwem zakonu S. Dominika, nie może bydz innym użyczone, bez pozwolenia Zakonu.

II. Przeor poblisszy oto proszony, powinien wiedzieć iak daleko ten Kościoł zostaie odległy, bo z początku nie pozwolono tylko odwie mile odległemu Kościołowi potym zaś na Kapitule Walisoletańskiey Roku 1650. Pozwolono te Bractwo fundować we wszystkich wsiach y Miasteczkach, chociażby y na poł mili Polskiey od siebie odległe były. Powinien oraz Przeor wypytać się czyli będzie wieczysta fundacya na Promotora czyli Plebana sam będzie promotorem.

III. Ten Przeor albo sam przez siebie alboprzez Xiędza

Prowinciała, powinien piſac do Xiędza Generała o pozwolenie ktore gdy w Patencie ſwoim Xiądz Generał przyſzle, tedy ten Patent Generalſki powinien bydz pokazany właſnemu Biſkupowi, a Biſkup powinien go podpiſac y zezwolenie ſwoie nanim wyrazic co Piſarz Apoſtolſki powinien zeznac y władzą ſwoią potwierdźic

IV. Powinien bydz wyznacony ieden naſz zakonnik, ktory mieć powinien inſtrument Kommiſſyi ſwoiey do wprowadzenia Rożańca, albo od Xiedza Prowincyała. albo tez od Przeora ſwego, zatym powinien przez kilka dni w tamtym Kościele miewać Kazanie o Rożancu y iego Przywileiach y odpuſtach, żeby przyſpoſobił ludzi do Nabożeńſtwa y powinien uczynic oświadczenie, że gdyby ſię trafiło naſzym zakonnikom na tym mieyſcu mieć ſwoy Klaſztor, tedy owe Bractwo wprowadzonie tam by uſtało, a do naſzego Kościoła przenieść ſię powinno.

Te tedy wypełniwſzy Kondycie, dnia naznaczonego, albo z iakiego Kościoła albo zpod Figury wprowadzać będzie, o ćwierć mili do naznaczonego Kościoła te Bractwo ynayprzod naſtepuiące zacznie modlitwę.

Veni creator Spiritus &c:
Sub tuum præſidium &c:
Pie Pater Dominice &c:
Emitte Spiritum &c:
Poſt partum Virgo: &c:
Ora pro nobis Beate Pater Dominice &c:
Salvos fac Servos tuos &c:
Dominus vobiscum &c:

OREMUS

Deus qui corda fidelium &c:
Protege Domine &c:
Concede quæsumus &c:
Actiones noſtras &c:

Po skoń-

Po skończonych tych Modlitwách Xiądz Komisarz zacznie śpiewać Pieśń Zawitáy ranna Jutrzęnko, a po Pieśni skończoney Bractwo zacznie śpiewać Rożaniec, y tak Processya ruszy się z mieysca za ktorą iść powinien Komisarz w kapie, y za obrażem niesionym przez Siostry Rozańcowe, na tym zaś obrazie powinna bydz malowana osoba Nayświętszey Matki z Panem Jezusem po práwey ręce, Klęczącemu S. Dominikowi daiąc Rożaniec, a polewey Ręce Klęczącey Swiętey *Katarżynie* Seneńskiey, Pan Jezus maleńki daiący Rożaniec: Gdy Processya wnydzie do Kościoła Xiądz Komisarz będzie miał krotką mowę do Pospolstwa w te słowa: Nayprzewielebnieyszy Xiądz nasz Generał, iako Dżiedzic tego Bractwa łaskawie pozwala y zlecami przez Xiędza naszego Prowincyała czyli, Przeora żeby przez zemnie te Bractwo Rozańcowe wtym Kościele było postanowione. Ale sobie wymawia y waruie tą nie odmienną kondycyą, *że gdyby za* czasem w tym mieście, czyli wtey wsi, był wystawiony klasztor zakonu S. Dominika tedy te Bractwo dziedzicznym Prawem powinno bydz przeniesione ztego Kościoła do nowego Kościoła Zakonu naszego. Może y inne kondycie w Patencie Generalskim wyrażone opowiedziec Pospulstwu, Niepotrzeba czytać Patentu Generalskiego przed ludźmi ale ten Patent powinien bydz zdrugiey strony niesionego obrazu zawieszony wramach wyzłoconych za szkłem oprawiony, y pieknie przyozdobiony, ktory potym albo przy ołtarzu Rożańcowym albo wzakrystyi powinien bydz zawieszony, y chowany: Gdy natę kondicye Xiądz Proboscz pozwoli imieniem zgromadzienia ludzi, tedy wysokim głosem powinien czytać te następuiące słowa.

Ego Frater N. N. ordinis Prædicatorum, auctoritate mihi Commissa ab Admodum Reverendo Patre. Fratre,

N. N. Priore Conventûs N. et Jllmi; Rmi; D. N. Episcopi in cujus Diæcesi sita est præsens Ecclesia, nomine Reverendissimi Patris Magistri Generalis totius ordinis Prædicatorum N. N. Jnstituo erigo, et planto Societatem Sanctissimi Rosarij Dei Genitricis Mariæ Virginis in hac Ecclesia N. Loci N. eamq; institutam erectam et plantatam declaro cum omnibus gratis et Jndulgentiis quibus hujus modi societates potiri frui et gaudere solent Ad laudem et Honorem Omnipotentis Dei, Beatæ semper Virginis Mariæ Sanctissimi Rosarii Reginæ ac B. Dominici, Patriś nostri, ejusdem auctoris Inventoris et omnium sanctorum, et sanctarum Dei, ad animarumque salutem Jn Nomine Patris, et Filij, et Spiritûs Sancti, Amen.

Po skończoney tey ogłoszoney Fundacij Xiądz Kommisarż zaspiewa: Te Deum laudamus, potym śpiewać będzie te wierszyki.

℣. Salvos fac Servos tuos, et ancillas tuas.
℟. Deus meus sperantes inte.
℣. Domine exaudi &c:
℟. Et clamor meus &c.
℣. Dominus Vobiscum,
℣. Et cum Spiritu Tuo.

OREMUS.

Defende quæsumus Domine, Beata Maria Semper Virgine intercedente istam ab omni adversitate societatem, toto Corde tibi prostratam, et ab hostium propitius tuere Clementer in fidis.

Agimus tibi gratias &c;

Na koncu będzie prosił o trzy Pacierże y trży Zdrowaś Maria, pierwsze żeby mowili za Xiędza Generała naszego drugie za Xiędza Komisarża, trzecie za Bractwo wprowadzone.

wprowadziąne Potym ogłosi wszystkim odpust zupełny, nadany od S. Piusa V. y da błogosławieństwo ludzom temi słowy, Benedictio Dei omnipotentis, Patris, et Filij et Spiritûs Sancti, descendat super vos, et maneat Semper: Amen

ROZDZIAŁ IX

O Zwycięstwach otrzymanych przez Rożaniec.

II syn Solimana

1. Gdy Cesarz Turecki, Selim/Sułtan zerwawszy przymierże z Rżeczą. pospolitą Wenecką, chrześcianstwu wypowiedział woynę, y woiennemi okrętami obciążył morże, S. Pius V. uczynił publiczny Konsystorż z Posłami roznych Monarchow. y Zpłaczem maiąc do nich mowę, nakłaniał ich żeby Monarchowie chrżęściańscy dali pomoc Kościołowi, y nieprzyiacielowi całey Europy zabronili powszechnego spustoszęnia. Stanął tedy związek między Monarchami dnia 20. Maja Roku 1571. Poszesciu dniach przysięgami stwierdzony, y ogłoszony wyszło na morże chrżesciańskich Galer 209. oKrętów wielkich 6. Łodzi morskich 40. Z ktorych było Hiszpańskich 15. Neapolitańskich 30. Sycyliyskich 10. Genueńkich 3. Xiążęcia de Oria 11. Lomelina 4. Negroni 4. Grzymalda 2. Maryna 2. Fauryna 1. Rycerżow S. Jana 3. Xiążęcia Sabaudiy 3. B. Papieżkich 12. Weneckich 109. Z sześcią okrętami. Natych Galerach było woyska Hiszpanow 8000. Włochow 12000. Z rozmaitych narodow

narodow 3000, o procz żołnierzy nagałerach ustawicznie robiących, Feltmarszałkiem nad całym woyskiem był Jan arcy Xiąże Rakuski Syn Karola piątego Cesarza, lat dwadzieścia y dwa naten czas maiący Posłał Xiązeciu Janowi do Neapolu S. Pius przez dwoch Posłow Granwella, y Odeschalkiego, Chorągiew poświęconą zodmalowanym obrazem Chrystusa Pana Berło, y deklaracyą pierwszego kraiu, ktory by odebrał Turkom. Tureckiego woyska było w po środku Galer 300. Na prawym y lewym skrzydle po osimdziesiąt o Krątow wielkich Galer osimdziesiąt cztery, oprocz innych pomnieyszych bardzo licznych Komendantem całego woyska był, Ali Passa. Gdy się tak straszne Theatrum O krętow Tureckich na morzu pokazało, Jan Xiąże na Galerże swoiey Z chorągwią S. Piusa obieżdżał wszystkie chrześciańskie o Kręty, zachęcaiąc woysko do obrony Wiary Swiętey. Poużynioney powszechney Spowiedzi, y wziętym rozgrzeszeniu, a ogłoszonym odpuście zupełnym Trąbami ogłosili woynę w Jmię Pańskie, Zrazu wiatr sprzyiał nieprzyiacielowi, anaszym był bardzo przeciwny, aż w momencie obrucił się na nieprzyiacielskie oKręty, z dobrą nadzieią Zwycięstwa Arcy Xiąże Jan uderżył zaraz na o Kręty Alego Paszy, z wielką odwagą zaczeła się bitwa w samo południe, y gdy mocno o Kręty wzaiemnie, nacierały na siebie, o Kręty nieprzyiacielskie bardziey pokrwi, niżeli powodzie pływać zdawały się, uderżyli nasi na o Kręt samago Alego, y zerwali chorągiew Otomańską, a chorągiew Chrystusa wywiesili, w tey utarczce zabity został Ali Pasza, ktorego głowę na włoczni pokazano, zobaczywszy nasze woysko, wołać poczęło Zwicięstwo, zwicięstwo, co słysząc Turcży uciekać, inni Sami w morze wrżucać się poczęli. a chrześcianie otrżymali Zwycięstwo, stracili chrześcianie w tey woynie

woynie ſześć tyſięcy ſwego woyſka, Tureckiego ząś woyſka Trżydzieści tyſięcy zginęło, między tym ſto dwadzieśćia znacznych Rycerżow zabito. Piętnaście tyſięcy chrześcian na galerach Tureckich będących wolnością udarowano ſto ſześćdzieſiąt całych Galerow Tureckich wzięto, czterdzieści Galerow utopiono, Dwanaście o Krętow wielkich wzięto, Wniewolę zabrano Turkow Trzytyſiące czteryſta ſześćdzieſiąt, miedzy zabitemi Turkami ci byli Znaczniey-ſi, Ali Paſża Weyżyr, Paſtow Paſza, Giafer Paſza, Azam Paſza, Syn Barbaroſy, Krola Algerſkiego. Darganbal Paſza Karabei paſza, Gidor Gubernator wyspu Chio, Machomet Edibei, Gubernator wyſpu Metellina, Muſztaſſa Celebin, Podſkarbi woyſka Perbigaz Gubernator Natoliy, Dway ſinowie Muſtafy, Kara koza, Soliman Kafet, Machomet Bey innych Paſzow pomnieyſzych zabito trżydzieſtu Rotmiſtrżow ſto ſześćdzieſiąt.

Cudowne to było Zwycięſtwo otrżymane, nayprzod zodmiany wiatru, zrazu przeciwnego, a w momencie sprzyiaiącego. powtorę, iako ſami Turcy w niewolę zabrani zeżnawali, widzieli oni podczas bataliy na powietrżu nad woyſkiem naszym Aniołow z mieczami, ſtraſzących Turkow! Potrzecie. że daleko więkſza była liczba Tureckiego woyſka, bo ich znaydowało ſię ſto trżydzieſci Tyſięcy, Tego zwycięſtwa hiſtoria nawielkiey, Sali Watykańſkiey ieſt od malowana.

Obiawił to zaraz Bog S. Piuſzowi bo gdy rozmawiał z Bartłomieiem Buzalem, Miniſtrem przerwał mowę y otworżywſzy okno, podnioſł oczy w Niebo, y trochę zabawiwſzy, okno zamknął, obrocił ſię do Miniſtra, y rzekł mu; Podżcie, niemaſz czaſu mowic ointereſiach ale podziękować potrzeba Naywyſzemu. bo tey godziny, naſze woyſko otrżymało zwycięſtwo nad Turkiem, y zaraz u-

Klęknął

Klęknął przed u Krzyżowanym Chrystusem, y żełzami dziękował mu, zaten tryumf oznaymił to S. Pius Kardynałowi Cezyuszowi y niektorym Ministrom swoim, Tey własney godziny od prawiały się Processye Rożańcowe, w Rzymie w Wenecyi, w Hiszpaniy, y winnych Kraiach kiedy Bog przez Bogarodzicy Maryi pomoc dał Zwicięstwo chrześciańs twu, bo gdy przyszła wiadomość o tym zwycięstwie doznano, że teyże godziny te zwycięstwo było otrzymane, ktorey Processie od prawiały się iako to opisał Jacobus Benignus Bossue, Biskup, w Historyi powszechney wydaney od siebie.

II. Niemnieysze zwycięstwo odebrał Karol Szosty, Cesarz Rżymski nad niezmiernym woyskiem Tureckim w Krolewstwie Wegierskim dnia piątego Augusta, w uroczystość S. Maryi Sńieżney tego samego czasu, kiedy Rożańcową Processię w Rzymie z wielkim pospolstwa zgromadzeniem, y nabożeństwem odprawiono a potym w Krotce zamek *Korcyreński w dzień w Niebowzięcia Bogarodzicy* od teyże potęgi Tureckiey był u wolniony, y obroniony. iako to Sacra Congregatio w Dekrecie Swoim dnia trzeciego Pazdziernika Roku 1716. y Benedykt XIII. Dnia 26. Marca Roku 1725. wyrazili. 1716.

ROZDZIAŁ

ROZDZIAŁ X

O Uroczystosci Rożańca Swiętego.

I. Uroczystość Rożańca z dawna odprawiała się w Drugą Niedzielę Miesiąca Maia, ten dzień S Pius V. zamienił, y przeniosł na Dzień siodmy Pazdziernika, na pamiątkę Zwycięstwa odebranego nad Turkami, per Bullam: Salvatoris die 5. Maij Anno 1572, w Mieście Messanceńskim w oktawę Zmartwychwstania Panskiego, czyli w Niedzielę Przewodnią tę uroczystość od prawiać zwykli, ktorym tego dnia odpust zupełny nadał S. Pius per Bullam: Exponi die 22. Augusti 1570. Tenże S Pius po otrzymanym zwycięstwie w Litanii Bogarodzicy, przydał te słowa! *Auxilium Christianorum* y tą urocistość nazwał Pamięcią S. Maryi od zwycięstwa.

II. Grzegorz XIII. pierwszey Niedzieli Miesiąca Pazdziernika: ten dzien uroczyście swiecic kazał per Bullam; Monet die 1. Aprilis Anno 1573 sub Ritu Duplici maiori wtych Kościołach y Kaplicach wktorych ołtarż Rożańca znaydował się *Decernimus, ut &c.* „ cætoro perpetuis futuristem„ poribus, qualibet primâ die Dominicâ Mensis Octobris, „ per universi orbis Partes, Festum solemne sub nuncupa„ tione Rosarij prædicti, sub Duplici maiori officio Cele„ bretur, et Sanctificetur. Ile że tego dnia zwycięstwo było otrzymane. Potwierdził to Klemens VIII. y wieczystey pa„ mięci zapisał w Rzymskim Martyrologium te słowa: Die

,, Septimâ Octobris Commemoratio S. Mariæ de victoria;
,, quam Pius V. Pontifex maximus ob insignem memo-
,, riam a Christianis, bello navali, ejusdem Dei Genitricis
,, auxilio, hac ipsa die de Turcis reportatam, quotannis
,, fieri instituit, et Gregorius Tertius Decimus prima hujus
,, mensis Dominica die annuam solemnitatem Rosarij ejusdem
,, Beatissimæ Virginis celebrndam decrevit.

III. Klemens X. na pokorną prozbę Maryanny, Krolowy Hiszpanskiey Wdowy, pozwolil uroczystość Rozańca w Hispanskim Krolestwie y w Prowinciach do niego należących, całemu Duchowienstwu, we wszystkich powszechnie Kościołach święcić; per *Breve* die 26. Septembris Anno 1671. Ate pozwolenie Sacra Rituum Congregatio do Włoskiego Panstwa y do innych Krolestw przez Dekret rozciągnieła.

IV Leopoldus Cesarz Rzymski prozby swoie zaniosł do Jnnocentego *XII.* Papieża, żeby ta uroczystość na powszechny *Kościoł była rozciągniona, y pozwolona*, odesłana ta prożba ad Sacram Congregationem, przez Kardynała Barberiniego, od powiedz miała pomyślną y pozwalaiącą, ieżeliby Jnnocentius nato zezwolił, aże następuiąca Choroba, y śmierc Jnnocentemu tego zabroniła, zaczym.

V. Klemens XI. Nastąpiwszy na mieyśce Jnnocentego, gdy był upewniony, ze Karola szostego Cesarza woyska pod Temezwarem w Węgrach nad Turkami znaczne w dzien Nayświętszey Panny Snieżney odniosło zwycięstwo, Dekret Sacræ Congregationis Potwierdził, y tą uroczystość powszechnemu Kościołowi święcic kazał Roku 1716. Dnia 3. Pazdziernika.

VI. Aże na Dzień Rożanca Lekcyi własnych niemiał Brewiarż Rzymski, ale tylko S. Augustyna mowę o Bo-

garodzicy

garodzicy Pannie czytał, zaczym Benedykt XIII. nowe Lekcye o Rożancu napisane y zeznane a S Congregatione. potwierdził, y czytać przykazał Roku 1725. Dnia 26. Marca Dla zakonnu zaś swego własne Pacierże o Rożańcu napisane, ktorych teraż zażywa, potwierdził łaskawie.

ROZDZIAŁ XI

O Solenńcy Procesyi Rożańcowey

1. Processię Rożańcową uroczyście odprawiać pozwolił Pius IV. S. Pius V. Grżegorz XIII. Paweł V. y Benedykt XIII. per Bullam: Jn ,, Supremo, 10. Aprilis. 1725. temi słowy: Ut ipsi de cæ- ,, tero memoratam Processionem Sini Rosarij, quilibet pri- ,, mâ Dominicâ Mensis octobris inagrediendo limites Cu- ,, jusq. Parachiæ, Ordinarij licentia minine requisita et absq. ,, assistentia Parochi, ac cum omni pompa peragere libe- ,, re, et licéte possint, et valeant, auctoritate Apostolica ,, tenore præsentium Concedimus et impertimur. Potwierdził to tenże Swiętobliwy Pasterż in Bulla: Pretiosus. 58. aże ta Bulla ad terminos juni Communes była rewokowana od Klemensa XII. zaszła roznych wątpliwość, y pytanie, czyli ta Bulla ze w szystkim iest zniesiona, czyli tylko wtych punktach. ktore żwierchnosci y władzy Biskupow, y Plebanow były przeciwne, na u-

latwienie, y upewnienie tych zarzutow: tenże Klemens otworzył zdanie swoie, y oświadczył się, że tą rewokacyą wniczym nie sprzeciwiał się przywileiom, Odpustom, y Jndultom zdawna, zakonowi S. Dominika nadanym, czego dowodem iest Jego deklaracya wydana per Breve: Cum sicut: 10. Aprilis, 1733. Temi słowo. Quia mens et „ intentio nostra non est nec unquam. fuit gratiis Jndultis „ exemptionibus, et Privilegiis dicto Ordini Fratrum Pre„ dicatorum ante enarratam Benedicti Prædecessoris Con„ stitutionem concessis, præsertim respectu duarum Pro„ cessionum hujus modi aliquod vel minimum generare „ præjudicium, hinc est quod nos lites; et Controversias „ prefatas emedio tollere, earumq, occasionem et quoduis „ aliud in præmissis impedimentum Sub-movere Cupi„ centes: supra dictas Clementis, et Benedicti Prædecessorum „ literas, editamq, ab eodem Benedicto Prædecessore decla„ rationem, quo ad duas Processiones publicas, seu Sup„ plicationes præfatas, cum omnibus; et singulis in eisdem „ literis, et declaracione dispositis. et Contentis. aucto„ Apostolicâ. harum serie approbamus, Confirmamus, Jnnovamus Tą Klemensa deklaracią tu położyłem umyślnie, żebym wszelkim zarzutom, y wątpliwościom zamknął usta, gdy często wspominam Benedykta Bullę, Pretiosus, co do odpustow y Przywileiow, Ta iest iednak rozność od prawiania Processyi Rożańcowey w Polskim Krolestwie, y winnych Kraiach że tu niosą Nayświętszy Sakrament, y pięć Ewangelij, wornatach ubrani Kapłani śpiewaią, atę Processię *per Circulum urbis* iako Bożego Ciała y na nowy Rok odprawiać zwykli, w innych zaś kraiach niosą wielką Statuą Boga rodzicy Panny, pięknie ozdobioną, mowiąc Rożaniec w Processyi, Pobożny zwyczaj Polski iest zdawna od stolicy Apostolskiey pozwolony, iako to

zeznał.

y pozwolił na zawsze Claudius Rangonus, Comes, Episcopus, Regij Princeps Nuncius Apostolicus 1602. die 20. 8bris.

II. Processię Rożańcową odpustem zupełnym udarowali pomienieni Pasterze Rzymscy, a Benedykt XIII. pozwolił przez Oktawę, y w samę oktawę Rozańca odpust zupełny tym, ktorżyby ktory kolwiek dzień o brawszy sobie, przystąpili do świętych Sakramentow Pokuty y Ciała Pańskiego, ,, Jn Bulla Pretiosus. § 5. temi ,, Słowy: Jndulgemus, quatenus in perpetuum visitantes ,, in fra octavam, vel in ipsa Octava Festi Rosarij Capel- ,, lam. in qua erecta sit Societas ejusdem Rosarij, die per ,, eosdem eligenda, Jndulgentiam Plenariam Conseqantur, ,, siconfessi ac Sacra, Eucharistia reffecti, pias, de more Ec- ,, clesiæ ad Deum præces effuderint,

ROZDZIAŁ XII

Rożaniec iest Charakterem Monarchow Chrześciańskich.

Nierozumne są niektorych ludzi niezbożnych zdania y udania: że Roiżańcowe Bractwo iest Samych Rzemieslnikow y prostych ludzi towarżystwęm, na zawstydzenie takich krotką liczbę kładę Cesarżow Krulow y Panow, ktorży byli wpisani w te Bractwo, y doznali od MARYI opieki w swoich potrżebach

Cesarże

Fryderyk trżeci Cesarż ten wpisał się w Bractwo w Kolońskim Kościele naszym, y oto się starał żeby wcałym Państwie Cesarskim Rużaniec Kwitnął, Jakoż nabożeństwo Rożańcowe iest własnym charakterem Domu Austryackiego, cosię pokazało w Leopoldzie, w Jozefie, w Karolu szostym y w Maryi Teressie, ktorży doznali, pomocy Maryi w zwycięstwie Turkow pod Wiedniem, Temezwarem, y Belgradem.

Krolowie Francuscy.

Blanka Matka S. Ludwika dzi wiątego Krola Francuskiego będąc niepłodną, przez radę S. Dominika, od mawiaiąc *Rożaniec*, tak Swiętego porodziła Syna, rozdawała rękami swemi Rożaniec Szlachetnym, y prostym ludziom w Kościele co dzień odmawiaiąc go zpodziwieniem całego Paryża. Bzovius Tom 13. Annalium.

Filip II. Krol Francuski wystawił Kościoł na chwałę Maryi Rożancowey. Spineli de Templis Deiparæ num: 42.

Karol VI. przez Rozaniec otrzymał zwycięstwo nad domowym nieprzyiacielem Maracius de Regibus Marianis. Ludwik XI. Serce swoie Złotem odlane naznak miłości ku Maryi ofiarował na Ołtarżu Rożańca. Balingvem in kalend: 30 Augusti.

Karol VIII. wydał edykt ktorym każdego osądził nakarę, ktoby przeciwko Rożancowi Maryi zle mowił. Gononus in chron: Deiparæ Ann: 1487.

Karol IX. kilka razy na dzien nawiedzał statuę Maryi *Rożańcowey* y pozdrawiał ią iak swiadczy Poy:

re

re triplici Corona Virg Tæac: 3 cap. 7.

Henryk II. kazał Obrazy Maryi Rożańcowey malować y w każdym Pokoiu Pałacu swego wystawić. Balinquem die 2. Julii.

Franciszek I. Otrzymawszy Zwycięstwo nad Szwaycarami, wystawił Kościoł na Honor Rożańca iako pisze Gregorius Calwener in Mariano Kalendario die 13. Maij.

Ludwik XIII w naytrudnieyszych za bawach zawsze Rożaniec wrękach piastował, azwyciężywszy y odebrawszy zamek Rupelli, w ktorym bronilisię Heretycy, wystawił tam Kościoł, y Rożaniec zaraz wprowadził, iako pisze Poyre Trac: 3.

Ludwik XIV. Zebrawszy Xiązęta, Xiężne do Fontablo, prezentował im Delfina narodzonego, maiącego dni sześć y chciał, żeby w przytomności zebranych gości Nowiciusze nasi Zakonni, z Paryża sprowadzeni, wpisali w Rożaniec Delfina, iednemu zas Nowiciuszowi naszemu kazał Krol mowić co dźień Rożaniec za Delfina poty poki sam go mowić, przyszedszy do lat doskonałych, nie zacznie, iako pisze Marocius in Reg: Marian: pag: 181.

Krolowie Hiszpańscy.

Alphonsus IX. Krol Kastyliy pokoy y zwycięstwo przez Rożaniec zawsze odbierał od Maryi, iako pisze Jan Bonifacius Lib. 3. Hist. Virg. cap. 13. Bzovius Tom 13. annal. Alphonsus X. Krol Kastyliy w Murcyi wystawił Kościoł na Honor Rożańca iako Rodericus in Hist: Hispan: Kap. 5. Ferdynand III. Krol Kastyliy z taką wiarą y pobożnością do Rożanca Maryi, woiował z saracenami, że iako drugi Jozue zatrzymał słonce iako pisze Balingvem die 30. Maij.

Jakob I. Krol Aragonii, Rożańcem tychże Seracenow zwyciężył

187

wżyciężył pod Ennessą, iako pisze Miechovita Discursu 374.

Jakob II. Krol Aragoński za radę S. Raymunda, po całey Aragoniy Rożaniec rozkrzewił. Bzovius Tomo 14.

Jan II. Krol Kastylly, dziesięc tysięcy Saracenow Rożańcem zwyciężył iako pisze Maraccius de Reg Marian:

Filip II. Krol Hiszpański nabożny do Rożańca, znaczne odebrałe zwycięstwo nad Murżynami w Betyce, w Africe odebrał Turkom wielką Fortęcę Penon, iako pisze Balingvem 3, 7br:

Krolowie Portugalscy.

Ferdinand I. na dowod nabożeństwa swego do Rożańca, wystawił wspaniały Kościoł Maryi pod Tytułem Nazaretu, iako pisze Vasconcellus in Reg: Lusitaniæ.

Jan I. *Alphonsus V. Jan II. Krolowie codzennie* odmawiali Rożaniec Sebestyan Krol nigdy nie zaczynał o potrzebach Krolestwa swego myslic, poki pierwey niezmowił Rożanca, iako pisze Nadasi in anna: Marian; Sab: 3.

Emanuel na chwałę piętnastu Taiemnic. wystawił Kościoł pod Tytułem S. Maryi z Betleemu, iako pisze Vasconcellus in Emanueli.

Krolowie Polscy

Zygmunt I. Stefan Batory obrawszy Maryję za Krolowe Polską, bez Rożańca nigdy nie zaczynali publicznych interestow, zwycięstwa zawsze odbierali.

Zygmund III. Władysław IV Jan Kazimierz. Jan III.

Rożańcem

Rożańcem użbroieni, znaczne nad nieprzyiacielami rożnemi odnośili zwycięstwa coż mowic o Krolach Neapolitańskich, Sardyńskich o Elektorach Bawarskich, obszernie o ich pobożności do Rożańca, pisali inni co mowie o matronach pobożnych? Eleonora Cesarżowa, Marya Xiężna Brabańska Eleonora Xiężna Austryi Sibillia Margrabinia Brandeburska, Katarżyna Xiężna Elektorowa Saska Marya Jozefa Krolowa Polska, y inne Krolowe, y Xiężne, pobożnością Rożańca iaśniały, ci y inni *Monar*chowie pobożni zawstydzaią teraznieyszych Panow y Panie, ktorzy wstydżą się mowic, y spiewać Rożanca w Kościele, zostawuią te nabożeństwa samym prostym ludzom . Jeżeli oni się wstydzą tego Nabozenstwa, to y Marya Bogarodzica ich wstydzic się będzie, wam zaś nabożnym do Rożańca winszować mogę tego szczęścia, ze S. Augustyn iakby do was mowił gdy tak pisze, Serm: 37. de Sanctis: O! vere Beata, Sodalitas. quam Vincentium gloriosus Martyrum sangvis exornat, et candida induit Virginitas, floribus ejus nec Rosæ, nec Lilia desunt, certent igitur singuli amplissimas accipere Confraternitatis Rosaceas Coronas, vel te virginitate candidas, vel de passione purpureas in Calestibus castris pax enim et acies habent flores suos, quibus in Sodalitate milites Christi, et Mariæ Coronantur.

ROZDZIAŁ XIII

O niektorych naukach potrzebnych Mowiącym Rożaniec.

I. Chwalebny iest sposob mowienia Rożańca na przemianę z innemi, bo w budza nabożeństwo w innych, pomnaża pobożność, y daie dobry przykład innym; Jest oraz oświadczeniem miłości Chrześciańskiey y Duchownego Braterstwa. y ten zwyczay zachowuie się w *Kościołach*.

II. Ludzie zabawni mogą mowic Rożaniec podzielenie. czyli iedną tylko część na dzień, czyli poiedynym dziesiątku rożnych godzin iako Kapłani Pacierże nagodziny osobne maią podzielone, y czynią zadosyć obowiązkowi swemu, chociaż nierazem wszystkie odprawuią, ale tym tylko daie się ta rada, ktorzy zabawami słusznemi, są zatrudnieni innym zaś niezabawnym należy zacząwszy iedną część całą zmowić.

III. Kto ziakieykolwiek przyczyny oprocz w zgardy, ktora iest grzechem, opuszcza Rożaniec, nie ma żadnego grzechu, ale się niestaie uczestnikiem odpustow mowiącym go nadanych, bo Stolica Apostolska nikogo pod grzechem nie obowiązuie do mowienia Rożańca, ale tylko na mowiących wysypuie Skarby Łask swoich, zaczym ten sobie sam krzywdę czyni, kto tych łask

używac

używać niestara się, a ieżeli zdrowy opuszczaiący Rożaniec nie grzeszy, toć bardziey chory, iednakże iako zdrowy starać się powinien, żeby go nie opuszczał, tak chory ile mozności powinien, co może zmowić żeby prędzey otrzymał zdrowie, przez przyczynę Bogarodzicy Panny.

IV. Kto obowiązał się Slubem domowienia raz wtydzień Rożańca, niemoże tym iednym mowieniem zadosyć uczynić pokucie, za ktorą ma naznaczony Rozaniec bo tu zachodzi dwoiaki dług, ktory iedną płatą nadgrodzić się nie może, Możesz iednego dnia z dwoiakiego obowiązku pościć, bo nikt nie może iednego dnia dwarazy pościć, ale iednym Rożańcem niemożesz się dwom długom wypłacić.

V. Kto zatrudniony sam niemogąc mowić Rożańca innemu zleca to odmowienie, chwalebnie czyni ale Sam niedostępuie obpustow, bo odpusty mowiącym *przez siebie, a nie przez innego są nadane,* inaczey zaś tłumaczyć niemożna odpustow, tylko tak, iak opiewaią.

CZESC PIĄTA

o Odpustach Rożańcowi Nadanych.

Rozdziałów 18. zamyka w sobie.

CZĘSC PIĄTA

o Odpuſtach Nadanych Arcibractwu Rożańca Swiętego.

ROZDZIAŁ I

o ODPUSTACH w POWSZECHNOSCI.

Odpuſt ieſt uwolnienie od kary doczeſney, należącey grżechom popełnionym, y iuż co do winy odpuſżczonym. Nazywa ſię uwolnienie, bo żaden Odpust, ile ſam w ſobie iest nie odpuſżcża naymnieyſżego grżechu, ale tylko uwalnia od kary, tak dalece, ze po odprawioney Spowiedzi, gdy kto dostąpi odpustu prosto duſża idzie do Nieba iako mowi Hugo de Sancto Victore, *Totum aufert--quod-minatur damnatio; totum confert, quód promittit ſalus.* Wſzakże odpuſcił Pan Bog grzech Dawidowi, a przecie ukarał go śmiercią narodzonego Syna.

Odpust inny iest, zupełny inny niezupełny, odpust Zupełny, iest uwolnienie od wſżelkiey kary albo z rozkażu Boſkiego w cżyſcu, albo z naznaczenia Spowiednika w doczeſnym życiu znieſiony. Odpust niezupełny, iest uwolnienie od kary na cżas iaki nażnacżony, czyli na rok, czyli na dni. Ta zaś kara doczeſna nie może ſię z rownać z karą czyścową, bo tak ſą ciężkie Czyścowe męki, że długa y ostra pokuta w życiu wyrownać nie

moze

może iednemu dniowi czyścowey męki. A ztąd dziwować się nie należy, że Odpusty Stacionalne, czasem sto tysięcy lat zamykaią, albo przewyższaią, bo Kościoł święty wpozwoleniu takich Odpustow zważa ciężkość, y natężenie czyścowey męki, Ktora w krotkim czasie nayduższym doczesney pokuty wiekom wyrownać, albo przewyszać może.

Odpust inny iest nadany mieyscowi, albo rzeczy iakiey, iakoto Kościołom, Kaplicom, Obrazom, Krzyżom, paciorkom, Mentalom, udzielony. Jnny iest Osobie nadany, ktora gdziekolwiek się znayduie, tego Odpustu zażyć może.

Jnny Odpust iest pod czas Jubileuszu wielkiego nadany, ktory, oprocz tego że iest zupełny, ma inne przydane łaski rozgrzeszenia od zachowanych, czyli od Biskupow, czyli od samey Stolicy Apostolskiey grzechow według opisanego pozwolenia.

Jnny iest sposobem *pomocy, czyli ratunku Duchownego* pozwolony duszom czyścowym.

Pytanie pierwsze, czyli dostąpiwszy zupełnego Odpustu, należy Człowiekowi pokutować poki żyie?

Odpowiedam należy, bo albo człowiek iest pewny, albo nie iest pewny, że dostąpił zupełnego Odpustu? ieżeli nie iest pewny, toć należy mu czynić Pokutę poki żyie, bo skądże ma tę pewność? zapewne mu tego Pan Bog nieobiawił. Jeżeli iest pewny, więc pytam się? albo po dostąpionym Odpuście, został w łasce Boskiey tak potwierdzonym że już więcey zgrzeszić niemoże? albo nie przestał bydz ułomnym? ieżeli w łasce został potwierdzonym winszuię mu tego wielkiego przywileiu, ieżeli nie przestał bydź ułomnym? toć nie powinien przestawać bydz pokutuiącym *De propitiato peccato noli esse, sine metu.*

fine metu. Eccl: Cap: 5. Mogiże Kto większego dostąpić Odpustu nad Magdalenę? wszakże iey grzechy sam Zbawiciel odpuścił wszakże ią potwierdził w łasce? a przecie Magdalena przez długi czas w pustkini Massyliyskiey nie przestała Pokutę czynić, ktoż większego Odpustu dostąpił nad Piotra *Apostoła*? wszakże iednym weyzrzeniem pobudził go Zbawiciel do płaczu, *respexit Petrum,* a przecie Piotr raz zgrzeszył a nigdy pokutować nie przestał, *semel negavit, semper flevit* żebysmy iego przykładem nie przestawali Pokutę czynić, chociaż nam Bog odpuszcza grzechy. *Ne propter hoc ab operibus pænitentiæ injunctis abstineamus* mowi S. Augustyn term: 24. de Sanctis.

Pytanie drugie, czyli Odpusty uwalniaią nietylko od Kary doczesney, ale y od winy:

Odpowiadam, że kiedy w Bullach Papieskich te słowa czytamy, *Indulgentiam plenariam, et remissionem peccatorum* Rozumieć się powinny w dwoiakim sensie, to iest, *præsuppositive et causative,* pierwszy termin tak się rozumieć powinien, że grzechy przez Spowiedź Sakramentalną iuż są odpuszczone, bo nie inaczey Papież pozwala Odpustow; tylko pod tą kondycyą, żeby spowiedź pierwey była uczyniona, drugi termin tak się rozumi że Odpust iest przyczyną dla ktorey bywa odpuszczona wina bo taki iest rozkaz Pasterza Rzymskiego, żeby dla dostąpienia Odpustu spowiedź była uczyniona y żal wzbudzony za grzechy. Nieskończonych bowiem zasług swoich skarb Zbawiciel Pan zostawił w Kościele woiuiącym, żeby przez Namieśnika swego wiernym go udzielał, albo na zgładzenie zupełne, albo iakiey części Kary doczesney, Ktorzy pierwey wyznanie grzechow swoich y skruchę za nich czyniliby. *Nunc pro totali nunc pro*

partiali

remissione pœnæ temporalis pro peccatis, tam generaliter quam particulariter vere pœnitentibus et confessis misericordi terap- plicandum. Jako mowi Klemens VII. w Bulli o Odpustach wydaney.

Pytanie trzecie, czyli potrzebny iest stan łaſki dla dostąpienia Odpustu.

Odpowiadam, iest koniecznie potrzebny, bo nie może bydź odpuſzczona kara ieżeli pierwiey niebędźie od puſzczona wina.

Pytanie Cżwarte, cżyli iednego dnia może kto dostąpić razem kilka odpustow zupełnych?

Odpowiadam, że według Dekretu ſacræ Congregationis, potwierdżonego od Jnnocentego XI. Roku 1678. dnia 7. Marca, iedniego dnia nie może człowiek dostąpić, tylko iednego Odpustu zupełnego, Achociazby powtorżył y wypełnił też ſame przepiſanę Kondycye, tedyby powiękſzył zaſług ſobie, aleby drugiego Odpustu zupełnego niedostąpił.

Pytanie 5. czyli może kto przez drugiego dostąpić Odpustu? czyli może kto, nie maiąc przżystoynego ubioru w nocy poyść do Kościoła dla dostąpienia Odpustu? cżyli może kto dostąpic Odpustu stoiąc na Cmentarżu przed Kościołem.

Odpowiadam na pierwſze, że nie może, bo ta iest wyrażna wola Papieża, ktory temu tylko pozwala tey łaſki, kto wypełni przepiſane Kondycyę, iako mowi S. Tomaſż *Non faciens illud proquo dantur non habet indulgentias licet alius faciat pro eo, niſi hoc ſit informa. Jn. 4. D. 20. A 3. q. 2.*

Odpowiadam na drugie, wyrażony iest czas Odpustu od pierwſzych Nieſżporow, do zachodu Słońca dnia następuiącego zaczym, po ſkączoney tey godzinie nie mo-

żna dostąpić

żna dostąpić Odpustu, po zakończonych drugich Niespo- rach.

Odpowiadam natrzecie, ieżeli Cmentarż nieiest znacznie daleki od Kościoła, tedy dla ciżby ludzi nie mogący wnisć do Kościoła, może dostąpic odpustu na Cmentarżu. *Sententia largientis est, ut visitetur Ecclesia, dicitur etiam extra januam*, iako mowi Zerula de Jubil: Lib: I. Cap 2. Q. 12. ieżeliby zaś dodano było w przywileju. że ten Odpust w samym Kościele nadany, tedy za Kościołem nie moze bydz dostąpiony.

Pytanie Siodme, czyli Odpust nadany sposobem ratunku, za Dusze Zmarłych moze bycż dostąpiony wstanie grżechu Smiertelnego?

Odpowiadam, że Człowiek modlącysię za Dusze czyscowe, może się uważać dwoiakim sposobem, pierwszym, iako iest Osoba prywatna, drugim iako wyrażaiąca Osobę Kościoła, pierwszym sposobem, dobry uczynek człowieka grzesznika, nie iest Bogu miły y pomocny duszy, ale drugim sposobem, ile wyraża osobę Kościoła iest pomocny boto czyni co kaze y czyni Kościoł Tak uczy S. Tomasz 2.sent. ,,Dist. 40. 2. 1. A 4. ad 5. Quia efficacia suffragi- ,,orum mensuratur secundum charitatem ejus pro quo ,,fiunt ideo etiam ipsa operatio sine charitate facta valet ,,ei, pro quo fit, virtute charitatis ejus, et non operantis Tego zdania iest y uczony Passerinus Q. 119.

Pytanie Osme, czyli Msza dobrego Kapłana, bardźiey pomaga Duszom Czyscowym, nizeli Kapłana niedobrego?

Odpowiadam, co do szacunku, zarowno Bog przyimuie Ofiare, tak od dobrego, iako y nie od dobrego Kapłana, ale co do skutku, przyiemnieysza iest Ofiara Kapłana dobrego, niżeli złego iako mowi Kanon Ipsi Sacer-

„dotes 2. r. Quanto ſacerdotes fuerint digniores, tanto
„facilius in neceſſitatibus, pro quibus clamant exaudiuntur. Przez te zaś słowo *Digniores*, nie rozumie ſię godność urzędu, ale godność ſwiątobliwości.

Pytanie dziewiąte, czyli zapewney nie omylnie bywa duſza wybawiona z czyśca?

Odpowiadam, że ieſt rzecz pewna, że Bog przez Odpuſty wybawia duſze inaczeyby daremne były, takie Odpuſty naznaczone, ale czyli w ſzczegulności tą duſzę wybawia, na przykład duſzę Oyca mego za ktorego ia ſię modlę, nie ieſt rzecz pewna, bo Papież ma władzą nad Kościołem woiuiącym ludzi żyiących, ale niema władzy nad Kościołem cierpiącym duſz Czyścowych, zatym może nadawać Odpuſty ſpoſobem ratunku, ale niemoże w ſzczegulnosci tą duſze ratować Do ſamego to tylko należy Boga, przyiąc tę modlitwę zatę duſzę albo nie przyiąc, za tą duſzę przyimuie, ktora żyiąc zaſłużyła ſobie na to, iako mowi S. Auguſtyn *Eis hæc proſunt, quæ cum viverent, hæc ſibi, ut poſtea prodeſse poſſent meruerunt.* A z tąd dochodziemy, iak ieſt rzecz nie beſpieczna, ſpuſzczać ſię po ſmierci na krewnych, y Opiekunow, bo Syn po ſmierci Oyca o puściznę ſię ſtara, a nie o duſzę, mowi ſobie: ieżeli duſza Oyca mego ieſt w Niebie, iuż odemnie niczego niepotrzebuie, ieżeli ieſt w piekle, tedy ia ią nie wybawię, ieżeli ieſt wczyścu niechayże cierpi poty, poki ią ſam Bog nie wybawi, doſyc dlaniey, że ieſt pewna zbawienia. Jtak nie wdzięczni Synowie zapominaią o Rodzicach. Lepſzy tedy ieſt ſpoſob za życia czynić dobrze, y właſnemi rękami duſzę ſwoię zawczaſu ratowac, niżeli na cudze ręce ſię ſpuſzczać. Lepyei ieſt bydz wolnym, niżeli doſtawſzy ſię w niewolę wolności ſzukac. *Beatius quippe est liberum exire, quam post vincula*

vinculo libertatem quærere. mowi S. Grżegorż Papież Lib. 4. Dial. Cap. 158.

Pytanie dziesiąte, czyli dostępuią Bracia y siostry Rożańca Swiętego tych Odpustow, ktore w innych kraiach temu Bractwu w szczegulności są pozwolone? Odpowiadam, że tę Arcybractwo gdziekolwiek zostaie, ma uczesnictwo wszystkich Łaik Przywileiow y Odpustow w szczegulności temu Bractwu nadanych, według pozwolenia Grżegorza XIII. in Bulla Pastoris æterni. Roku 1581. y Syxtusa V. in Bulla: Dum ineffabilia Roku 1586. 13. Stycznia.

Pytanie iedenaste, czyli Bracia y Siostry Rożańca Swiętego nawiedzaiąc pięc Ołtarzow, dostępuią tych wszystkich Odpustow, ktore znayduią się w Kościołach Rzymskich?

Odpowiadam że dostępuią tych tylko Odpustow ktore tylko w Kościołach Rzymskich stacyonalnych znayduią się, bo tak Sacra Congregatio Indulgentiarum wyraziła w Dekrecie swoim Roku 1678. Dnia 7. Marca wydanym: *Indulgentias Stationum Urbis, quæ à Romanis Pontificibus singulari quodam Beneficio vel Communicatæ Sunt vel Communicabuntur, interdum aliquibus locis, Ordinibus aut Personis diebus tantum Stationum in Missali Romano descriptis, suffragari posse.* Toż samo Listem swoim całemu Zakonowi oznaymił Garzias Loaysa, Generał apotym Kardynał Roku 1518. Dnia 23. Maia, Obszerniey o tym pisze Passerini Tract. de Indul. Q. 97 et 100.

Pytanie dwunaste, czyli Bractwo Rożańcowe może zażywac Odpustow sobie pozwolonych w ten czas, kiedy w Rżymie odprawuie się Jubileusz wielki?

Odpowiadam gdy w Rżymie odprawuie się Jubileusz wielki, ktory zowie się Rokiem Swiętym, dlatego, za

go, że Papież przedtym setnego, potym pięćdziesiątego, a teraz każdego dwodziestego 5. Roku, w wigilie Bożego Narodzenia, otwiera Bramę Swiętą Kościoła Watykańskiego, y tę Bramę nie zamyka, aż tegoż dnia kończącego się Roku. Przez ten cały Rok dostępuią ludzie Odpustu zupełnego w samym tylko Rzymie, nawiedzaiąc siedm Kościołow w Rzymie naznaczonych, po wszystkich zaś innych Kościołach w całym świecie wszystkie Odpusty są zakazane y zawieszone *Omnes et singulas Indulgentias suspendi.* Jako mowi Pasterz Rzymski w Bulli swoiey. Aże te Odpusty są dwoiakiego gatunku, iedne żyiącym a drugie zeszłym w Bogu pozwolone, zatym wszystkie Odpusty Rozańcowe żyiącym pozwolone, przez cały Rok Rzymskiego Jubileuszu ustaią, ale Odpusty czyli zupełne czyli niezupełne umieraiącym, w godzinę śmierci pozwolone y duszom czyscowym, sposobem poratowania, nie ustaią y przez ten Rok nie są zakazane, Te pytania przełożyłem tu czytelnikowi, dla wiadomości, y nauki, żeby wiedział, iak ma zażywać Odpustow, teraz idę do Odpustow Bractwu Rożancowemu pozwolonych.

ROZDZIAŁ II

O Odpustach Rożańcowych pozwolonych tym, ktorzy się wpisuią w Bractwo Rożańcowe.

Każdemu ktory się wpisuie w Bractwo Rożańcowe, po uczynioney spowiedzi grzechow swoich y przyiętey

iętey Swiętey Komuniy, iako oraz y przy śmierci pozwolili Odpust zupełny Swięty Pius V. Jn Bulla: Consveverunt. Roku 156 9. Dnia 17. Września Klemens VIII. in Bulla Salvatoris. Roku 1592. Dnia 13. Stycżnia et in Bulla De salute gregis.

ROZDZIAŁ III

o Odpustach nadanych tym, ktorży Rozaniec przy sobie noszą:

Nie dla okazałosci ozdoby y prożnego szczycenia się nosic maią Rożańce, ale dla oświadczenia pobożności, iako przed tym Chrześcianie nosili na piersiach Ewangelię, wszak że y Rożaniec iest zbiorem całey Ewangelij. Tak tedy noszącym przy sobie Rożaniec pozwolił Odpustu dwieście dni y tyleż Quadragen każdego dnia Jnnocenty VIII. in Brevi splendor Paternæ y Alexander VI. in Brevi: Jllius qui perfecta.

Ktoby żaś Rożaniec w Rękach trzymaiąc, uczynił akt skruchy na dzień, tedy otrzymuie sto lat y tyleż Quadragen Odpustu nadanego od tegoż Jnnocentego VIII. in Bulla Splendor Paternæ gloriæ. Rożaniec tedy noszony chociaż niemowiony, nawrocił iednego grzesznika, iako się pokazuie w przykładzie następuiącym.

PRZYKŁAD

PRZYKŁAD.

Pewny Krol żyiąc niecnotliwie, y bezbożnie, tak umarł, iako y żył gdy nad ciałem iego ſpiewano, duſza iego była na ſąd Boſki zanieſiona S. Michał złożył na ſzali wſzyſtkie iego złe uczynki na drugiey ſzali niebyło co dobrego położyć, a wtym przybyła Marya, trzymaiąc Rożaniec w Ręku, ato ten był Rożaniec, ktory u paſa ſwego ow Krol noſił, chociaż na nim nigdy ſię nie modlił. Położyła ten Marya na ſzali Rożaniec, a to dla tego, że dawał dobry przykład ludziom, y zaraz ow Rożaniec przeważył wſzyſtkie iego złe uczynki, widząc to ſzatani, wołac poczeli na Maryę: *Maria iniuſte feciſti, feciſti inæqualitatem*. Ale nate bluźnierſtwa ſzatańſkie nie uważaiąc Marya, rżekła do duſzy owego Krola: wroć ſię do ciała twego, żebyś czyniła Pokutę za grżechy twoie gorſzące. Noſiles Rożaniec moy przy boku dla prożności, noś że go teraz, nie tylko widomie ale y w ſercu, przez nabożeńſtwo. Y tak ſię ſtało, bo zwielkim podziwieniem, y ſtrachem wſzyſtkich Panow, na pogrzeb ow zebranych, powſtał żywy z Katafalku ow Krol, y z rękami do Nieba podnieſionemi mowiąc te ſłowa wielkim głoſem O! błogoſławiony niech będzie Rożaniec Maryi, prżez kory ieſtem uwolniony od potępienia wiecznego. Jako piſże B: Alanus Part. 5. Cap: 10. Jeżeli ten Krol dla ſamego noſżenia Rożańca, taką otrzymał łaſkę od Maryi, iakże my ſię nie mamy ſpodziewać odniey łaſki, ieżeli go nie tylko noſiemy, ale y odmawiamy pobożnie? macie prżykład Panowie, y Panie, w tym Krolu, niewſtydźciez ſię Rożańca, wolicie w rekach noſić Rożanieć, aniżeli pieſką, zegarki, y wachlarżyki, bo Rożaniec y odpuſtem was udaruie, y może was obronić od potępienia.

ROZDZIAŁ 4.

ROZDZIAŁ IV.

o Odpustach, ktorych dostępuią odmawiaiący Rożaniec Swięty.

I. Alexander Biskup Forojulii, y Poseł Papiezski do Cesarża, Bractwu Rożańca Swiętego, za każdym odmowieniem iedney cząstki, pozwolił cżterdzieści dni odpustu, cżego dowodem iest list iego dany dnia 10. Marca w Kolnie Roku 1476. Co potwierdził Leo X. in Bulla Pastoris æterni.

II. Sixtus IV. in Bulla: Ea, quæ fidelium, 12. Dnia Maia Roku 1479. Pozwolił pięć lat, y tyleż Quadragen tym wszystkim, ktorży odmowią część Rożańca, co potwierdził tenże Leo X. in Bulla: Pastoris æterni.

III. Jnnocenty VIII. in Bulla: Splendor Paternæ gloriæ, Romæ 27. Februarij. Anno 1488. Braci y Siostrom spowiadaiącym się y pokutuiącym, ktorżyby trżecią część Rożańca odprawili, ile razy byto uczynili, pozwolił odpustu sześćdziesiąt tysięcy lat, y tyleż Quadragen. Noszącym Rożaniec przy sobie pozwolił sto lat y tyleż Quadragen Przydaiącym Jmie Jezus po każdym pozdrowieniu, pozwolił lat pięć, y tyleż Quadragen.

IV. Franciscus de Claro Monte Tit. S. Stephani in Monte cælio, Presbyter Cardinalis. Odmawiaiącym cały

Rożaniec sto dni odpustu pozwolił.

V. Raymundus Tit. S. Mariæ Novæ Cardinalis per Germaniam Legatus, pozwolił mowiącym Rożaniec, sto dni odpustu, co Leo. X. potwierdził.

VI. Leo X w teyże Bulli: Pastoris æterni, mowiącym trży razy w tydzień, za każdy raz dziesięć lat y tyleż Quadragen pożwolił.

VI. . Adrianus VI. in Bulla: Illius, qui dominicum gregem die 1 Aprilis Anno 1523. mowiącym każdego dnia trżecią część Rożańca, pięcdziesiąt lat odpustu pozwolił.

VIII. Clemens VII. in Brevi: Etsi temporalium, die 8. Maij 1534. mowiącym trżecią część Rożańca, byle przez tydzien cały Rożaniec zmowili, przydał do tamtych odpustow dwa Roki, ktorego Bullę po Smierci Klemensa wydał Paweł III. dnia 3. Listopada Roku 1534. A ta się zaczyna: Rationi Congruit.

IX. Swięty Pius V. mowiącym Rożaniec innych dni roku wyiąwszy cztery Uroczystości Maryi Panny, ktorych większy iest odpust dany, pozwolił czterdzieści dni odpustu, czego dowodem iest Bulla iego: Injunctum nobis die 14. Juni Anno 1566.

X. Tenże Swięty Pius mowiącym każdego tygodnia cały Rożaniec, pozwolił odpustu lat siedm y tyleż Quadragen, dowodem iest Breve: Consueverunt 17 septembris 1569.

XI. Clemens IX. in Brevi: Exponi nobis die 2?. Februarii 1668. Pozwolił Bractwu Rożancowemu W Jndyach Krolowi Hiszpańskiemu Poddanych, mowiącemu cały Rożaniec, te wszystkie odpusty, ktore w Krolewstwie Hiszpańskim nadane są mowiącym Koronkę Panny Maryi.

P R Z Y K Ł A D.

Jak miłe iest Maryi Pozdrowienie Anielskie pokazuie ten przykład, B. Jan Braciszek Zakonu Cysterciens̄kiego tak był trudny y tępey pamięci, że przez całe zycie swoie więcey się nauczyć nie mogł, tylko tych dwoch słow; *Ave Maria*, ta iego była iedyna Modlitwa w Chorze, w Celi, chodząc, stoiąc, y pracuiąc, po śmierci zgrobu iego wyrosła piękna *Lilia*, ktora w ustach iego korzenie swoie trzymała, na każdym zaś listku białym, charekterem Złotym te słowa były *Ave Maria* wyrażone. Pisze otym Segovinus Lib. 3. SS. Ord. Cister Cap: 93. Podobne przykłady pisze Xiądz Viera Tom. II.

ROZDZIAŁ V

o Odpustach, ktorych dostępuią mowiący Rożaniec w dni pewne

1. Alexander Biskup Forolivij, Poseł Papiezski do Cesarza, pozwolił sto dni odpustu mowiącym Rożaniec w dzien Zwiastowania, Nawiedzenia w Niebowźiecia, Narodzenia, y Oczyszczenia, iako to wyraża Leo X. in Bulla Pastoris æterni.

II. Jnnocencius VIII. Roku 1484. Die 15. Octobris, Vivæ vocis oraculo, mowiącym Rozaniec przez tydzień pozwolił odpust zupełny, raz w życiu, y w godzinę śmierci, co potwierdził Leo X. w teyże Bulli.

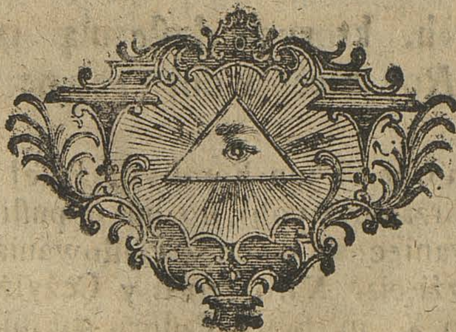
III. Sixtus IV. in Bulla Pastoris æterni, Die 29. Maij Anno 1478. mowiącym Rożaniec w dzień Narodzenia Zwiastowania, y wniebowzięcia, pozwolił lat siedm odpustu y tyleż Quadragen co potwierdził Leo X.

IV. Sanctus Pius V. in Brevi Jnjunctum nobis, mowiącym Rożaniec w dzień Zwiastowania, pozwolił odpust zupełny, a w dzień wniebowzięcia Narodzenia, y Oczyszczenia dziesięć lat y tyleż Quadragen.

V. Tenże Swięty Pius mowiącym w Rożańcu, y oprocż Rożanca Jmie Jezus y Marya, pozwolił odpustu dni siedm.

VI. Tenże Swięty Pius in Brevi Consveverunt mowiącym Rożaniec czyli trżecią część iego, w dzień Zmartwychwstania, Zwiastowania, y wniebowzięcia pozwolił dziesięć lat, y tyleż Quadragen.

VII. Tenże Swięty Pius w inne uroczystości Chrystusa Pana y Maryi Panny, mowiącym trżecią część Rożańca, pozwolił siedm lat y tyleż Quadragen.

ROZDZIAŁ VI

ROZDZIAŁ VI

o Odpustach ktorych dostępuią Rozarianci spowiadaiąc się y Ciało Pańskie przyimuiąc w niektorą Niedzielę

I. Każdey pierwszey Niedzieli Mięsiąca, spowiadaiącym się y Ciało Pańskie przyimuiącym pozwolił odpustu zupełnego Grżegorż XIII. in Brevi Ad augendam Roku 1578. 8. Novembris et in alio Brevi Anno 1579. Die 29. Augusti, tegoż samego odpustu uczęstnikami uczynił y chorych Rozariantow, in Brevi Vere desiderantes 1580. 22. Martii Pozwolił odpustu zupełnego pierwszey Niedzieli Pazdziernika.

II. Klemens VIII. ineffabilia 1598. 12. Februarij spowiadaiącym się y Kommunikuiącym w Niedziele, między Oktawą Narodzenia Panny Maryi, pozwolił odpustu zupełnego.

Częste przyimowanie S. Sakramentow przez te Bractwo iest wprowadzone.

Kto nie często przystępuie do swiętych Sakramentow ten y smierć sobie zbliża, y lekarstwo duszy oddala. *Hoc autem est et mortem congregare et remedium declinare*, mowi S. Augustyn, dlaczego potrżeba się starać, zeby godnie y często przystępować do Swiętych Sakramentow. Wpierwiastkowym Kościele codzienna bywała Kommunia, potym trzy razy w tydzień, daley każdego Swięta, a na

koniec gdy wielka była oziębłość w Chrześcianach. Kościoł Swięty obowiązał każdego przykazaniem, żeby raz w Rok na Wielkanoc spowiadać się y Kommunikować, y te toiest szczęśliwe Bractwo Rożańcowe, ktore pobudza ludzi każdey pierwszey, y drugiey Niedzieli Miesiąca, y uroczystości taiemnic, y zachęca ich odpustami zupełnemi do Swiętych Sakramentow, a ztąd ten maią osobliwy od Maryi Przywiley, że bez Sakramentow Swiętych nie będą umierać. *Morientur Sacramentis præmunniti, sic ante perdent loquelam, aut usum rationis* jako to obiawiła Marya B. Alanowi, potwierdziła to Marya niezliczonemi cudami. Ale z tych dosyć spomnieć mi ieden.

PRZYKŁAD.

Dwoch szlachetnych Młodzianow urodą swoią tak zniewoliła szlachetna Panienka Alexandra w Krolestwie Aragońskim, że przez nienawiść wyzwawszy się na poiedynek, oba w polu trupem padli, dowiedziawszy się otym Rodzice owych Synow zbroyną ręką uderzyli na Alexandrę, dlatego, że była przyczyną śmierci ich synow prosiła ona przynaymniey o spowiedz, ale iey tego niepozwolili, zaczym te tylko słowa wymowiła, Marya Rożańcowa ratuy mnie. A wtym ieden mieczem głowę iey sciął, y wrzucił ią wgłęboką studnią, a ciało skrwawione wdomu porzucił. Ta śmierc Alexandry była objawiona S. Dominikowi, zaczym pospieszył do owego domu y staąwszy nad studnią, zawołał *Alexandra*, *Alexandra*, aż na te zawołanie, głowa z wody wypłyneła, y te rzekła słowa: Oycze Dominiku spowiedaycie mnie, więc uczyniwszy spowiedź, y odebrawszy rozgrzeszenie, żyła ieszcze przez dwa dni, bo dusza iey w głowie była zatrzymana, wy-

żnała

znała ona przed wszystkiemi, że miała cierpieć w czyscu przez dwiescie lat, zato, żeby ła okazyą śmierci dwoch Młodzian, a za gorszące życie swoie miała bydż w czyścu trzysta lat, ale po uczynioney spowiedzi, gdy Dusza iey z głowy wyszła przez dni pietnaście tylko zostawała w czyscu, po ktorych skończonych, pokazawszy się S. Dominikowi, podziękowała mu, że przez Rożaniec wybawił ią z czyśca. Pisze o tym B. Alanus Part. 5. Cap. 26. Ten ieden przykład, iest dowodem, że Rożaryanci bez Sakramentow Swietych nie umieraią, ale iest oraz przestrogą wszystkim, żeby wnadziei miłosierdzia Boskiego, grzechow nie popełniali, bo ten nie iest godzien łaski Maryi, ktoby dla tego źle żył, żeby iey doznawał cudow.

ROZDZIAŁ VII

o Odpustach nadanych Processyom Rożancowym.

I. Swięty Pius V. in Brevi Consveverunt. Processyi w każdą pierwszą Niedzielę mieśiączną pozwolił odpustu lat siedm y tyleż Quadragen.

II. Grzegorz XIII. in Brevi Pastoris æterni. Każdey pierwszey Niedzieli spowiadaiącym się y Kommunikuiącym y bywaiącym na Processyi, pozwolił odpust zupełny. Temuż Bractwu dni powinnych bywaiącemu na processyi pozwolił

pozwolił dni ſto, in Brevi Cum ſicut. Tenże in Brevi Cupientes, Braciom ſłużnie zatrudnionym, chociażby na Proceſſyi niebyli, tyleż odpuſtu nadał.

III Paulus V. in Brevi Piorum hominum Proceſſyi pierwſzey Niedzieli mieſiąca pozwolił odpuſt zupełny.

Pius IV. in Brevi Dum præclara, Uroczyſtość Poczęcia, Narodżenia, Ofiarowania, Zwiaſtowania, Nawiedzenia Oczyśzczenia, wNiebowzięcia Panny Maryi każdemu bywaiącemu na proceſſyach pozwolił odpuſtu zupełnego.

C U D. I.

Powietrże morowe uſtało przez Proceſſyę Rożańcowę, w Powiecie Genewenſkim w Mieście Molinello, gdy ſtraſzne morowe powietrże graſſowało, pewna pobożna Panieneczka ſłyſzała głos z Obrazu Bogarodzicy w te ſłowa: Corko moja miła, podz do poſpolſtwa, y powiedź mu, niechay uczyni Proceſſyę, a będzie wolny od zarazy. Poſzła do Plebana opowiedziała obiawienie ktory gdy uczynił z Obrazem Maryi Proceſſyę w Aſſyſtencyi Bractwa Rożańcowego, zaraz uſtało powietrże morowe, Roku 1523. Jako piſze Dolz. Part. 2. in An. Virg. 3. Junij.

C U D. II.

Roku 1665. gdy w Barcynonie w Niedzielę Mieſięczną odprawiała ſię Proceſſya, y powracała do Kościoła naſzego, ſzatan zrucił z okna wielki kamień, długości ſześć piędzi, ten kamień padł na liczne poſpolſtwo, ale niekogo nieobrzaiwſzy, na ſiedm kawałow roztrżaſł ſię, y te kawały na znak cudu były zawieſzone przy Ołtarżu Rożańca. Jako piſze Taix dıſt. 3. Cap. 13. Jane liczne

cuda

cuda pod czas Processyi doznane wyliczył w kśiędze swoiey nasz Xiądz Riera, nazwaney: *Mare magnum exemplorum Rosarii* Titulo *Processio.*

CLAUDIUS Rangonus Comes, Episcopus Regij, et Princeps, Legatus Clementis VIII. Ad Sigismundum Poloniæ et Svetiæ Regem. Władzą Klemensa VIII. potwierdził zwyczay w Krolewstwie Polskim, zdawna kwitnący, żeby każdy pierwszey y drugiey Niedźieli miesiąca, we wszystkie dni uroczyste taiemnic Zbawiciela Pana, y Swiętych Zakonnych, odprawiała się Processya z Nayświętszym Sakramentem. Dowodem iest tego Dekret tegoż Posła Roku 1602. Dnia 10 Pazdziernika in Bullario Ordinis Tomo 7. Pag. 213.

Processyę uroczystą z Nayświętszym Sakramentem w Niedziele, między Oktawą Bożego Ciała, *Perrcinculum urbis* samemu Zakonowi naszemu pozwolił Klemens VIII. y zakazał innym wszystkim Zakonom tego czynić Roku 1592. Dnia 8. Marca in Bulla, Dudum felicis, in Bullario Ordinis Tomo 5. Pag. 486.

Takąż Processyę w uroczystość Rożańca odprawiać pozwolił Benedykt XIII. ktorego vivæ vocis oraculum Sacra Congregatio dię 18. Julii 1726. ogłosiła, y wszystkim sprzeczkom milczenie nakazała vide Tomum 6. Bullarij pag. 5098.

ROZDZIAŁ

*** (§)(✠)§(***

ROZDZIAŁ VIII

o Odpuſtach, ktorych doſtępuią nawiedzaiące Ołtarze, y Kaplice Rożancowe, y Kościoły.

I. Pius IV. in Bulla Dum præclara Nawiedzaiącym Kaplicę Rożańca w pięciu uroczystości Panny Maryi, po uczynioney ſpowiedzi y Kommunii pozwolił odpust zupełny.

II. Gregorius XIII in Brevi ad augendam 12. Martij 1577. Takiż zupełny odpust pozwolił pod wyrażonemi kondyciami. Tenże Grzgorż in Brevi Exponi nobis, pierwiż y Niedzieli Pazdziernika pozwolił odpust zupełny nawiedzaiącym Kościoły naſze.

Tenże pozwolił odpust zupełny w dzień, ktorego iaka Taiemnica odprawuie ſię in Brevi Pastoris æterni 5. Maij 1581.

III. Clemens VIII. każdey pierwſzey Niedzieli Mieſiąca nawiedzaiącym Kościoły naſze, y pokutuiącym pozwolił odpustu zupełnego, in Brevi Salvatoris, 13. Januarij 1592.

Tenże Klemens w dzień w Niebowzięcia, odpust zupełny, w dzień Poczęcia, Narodzenia, Zwiastowania, y Nawiedzenia, nawiedzaiącym Kościoły naſze, y pokutuiącym pozwolił lat ſiedm, y tyleż Quadragen, in Bulla De ſalute gregis 18. Januarij 1592.

IV. Benedictus

IV Benedictus XIII. in Bulla Pretiosus. Pozwolił odpustu zupełnego nawiedzaiącym Kaplicę Rożańcową, przez siedm dni Oktawy, albo w samą Oktawę Rożańca. A chociaz ta Bulla Pretiosus od Klemensa XII. rewokowana iest ad terminos Juris comūnis, iednakże odpusty nadane Rożańcowi, nie są zniesione, bo Sacra Congregatio Cardinalium Feria 6. 30. Aprilis Anno 1734. taką dała rezolucyę, że chociaż konstytucia Benedykta była rewokowana ad terminos Juris comūnis, iednakże pozwolone odpusty Rożańcowi, nie są zniesione, Videatur Bullarium Ordinis Tomo 8. pag. 434.

PRZYKŁAD.

Jeden człowiek z ubostwa do takiego przyszedł nierozumu, żesię zarżekł Chrztu Swiętego, y Boga, y własną Krwią duszę swoię zapisał szatanowi, a szatan dawszy mu pieniędzy, odebrał odniego Cyrograf. Trafiłosię że dnia iednego ow człowiek nieszczęśliwy wszedł do Kościoła, w ktorym Kaznodzieia miał mowę o Rożańcu, y postanowił u siebie co dzien mawiać Rożaniec, spodziewaiąc się uwolnienia od szatana przez Opiekę Maryi, Jakoż iey doznał, bo drugi raz przyszedłszy do Ołtarza Rożańca, upadł na ziemię, y prosił z płaczem, Maryi, żeby iego Cyrograf odebrała od szatana. Cudowna łaska Maryi oto Marya z Obrazu Rękę wyciąga, y oddaie mu ow Cyrograf, ow człowiek, poznaie swoy charakter y podpisane Imię, y gdy drugi raz też Kartę swoię opatruie, aż tu drugi Cud znayduie, bo owe pismo zewszystkim zniknęło, y karta pokazałasię biała. Pisze o tym cudzie Vieira. 2. Ser: 26: Mazzol. Cap. 7. grat. 29. Otoż pokazaia

żała Marya tak znacznym Cudem, że nadaremnie nikt nie odchodzi, kto iey Ołtarż Rożanca nawiedza, y w ostatniey potrżebie ią wzywa.

ROZDZIAŁ IX

O Odpustach pozwolonych nawiedzaiącym pięć Ołtarzow Rożańcowych.

Ten ma osobliwszy Przywiley Bractwo Rożańcowe, że bez długiey podroży bydź może często w Rżymie, niewidząc Rżymu, może bydź uczestnikiem tych skarbow Duchownych, ktoremi Kościoły Rżymskie są napełnione, bo zostaiąc w stanie łaski Boskiey albo uczyniwszy Akt Skruchy, à zmowiwszy pięc Pacierży, y tyleż Pozdrowienia Anielskiego przed pięciu Ołtarżami Rożańcowemi. à ieżeliby w iakim Kościele tyle ich niebyło, to choć przed iednym Ołtarżem dwadzieścia pięc Pacierży, y tyleż Pozdrowienia odmowiwszy, może dostąpić tych wszystkich Odpustow, ktore są Kościołom Rżymskim nadane podczas stacyi, zaczym dobrym porżądkiem idąc pokażę.

I. Pcżątek stacyi.

II. Sposob Odprawowania stacyi.

III. Liczbę Odpustow stacionalnych.

Początek Stacyi Rzymskich.

Kiedy Kościoł Rżymski zostawał w prześladowaniu od Tyranow, Chrżeścianie taiemnie w nocy schodzili się do Grobow Męczenników, y tam prosili Boga o pomoc, y obronę Kościoła swego. Agdy ustało prześladowanie, a wierni iuz byli ożiębli. S. Grżegorż wielki odnowił ten pobożny zwyczay, y wyznaczywszy rożne Kościoły Rżymskie, udarował ie wieczystemi odpustami. Jtak te odpusty zaczasem były powiększone, że ie niezliczonemi nazywał Bonifacius VIII.

Sposob odprawowania Stacyi.

Wtym sposobie trży rżeczy zamykaią się, I. Osoba odprawuiąca Stacyę II. To co powinna odprawiać, III. Jak maią się nawiedzać Ołtarże.

Osoba powinna bydź wpisana w Bractwo Rożańca, Aieżeliby nie znaydował się Kościoł, do ktorego iest wprowadzone Bractwo tedy w ktorym kolwiek Kościele Rozariant może odprawiac stacią. Powtore na cześć pięć Ran JEZUSOWYCH znowu powinien dwadzieścia pięć Pacierży y tylez Zdrowaś Marya. Gdzie pięć Ołtarżow znayduie się tedy należy od iednego, do drugiego chodzić Ołtarża, y przed nim klecżac, modlić się za podwyszenie Kościoła Swiętego, y za Dusze w cżyścu zostaiące.

Liczba odpustow, Stacyonalnych tak iest wielka że S. Brigitta w obiawieniach swoich to przyznaie że w Rżymie więcey iest odpustow, nizeli wierżyć możemy.

Jn hac

Dd2

Jn hac urbe Roma majores sunt Jndulgentiæ, quam homines credere possunt. Lib. 2. Rev. Cap. 105.

Ydlatego Rżym zowie się Miastem Swiętym. Siła iest takich, ktorży usiłowali wyliczać te odpusty y Kościoły w ktorych się znayduią, ale ia wolę bydz Historykiem, niżeli Geografem. Jnni piszą że w Rżymie na każdy dzień znayduie się czterdzieści y pięć odpustow zupełnych w rożnych kościołach. Jnni dodaią, że kazdego dnia w rożnych Kościołach znayduie się trżydzieści osm odpustow, a te wszystkie są nadane na poratowanie dusz czyścowych, oprocz tych, są inne odpusty zupełne w innych Kościołach Rżymskich, na rożne dni roku podzielone, ktorych ia tu liczbę kładę według Miesięcy.

W Styczniu 63. w Lutym 55. w Marcu 24.
W Aprylu 44. w Maju 22. w Czerwcu 54.
W Lipcu 145. Wsierpniu 57. w Wrżeśniu 3.
W Pazdzierniku 59. w Listopadzie y w Grudniu 103.

Oprocz zupełnych odpustow, są inne nakażdy dzień na lata, Quadrageny, y dni podzielone, ktorych liczbę Xiądz nasz Antoni Natalis in Purgatorio Cap. 9. taką kładzie.

203903. Lat odpustu
160600. Quadragen.

Temi odpustami przez uczestnictwo pięć Ołtarży Rożańcowych udarował Leo X. Clemens VII. in Brevi Etsi temporalium, ktore to Breve, Paweł III. per Breve, Rationi congruit 3. Novembris 1534. ogłosił, y Jnnocentius XI. in Brevi, Nuper. Potwierdził te wszystkie odpusty nadane Dni staciom wyznaczone według Mszała Rżymskiego.

Styczeń.

S T Y C Z E N.

Obrżezanie Pana Jezusa ad S. Mariam Transtyberim. Epiphania cżyli SS. 3. Krolow u S. Piotra in Vaticano.

L U T Y.

Septuagesima, cżyli Niedźiela starożapustna u S. Wawrzyńca za Murami. Sexagesima u S. Pawła. Quinquagesima u S. Piotra.

W I E L K I P O S T.

Każdego dnia zacząwszy od Popielca, aż do Soboty Wielkiey, wyiąwszy Wielki Piątek.

K W I E C I E N.

Zmartwychwstanie Pańskie z całą Oktawą, S. Marka. u Swiętego Piotra.

Rogationes cżyli dni Krżyżowe.
Wszystkie trży dni.

C Z E R W I E C.

W Niebowstąpienie Pańskie, Wigilia Ducha Swiętego, Uroczystość Ducha S. z całą Oktawą.

L I P I E C, y S I E R P I E N.

Wżadnym Kościele niemasz Stacyi.

W R Z E S I E N.

Trży dni w Suchedni.

Pazdziernik y Li-

PAZDZIERNIK, y LISTOPAD.

W żadnym Kościele.

ADWENT.

Cztery Niedziele, y trzy dni przez ſuchedni.

GRUDZIEN.

Wigilia Bożego Narodzenia, Dzień Bożego Narodzenia Swiętego *Szczepana*, S. Jana y SS. Młodziankow. W Całym Roku niemaſz Stacyi przez dni 86.

PRZYKŁAD.

Cudowne nawiedzenie pięć Ołtarżow Rożańcowych Jan Dominik Serventi był opętany od ſzatana y dręczony był przez lat ſiedymnaście, żaden exorcyzm niepomagał mu, był Męczennikiem od ſzatana bez nadziei uwolnienia Przyſzedł dzień dwodzieſty Marca: kiedy z Boſkiego natchnienia był zaprowadzony do Parmy do Kościoła naſzego S. Piotra, wktorym znayduie ſię ſławny Cudami Bogarodzicy Obraz, w Rożancowym Ołtarżu ledwie co ow człowiek wſzedł do Kościoła, ſzatan zaraz tak ſtraſznie ryczeć począł, że naten czas mowiący do ludzi Kaznodzieia, zamilczeć muſiał. Więc gdy Kapłan na Ołtarżu Rożańcowym, Maryi Cudowney Mſzę odprawuiący, te ſłowa mowić zacżął. *Sanctus* Velum z Głowy Maryi, w owym Obrazie wyrażoney potem zmaczane, ſpadło na Ołtarż, ktore gdy na głowie onego człowieka położono, zaraz utracił wzrok y w poł umarły, upadł przed Ołtarżem, ale w krotce przyſzedłſzy do zmysłow, przeyzrzał, y od owe-

go ſzatana zoſtał uwolnionym, bo Marya Rożańcem ſwoim odpędziła ſzatana *Per Roſarium flagellatur Diabolus.* mowi Adryan VI. in Brevi ad Confratres Romæ.

Ten Cud opiſuie Xiądz naſz Venturini in Hiſt. Roſarij Tomo I. Diſc. pag. 28. 167.

ROZDZIAŁ X

O Odpuſtach ktorych doſtępuią Rozaryanci pobożne uczynki odprawuiąc.

Podobni ſą Rozaryanci do owych ludzi, ktorży buduiąc Kościoł Salomona. iedną ręką kamienie kładli, adrugą ręką żelazem ſię bronili tak oni iedną ręką dobrże czyniąc, Wyſtawuią ſobie Kościoł chwały w Niebie, Pielgrżymow y ubogich przyimuiąc do domu y opatruiąc ich, chorych nawiedzaiąc, zmarłych ciała odprowadzaiąc, do grobu, błądzących ucżąc y upominaiąc, słowa Bożego słuchaiąc. Drugą zaś ręką bronią ſię od doczeſney kary cżyſcowey, gdy pozyſkaią odpuſty naſtępuiące.

I. Alexander Biſkup Foroliwſki, Poſeł Papieżſki pozwolił cżterdzieści dni odpuſtu bywaiącym na Salve Regina w Sobotę, y w Swięta Uroczyſte Co Leo X. potwierdził.

II. Gregorius

II. Gregorius XIII. in Brevi Cum ſicut accepimus 5. Jan. 1579 pozwolił ſto dni odpuſtu nawiedzaiącym chorych, idącym za ciałem zmarłego, bywaiącym na Rożańcach zmarłych.

III. Clemens VIII. in Brevi Salvatoris, 13. Jan 1592, pozwolił ſześcdzieſiąt dni odpuſtu, ktorży prowadzą Kapłana idącego z Wiatykiem do chorego, ażeżeli iść niemogą, to przynaymniey gdy uſłyſzą dzwonek poklęknąwſzy zmowią ieden Pacierż.

IV. Tenże Klemens in Brevi Ineffabilia, nawiedzaiącym chorych, y za ciałem umarłym idącym, pozwolił odpuſtu lat trży, y tyleż Quadragen.

V. Gregorius VIII. in Brevi D ilerantes, 22. Martij 1580. w Uroczyſtość Bożego ciała ſpowiadaiącym ſię, y Kommunikuiącym, pozwolił odpuſtu zupełnego, ſłuchaiącym Kazania, bywaiącym w Sobotę na Salve Regina pozwolił Rok odpuſtu. Aże między temi uczynkami ieſt ſłuchanie ſłowa Bożego, na potwierdzenie tego kładę tu ieden przykład.

PRZYKŁAD

Była w Rżymie iedna ſławna urodą, ale ſławnieyſza nierżądem Niewiaſta, Jmieniem Katarżyna, ta ſłuchaiąc Kazania S. Dominika, była wpiſana w Rożaniec, y codziennie go odmawiała na Paciorkach, darowanych ſobie od S. Dominika. Gdy iednego wieczora ſzła przez ulicę, zaſzedł iey drogę bardzo piękny Młodzieniec, ktorego ona zaproſiła do domu ſwego na wieczerżę, gdy znią ſiadł do ſtołu, ktorey tylko ſię dotknął potrawy, z tey ſię krew ſączyła. Dziwuie ſię Katarżyna, y pyta ſię

cobyto

cobyto był za człowiek? aż ow Młodzieniec gdy wstał od stołu, przemienił się naprzod w malenkie dziecie, potym przemienił się w Męża, maiącego Cierniową Koronę na głowie, a Krzyż na plecach, te doniey mowiąc słowa: Katarżyno, a pokiż nie przestaniesz mię obrażać? uważay co ia za ciebie cierpiałem, temi słowami tak ią przeraził że iak druga Magdalena z płaczem padła do Nog Jego, a wtym Krzyż wziąwszy, w rękę rzekł do niey: Katarżyno, poprzestań bydz ślepą, patrż namnię. Patrż na siebie, patrż na twoich kochankow, y poznay, że piękność Stworżyciela nie może się rownać zpięknością stworżenia. Zniknął Zbawiciel, ale tak nawrocił Katarżynę że ią w drugą zmienił Magdalenę. Poszła do S. Dominika opowie działa widzenie, y po uczynioney przed nim spowiedzi, w ostrey żyła pokucie, aż do śmierci. Jako pisze B. Alan part. 5. Cap. 45. Otoż słuchanie słowa Bożego, tak Cudownego nawrocenia było przyczyną.

ROZDZIAŁ XI

o Odpuſtach, ktorych doſtępuią chorży, ſłuſżnie zabawni.

Kto chce, a niemoże dla ſłuſzney zabawy odprawiać Rożanca y iego powinności, tedy Bog dobrą wolę za uczynek przyimuie. *Quod vis, et non potes, factum Deus computat.* Mniſzki, więzniowie, chorży, podrożni, żegluiący, y inni wolności własney niemaiący, nie mogą tym powinnosciom uczynić zadoſyć, iednakże y takim Stolica Apoſtolſka udzieliła łaſk ſwoich, bo tych odpuſtow im pożwoliła, ktorych doſtępuią niezatrudnieni, toieſt, Grżegorz XIII. Sixtus V y Jnnocentius XI. Między zatrudnionemi ſą Mniſzki, y zakonnice, ktore ſię dobrowolnie zamknęły w Klaſżtorach, ſą chorży, ktorży ſą niemożni przez potrzebę, ſą niewolnicy ktorży przez potrżebę ſą zabawni, ale między tymi wſżyſtkimi ſą żegluiący, ale ci byłe przy ſobie mieli Rożaniec y wzywali Maryi, doznaią iey cudowney pomocy, co ſię pokazuie w tym naſtępuiącym przykładzie.

Przykład

PRZYKŁAD.

Pewny bogaty kupiec Jndyiſki w Meliaporże chcąc płynąć do Malaki, nawiedził naprżod S. Franciſżka Xawerego, proſżąc go o błogoſławieńſtwo na drogę. S. Xawery zdiął z ſżyi ſwoiey Rożaniec y dał onemu Kupcowi, ztą obietnicą, że poki prży ſobie będzie miał ow Rożaniec będzie beſpieczny na morzu Jak tylko ruſżył ſię z nim okręt na morże, tak wielka powſtała nawalnosc, że zalawſzy okręt i nych zatopiła, a owego Kupca zniektoremi do ratowania ſię na deſżczżkach prżymuſiła, uchwycił ſię ow Kupiec rękami iedney, y płynął z nią prżez dni pięc, rżucało go morże z iedney fali na drugą, a on podobnieyſży do umarłego niżeli do żywego, prżez tyle dni będąc bez pokarmu, y bez żadney iuż nadziei ratowania ſię, na koniec morże go wynioſło zdrowego na brżeg wyſpu Nogopatawa, bliſko Meliaporu, piſże otym Bilinguem die 2 Decembris. Otoz Rożaniec tego iedngo ratował na morżu gdy wſżyſcy inni potoneli.

ROZDZIAŁ

ROZDZIAŁ XII

o Odpustach, ktorych dostępuią umieraiący.

I. Jnnocentius VIII, et Leo X. umieraiącym pozwolił odpust zupełny.

II. Sanctus Pius in Brevi Conseverunt, przed śmiercią spowiadaiącym się y Wiatyk Swięty przyimuiącym, pozwolił przy śmierci Odpust zupełny.

III. Adrianus VI. in Bulla Jllius, tym ktorzyby przed śmiercią raz Rożaniec zmowili, dał odpust zupełny co Klemens VII. potwierdził in Bulla Jneffabilia.

IV. Clemens VIII. in Brevi Salvatoris, pozwolił odpustu zupełnego tym, ktorzyby po uczynioney spowiedzi y przyiętym Wiatyku nie mogąc ustami przynaymniey Sercem wzywali Jmie Jezus. Et in Brevi Jneffabilia, mowiącym przy śmierci *Salve Regina* dał odpust zupełny.

V. Jnnocentius XI. in Bulla Nuper, dał odpust zupełny, tym ktorzy biorą absolucyę generalną Rożancową przy śmierci Cap. 4. num. 2.

Tą zaś absolucyę generalną powinni dawać albo nasi Kapłani, albo też ci u ktorych iest Bractwo Rożancowe, iakoto naiżym Kapłanom pozwolił Jnnocentius VIII. Vivæ vocis oraculo, 14. Octobris. 1484. co potym potwier-

dził

dził Leo X. in Brevi, Pastoris æterni, 6. Octobris 1520.
Ten tedy Przywiley absolucyi Rożańcowey zamyka w sobie odpust zupełny.

Jakim by zaś sposobem ta Absolucya powinna się dawać, krotko wyrażam, po wysłuchaney spowiedzi, y danym rozgrzeszeniu umieraiącemu, powinien Kapłan w rękę podać choremu świecę Rożańcową, ktorą także Adrian VI. udarował tą Łaską, że chory trzymaiący tę świecę, otrzymuie odpust zupełny. Ta zaś świeca nie powinna bydz Benedykowana Benedykcyą generalną w dzień Gromnic, czyli Oczyszczenia Maryi, ale Benedykcya własną, wyżey położoną, y może się święcić każdego czasu. Kapłan tedy wziąwszy na siebie stułę, y kazawszy mowić choremu *Confiteor*, albo komu innemu, będzie mowił. *Misereatur &c: Indulgentiam &c:*

Dominus noster Jesus Christus, Filius Dei Vivi, qui B. Petro Apostolo suo dedit potestatem ligandi, atque solvendi per suam pissimam misericordiam recipiat Confessionem tuam, et remittat tibi omnia peccata, quæcunque, et quomodocunque in toto vitæ decursu commisisti, de quibus corde contritus, et ore confessus es, restituens tibi stolam primam, quam in Baptismate recepisti, et per Indulgentiam plenariam, a summis Pontificibus Innocentio VIII. et Pio V. Confratribus Sanctissimi Rosarii in articulo mortis Constitutis concessam, liberet te a præsentis, ac futuræ vitæ pænis, dignetur Purgatorij cruciatus remittere, Portas Inferni claudere, Paradisi Januam aperire, teque ad gaudia sempiterna perducere, per sacratissima suæ vitæ, Passionis, et glorificationis Mysteria Sanctissimo Rosario comprehensa. Qui cum Patre, et Spiritu Sancto, Deus unus vivit et regnat in sæcula sæculorum Amen.

ROZDZIAŁ XIII.

ROZDZIAŁ XIII

o Odpustach, Godzinie Rożańcowey pozwolonych.

1. Rożaniec ustawiczny po całey Europie, y po Indyach rozszerżony, wynalazł W. nasz Xiądz Doktor, Petronius Bononiensis dzieląc Rożańcową Modlitwę na Godziny całego Roku ktore zamykaią w sobie liczbę Osim tysięcy siedmset, sześćdziesiąt sześć Godzin. Niewyliczam ia tu te godziny ktore się dostały rożnym osobom, dosyć mi powiedzieć że niemasz tego Miasta w kraiu Włoskim, Cesarskim, Francuszskim, Hiszpanskim, Portugalskim, Sycyliyskim, Sardyńskim, y Polskim, gdzieby ten zwyczay pobożny niebył z ochotą przyięty. Policzywszy tedy w tych Krolestwach wszystkie osoby, po godzinie odprawuiące Rożaniec znaydziemy liczne milliony ludzi. Rządził na ten czas Kościołem powszechnym Urban VIII. kiedy ten ustawiczny Rożaniec kwitnąć zaczął aże zaprzykładem Monarchow Pospolstwo idzie, zaczym Urban dla pobożnosci swoiey, dobrego przykładu, y szczęśliwey swoiey śmierci, przyiął iedną godzinę Rożańcową, ktoramu się losem szczęścia trafiła dnia 22. Maia, od godziny 23. do 24. na wielkim zegarże. Jego przykładem zaraz Kardnayli, Xiążęta, Prałaci, Panie, y Pospolstwo prosili o tę godzinę, y z wielkim nabożeństwem ią odprawiali, bo przez tę liczbę godzin Rożańcowych,

każdy

każdy wymazuie liczbę boleści, y pokus szatańskich przy śmierci, a nabywa podobną liczbę Łask Boskich. *Honorans Virginem per talem numerum, totidem evadet laqueos diaboli, totidem habebit virtutum auxilia contra totidem peccata, totidem in morte habebit consolationes contra totidem terrores, vel dolores, totidem evadet pœnas Inferni, et habebit gaudia Paradisi.* Mowi wielebny Xiądz nasz Michał de Lilla. Bo rzecz iest niepodobna, żeby Bog niemiał wysłuchać powszechnie modlących się ludzi *Multorum Preces impossibile est quod non impetrent illud, quod est impetrabile* mowi S. Tomasz 2. 2. Q. 83. a. 7. ad 3.

II. Powinności te są godziny Rożańcowey, pierwsza wyiąwszy losem szczęścia godzinę w Roku, albo według sposobności czasu obrawszy sobie tą godzinę ktora się podobać będzie, tego dnia powinien każdy uczynić spowiedź y przyiąc Ciało Pańskie, żeby zostaiąc w Stanie łaski modlitwa iego była przyiemna Bogu. Druga potrzeba mowić cały Rożaniec przez tę godzinę, pierwszą część powinien ofiarować Bogu za nawrocenie grzesznych, drugą część za konaiących, trzecią część za Duszę w Czyścu zostaiące. Aieżeli mu ieszcze zbywa czasu, tedy może mowić cały Rożaniec Jmienia Jezusowego, albo iaką inną Modlitwę, Jeżelibyzaś kto zapomniał otey godzinie, albo na ten czas był chory, zatrudniony, albo w drodzę zostawał, tedy opuszczenie tey godziny niepowinien sobie poczytać za grzech, bo chociaż zasługi mieć nie będzie, ale też nie będzie miał żadnego grzechu. Może tedy te opuszczenie nadgrodzić, albo prosząc zawczasu kogo innego ażeby za niego odprawił, albo też da na Mszę ieżeli będzie miał nato sposobność, aieżeli y tego czynić nie będzie mogł, tedy zmowieniem Rożańca może to nadgrodzić.

Sposob.

SPOSOB.

Przyimowania Godziny Rożańcowey.

Ja N. N. Dusza grżeszna, tego dnia y godziny N. N. postanawiam stawić się w obecności Jezusa Chrystusa, y Nayświętszey Matki Jego Maryi, y modlić się za nawrocenie grżesznych, za Zbawienie konaiących, y za wybawienie Dusz Czyscowych. Oświadczam się, że tego czynić nie będę pod obowiązkiem grżechu, ale z dobrey woli moiey, spodziewaiąc się w dobroci Boskiey, że tożiamo czynić będą za mnie insi, gdy się znaydować będę w ostatniey godzinie życia mego a po smierci moiey w czyscu, ia teraz czynić za pomocą Boską pokornie umyśliłem.

Przy dokończeniu tey godziny potrżeba zmowić trży Pacierże, trży Pozdrowienia Anielskie, y Wierżę w Boga, gdy zaś sam zblizysz się do śmierci twoiey, ożnaymisz Xiędzu Promotorowi Rożańca ieżeli to bydz może, żeby on iakiey osobie naznaczył godzinę ktorey by się ta osoba modliła za ciebie.

Wiedzieć tu potrżeba, że możemy iedną godzinę wybrać dla siebie, a drugą godzinę wybrać za Duszę czyscowe, naprżykład, ieżeli twoy krewny, Prżyiaciel, albo znaiomy za życia swego niebył wpisany w Rozaniec tedy proś Xiędza Promotora, żeby go wpisał w Bractwo po śmierci, wpisawszy go tedy obierż sobie iedną godzinę w Roku y w osobie iego modl się za niego. *Expectant enim nos, ut juventur per nos: tempus enim operandi praelugit ab eis.* Mowi S. Augustyn. Serm. 44. ad Frat. in Eremo.

III. Odprawuiącym godzinę Rożancową Alexander

VII. in Bulla Ad augendam I. Junii Anno 1656. pozwolił odpustu zupełnego temi słowy. *Qui horâ sibi assignatâ Rosarium B. Mariæ Virginis devote recitaverint, et pro Christianorum Principum concordia, hæresum extirpatione, ac S. Matris Ecclesiæ exaltatione, pias ad Deum Preces effuderint, plenariam semel in Anno duntaxat omnium peccatorum suorum Indulgentiam, et remissionem misericorditer in Domino concedimus.* A że ten odpust pozwolił tylko w Europie na lat siedm, a Jndyanom na lat pietnaście, zaczym pozwolenie tego odpustu odnowił Roku 1663. Die 15. Januarii. Potwierdził to Klemens IX Klemens X. 1676. 7. Februarii Jnnocentius XI. 1683. Die 17. Februarii. Klemens XI. Die 5. Martii 1703. Jnnocentius XIII. 3 Augusti Anno 1723.

ROZDZIAŁ VX

o Odpustach nadanych, Mszy Rożańcowey.

Msza Rożańcowa, ktora się zaczyna *Salve Radix Sancta* y w Sobotę bywa śpiewana tak iest własna samemu Zakonowi S Dominika, że bez Przywileju, y pozwolenia od żadnego Kapłana Swieckiego, albo Zakonnego nie może bydź odprawiona. *Privative quo ad omnes, nisi de licentia &c:* iakoto postanowił Alexander VI. Paweł III. Grzegorz XIII. Jnnocenty X. Klemens X. y Benedykt XIII. Et sacra Congregatio Rituum to potwierdziła Roku 1664. Dnia 23. Styczńia.

I. Odprawuiący tę Mszą Rożańcową ktorykolwiek

Kapłan

Kapłan maiący Przywiley dostępuię tych wszystkich odpustow ktorych dostępuią ci ktorży cały Rożaniec mowią. co pozwolił Klemens X. in Brevi Cælestium munerum 16. Februarii Anno 1671.

II Słuchaiący tey Mszy ludzie, spowiadaiąc się y Komunikuiąc, dostępuią odpustu zupełnego. Jako ten że Klemens pozwolił

III. Odprawuiący tę Mszę ma Przywiley wybawienia duszy z czyśca według pozwolenia tegoż Klemensa X.

Cuda doznane przez Mszę Rożańcową,

C U D. I.

Barbara czteroletnia corka Jana y Małgorzaty w Dyecezyi Parmeńskiey mieszkaiących, wpadła pod kamień młyński, y gwałtowną wodą została zatopiona, Wyciągneli ią z wody całą poczerniałą, nabrzmiałą, krew z ust, y z usz leiącą. Przybiegła z wielkim żalem żałosna matka, y iak druga Agar od żalu nie mogła patrzyć na umarłą Corkę swoię, zaczym ofiaruie ią Maryi Rożańcowey w Parmeńskim Obrazie cudami sławney, według przemożenia ubostwa swego prosi naszych Oycow żeby dwie Msze przed Obrazem Rożańcowym były odprawione, aż po czterech godzinach umarłe dziecie powstaie żywe z podziwieniem wszystkich, y niewymowną pociechą Rodzicow. Ten cud zapisał, y potwierdził Officiał Generalny Parmeński Roku 1636. Dnia 13. Sierpnia.

CUD II

C U D. II.

W Hiſzpanii we wſi Walderama, Emanuela, Perež žona Alfonſa, miała dwoch Synow ieden miał dopiero połtora Roku a drugi trży Mieſiące, poſadziła ich Matka pod murem, żeby ſię od ſłońca grżali, aż tu iednym razem ściana muru owego obaliła ſię y ciężarem ſwoim owe dżieci przywaliła y zabiła; odwalono cegły, y kamienie, y owe dzieci umarłe znaleziono Matka nie wymownym żalem napełniona, kazała Mſżą Rożańcową odprawić a ſama podczas Mſży polecała Maryi dzieci z wielkim płaczem, po Mſży powraca do domu, zoſtaie dzieci ſwoie żywe zdrowe, y weſołe bez zadnego znaku rany. Ten cud ſtał ſię dnia 20. Roku 1608. piſże otym Alfonſus Fernandes Lib. 5. Cap. 38.

C U D. III.

Pewny Kawaler pobożny Rozariant, po śmierci pokazał ſię ſłudże ſwoiey proſżąc ią, żeby za duſże iego kazała odprawić pietnaście Mſży Rożańcowych, a tych żeby ſłuchała bo tym ſpoſobem miała bydź duſża iego wybawiona z czyſca. Gdy owa ſługa ſłuchała dwonaſtey Mſży, ktora ſię na chwałę dwonaſtey Taiemnicy w Niebowſtąpienia Pańſkiego odprawiała, podczas podnieſienia Ciała Pańſkiego, widziała z Ołtarża powſtaiącą kulę dżiwney światłości, ktora była znakiem owey duſży powſtaiącey do Nieba. Te, y inne cuda piſże Xiądz naſż Baſilius Ferri Lib. 5. in Summario Rosarij.

ROZDZIAŁ XV.

ROZDZIAŁ XV

o Odpustach, ktorych dostępuią chociaż niewpisani w Bractwo Rożańcowe.

I. Ktokolwiek bywa na Processyach pierwszey Niedzieli każdego Miesiąca dostępuie odpustu lat siedm y tyleż Quadragen według pozwolenia rożnych Papieżow, potwierdzonego, od Innocenciusza XI. in Bulla Nuper. Cap. 1. num. 1.

II. Jle razy kto zmowi trzecią część Rożańca, dostępuie lat pięć, y tyleż Quadragen. Jnnoc: Cap. 3. num. 2.

III. Kto pierwszey Niedzieli Pazdziernika, nawiedziwszy Kościoł, czyli kaplicę Rożańca spowiada się, y Komunikuie, dostępuie zupełnego odpustu Jnnoc: Cap: 6. num. 5.

IV. Kto w Uroczystość Bożego Ciała spowiada się, y Kommunikuie, w tym Kosciele, w ktorym iest Bractwo Rożańca, dostępuie odpustu zupełnego.

V. Ktokolwiek w dzień S. Patrona tych Kościołow spowiada się y Kommunikuie, dostępuie zupełnego odpustu.

VI. Kto w dzień SS. Kanonizowanych Zakonu S. Dominika spowiada się, y Kommunikuie w tych Kościołach Zakonnych dostępuie odpustu zupełnego.

Oprocz tych, są inne następuiące Odpusty

Kto nawiedza Kościoły nasze, ktoregokolwiek dnia dostępuie odpustu za każdym razem czterdzieści lat, y dni trzysta.

II. Kto

II. Kto nawiedza Kościoły naſze od Popielca aż do Srodopości, doſtępuie odpuſtu trży tyſiące, oſimſet pięćdzieſiąt ſiedm lat, y dni dwiescie.

III. Od ſrodopościa aż do oktawy Zmartwywſtania Pańſkiego każdego dnia doſtępuie odpuſtu zupełnego.

IV. Każdego Swięta uroczyſtego w Roku doſtępuie odpuſtu tyſiąc trzyſta cżetrdzieści lat, y cżteryſta cżterdzieści ſześć Quadragen, oraz dni trżyſta y ieden.

V. w każdą Niedzielę wielkiego Poſtu, y w uroczyſtość Zmartwychwſtania, w Niebowstąpienia, zeſłania Ducha Swiętego, y SS. Troycy dostępuie odpustu zupełnego.

VI. Słuchaiący w Kościołach naſżych Kazania, dostępuie odpustu lat trży, y dni sto

VII. Słuchaiący Mſży w Kościołach naſzych dostępuie odpustu lat oſmnaście, dni dwieście dwadzieścia y dwa: w Poście wielkim dostępuie sto trżydzieści oſm lat. Kto każe Mſzę odprawiać, dostępuie odpustu trży tyſiące cżterdzieści oſiem lat każdego razu.

VIII Kto noſi na ſobie Sukienkę, czyli Szkaplerż Zakonu S. Dominika chociaż taiemnie pod ſuknią ſwiecką, y wtey ſukiencę Zakonney pragnie być pochowany, dostępuie odpustu zupełnego.

IX. Kto nabożnie całuie Habit Zakonu S. Dominika, dostępuie odpustu lat pięć, y tyleż Quadragen.

X. Fundatorowie dobroczyńcy, Kosciołow naſżych, Patronowie, Prokuratorowie, Lekarże, Sendycy, Jałmużnicy &c: dostępuią odpustu zupełnego w życiu, y w godzinę śmierci, y są ucżeśnikami wſzystkich zasług Zakonu.

XI. Kto bywa na ſpiewaney *Salve Regina* po Komplecie, dostępuie cżterdzieści dni odpustu każdey Soboty a to otych rozumieć ſię powinno, ktorży są wpiſani w Bractwo, ktorży zas nieſą wpiſani, a bywaią na *Salve*

Regina.

Regina inſzych dni dostępują odpustu dwieście dni.

XII. Kto bywa na Nowennie Bożego Narodzenia, ma odpust ktory ſię niżey wyraża.

Te wſzystkie od rożnych Papiezow nadane, ktore tu krotko ſię wyraziły, znayduią ſię w ośmiu tomach Bullarij ordinis wydanego, przez Xiędza Antonina Bremonda, Generała Zakonu Kaznodzieyſkiego.

ROZDIZAŁ XVI

o Ołtarżach Uprżywileiowanych w Kościołach Zakonu Kaznodzieyſkiego

Wielce pomaga duſzom czyſcowym Ołtarż Uprzywileiowany, na ktorym Mſza odprawuie ſię z Prżywileiem uwolnienia duſzy z Czyśca. Ten Prżywiley był zawſze prżyłączony do Ołtarża Rożańcowego, czyli w Kościele naſzym, czyli w tym do ktorego ieſt Rożaniec wprowadzony, byle niebył Ołtarż wielki, a na takim Ołtarżu odprawuiący Mſzą Kapłan, powinien ią odprawować za duſże zmarłych, według pozwolenia Grżegorża XIII. in Bulla, omnium ſaluti: 30. Octobris 1582. aże te pozwolenie iednemu tylko Kosciołowi naſzemu Rakoniskiemu było dane, zaczym Jnnocentius XI. rościągnął ten Prżywiley na wſżyſtkie Kościoły w ktorych ſię Bractwo Rożańca znayduie in Bulla. Nuper: die 31. Julij Anno 1679. Cap: 12. num: 1. Ta cała Bulla zamykaiąca w ſobie Summariuſż wſżyſtkich odpuſtow Rożańcowych, ieſt wydana in Bullario ordinis Tomo 6. pag: 344.

Ale

Ale Benedykt XIII. Kochaiący swoy Zakon, między innemi, łaskami y tą osobliwszą oświadczył Zakonowi naszemu że wszystkie Ołtarze w Kościołach naszych udarował Przywilejem uwolnienia duszy z czyśca na ktorych odprawuiący Kapłani nasi Mszą Swiętą, nietylko w żałobnym, ale y w Swietnym Apparacie uwalniać mogą duszę Naprożbę tedy, Augustyna Pipiy, Generała naszego, a potym Kardynała, Benedykt XIII. wydał Bullę Dnia 22 Września Roku 1724. ktora się zaczyna Exponi nobis w ktorey tak mowi: *Privilegium pro liberandis à Purgatorii pœnis, facultum Confratrum defunctorum animabus, ab ipso Gregorio Prædecessore concessum ut præfertur, ad quoscunque sacerdotes dicti Ordinis, et ad omnia Altaria Ecclesiarum præfati Ordinis, in suffragium animarum omnium fidelium defunctorum in Purgatorio existentium, etiamsi in libro Confraternitatis ejus modi Sanctissimi Rosarii descriptæ minime reperiantur, eadem Auctoritate perpetuo extendimus, et ampliamus.* Et in Bulla Pretiosus, die 26. Maij Anno 1727. Ktora chociaż była rewokowana *ad terminos Juris Communis, quo ad Jurisdictionem Episcoporum et Parochorum*, co do odpustow iednak wyrażonych, w niczym nie iest umnieyszona według deklaracyi *S. Congregationis Cardinalium*, Wtey tedy Bulli tak mowi Benedykt, y potwierdza namieniony swoy Jndult: *aliud quoque Jndultum ipsi rdini per nos concessum, in literis datis* 22. *Septembris* 1724. *et incipien: Exponi nobis circa Altaria Privilegio affecta, non solùm ut supra Confirmamus et innovamus et denovo concedimus verum præterea declaramus accipiendum juxta alias literas Clementis* IX. *Cum fel. recor. Alexander Papa VII. emanatas sub* 23. *Septembris* 1669. *ita quod Missæ secundum tenorem literarum nostrarum prædictarum, a Fratribus Prædicatoribus celebratæ intelligantur et sint eodem Privilegio affectæ, tametsi non sint defunctorum sive sint ex obligatione, sive ex devotione, quotiescunque mis-*

ſa defunctorum celebrari non poſſit. Wiedząc tedy Kapłani naſi otym znacznym Przywileju niechay pamiętaią o duſzach Czyścowych, bo ich ratować maią ſpoſob.

ROZDZIAŁ XVII

o Odpuſtach nadanych noſzącym Sukienkę czyli Szkaplerz Zakonu Swiętego Patryarchy Dominika.

1. Swięty Patryarcha Dominik będąc Kanonikiem Regularnym S. Auguſtyna, ubior Kanoniczy poty noſił na ſobie, poki ſamaż Bogarodzica *Marya* nie objawiła ten ubior, wktorym teraz zakon jego chodzi. Noſił on Rokietę na czarney ſukni, od Roku 1212. do Roku 1218. iako ſwiedczy Flaminius, ale gdy Marya Bogarodzica B. Reginaldowi choruiącemu pokazawſzy ſię, y opiſawſzy ſtroy Zakonny y dawſzy mu Szkaplerz Biały, mowiąc, *En Habitus Ordinis tui*, uzdrowiła go, cały Zakon przepiſanego ſtroiu od Maryi zażywać począł. Maiąc tedy ten ſtroy Zakonny ſwoy początek z niem, w takim był ſzacunku u zacnych ludzi, że go inni przez przyięcie trzeciego Zakonu od pokuty nazwanego, inni przez pobożność, noſili naſobie, a inni Szkaplerz poświęcony pod ſwiecką ſuknią noſić za ſzczęście mieli, między temi doſyć mi ſpomnieć Klemenſa IV. Papieża, ktory ſię zwał Guido Falerdius Narbonenſis we Francyi urodzony obrany dnia 22. Februarii Roku 1565. Koronowany 22. Lutego, mądrością, świątobliwością ſławny, ktory uſtawy Zakonu S. Dominika

S. Dominika natey godności zachował, y z przychylney miłości Habit S. Dominika pod Papiezkim strojem nosił, iako świadczy Bzovius ad Annum 1268. num. 8. y na dowod swoiey przychylności, ciało swoie po śmierci oddał Kościołowi naszemu Witerpskiemu, y tam był pochowany. Aże zaraz po śmierci znacznemi cudami Bog Ciało iego objaśnił, iako pisze tenże Bzowius, z tey przyczyny, Biskup Witerpski przeniosł Ciało iego do Kościoła Katedralnego. ale za Dekretem Grzegorza X. Roku 1274. Dnia 31. Lipca naszemu Kościołowi w Witerbie iest przywrocone. Między Krolami Polskiemi Kazimierz II. Krol Polski pod Krolewską Purpurą nosił naszą Zakonną Sukienkę, y pisząc do Xiędza Generała naszego te słowa swoie wyraził: *Sanctum veneror Habitum, Sacras exosculor Manus, oro mitte nobis Prædicatores Rosarii, Reformatores Populi*, iako pisze Justinus Mechoviensis. zatym noszący na sobie tą sukienkę, czyli Szkaplerz, staią się uczesnikami wszystkich Łask, zasług, Przywilejow y odpustow całego Zakonu, tak w życiu, iako y po śmierci według świadectwa Xiędza naszego Rafała Riffoz, Biskupa Eneńskiego, Wikarego generalnego Apostolskiego całego Zakonu. Tym tedy Braciom Duchownym trzeciego Zakonu Jnnocentius VIII. pozwolił odpustu, zupełnego raz w życiu, drugi raz w godzinę śmierci. Całuiącym tą sukienkę Jan XXII. pozwolił odpustu za każdym razem, lat pięć, y tyleż Quadraden, a Leo dziesiąty pozwolił dziesięć lat, y tyleż Quadragen.

II. Tym zaś ktorzy ostatnią wolą swoią chcą żeby ich ciało w Kościołach naszych były chowane, albo przed śmiercią przyimuią tą sukienkę, albo chcą, żeby ich ciała w tey sukiencę były pochowane, dostępuią odpuszczenia trzeciey części grzechow swoich, iako im to pozwolił Urban

ban V. Mikołay III. y Klemens IV. a Leo X. darował im odpust zupełny.

Tych zaś ktorży albo iawnie albo taiemnie noszą Szkaplerż Zakonny, są obowiązani codziennie mowić, chociaż nie pod grżechem, trży Pacierże, y trży Pozdrowienia Anielskie, pierwsze za odpuszczenie grżechow swoich drugie za nawrocenie grżesżnych, trżecie za dusże w czyscu zostaiące.

ROZDZIAŁ XVIII

o Odpustach, nadanych Nowennie Bożego Narodzenia.

Nowenna czyli Nabożeństwo przez dziewięć dni poprżedzaiących Narodzienie Chrystusa Pana, iest dziedzictwem Zakonu Kaznodzieyskiego, bo według Fontany *in monumentis Dom:* wynalezcą tey Nowenny był Xiądz nasz Jakub Kotta, ktory Roku 1618. w Rżymie te Nabożeństwo postanowili. Według zdania zaś innych, Xiądz nasz Maryan, te nabożenstwo wynalazł, trzydzieści lat pierwey, y miał tą Nownnnę ogłaszać w Mieście Panormie, a potym w Rzymie, iako świadczy Marchese in Diario Dom: sam zaś Xiądz Maryan umarł Roku 1589. z Rżymu po całym Zakonie ta Nowenna rozeszła się, y chwalebnie zwielkim Nabożenstwem odprawiać się zwykła. Benedykt XIII. będąc Arcybiskupem Beneventanskim wydał osobliwsze Nabożeństwo na całą Nowennę. Należy

przez

przez te dni mowić dziewięć Pozdrowienia Anielſkiego, na pamiątkę dziewięć Mieſięcy przez ktore ſłowo wcielone zoſtawało w Zywocie Maryi.

Klemens XI. Pierwſzego, y oſtatniego dnia Nowenny pozwolił odpuſtu zupełnego, ſpowiadaiącym ſię, y Kommunikuiącym, innych zaś dni ſiedm lat, y tyleż Quadragen in Brevi Cum ſicut &c; Die 20. Novembris Annò 1704 in Bullario Ordinis Tomo 6. pag: 450. Aże ten odpuſt był pozwolony tylko na lat ſiedm, zaczym należy ſtarać ſię o ponowienie iego.

SANCTISSIMI DOMINI NOSTRI JNNOCENTII

Divinâ Providentiâ Papæ XI. Confirmatio Jndulgentiarum Sanctiſſimi Roſarii.

INNOCENTIUS, PP. XI.

Adperpetuam rei memoriam.

Nuper pro parte dilecti filii, Antonii de Monroy, Magiſtri Generalis Ordinis Fratrum Prædicatorum Nobis expoſitum fuit, quod de hujus Sanctæ ſedis mandato confectum, et a Cogregatione Venerabilium fratrum noſtrorum S. R. E. Cardinalium Jndulgentiis et ſacris Reliquiis præpoſita reviſum, et apprebatum fuit Summarium Jndulgentiarum, et aliarum gratiarum ſpiritualium Confraternitatibus, ſub titulo Sanctiſſimi Roſarii erectis, et inſtitutis, auctoritate Apoſtolica conceſſarum tenoris qui ſeqitur videlicet.

SUMMARIUM.

Jndulgentiarum, et gratiarum Confratribus, et Consororibus Sanctissimi Rosarii, tam in vita quam in morte concessarum.

CAPUT I

De confirmatione, et extensione Jndulgentiarum Sanctissimi Rosarii.

Primò. Sciendum à multis Summis Pontificibus respectivè fuisse confirmatas Jndulgentias ab eorum Antecesoribus benignè largitas Confratribus Sanctissimi Rosarii, nimirum a Leone X. in Bulla, quæ incipit: Pastoris æterni, Die 6. Octobris 1520. a Clemente Septimo in Brevi, Etsi temporalium, Die 8. Maii 1534. á Julio 3. in Brevi, Sinceræ devotionis, 24. Augusti 551. a Pio Quinto in Brevi, Jnter desiderabilia, Die 28. Junii 1569. ac in Brevi, Consveverunt. Die 17. Septembris 1569. Deinde cum omni amplitudine confirmatas, et innovatas a Sixto Quinto in Brevi, quod incipit: Dum ineffabilia, 30. Januarii 1586. Denique etiam Paulus Quintus in Brevi: Cum olim, Die 20 Septembris 1608. revocato Brevi suo revocatorio Jndulgentiarum antiquarum Sanctissimi Rosarii, in executionem Constitutionis Clementis Octavi incipientis: Quæcumque, et illud ad terminos juris reduxit,

et

et priftino ftatui reftituit, eafdem Jndulgentias à Summis Pontificibus fuis prædeceſſoribus conceſſas Confraternitatibus Sanctiſſimi Rofarii canonicè inſtitutis ubique locorum exiftentibus.

Secudo. Omnes Jndulgentias fpecialiter, vel generaliter, aut quocumque modò uni, vel pluribus Confraternitatibus Sanctiſſimi Rofarii, vel etiam Confratribus, et conforoıibus alicujus Confraternitatis in aliqua particulari Ecclefia erectæ impertitas, communes eſſe omnibus Confraternitatibus Sanctiſſimi Rofarii, omnibusque Confratribus, et Conforoıibus omnium dictarum Confraternitatum univerfi Orbis. Hoc indulfit Gregorius XIII. in Brevi incipiente: Paftoris æterni, 5. Maii 1581, pro Confraternitatibus canonicè erectis. Et Sixtus V. in præfato Brevi, Dum ineffabilia, omnia Privilegia, Jndulta, facultates exemptiones, immunitates, conceſſiones Jndulgentias etiam plenarias a Summis Pontificibus conceſſa, et conceſſas Confraternitatibus aut Confratribus Sanctiſſimi Rofarii extendit et ampliat in perpetuum ad Confraternitates erigendas illarumque Cofratres et conforores pro tempore exiftentes.

Tertiò Demuqe quascumque Jndulgentias inhoc Summario contentas, quæ conceſſæ funt alicui particulari Confraternitati Sanctiſſimi Rofarii vigore præfatarum literarum Apoftolicarum, communes eſſe cuilibet Cofraternitati, et cuilibet refpective Confratri, aut Conforori in aliqua Confraternitate defcriptis.

CAPUT II

Jndulgentiæ pro iis, qui ad Confraternitatem Sanctiſſimi Rofarii recipiuntur,

Primò. Pius Quintus in præfato Brevi Consveverunt, concedit plenar. Indulgen, omnibus, et singulis Christi fidelibus per deputatos à Magistro Generali pro tempore descriptis, vere pænitentibus et confessis qui prima vice descripti fuerint, et Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum in aliqua Ecclesia seu Cappella dictæ Confraternitatis perceperint, et unam Saltem quinquagenam Rosarii recitaverint, et pro tranquillitate Sanctæ Matris Ecclesiæ oraverint, eandem elargitur illis, qui in mortis articulo constituti salutaris pænitentiæ, et viatici Sacramentis fuerint muniti.

Secundò. Clemens Octavus in Brevi, Salvatoris, die 13. Januarii 1592. Omnibus Christi fidelibus vere pænitentibus, et confessis, atque Sanctissimo Eucharistiæ Sacramento refectis, qui Rosarii Confraternitatem ingredientur erectam in Ecclesia Prædicatorum oppidi Divionensis, die primo eorum ingressus, plenariam Indulgentiam elargitur.

Tertiò. Eandem pariter Indulgentiam concedit idem Pontifex in Bulla quæ incipit, De salute gregis Die 18. Januarii 1592. pro descriptis in Confraternitate erecta in Ecclesia Prædicatorum Uniti.

CAPUT III

Indulgntiæ pro recitantibus Rosarium diebus ordinariis.

P*rimò.* Confratres lucrantur quadraginta dies indulgentiarum quoties recitaverint, aut recitari fecerint tertiam partem Rosarii, uti concessit Alexander Episcopus Foroliviesis per universam Germaniam Legatus a Latere Cofratribus Confraternitatis institutæ in Ecclesiia Prædicatorum

dicatorum Coloniæ, ut apparet in literis incipientibus, Etsi gloriosos, die o. Martii 1476. quam concessionem confirmavit Leo X. in præfata Bulla Pastoris æterni.

Secundò. Cuicunque fideli tertiam partem Rosarii recitanti elargitur Sixtus Qartus in Bulla incipiente, Ea quæ ex fidelium, 12. Martii 1479. quinque quadragenas. Eandem etiam confirmat Leo X. in præfata Bulla Pastoris æterni.

Tertiò. Ex concessione Jnnocentii Octavi in Bulla, quæ incipit. Splendor paternæ gloriæ, Romæ 27. Februarii 1488. Confratribus, et Consororibus in aliqua Confraternitate in Ordine Prædicatorum erecta conscriptis, verèque pænitentibus et confessis, qui tertiam Rosarii partem recitaverint, toties, quoties id egerint, Sexaginta millia annorum, et totidem quadragenæ indulgentiarum de injunctis sibi pænitentiis relaxantur in eadem bulla iisdem con fratribus, et Consororibus nunc, et pro tempore existentibus verè pænitentibus, ac ob Beatissimæ Virginis Mariæ reverentiam Rosarium deferentibus præfatus Jnnocetius centum annos, et totidem quadragenas indulgentiarum de injunctis sibi pænitentiis misericorditer indulget. Jnsuper iisdem Confratribus, si nomen Jesu in fine cujuslibet Angelicæ salutationis nominaverint, quinque annos, et totidem quadragenas similiter concedit.

Quartò Franciscus de Claromonte tituli Sancti Stephani in Cælio Monte S. R. E. Præsbyter Cardinalis Rosarii Societatem in Beterensi civitate institutam auctoritate Apostolica sibi concessa approbavit, confirmavit, et ratificavit, ejusque Confratribus, et consororibus quotiescunque perse, vel per alium Beatæ Mariæ Virginis Rosarium, quod 50. Ave Maria continet, et quinque Pater noster continetn legerit, vel legi fecerint, centum dies indul-

gentiarum

largitus est; et Fratre Antonio Curone in S. Theologia Præsentato Rosarium idem prædicante, omnibus Christi fidelibus sermonem ejus audientibus, centum dies pro qualibet vice de injunctis pœnitentiis relaxavit,

Quintò, Raymundus tit. S. Mariæ Novæ Cardinalis, per Garmaniam Sanctæ Sedis Legatus, concedit Confratribus, et Consororibus Rosarii Confraternitatis Coloniensis quoties Rosarium recitaverint centum dies indulgentiarum. Quod firmavit Leo X in præfata Bulla, Pastoris æterni.

Sextò. Confratribus, et Consororibus dictæ Confraternitatis Coloniæ institutæ vere pœnitentibus, et confessis, seu confitendi propositum habentibus, qui ter in hebdomada Rosarium devotè recitaverint, pro qualibet vice decem annos, et totidem quadragenas de injunctis pœnitentiis relaxat Leo X. in Bulla Præfata, Pastoris æterni.

Septimò. Adrianus Sextus in Bulla quæ incipit Jllius qui Dominicum gregem, die prima Aprilis Anni 1523. Omnibus Confratribus Oppidi de Victoria diœcesis Calaguritanæ, qui in Capella Sanctissimi Rosarii, aut in quacunque parte ipsius Ecclesiæ, ex qua Altare dictæ Cappellæ conspici possit, recitaverint, singulis diebus tertiam partem Rosarii pro qualibet die qua id fecerint, ut præfertur, quinquaginta annos de injunctis pœnitentiis relaxat. Clemens autem Septimus in Bulla incipiente Considerantes, die 6. Aprilis 1524. et in alia, quæ incipit, Ineffabilia, die 23. Martii Anno 1529. concedit eandem indulgentiam Confratribus dictæ Confraternitatis, qui extra Civitatem prædictam existentes in aliqua ecclesia seu oratorio cujusvis loci, tertiam partem Rosarii devotè recitaverint,

Octavò. Clemens Septimus in brevi Et si temporalium 8. Martii 1534. addidit duos annos indulgentiæ Confratribus institutarum Confraternitatum pro qualibet ex tribus diebus habdomadæ, in

in quo tertiam partem Rosarii recitabunt, dummodo in septimana integrum Rosarium recitent. Cum enim ad lucrandam indulgentiam a Sixto Quarto concessam, necessarium esset uno die totum Rosarium recitare, voluit Clemens præfatus sufficere ad prædictum effectum recitare integrum Rosarium in una septimana, assignans pro diebus diem et pro pluribus vicibus unam vicem. Et cum prædicta Bulla publicata non fuerit vivente Clemente, publicata fuit per Paulum Tertium in Brevi, quod incipit Rationi congruit, Die 3. Novembris 1534.

Nonò Pius Quintus Confratribus Confraternitatum Sanctissimi Rosarii erectam per Fratrem Ambrosium Salvio de Balneolo Ordinis Prædicatorum quoties devote recitaverint Rosarium, reliquis anni diebus (exceptis diebus Annuntiationis, Assumptionis Nativitatis et Purificationis Beatissimæ Mariæ Virginis, in quibus major acquiritur indulgentia:) concessit quadraginta dies indulgentiarum, prout constat ex Brevi, quod incipit, *Injunctum Nobis*, die 14. Junii 1566.

Decimò. Ex ejusdem Pontificis concessione in Brevi Consueverunt, 7. Septembris 1569. Confratres Confraternitatum erectarum, et per deputatos a Magistro Generali, vel Vicario Generali pro tempore descripti, si devotè recitaverint Rosarium integrum qualibet septimana lucrantur indulgentiam septem annorum, et totidem quadragenarum de Pænitentiis injunctis.

Undecimò. Clemens IX. denique in Brevi Exponi Nobis die 22. Februarii 1668. elargitur Confratribus Confraternitatum erectarum et erigendarum in futurum in Jndiis Regi Hispaniarum subjectis, integrum Rosarium recitan-

tibus

tibus omnes, et singulas indulgentias, quibus ex Apostolica concessione fruuntur omnes Christi fideles in Regnis Hispaniæ recitantes coronam Beatissimæ Virginis.

CAPUT IV

Indulgentiæ, quas Confratres in particularibus anni diebus recitantes Rosarium lucrantur.

Primò. Alexander Episcopus Foroliviensis in Germania Legatus, centum dies Indulgentiæ concedit omnibus, et singulis Confratribus Confraternitatis Coloniensis dicentibus tertiam Rosarii partem in quinque festivitatibus Beatissimæ Virginis videlicet Annunciationis, Visitationis, Assumptionis Nativitatis, et Purificationis, uti constat ex præfata Bulla Leonis X. Pastoris æterni.

Secundò, Innocentius VIII. Anno 1484. 15. Octobris vivæ vocis oraculo concessit omnibus Confratribus Confraternitatis Sanctissimi Rosarii recitantibus Rosarium per hebdomadam indulgentiam plenariam, et omnium peccatorum remissionem, applicandam à Confessario secundum eorum arbitrium eligendo semel in vita et semel in mortis articulo, quam indulgentiam Leo X. in Præfata Bulla Pastoris æterni confirmat.

Tertiò, Sixtus IV. in Bulla incipiente Pastoris æterni die 29. Maii 1478. elargitur septem annos, et totidem quadragenas Confratribus Confraternitatis Coloniensis verè pœnitentibus, et confessis, dictam Confraternitatem servantibus,

tibus, qui integrum Rosarium recitaverint in diebus festis Nativitatis, Annunciationis, et Assumptionis Beatissimæ Virginis, sicut refert, et confirmat Leo X. in præfata Bulla Pastoris æterni.

Quartò. Pius V. in præfato Brevi Injunctum Nobis, concedit omnibus Confratribus Confraternitatum Rosarii institutarum, et instituendarum à Fratre Ambrosio Salvio de Balneolo, qui corde contriti, confessi devoteque communicati in die, et festivitate Annũciationis devotè Rosarium recitaverint, Jndulgentiam plenariam. Diebus vero Assumptionis, Nativitatis, et Purificationis decem annos; et totidem quadragenas.

Quintò Jdem Pontifex in dicto Brevi præfatis Confratribus, quoties nomen Domini Nostri JESU Christi, et ejusdem Beatissimæ Virginis Mariæ Matris suæ, tam intus, quam extra dictum Rosarium pie, et devote nominaverint, seu invocaverint, septem dies de injunctis pænitentiis relaxat.

Sextò. Præterea Pius V in Brevi quod incipit Consueverunt, concedit omnibus Confratribus Confraternitatum erectarum a deputatis per Magistrum Generalem, vel Vicarium Generalem pro tempore descriptis, qui in diebus Resurrectionis Domini, Annunciationis, et Assumptionis Beatissimæ Virginis communicati, ut supra Cap. 2. num. 2. dictum est, tertiam partem Rosarii recitaverint, decem annos, et totidem quadragenas.

Septimò. Præterea iisdem Confratribus, tertiam partem Rosarii ad minus recitantibus in reliquis diebus festis D. N. JESU Christi, et Beatæ MARIÆ Virginis, in quibus sacra Rosarii mysteria recensentur septem annos, et totidem quadragenas de injunctis pænitentiis relaxat.

CAPUT V.

CAPUT V

Indulgentiæ quas lucrantur Confratres Sanctissimi Rosarii processionem associantes, fieri solitam prima Dominica cujuslibet mensis, et diebus festis Beatissimæ Virginis.

Primò. Pius V. in præfato Brevi Consveverunt, omnibus, et singulis utriusque sexus Christi fidelibus, etiam non Confratribus, qui processioni Sanctissimi Rosarii, quæ qualibet prima Dominica mensis fieri consuevit devote interfuerint, septem annos, et septem quadragenas de injunctis pænitentiis relaxat.

Secundò. Confratres processionem debitis diebus faciendam associantes centum dies Indulgentiæ consequuntur ex concessione, Gregorii XIII. Confratribus Rosarii civitatis Papien. facta in Brevi, quod incipit Cum sicut, die 3. Januarii 1581. concessit indulgentiam plenariam omnibus Confratribus verè Pænitentibus, et confessis, ac communicantibus, qui processioni prima Dominica cujuslibet mensis interfuerint. Insuper Confratres, qui propter infirmitatem, aut aliud legitimum impedimentum processionibus prædictis adesse nequiverint, si confessi, et Sanctissima communione refecti Rosarium devotè recitaverint, aliasque preces pro Sanctæ Matris Ecclesiæ exaltatione, hæresum extirpatione, ac pace inter Principes Christianos conciliandа, et conservanda fuderint, easdem indulgentias consequuntur.

tur, quas consequerentur, si ipsis processionibus personaliter interessent ex concessione ejusdem Gregorii in Brevi, Cupientes, die 24. Decembris 1583.

Tertiò. Eandem plenariam indulgentiam assequntur Confratres, et Consorores Confraternitatum Rosarii verè pænitentes et confessi, ac sacra communione refecti, qui processioni prima Dominica mensis peragendæ interfuerint, et pro Christianorum Principum concordia, hæresum extirpatione, et Sanctæ Matris Ecclessiæ exaltatione pias ad Deum preces effundunt, ex concessione Pauli V. in Brevi quod incipit Piorum hominum, die 15. Apr. 1608.

Quartò. Pius IV. eandem etiam indulgentiam plenariam concessit Confraternitati Sanctissimi Rosarii institutæ in Ecclesia Sanctæ Mariæ super Minervam in Urbe in Bulla incipiente Dum præclara, die 28. Februarii 1561. omnibus Confratribus, et Consororibus Sanctissimi Rosarii verè pænitentibus, et confessis, vel firmum propositum temporibus statutis confitendi habentibus, qui processionem associaverint in dicta Ecclesia fieri solitam in Festivitatibus, et solemnitatibus gloriosæ Virginis Mariæ, videlicet, Purificationis, Annunciationis, Visitationis, Asumptionis, Nativitatis, Præsentationis et Conceptionis.

Quintò. Gregorius XIII. in Brevi Ad augendam, 24. Octobris 1577. elargitur indulgentiam plenariam Confratribus Confraternitati Rosarii erectæ in Ecclesia sancti Dominici Bononiæ vere pænitentibus, et confessis, ac sacra communione refectis, qui singulis annis solemni processioni prima Dominca cujuslibet mensis in dicta Ecclesia celebrandæ interfuerint, et Cappellam Sanctissimi Rosarii devote visitaverint, et ibi pro Christianorum Princi-

pum

pum concordia, et unione ac hæresum extirpatione, Sanctæque Matris Ecclesiæ exaltatione pias ad Deum præces effuderint.

CAPUT VI

Indulgentiæ pro Confratribus visitantibus Capellam Sanctissimi Rosarii.

Primò. Pius IV. in præfata Bulla Dum præclara, concedit indulgentiam plenariam iis, qui verè pænitentes, et confessi vel firmum propositum confitendi habentes, statutis ab Ecclesia temporibus. devotè visitaverint Cappellam Sanctissimi Rosarii in Ecclesia Sanctæ Mariæ super Minervam de Urbe in festis Beatissimæ Virginis, videlicet, Purificationis, Annunciationis, Visitationis, Assumptionis, Nativitatis, Conceptionis, et Præsentationis, a primis vesperis usque ad occasum Solis dictarum festivitatum.

Secundò. Gregorius XIII. in Brevi Ad augendam, 12. Martii 1577. concessit plenariam indulgentiam Confratribus Confraternitatis Sanctissimi Rosarii institutæ in Ecclesia Prædicatorum Cremonæ, qui verè pænitentes, et confessi, necnon sacra communione refecti, devotè visitaverint Cappellam Rosarii prima Dominica cujuslibet mensis, et omnibus festis Beatissimæ, et Gloriosissimæ Virginis, ibique pias ad Deum preces effuderint pro Christianorum Principum

concordia,

concordia, extirpatione hæresum, et Sanctæ Matris Ecclesiæ exaltatione.

Tertiò. Idem Pontifex in Brevi, Ad augendam, die 24. Octobris 1577. indulgentiam plenariam concessit cuilibet Confratri Confraternitatis *Rosarii* erectæ in Ecclesia S. Dominici Bononiæ, qui pænitens, et confessus, ac Sanctissima communione refectus Cappellam Rosarii S. Dominici de Bononia in singulis festivitatibus Beatissimæ Virginis devotè visitaverit, atque ut supra oraverit.

Quartò. In alio Brevi incipiente Cum sicut, 3. Januarii 1579. idem Gregorius elargitur Confratribus Confraternitatis erectæ in Ecclesia Prædicatorum Civitatis Papien. pro qualibet die, qua visitaverint Cappellam seu Altare Sanctissimi Rosarii in præfata Ecclesia centum dies indulgentiæ orando Deum, ut supra. Insuper concedit indulgentiam plenariam Confratribus ejusdem Confraternitatis Papiensis, qui devote visitaverint dictum Altare seu Cappellam in præfata Ecclesia tertia Dominica Aprilis, et prima Octobris, à primis vesperis usq; ad occasum Solis, dum modò verè pænitentes et confessi, ac sacra communione refecti, ut præfertur, oraverint.

Quintò. Idem Gregorius in Brevi Exponi Nobis, prima Octobris 1577. concedit indulgentiam plenariam omnibus et singulis utriusque Sexus Christi fidelibus, qui verè pænitentes, et confessi, prima Dominica mensis Octobris devotè visitaverint à primis vesperis usque ad occasum Solis ejusdem Dominicæ, Ecclesiam Sanctæ Mariæ super Minervam de Urbe, et ibi pro Principum concordia &c: pias ad Deum preces effuderint.

Sextò. Præterea idem Pontifex in Brevi Pastoris æterni, die 5. Maii 1581. indulgentiam plenariam concedit omnibus Confratribus erectarum Confraternitatum Rosarii,

qui

qui verè pænitentes, et confessi ac sacratissima communione refecti, de oté visitaverint Cappelam Sanctissimi Rosarii illis diebus, quibus aliqua mysteria Rosarii celebrantur, et processioni primæ Dominicæ cujuslibet mensis interfuerint.

Septimò. Clemenes VIII. in Brevi Salvatoris, et Domini Nostri, 13. Januarii 1592. elargitur plenariam indulgentiam Confratribus Confraternitatis Rosarii erectæ in Ecclesia Prædicatorum Divioni, verè pænitentibus, et confessis, ac sacra communione refectis, qui devoté visitaverint Cappellam, seu Altare Rosarii dictæ Ecclesiæ in qualibet prma Dominica mensis Octobris a primis vesperis usquè ad occasum Solis, ac inibi pias ad Deum preces effuderint pro sedis Apostolicæ, et fidei Catholicæ exaltatione, et hæresum extirpatione necnon pacis inter Principes Christianos conservatione, aut alias prout unicuique suggeret devotio.

Octavò. Insuper in eodem Brevi concedit eisdem Confratribus septem annos, et totidem quadragenas indulgentiæ, qui verè pænitentes confessi et devote communicati, ultra festum Paschatis Resurrectionis in diebus festis Pentecostes, Assumptionis Beatissimæ Virginis, necnon omnium Sanctorum, et Nativitatis D: N: Jesu Christi Cappellam, aut Altare Sanctissimi Rosarii visitaverint, et Deum, ut præfertur, oraverint.

Nonò. Idémet Clemens VIII. in Bulla incipiente De salute gregis, die 18. Januarii 1592. Confratribus, et Consororibus Sanctissimi Rosarii Confraternitatis erectæ in Civitate Utinensi verè pænitentibus, et confessis, ac communione sacra refectis, qui in festivitate Assumptionis Beatissimæ Virginis singulis annis devotè visitaverint Ecclesiam dictæ Confraternitatis a primis vesperis usque ad occasum Solis, ibique aliquas preces effuderint pro exalta-

tione

tione Sanctæ Matris Ecclesiæ, extirpatione hæresum, reductione hæreticorum, et conversione infidelium, et pro conservatione pacis, concordiæ, et unionis inter Principes Christianos, quoties id egerint, indulgentiam plenariam concedit. Præterea in eadem Bulla iis dem confratribus, qui verè pænitentes, confessi et communicati devotè visitaverint prædictam Ecclesiam in solemnitatibus Conceptionis, Nativitatis, Annunciationis, et Visitationis gloriosæ virginis Mariæ, et oraverint, ut supra, septem annos, et septem quadragenas indulgentiæ elargitur.

CAPUT VII

Indulgentiæ quas Confratres, et Consorores Sanctissimi Rosarii lucrantur pia opera exercentes.

Primò Alexander Episcopus Foroliviensis Legatus Apostolicus per Germaniam concessit quadraginta dies indulgentiæ de injunctis sibi pænitentiis omnibus Confratribus Confraternitatis Rosarii erectæ Coloniæ, qui sabbatis, et festivis diebus interfuerint dum cantatur Salve Regina post completorium coram Altari Beatissimæ Virginis, ubi prædicta Confraternitas instituta est, quam concessionem confirmavit Leo X. in præfata Bulla, Pastoris æterni.

Secundò. Gregorius XIII. in præfato Brevi, Cum sicut accepimus, 3. Januarii 1579. Confratribus Confraternitatis Rosarii Papiæ relaxat centum dies de injunctis eis, seu quo-

modolibet debitis pænitentiis, qui vexillum Sanctissimi Rosarii associaverint, quando corpora mortuorum Confratrum deferuntur ad sepulturam, et interfuerint Annivesariis pro animabus defunctorum confratrum celebrandis, et ibi pro Christianorum Principum concordia &c: vel alias oraverint, vel infirmos Confratres ad Ecclesiastica Sacramenta sumenda hortati fuerint, et visitaverint.

Tertiò. Clemens VIII. in Brevi Salvatoris, die 13. Januarii 1592. Confratribus Confraternitatis Sanctissimi Rosarii erectæ in Ecclesia Prædicatorum Oppidi Divionensis, qui divinis officiis per illos Confratres, seu ex eorum instituto, in dicta Cappella decantandis, ac Congregationibus publicis, vel secretis pro felici directione dictæ Confraternitatis habendis interfuerint, atque associaverint Sanctissimum Sacramentum, dum ad aliquem infirmum deferri contigerit ac qui legitimè impediti hoc facere nequiverint, campanæ ad id signo dato, genuflexi, si potuerint Orationem Dominicam pro eodem infirmo recitaverint, nec non cujuscunque Confratris cadaver ad sepulturam Ecclesiasticam associaverint, eos in eorum infirmitatibus visitaverint, et consolati fuerint, ac orationem Dominicam quinquies, et toties Angelicam salutationem coram Jmagine Sanctissimi Crucifixi in honorem quinque plagarum D. N. JESU Christi pro animabus eorundem Confratrum in Christi charitate defunctorum recitaverint quoties aliquod præmissorum fecerint, sexaginta dies de injunctis eis, aut alias quomodolibet pænitentiis relaxat.

Quartò. Jdem in Brevi Jneffabilia Dei Genitricis, die 12. Februarii 1598. Confratribus Confraternitatis Sanctissimi Rosarii erectæ in Ecclesia Sancti Pauli Vallisoleti Ordinis Prædicatorum centum dies, quoties verè pænitentes, et confessi seu à Jure statutis temporibus firmum con-

fitendi

fitendi propositum habentes, Antiphonæ Salve Regina in præfata Ecclesia post Completorium decantari solitæ, interfuerint; Jn festivitatibus autem Beatissimæ Virginis, neç non Sanctorum Apostolorum, et Sanctorum dicti Ordinis, et quando ipsi Confratres juxta statuta dictæ Confraternitatis, cum cereis accensis adesse tenentur, eisdem Confratribus, ut præfertur, interessentibus, tres annos, et totidem quadragenas de injunctis eis, aut quomodolibet debitis pænitentiis relaxat. Jllis autem Confratribus, qui pro solemnitate à dicta Confraternitate celebrari solita, Dominica infra octavam Nativitatis Beatissimæ Virginis, ornandis Altaribus vel Ecclesiæ præparendæ vacaverint, aut ornamenta ad divinum cultum spectantia miserint, centum dies indulgentiæ concedit, extendens supradictas indulgentias ad infirmos, mulieres gravidas, et legitimè impeditos, qui flexis genibus prædictam Antiphonam Salve Regina, coram Altari, vel Jmagine Beatæ Virginis devote recitaverint, qui autem Confratrem infirmum visitaverint, aut corpus defuncti Confratris ad dictam Ecclesiam associaverint, tres annos et totidem quadragenas de injunctis eis aliàs quomodolibet debitis pænitentiis.

Quintò. Jdem Pontifex in Bulla De salute gregis, die 15. Februarii Annos 1592. Confratribus Confraternitatis Rosarii Sanctissimi erectæ in Ecclesia Prædicatorum Uniti quoties interfuerint divinis officiis, aut Missis, quæ celebrantur in dicta Ecclesia, vel intuitu, vel ex instituto, aut consuetudine dictæ Confraternitatis, aut hospitio pauperes peregrinos exceperint, aut eleemosynis, vel officiis adjuverint, autem pacem cum inimicis composuerint, seu componi fecerint, vel procuraverint ac etiam corpora defunctorum tam Confratrum, quam aliorum ad sepulturam associaverint, aut infirmos consolati fuerint, aut processio-

res ordinarias, tam Confraternitatis, quam alias quascunque delicentia Ordinarii celebrãdas Sanctissimum Sacramentum tam in processionibus, quam ad infirmos, vel quovis modo delatum comitati fuerint, seu impediti per alium, vel alios associari fecerint, vel campanæ ad id signo dato; genuflexi, semel Orationem Dominicam, et salutationem Angelicam pro animabus Confratrum defunctorum recitaverint, aut devium aliquem ad viam salutis reduxerint, aut ignorantes præcepta Dei, et alia ad salutem necessaria docuerint, aut quodcumque aliud pietatis, vel charitatis opus exercuerint, quoties præmissa, vel aliquod præmissorum egerint, sexagenta dies deinjunctis eis, aut quomodolibet debitis pænitentiis relaxat.

Sextò. Rursus Gregorius XIII. in Brevi Desiderantes, 22. Martii 1580. Confratribus Confraternitatum Sanctissimi *Rosarii* institutarum in Ecclesiis Fratrum Prædicatorum Provinciæ S. Jacobi novæ in Jndiis, et omnibus Christi fidelibus, qui verè pænitentes, confessi, ac sacra Communione refecti, devotè visitaverint dictas Ecclesias, diebus respectivè Christi, indulgentiam plenariam concèdit. Jnsuper omnibus Confratribus, qui Sabbathis in Quadragesima assistent Missæ, et Concioni Beatissimæ Virginis, ac dum cantatur Antiphona Salve Regina, concedit unius anni indulgentiam. Denique Confratribus, et Consororibus associantibus processionem, quæ fit singulis Sobbatis, aut semel in mense per Ecclesias, vel Claustrum dictarum domorum, in suffragium mortuorum, octo annos indulgentiæ de injunctis aut alias quomodolibet debitis pænitentiis relaxat

CAPUT

CAPUT VIII

Jndulgentiæ quas consequuntur Confratres et Consorores sanctissimi Rosarii visitantes quinque Altaria.

Leo X. instituit, et concessit ut quilibet Confrater Confraternitatis Sanctissimi Rosarii canonicè in quacumque Ecclesia ordinis Prædicatorum erectæ quinque Altaria visitando cujuscumque Ecclesiæ, aut unum, vel duo quinquies si quinque defuerint easdem indulgentias integraliter consequatur, ac si omnes Almæ Urbis stationes pegregrinando circumiret; quam concessionem confirmat, et approbat Clemens septimus in Brevi: Etsi temporalium, quod Paulus III. in Brevi Rationi congruit, 3. Novembris 1534. publicavit.

CAPUT IX

Jndulgentiæ quas lucrantur Confratres, et Consorores peccata sua confitendo et communicando aliquibus Dominicis anni.

Primò

Primò. Gregorius XIII. in Brevi quod incipit ad Augendam, pro Confratribus institutis in Ecclesiis Prædicatorum Provinciæ utriusque Lombardiæ die 8. Novembris 1578. et in alio simili pro provincia Romana Anno 1579. die 20. Augusti concedit plenariam indulgentiam omnibus Confratribus, et Consororibus Sanctissimi Rosarii, qui verè pænitentes, et confessi, ac devotè in dictis Ecclesiis primis Dominicis diebus cujuslibet mensis sacram communionem sumpserint, ibique pro extirpatione hæresum, pro pace inter Principes Christianos Sanctæ Matris Ecclesiæ exaltatione pias ad Deum preces effuderint, quam indulgentiam extendit ad Confratres infirmos, qui ad easdem Ecclesias, seu quamlibet earum accedere non valentes prævia confessione, et communione domi suæ ante devotam Imaginem devotè Rosarium, seu Coronam, aut septem Psalmos, qui legere sciunt recitaverint.

Secundò. Clemens Octavus in Brevi Ineffabilia gloriosæ virginis, 12. Februarii 1598. Confratribus Confraternitatis Sanctissimi Rosarii erectæ in Ecclesia S. Pauli Vallisoleti Ordinis Prædicatorum, qui Dominica infra octavam Nativitatis Beatissimæ Virginis solemniter hujusmodi festivitatem celebrare volunt, si verè pænitentes, et confessi eadem die annis singulis Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum perceperint, et Altissimo preces pro universalis Ecclesiæ, et Romani Pontificis statu fuderint, plenariam suorum peccatorum indulgentiam concedit.

Tertiò. Gregorius XIII, in Brevi, quod incipit Desiderantes, 22. Martii 1580. Confratribus et Consororibus Confraternitatum jam erectarum in Ecclesiis Fratrum Prædicatorum Provinciæ S. Jacobi novæ Hispaniæ in Indiis, qui prima Dominica Octobris verè pænitentes, et confessi alicui Confessario dicti Ordinis, Sacram Eucharistiam sumpserint

pſerint in præfatis Eccleſiis, in quibus inſtituta eſt Confraternitas Sanctiſſimi Roſarii, plenariam indulgentiam elargitur.

CAPUT X

Jndulgentiæ quibus fruuntur Confratres, et Conſorores Sanctiſſimi Roſarii in mortis articulo.

Primò. Supradiximus, quod Confratres, et Conſorores Sanctiſſimi Roſarii reſpectivè, ex conceſſione Jnnocentii VIII. et Leonis X. qui per ſeptimanam Roſarium recitaverint, conſequantur ſemel in vita, et ſemel morte indulgentiam plenariam, et Pius V. in Brevi, Conſveverunt, indulgentiam plenariam concedit Confratribus Confraternitatum erectarum in articulo mortis Conſtitutis, confesſis, et per modum viatici ſacra communione refectis.

Secundò. Adrianus VI. in Bulla Jllius qui Dominicum gregem, die prima Aprilis Anno 1523. plenariam indulgentiam concedit Confratribus Confraternitatis Sanctiſſimi Roſarii erectæ in Eccleſia Prædicatorum Victoriæ (verè pænitentibus, et confeſſis, vel firmum propoſitum confitendi habentibus) qui in mortis articulo in manibus tenentes cereum benedictum Confraternitatum in honorem Virginis Mariæ ex hac luce migraverint, ſi ante eorum obitum Roſarium ſemel dumtaxat recitaverint. Quam indulgentiam confirmavit Clemens VII. in præfata Bulla Jneffabilia &c.

Tertiò.

Tertiò. Clemens VIII. in Brevi Salvatoris, 13. Januarii 1592. Confratribus Confraternitatis Sanctissimi Rosarii institutæ Divioni, qui verè pœnitentes, et confessi, ac sacra communione refecti, pium nomen JESU corde, si ore nequiverint in mortis articulo invocaverint, plenariam indulgentiam elargitur.

Quartò. Et in Brevi Ineffabilis gloriosæ 12. Februarii 1598. Confratribus Confraternitatis Sanctissimi Rosarii erectæ in Ecclesia Sancti Pauli Vallisoleti si in articulo mortis recipiendo Sanctissima Ecclesiæ Sacramenta, et Ecclesiæ Romanæ fidem profitendo, et Antiphonam Salve Regina dixerint, et Beatæ Virgini se commendaverint, indulgentiam plenariam concedit.

Quintò. Jtem in Bulla quæ incipit, De salute gregis, 18. Januarii 1509. Confratribus, et Consororibus Confraternitatis Sanctissimi Rosarii Uniti erectæ, verè pœnitentibus, et confessis, ac sacra communione refectis, qui in articulo mortis Sanctissimum nomen JESU corde, si ore nequiverint invocaverint, vel aliquod contritionis signum dederint, indulgentiam plenariam concedit.

Sextò. Clemens X. in Brevi Cælestium munerum, 19. Februarii Anni 1671. Sacerdotibus Sæcularibus, aut Regularibus, quibus licitum fuerit iuxta Constitutiones, et Decreta sedis Apostolicæ celebrare Missam Sanctissimi Rosarii, eandem celebrando, sicut et omnibus Religiosis, et Sanctimonialibus, et Consororibus cujuscunque Confraternitatis Sanctissimi Rosarii jam erectæ, aut erigendæ in futurum in quocunque loco, qui verè pœnitentes, et confessi vel firmum confitendi habendes propositum, prædictam Missæ devotè interfuerint, ibique pro pace inter Principes Christianos, hæresum extirpatione, et exaltatione Sanctæ

Matris

Matris Ecclesiæ oraverint, quoties id egerint, impertitur omnes indulgentias, peccatorum remissiones et pænitentiarum relaxationes, quas Confratres dictæ Confraternitatis integrum Rosarium recitando ex Sedis Apostolicæ Concessione assequuntur.

Septimò. Jdem Pontifex in eodem Brevi omnibus et singulis prædictis, qui soliti fuerint dictam Sanctissimi Rosarii Missam celebrare, ut dictum est, aut eidem assistere, si verè pænitentes, confessi, et communcati oraverint, sicut dictum est concedit, ut omni mense easdem similiter consequantur indulgentias, peccatorum remissiones et pænitentiarum relaxationes, quas consequuntur Confratres, et Consorores dictarum Confraternitatum, assistendo processioni Sanctissimi Rosarii qualibet prima Dominica mensis.

Octavò. Præterea idem Summus Pontifex in eodem Brevi concedit, ut omnes hæ indulgentiæ peccatorum remissiones, et pænitentiarum relaxationes, possint permodum suffragii animabus defunctorum applicari.

CAPUT XI

Quomodo omnes prædictæ Jndulgentiæ ad infirmos ac legitime impeditos extendantur.

Præter ea quæ Capite quinto, et nono diximus, scientium Sixtum Quintum in præfato Brevi Dum Jneffabilia, Confratribus Confraternitatum tam hactenus erectarum

ctarum, quam inposterum erigendarum itinerantibus, navigantibus, et servientibus, totum Rosarium infirmis verè aut alias legitime impeditis tertiam ejus partem devotè recitantibus, nec non temporibus debitis et ab Ecclesia statutis confitendi, et communicandi firmum propositum habentibus, qui Capellam Rosarii in Ecclesia Sanctæ MARIÆ super Minervam Ordinis Prædicatorum Romæ, aut alias Ecclesias, vel Capellas ubicumque dicta confraternitas canonicè erecta fuerit, iis diebus, quibus festa Mysteriorum Rosarii celebrantur visitare, et processioni, quæ prima Dominica cujuslibet mensis fieri solet interesse non potuerint, plenariam indulgentiam concedere, et elargiri, illisque communicare omnes, et singulas indulgentias, peccatorum remissiones, etiam plenarias concessas, et concedendas in futurum omnibus Confratribus, Consororibus in præfatis diebus Cappellas, seu Ecclesias Rosarii visitantibus, ac dictæ processioni interessentibus, perinde ac si iisdem diebus dictas Capellas, seu Ecclesias personaliter visitarent, et processionibus hujusmodi interessent: Advertant nihilominus Confratres, ut debita contritione muniantur.

CAPUT XII

Indulgentiæ pro Defunctis.

Primò. Gregorius XIII. in Bulla, quæ incipit, Omnium saluti, 30. Octobris 1582. concedit Ecclesiæ Prædicatorum loci Racconisii, ubi est altare Sanctissimi Rosarii,

quod

quod non est Altare majus, indultum Altaris privilegiati, quoties ab aliquo dictæ domûs Sacerdote duntaxat Missa Defunctorum celebrabitur, pro anima cujuscunque defuncti fidelis Confratris Sanctissimi Rosarii.

Secundò. Clemens X. concedit omnes indulgentias capitulo decimo, numero sexto recensitas, posse applicari per modum suffragii Animabus defunctorum.

Tertiò, Præterea Innocentius XI, concessit, et indulsit in perpetuum, ut omnes, et singulæ indulgentiæ Confratribus, et Consororibus Rosarii concessæ, possint ab iisdem per modum suffragii applicari Animabus fidelium defunctorum, quæ Deo in charitate conjunctæ ab hac luce migraverint.

Die II. Julii 1679. S. Congregatio Summarium hoc Indulgentiarum à se recognitum approbavit.

A. Cardinalis Homodus.

Loco ✠ Sigilli.

Michael Angelus Riccius S. Congregationis Indulgentiarum, Sacrarumque Reliquiarum Secretarius.

Cum autem sicut eadem expositio subjungebat dictus Antonius Magister Generalis Summarium hujusmodi quo firmius subsistat, Apostolicæ confirmationis nostræ patrocinio communiri, et alias opportunè in præmissis à Nobis provideri, ac ut infra indulgeri plurimum desideret. Nos ipsius Antonii Magistri Generalis votis hac in re quantum cum Domino possumus, favorabiliter annuere volentes, eumque à quibusvis excommunicationis, suspensionis et interdicti, aliisque ecclesiasticis sententiis, censuris, et pænis à jure, vel ab homine quavis occasione, vel causâ latis si quibus quomodolibet innodatus existit, ad effectum præsentium duntaxat consequendum harum serie absolventes et absolutum fo re

re censentes, supplicationibus ejus nomine Nobis super hoc humiliter porrectis inclinati, præinsertum Summarium Indulgentiarum, et gratiarum spiritu alium, omniaque, et singula in eo contenta auctoritate Apostolica tenore præsentium approbamus, et confirmamus, illiq, inviolabilis Apostolicæ firmitatis robur adjicimus, ac omnes, et singulos juris, et facti defectus, si qui desuper quomodolibet intervenerint, supplemus. Præterea præfato Antonio moderno, et pro tempore existenti Magistro Generali Ordinis Fratrum Prædicatorum, eoque à Romana curia absente Vicario Generali ejusdem Ordinis itidem pro tempore existenti Confraternitates sub titulo Sanctissimi Rosarii hujusmodi in quibusvis Mundi paritbus, servata tamen Constitutione felic, record. Clementis PP. VIII. Prædecessoris nostri, quæ incipit Quæcunque à Sede Apostolica &c: VII. Decembris MDCIV. editæ, ac decretorum hujus Sanctæ Sedis, præsertim circa distantiam locorum in erectione Confraternitatum similis instituti servanda emanatorum forma, et dispositione erigendi, et instituendi quamcumque necessariam et opportunam facultatem auctoritate, et tenore præfatis tribuimus, et impertimur. Ac omnibus, et singulis Confraternitatibus utriusque sexus Christi fidelium sub eodem titulo Sanctissimi Rosarii ubicumque locorum hactenus erectis etinfuturum tam in præfati Ordinis quam in aliis quibuslibet Ecclesiis vel Oratoriis per memoratum Magistrum Generalem, seu Vicarium Generalem, sicut permittimus, quandocumque erigendis, illarumque Confratribus, et Consororibus, ut statim atque canonica ipsarum Confraternitatum erectio facta fuerit, etiam absque ulla indulgentiarum, et gratiarum spiritualium communicatione, vel aggregatione omnium et singularum indulgentiarum, etiam plenariarum, et aliarum gratiarum spiritualium præfatarum participes sunt, dictique Confra-

tres,

tres, et Consorores omnes etiam et singulas, plenarias indulgentias, et peccatorum remissiones, ac pænitentiarum relaxationes, cæterasque gratias spirituales in Summario præinserto contentas, et expressas, servatis tamen, et adimpletis omnibus illis, quæ pro illarum consecutione respectivè præscripta sunt, consequi, illisque uti, frui et gaudere liberè, et licitè possint, et valeant eadem auctoritate harum serie concedimus, et indulgemus. Decernentes easdem præsentes literas semper firmas validas, et efficaces existere, et fore suosque plenarios, et integros effectus sortiri et obtinere, ac illis, adquos spectat, et pro tempore quandocumque spectabit, in omnibus et per omnia plenissimè suffragari, et ab eis respectivè inviolabiliter observari; sicque inpræmissis per quoscumque Judices ordinarios, et delegatos, etiam causarum Palatii Apostolici Auditores judicari, et definiri debere, ac irritum, et inane, si quid secus super his à quoquam quavis auctoritate scienter vel ignoranter contigerit attentari. Non obstantibus quatenus opus sit nostra et Cancellariæ Apostolicæ Regula de non concedendis indulgentiis ad instar, ac præfata Clementis Prædecessoris, aliisque Constitutionibus, et ordinationibus Apostolicis, nec non quibusvis, etiam juramento confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus, privilegiis quoque indultis et literis Apostolicis in contrarium præmissorum quomodolibet concessis, confirmatis, et innovatis. Quibus omnibus, et singulis illorum tenores præsentibus pro plene, et sufficienter expressis, ac de verbo ad verbum insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris, ad præmissorum effectum hac vice duntaxat specialiter, et expressè derogamus, cæterisque contrariis quibuscunque. Volumus autem, ut earundem præsentium literarum transumptis, seu exemplis, etiam impressis, ma-

nu alicujus

nu alicujus Notarii publici subscriptis, et sigillo personæ in ecclesiastica dignitate constitutæ munitis, eadem prorsus fides ubique locorum tam in judicio quam extra illud habeatur quæ haberetur ipsis præsentibus, si forent exhibitæ, vel ostensæ. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub Annulo Piscatoris Die XXXI. Julii MDCLXXIX.

Pontificatûs Nostri Anno Tertio.

J. G. Slusius

Wiedzieć tu potrżeba, że Paweł V. wszystkie pozwolone Rożańcowi zniosłszy odpusty, inne szczupłą ręką nadał per Breve: Cum certas: Die 3. Novem: 1606. ale potym na prożbę Augustyna Galamina Generała naszego przywrocił ie, y pozwolił ich zażywać, iak były w uzywaniu, niżeli iego nastąpił zakaz, per Bullam: Cum felicis, Die 20. Semptembris. 1608. temi słowy: ,, Confraternitatibus omnibus, ubique locorum existentibus, Canonicè ,, tamen institutis Sanctissimi Rosarii hujusmodi, ut iis- ,, dem Indulgentiis a Romanis Pontificibus Prædecessoribus ,, nostris concessis, prout ante dictas nostras literas, et non ,, alias utebantur fruebantur, et gaudebant, uti, frui, et gau- ,, dere liberè et licitè valeant ac illis suffragentes in omnibus, ,, et perinde ac si dictæ literæ non emanassent concedimus, ,, et indulgemus.

Wiedzieć także potrżeba że Rożaniec, nie tylko w naszych, ale y cudzych Kościołach postanowiony, y wprowadzony tychże odpustow używać może, ktorych w naszych Kościołach używa to Bractwo, a tu niebył dobrże wiadomy Antonius Ricciullus, Arcybiskup Konsentyński, ktory in Lucubrationibus Ecclesiasticis Lib. 4. Cap. 19. tak mowi: ,, Indulgentiæ Concessæ Fratribus Ordinis S. Domi- ,, nici, pro Sociatate Sanctissimi Rosarii locum habent tan-

tum

,, tum in Societatibus erectis in Ecclesiis ejusdem Ordinis, ,, non autem extra eas, bo Sixtus V. in Bulla: Jneffabilia 30. Januarii 1586. wyraźnie iego zdaniu iest przeciwny, ,, temi słowy: Ut in eorundem Prædicatorum, vel aliorum ,, Ordinum, Monasteriorum, seu Domorum, Ecclesiis, Cap- ,, pellis, et Oratoriis *et etiam in Secularibus Ecclesiis* Con- ,, fraternitatis Sanctissimi Rosarii erigere et instituere li- ,, berè, et licitè possent, et valeant, plenam et liberam li- ,, centiam et facultatem dictâ Apostolicâ auctoritate te- ,, nore præsentium concedimus: ac postquam erectæ fue- ,, rint, ut omnibus et singulis privilegiis Jndultis, facultati- ,, bus, exemptionibus, immunitatibus, concesionibus, Jndul- ,, gentiis etiam Plenariis, et peccatorum remissionibus, et ,, gratiis uti potiri, et gaudere possint, concedimus et in- ,, dulgemus. Czytać o tym zupełniey można Passeriniego ,, de Jndulgentiis Quæst: 103. num- 822.

CZESC SZOSTA

o Rożancu Nayświętszego Jmienia JEZUSOWEGO.

w Tey Części dziewięć Rozdziałow znayduie się.

VI. o Processsiach tego Bractwa.
VII. o Odpustach nadanych temu Bractwu,
VIII o Przywileiach pozwolonych temuż.
IX. o Swięcie Jmienia JEZUSOWEGO.

ROZDZIAŁ I

1. Rożaniec Jmienia JEZUSOWEGO, czyli Bractwo Jmienia Boskiego, albo Towarzystwo od przysięgi, bo te nazwiska ma w Przywileiach Pasterżow Rżymskich, początek swoy wziął od Zakonu Kaznodzieyskiego, y od niego iest postanowiony, iako przyznaie S. Pius V. in Bulla: Decet: Anno 1571. Die 21. Junij temi słowy: *Licet Societas Sanctissimi Nominis Dei, sivè Juramentorum originem et ortum habuerit, ab Ordine Prædicatorum et quod ab ejusdem Ordinis Professoribus fuerit instituta.* Roku bowiem 1274. B. Grżegorż X. po zakończonym Soborże powszechnym Lugdunskim drugim pisał list do Jana de Vercellis Generała Zakonu prosżąc, y obowiązuiąc go, żeby swoim Zakonnikom mocno zalecił, y przykazał ażeby oni Kazaniami swemi ogłaszali zacność Jmienia JEZUSOWEGO, y do miłości iego ludzi pobudzali. Oznaymił wolę B. Grżegorża Papieża X. Generał Zakonowi swemu listem swoim do Prowinciała Francuskiego posłanym, ktory tu kładę:

Jn Christo sibi charissimo Fratri Petro de Valerica, Priori Provinciali Fratrum Ordinis Prædicatorum in Provincia Provinciæ.

Fr: Joannes Fratrum ejusdem Ordinis, servus inutilis, Salutem in Domino Sempiternam. Nove-

Noveritis me recepisse literas Sanctissimi Patris Summi Pontificis in hæc verba.

GREGORIUS

Episcopus Servus Servorum DEI.

Dilecto Filio Magistro, Ordinis Fratrum Prædicatorum Salutem, et Apostolicam Benedictionem.

Nuper in Concilio Lugdunensi duximus statuendum, ut ad Ecclesias humilis, sit et devotus ingressus, et sit in eis quieta conversatio, grata DEO; inspicientibus placita, quæ considerantes non solum instituat, sed reficiat, convenientes ibidem nomen id, quod est datum hominibus, in quo salvos fieri credentes opporteat. Nomen videlicet JESU Christi, qui salvum fecit Populum suum à peccatis eorum, exhibitione reverentiæ specialis attollant, et quod generaliter scribitur, ut in Nomine JESU omne genu flectatur, singuli singulariter in se ipsis implentes, specialiter dum aguntur Missarum Sacra Mysteria gloriosum id nomen quandocunq; recolitur flectant genua cordis sui, quod Capitis inclinatione testantur. Jdeoq; Dilectionem tuam rogamus, et hortamur, attentè per Apostolica tibi scripta mandantes, quatenus Tu, et Fratres tui Ordinis, cum vos populis contigerit proponere Verbum Dei, populos ipsos ad præmissa efficacibus rationibus inducatis, ita, quod proinde retributionis Dei præmium possitis promereri. Datum Lugduni XII. Kalendas Octobris Pontificatûs nostri Annô tertio (id est 20. Septembis, Anno 1274:) Cupiens igitur Honorem Divinum extollere, et Apostolicis obedire man-

mandatis, et proximum promovere ad devotionis augmentum, dilectionem vestram requiro, et rogo et eidem (licet ex abundanti) tenore præsentium mando, quatenus beneplacitum memorati Domini Papæ personaliter exequentes, Ordinationem ejusdem à Prædicatoribus vestro Commissis regimini, faciatis cum opportunis persvasionibus, exactâ diligentiâ prædicari, valete, et orate pro me. Datum Lugduni III. Nonas Novembris, Anno Domini 1274. post Concilium Generale D. Gregorii Papæ X.

Po odebranym tym liście, y zaleceniu, poczęli naśi Oycowie z niewymowną ochotą y gorliwością opowiadać Nayświętsze Jmie JEZUSOWE, y w rożnych Krolestwach pod tymże Jmieniem Bractwo postanowili, iako dowodzą tego Fontana, in Monumentis Dom: Patre I. Lib: Cap: 11. pag: 107. Cassegas Parte I. pag: 166. Medranus Hist: Prov: Hisp: Tomo 11. Parte I. Lib: 6. Cap: 11. pag: 566. Carolus à S. Vincentio in Anno Dominic: Parte 1. Septembris, in Præfatione pag: 86.

II. Pokazuie się to iawnie z odpustu nadanego Ołtarżowi Jmienia JEZUSOWEGO w Kościele naszym Schuleńskim Prowincyi niegdyś Saskiey, w ktorym iuż było Bractwo Jmienia JEZUSOWEGO postanowione Bonifacius IX w Uroczystości Zbawiciela Pana y Bogarodzicy pozwolił tam odpustu lat sześć y tyleż Kwadragen, per Breve Hodie, die 31. Octobris, Anno 1401. w Ktorym tak mowi: *Hodie siquidem pro parte dilectorum Filiorum, Confratrum Societatis, sivè Confraternitatis Domini Nostri JESU Christi in Oppido Schusen Verdensis Diœcesis et*: Toż samo potwierdzać się może z Przywileiu Mikołaia piątego, ktory daiąc temu Bractwu w Portugaliy wprowadzonemu Przywiley Roku 1450. tak mowi in Bulla: Humilibus, die 30. Novembris, Roku 1450. *Confraternitatem ad honorem, et sub vocabulo JESU Christi*,

pro

pro eorum Animarum consolatione instituerant. Jeżeli Roku 1401. y Roku 1450. iuż było Bractwo pod Jmieniem JEZUSOWYM w naszych Kościołach postanowione, toć bardzo błądzą ci ktorży tego Bractwa początek, y postanowienie iego przypisuią iako pierwszęmu wynalezcy W. X. Dydakowi de Victoria, Roku 1554. ile że od Roku 1274. z roskazu B. Grżegorża X. Papieża Jmie JEZUSOWE iuż było od pierwszych naszych Oycow ogłoszone, y Bractwo tym Jmieniem ozdobione odnich było w rożnych kraiach fundowane, niżeli W. X. Dydak narodził się na świat.

III. W. X. nasz Dydak de Victoria Hiszpan Klasztoru Burgeńskiego S. Pawła Profes, brat rodzony sławnego Teologa, Franciszka de Victoria, tegoż Zakonu, zacny y pobożny Kapłan, y gorliwy Kaznodzieia, uważaiąc wielką zniewagę Jmienia Boskiego przez przysięgi, przeklęstwa y bluźnierstwa czynioną, y w ieden niezbożny zwyczay obroconą, na wykorżenienie tego obyczaiu, wprowadził do Hiszpaniy to Bractowo Jmienia JEZUSOWEGO, y rozkrżewił go, ale niebył pierwszym wynalezcą iego, co Pius IV. potwierdził per Bullam: Salvatoris die 13. Aprilis Anno 1564. gdzie mowi żeby to Bractwo sprawowało się według ustawy czyli dawniey podaney, czyli według inney nowey *Sive sub ejusdem Confraternitatis Regula prius edita, sive sub alia.* Jeżeli Ustawa tego Bractwa iuż dawniey była opisana, y wydana, toć y Bractwo iuż dawniey musiało bydź postanowione niżeli go wprowadził, y powiększył Dydak.

ROZDZIAŁ

ROZDZIAŁ II

o Sposobie mowienia Rożańca JEZUSOWEGO

Nie maiąc ten Rożaniec opisanego sposobu modlenia się, każdy według swoiey pobożności modlił się, zaczym W. X. Jan Miko Hiszpan, znacżnéy nauki, y świątobliwości Zakonnik, S. Ludwika Bertranda na Nowiciacie Rządca, y Nauczyciel, wynalazł sposob mowienia tego Rożanca te same taiemnice rozważaiąc, ieden Pacierż, y iedne pozdrowienie zmowiwszy, dziesięć razy powtarżać kazał te słowa w pierwszey Części: JEZUSIE Synu Dawidow, zmiłuy się nademną; na Końcu Chwała Oycu: w Drugiey Częsci te Słowa powtarżac, JEZUSIE Nazareński Krolu żydowski zmiłuy się nademną w trżeciey Części: te Słowa: JEZUSIE Synu Boga Żywego, Zmiłuy się nademną. A pokażdey Części Wierżę w Boga prżydać kazał. Ten sposob mowienia tego Rożańca potwierdził Clemens VIII. gdy na prożbę Michała Bonella Kardynała, Biskupa Albańeńskiego, Siestrżeńca S. Piusa piątego Papieża, nadaiąc Odpusty mowiącym, temi słowy opisał sposob mowienia tego Rożańca in Bulla: *Cum sicut*, Die 2. Februarii, Annô 1598. *Devoteq; dicentibus pro Mysteriis Gaudiosis, decem vicibus, JESU Fili David miserere mei, cum versiculo: Gloria Patri, usq; in finem, vel alia vice pro Mysteriis Passionis Christi Domini nostri, decem vicibus: JESU Nazarene Rex Judæorum, miserere mei, cum versiculo Gloria Patri usq; in finem. et pro altara vice pro Mysteriis Gloriosis decem vicibus, JESU Fili Dei Vivi, mise-*

rere

vere mei, cum versiculo Gloria Patri usq; ad finem, adjugendo singulis semel Orationem Dominicam, et Salutationem Angelicam.

ROZDZIAŁ III

o Regułach, czyli Ustawach tego Bractwa.

Piotr Gonzales de Mendoza, Biskup Salmatyceński, władzą Apostoliką Piusa czwartego, opisał ustawy Arcybractwu Rożańca Jmienia JEZUSOWEGO, wte następuiące Artykuły.

I. Każdy wpisany w te Bractwo, starać się powinien o to, żeby Jmienia Boskiego, y Swiętych nadaremnie niespominał, co żeby bespieczniey czynił, starać się powinien, żeby łatwo przysięgi nie czynił, chybaby słuszna przyczyna, albo miłość braterska, albo powaga zwierzchności tego wyciągała; według tey nauki, nie przysięgayćie, y niechay mowa wasza będzie, iest, iest, nie, nie, à gdyby się komu przytrafiło beztych przyczyn przysięgać, tedy sam siebie powinien ukarać, albo pacierz iaki mowiąc. Jeżeliby zaś kto bluźnierstwo popełnił przeciwko Jmieniowi Boskiemu, Bogarodzicy MARYI, y Swiętych, tedy Bracia powini zebrać się do Kościoła, y klęcząc trzy pacierze, y trzy Pozdrowienia Anielskie zmowic na przebłaganie BOGA, y iałmużnę iakę uczynić.

II. Rodzice, Gospodarze, y Panowie powinni mieć

pilny

pilny dozor, żeby ich dzieci, albo czeladź, y ſłudzy, bez potrżeby nadaremnie niewzywali Jmienia Boſkiego, y gdyby to poſtrżegli w iakiey oſobie, tedy połagodnym upomnieniu, niepoſłuſznego powinni ſkarać, żeby ten grżech w domach Chrżeſciańſkich nieprżeſtawał.

III. Kiedy Bracia y Sioſtry ſłyſżą cudzych ludzi bluźniących, przyſięgaiących ſię, y zaklinaiących Jmieniem Boſkim, powinni ich upomnieć, żeby ſię tego zwyczaiu oduczyli.

IV. Bracia y Sioſtry w Uroczyſtość Obrżezania, JEZUSOWEGO powinni uczynić Spowiedź, y przyiąć Ciało Pańſkie, a tę Uroczyſtość z iak nayważnieyſżą uczciwością, y ozdobą obchodzić, bo ta Uroczyſtość ieſt tego Bractwa dziedziczna y właſna.

V. Nie powinni Piſma Swiętego na żarty, na prżeklęſtwo zażywać, ani go mieſżać, ſtoſować do rzeczy nie przyſtoynych.

ROZDZIAŁ IV

o Uroczyſtości Nowego Lata.

1. Dnia pierwſzego Stycżnia uroczyście święci ſię pamiątka Obrżezania, y Jmienia JEZUSOWEGO! Tego dnia dawne bałwochwalſtwo Swięciło Uroczyſtość Januſa, y Streny Bogini, tym ſpoſobem, mężowie w niewiaſci, niewiaſty w męſki ubior prżeſtraiali

ſię

ſię y wſzelkie nie prawość z obżarſtwem, popełniali. Na znieſienie tego ſzpetnego zwyczaiu, Kościoł ten dzień poświęcił na Pamiątkę Obrżezania JEZUSOWFGO, iako to poſtanowił Sobor Turoneńſki Roku 557. temi ſłowi: *Ad calcandam gentium conſvetudinem, Patres noſtri ſtatuerunt, privatas in Kalendis Januarii fieri Litanias, ut in Eccleſiis pſallatur: et hora octava in ipſis Kalendis Circumciſionis Miſſa Deo propitio Celebretur:* aże ten zwyczay ieſzcże y w Chrżeściańſtwie bywał, zachowany, zaczym Swięty Auguſtyn gromił Chrżeścian, y napominał żeby Kolendy Chrżeściańſkie nie były obyczaiem pogańſkim odprawiane: bo oni po kolendzie dawali ſobie podarunki, my czyńmy iałmużnę, mowi S. Auguſtyn, oni zwoływali ſię ſpiewaniem lubieżnym my zbieraymy ſię ſpiewaniem pobożnym, oni chodzili na uciechy, y widowiſka, my chodźmy do Kościoła, oni zbytecznych potraw, y napoiow zażywali, my czyńmy poſty, *Acturus es celebrationem ſtrenarum ſicut paganus, luſurus alea? et inebriaturus te, quomodo aliud credis, aliud ſperas, aliud amas? Dant illi ſtrenas, date vos eleemoſynas, avocantur illi cantationibus luxuriarum, avocate vos ſermonibus ſcripturarum, currunt illi ad theatrum vos ad Eccleſiam, inebriantur illi, vos jejunate.* Serm: 198. znioſzſzy tedy ten pogańſki obyczay Kościoł Swięty, ztaką cżcią obchodził pierwſzy dzień Stycżnia, że tego dnia każdy Kapłan dwie Mſży odprawiał iednę na cżęść Chryſtuſa Narodzonego, drugą na Cżeść Bogarodzicy, iako świadcży Durandus, y powiada, że ten zwycżay ieſzcże za iego cżaſow był zachowany. Lib: 3. in Rationali Cap: 15. ale potym ieſt znieſiony, y iedna tylko Mſża ieſt pozwolona.

II. Dzień pierwſzy Stycżnia ktorego JEZUS był obrżezany, y Jmieniem tym zbawiennym nazwany za oſobliwſżą Urocżyſtość naznaczył temu Bractwu Pius IV. in Bulla Injunctum die 13. Aprilis Anno 1564. gdy tak mowi: *Die Feſto Circumciſionis D. N. JESU Chriſti annis ſin-*

gulis

gulis inperpetuum, et Solemnitati per ipsam Confraternitatem, in dicta die Festo ubivis locorum pro tempore celebrari solitæ. Toż samo mowi in Bulla: Salvatoris, die 13. in Bulla: Decet Romanum, die 21. Julii 1571. temi słowy: *In die Circumcisionis Domini quando Festum prædictæ Societatis, seu Confraternitatis celebrari debet.* Wyraził to samo y Grżegorż XIII. in Brevi Ad augendam, die 29. Decembris 1579. et in Bulla: Reddituri die 24. Martii Anno 1580. A sacra Rituum Congregatio na prośbę X. Generała naszego, Antonina Cloche, pozwoliła dżień Imienia JEZUSOWEGO sub Ritu totius Duplicis całemu Zakonowi obchodżić tym Dekretem.

Sacra Ritum Congregatio ad pias preces Rmi Patris Magistri Generalis totius Ordinis Prædicatorum, oblatas ab Eminentissimo et Rmo D. Cardinali Colloredo benignè concessit, ut Festum Circumcisionis Domini (quod est, ut exponitur, unum ex Solemnitatibus majoribus, et propriis Religionis, celebrando Festivitatem Smi Nominis JESU, erecta Societas et Cofraternitas ditata ex pluribus Thesauris Jndulgentiarum) celebrari possit cum Ritu toto duplici sicut celebratur de Sanctis eiusdem Ordinis et de aliis Solemnitatibus. Hac die 10. Julij 1688.

Loco ✠ Sigili S. Cardinalis Cibo.

ROZDZIAŁ V

o Jubileuszu czyli odpuście temu dniowi nadanym

1. Pius Czwarty z osobliwszey Serca przychylności y pobożności, wielkiemi przywileiami udarował

wał Rożaniec Jmienia JEZUSOWEGO, między ktoremi tea iest osobliwszy, że w dzień pierwszy Stycżnia obrawszy sobie ktoregokolwiek approbowanego Kapłana cżyli świeckiego cżyli Zakonnego, y przednim ucżyniwszy Spowiedź grżechow swoich, mogą dostąpić rozgrżeszenia od wszelkiey klątwy, y grżechow rezerwowanych Stolicy Apostolskiey, albo Biskupom mieyscowym, oprącż iednak grzechow wyrażonych in Bulla Cænæ Domini zawartych, oprocż Slubow cżystości, y Zakonu, y pielgrżymowania do Grobow Jerozolimskiego, albo Rżymskiego, albo w Kompostelli. Prżywiley ten dany iest per Bullam Jnjunctum die 13. Aprilis 1564. Y w drugiey Bulli: Salvatoris die 13. Aprilis 1564: pozwolił odpust zupełny y rozgrżeszenie od wszelkich grżechow Spowiadaiącym się wtęz Urocżystość, z taką władzą daną Kapłanom, iaka się po'wała podcżas wielkiego Jubileuszu, nawiedzaiącym siedm Kościołow Rzymskich. *Remissionem et absolutionem prout in Anno Jubilei; Ecclesias Almæ Urbis, et extra illius muros ad id deputatas visitantibus concedimus et elargimur.* A ten prżywiley potwierdził Grżegorż XIII. per Bullam: Alias die 9. Junii Anno 1580. Nietylko zaś w sam dzień pierwszy Stycżnia, ale y prżez trży dni poprżedzaiące tę Urocżystość taż władza Kapłanom iest pozwolona od pomienionego Piu'a y Grżegorża.

II. Wiedzieć tu iednak potrżeba, że te pozwolenia iuż nie służą innym Kapłanom, tylko samym Zakonnikom S. Dominika, ktorży będąc od Biskupa, y od własnego Prżełożonego uznani za zdolnych, ani mogą rozgrżeszać od ciężkich grżechow rezerwowanych Stolicy Apostolskiey, ani od rezerwowanych Biskupom mieyscowym, iako to postanowił Klemens VIII. in Bulla: Quæcunq; die 7. Decembris

bris, Annô 1604. wktorey wylicża te każuſy zgwałcenie wolności, y bespiecżenſtwa Kościelnego, wchodzenie do Klaſztoru Panien Zakonnych, gwałtowne uderzenia Kapłanow, cżyli Klerykow, poiedynek excomunicatio ab homine lata Jrregularitas, od ktorych nie może rozgrżeſżać Kapłan naſz Zakonny podcżas tego odpuſtu, co potwierdził Benedykt XIII. in Bulla Pretioſus. §. 4.

ROZDZIAŁ VI

O Proceſſiach Rożańcowych Jmienia JEZUSOWEGO.

I. W dzień Jmienia JEZUSOWEGO, toieſt pierwſżego dnia Roku, odprawiać powinno Bractwo Solennę Proceſſię z Nayświętſżym Sakramentem Ciała Pańſkiego, y z Ewangeliami, per circulum Urbis, bez żadney przeſżkody Biſkupow, y Plebanow y bez ich pozwolenia, a ieżeliby nie ſpoſobność cżaſu mroźnego przeſżkadzała, tedy z Obrazem JEZUSOWYM może Bractwo tę odpawić Proceſſię. To pozwolił Benedikt XIII. temi słowy: *Pari ratione concedimus, ac volumus in quolibet primo Anni die, eoſdem Fratres Solemnem Sanctiſſimi Nominis JUSU Proceſſionem libere, et licite, ubiq; locorum peragere poſſe ac debere.*

II. Pius IV. naznacżył był pierwſżę Niedzielę każdego Mieſiąca temu Bractwu, żeby w nię mogło odprawiać Proceſſię

cessię, a że ta Niedziela pierwsza Rożańcowi Bogarodzicy oddana, była przeszkodą, zaczym Grzegorz XIII. drugę Niedzielę Miesiąca naznaczył tey Processyi, per Breve: Alias die, 5. Septembris, 1680. Gdyby zaś dla iakiey przeszkody tey Niedzieli nie mogła się odprawiać, ta Processia, tedy Paweł V. per Breve: Cum sicut die 1. Aprilis, Anno 1613. pozwolił inney według upodobania, y sposobności, Niedzieli odprawiać tę Processię z przeniesieniem oraz odpustu zupełnego.

ROZDZIAŁ VII

o Odpustach temu Rożańcowi pozwolonych

Paweł V. chcąc każdemu Bractwu osobne wyznaczyć odpusty, temu Bractwu Jmienia JEZUSOWEGO, odebrał wszystkie odpusty od dawnieyszych Papiezow pozwolone, a inne mu nadał per Bullam: Cum certas die 31 Octobris Anno 1606. uczynioną odmianę przez Pawła potwierdził Wielebny Sługa Boży, Jnnocentius XI. y innych odpustow nie pozwolił temu Bractwu tylko tych, ktore w trzech Bullach Pawła są wyrażone, temi słowami. *Ut omnibus et singulis Jndulgentiis, ac peccatorum remissionibus ac pœnitentiarum relaxationibus a prædicto Paulo Prædecessore per ternas suas literas supra dictas concessis, non autem ullis, aliis servatâ tamen pariter earundem Pauli Prædecessoris*

 litterarum

literarum forma et dispositione, ut frui et gaudere libere possint, et valeant, auctoritate et tenore præsentium concedimus et indulgemus: in Bulla: Cum dudum die 18 Aprilis Annô 1678. Te tedy odpusty nadane nie inaczey, y nie więcey używać się mogą, tylko te ktore Paweł V. w trzech Bullach pozwolił, nad te żadney inney nie ma te Bractwo, iako wyraził Benedykt XIII. §. 2. mowiąc „Declarantes, „eas omnes Jndulgentias accipiendas esse ad normam li„terarum Pauli V. Cum certas 31. Octobris 1606. Pias „Christi 28. Septembris 1612. Cum sicut I. Aprilis 1613. atq, „Venerabilis recordationis Jnnocentij XI. Quum dudum 18. Aprilis 1678. Ja z tych trzech Apostolskich Pawła listow kładę tu pozwolone odpusty, nie wspominaiąc dawnieyszych, ktore iuż swego szacunku, y powagi mieć nie powinny.

I. Tego Dnia ktorego się kto wpisze w te Bractwo, po uczynioney spowiedzi, y przyiętym Ciała Panskiego Sakramencie, dostępuie odpustu Zupełnego, z pozwolenia Pawła piątego in Bulla, Cum certas.

II. W Uroczystość Obrzezania Jezusowego ktoby nawidził kościoł, albo kaplicę Rożańca y Swięte Sakramenta przyiął, dostąpi odpustu zupełnego.

III. Umieraiący, po przyiętych Sakramentach, ieżeli iest sposobny, ieżeli nie iest, á przynaymniey ustami, albo Sercem Jmie Jezusowe wzywać ze skruchą będzie, ma pozwolony odpust zupełny.

IV. Ktoby assystował Kapłanowi idącemu z Ciałem Pańskim do chorego, nie zgodnych iednał, ubogich do domu przyimował, iałmużnę im czynił, za zmarłych Braci y Siostr dusze modlił się, chorych nawiedzał, niewiadomych uczył Przykazania, grzesznych do Pokuty nakłaniał, sto dni odpustu ma pozwolonych.

V. Kto

V. Kto w drugą Niedzielę Mieśiąca, przyiąwszy Swięte Sakramenta, na Processyi będzie, y modlić się będzie za Kościoł Swięty katolicki, ma pozwolony odpust zupełny od tegoż Pawła V. in Brevi: Pias, 28. Septembris 1612.

VI. W pierwszą, drugą trzecią y czwartą Niedzielę Wielkiego Postu przyimuiącym Swięte Sakramenta, Urban VIII. pozwolił odpustu lat siedm, y tyleż kwadragen, per Breve: Cum sicut, die 11. Junij, 1629.

VII. Braciom y Siostrom tego Towarzystwa JEZUSOWego, przez dwa kwadranse, albo przynaymniey przez ieden każdego dnia, pobożne rozmyślanie czyniącym, albo Rożaniec JEZUSOW mowiącym, y raz w Mieśiąc do Swiętych Sakramentow przystępuiącym odpust zupełny pozwolił Klemens X. per Breve: Ad ea die 28. Januarii 1679. co potwierdził Jnnocentius XI. die 20. Decembris, 1679. Klemens XI. die 15. Martij 1718. Benedykt XIII. 1726.

ROZDZIAŁ VIII

o Przywilejach pozwolonych temu *Rożańcowi*.

1 Pius IV. in Bulla: Jnjunctum, Anno 1564. pozwala temu Bractwu podczas Jnterdictu, w zakazanym Kościele odprawować od pierwszych aż do drugich nieszporow Uroczystość Obrzezania y Jmienia pańskiego, y Nieszpory, Mszę y inne nabożeństwa śpie-

wać

wać Solemnie, y publicżnie. Co potwierdził Grżegorż XIII. per Bullam: Alias 1580.

W tey okoliczności zakazania Kościoła, wolno Bractwu w Niedżielę Miesiąca każdego Mszy czytaney słuchać, y raz w Miesiąc Sakrament Ciała Pańskiego przyiąć; według pozwolenia tegoż Piusa y Grżegorża.

III. Tegoż cżasu mogą Bracia odprawiać pogrżeb zmarłych wspołbraci swoich, byle zmarły brat nie był przyczyną tego Jnterdyktu, zaczym wszelkie Jnterdykta, cżyli zakazy odprawowania w Kościele obrżądkow, dla Rożańcowego zwykłego Nabożeństwa, powinny bydź zatrżymane władzą Apostolską tegoż Piusa.

IV. Te Bractwo Jmienia Jezusowego w samych tylko naszych Kościołach zostawać powinno, zaczym gdyby w innym Kościele bez pozwolenia naszych Oycow było wprowadzone, tedy żadney powagi nie ma ani może odpustow y Przywileiow używać według deklaracyi S. Piusa V. in Bulla Decet Romanum Pontificem die 21. Junii Annó 1571. za pozwoleniem tedy Prowinciała, cżyli Przeora mogło się wprowadzać te Bractwo do innego Kościoła, ale Paweł V. per Bullam: Cum certas, samemu Generałowi naszemu, cżyli iego Wikaremu Generalnemu, tę władzę pozwolenia, y odpustow użyczenia przysądził na zawsze. Gdzie zaś iest nasz Kościoł, tam niemoże Generał pozwolić wprowadzenia tego Bractwa do innego Kościoła.

V. Y ten ma osobliwszy Przywiley te Bractwo, że Biskupi wizytować Kaplicę y Ołtarże Rożańcowe Jmienia JEZUSOWEGO niepowinni iako to Sacra Congregatio præposita negotiis Episcoporum, et Regularium Dekretem swoim zakazała Roku 1615. die 21. Augusti, in Bullario Ordinis Tomo 7. pag: 256.

ROZDZIAŁ

ROZDZIAŁ IX

O Swięcie Jmienia JEZUSOWEGO.

I. Chociaż własny dzień Jmienia JEZUSOWEGO iest pierwszy dzień Stycznia iednakże Paciérze Kapłańskie, ktore napisał Bernardinus de Bustis, potwierdzone, y przyięte od Klemensa siodmego, Kapłanom Rzymski Brewiarz trzymaiącym w Niedzielę drugą po Swiętych trzech Krolach odmawiać kazał Innocentius XIII. na prozbę Karola szostego Cesarza a Zakonowi S Dominika dzień pietnasty Stycznia naznaczyła Sacra Congregatio przez Dekret wydany Dnia 29. Listopada Roku 1721.

II. Postanowił ten chwalebny zwyczay, Sixtus V. żeby ludzie temi słowami witali się, *Niech będzie pochwalony JEZUS Chrystus*, z odpowiedzią *na wieki wiekow Amen*, per Bullam: Reddituri, die 11. Julij, Anno 1587. y mowiącym pozwolił sto dni odpustu, a ktoby wspomniał nabożnie Jmie JEZUSA, albo MARYI, pozwolił 25. dni odpustu aże ten zwyczay był zaniedbany, zaczym odnowił, y wzbudził go Benedykt XIII, dni 12. Stycznia Roku 1728. tenże potwierdzaiąc odpust od Syxtusa dawniey nadany.

SPOSOB

SPOSOB

Przyimowania do Archikonfraternii Rożańca NAYSŁODSZEGO JMIENIA.

JEZUS.

Psalm: 112. Laudate Pueri &c:
Ant: Omnis quicunque invocaverit &c:
℣. Adjutorium nostrum in Nomine Domini.
℣: Qui fecit cælum et terram.
℣. Adjuva nos DEUS salutaris noster.
℟. Et propter gloriam nominis tui Domine, libera nos, et propitius esto peccatis nostris propter nomen tuum.
℣: DEUS in nomine tuo salvum me fac
℟: Et in virtute tua libera me.
℣: Sit Nomen Domini benedictum.
℟: Ex hoc nunc et usq; in sæculum.
Dominus vobiscum &c:

OREMUS.

DEUS qui gloriosissimum nomen Domini nostri JESU Christi Fidelibus tuis summæ svavitatis fecisti affectu amabile et malignis spiritibus tremendum concede propitius, ut omnes, qui illud venerantur in terris, Sanctæ consolationis dulcedinem in præsenti et in futuro gaudium interminabilis beatitudinis obtineant.

Domine

Domine JESU Christe Fili DEI vivi, cui Pater omnipotens donavit nomen, quod est super omne nomen, ut in eo omne genu flectatur, cælestium, terrestrium et infernorum: Eiusdem quæsumus Sancti nominis tui timorem et amorem fac nos habere perpetuum, quatenus illud semper verbo et opere veneremur in terris, et in eo petentes cum fratribus et sororibus nostris plenitudinem gaudij percipere mereamur in cælis. Qui vivis et regnas in sæcula sæculorum. Amen.

Potym za W. Promotorem mowić będą.

Ja N. przyimuię Bractwo Nayslodszego Jmienia Twoiego Panie JEZU Chryste Zbawicielu moy: a dla uszanowania Jego, odrzekam się wszelkiego krzywoprzysięstwa, y piekielnego złorzeczeństwa, obiecuię y innych od tego odwodzić y przestrzegać: proszę zatym miłosierdzia Twoiego, abyś mi dopomogł godnie wychwalać y wysławiać to Nayświętsze Jmie Twoie, niechay zasłużę słodkości Jego kosztować na ziemi, a potym w Niebie zażywać radości wiekuistey z Tobą na wieki wiekow Amen.

Authoritate DEI Omnipotentis, et Beatissimæ Virginis MARIÆ, Sanctorum Apostolorum Petri et Pauli, nec non SS. Patriarchæ nostri Dominici mihi commissa, ego recipio vos, (vel te) ad Archi Confraternitatem Sanctissimi Rosarij Dulcissimi nominis JESU, et ad omnes Jndulgentias et Privilegia Archi Confraternitati concessa: Jn Nomine Patris, et Filij, et Spiritûs Sancti, Amen.

Per Merita, et Jntercessionem S. N. liberet te Dominus ab omnibus malis. Amen. To mowiąc da dopocałowania Relikwiarz.

CZĘSC

CZESC SIODMA

o Rożańca Skutkach.

Rozdziałow Siedm zamyka w ſobie.

I. Nay Swiętſza Troyca Oſob Boſkich w Rożańcu uwielbiona.
II. Rożaniec ieſt Bogu nayprzyiemnieyſzy, Maryi naymilſzy, Kościołowi naypożytecznieyſzy.
III. Rożaniec ſpoſobi człowieka do godnego przyięcia Ciała Boſkiego w Sakramencie.
IV. Marya przez Rożaniec nawraca grzeſznikow.
V. Przez Rożaniec doznaiemy w potrzebach Opatrzności Boſkiey.
VI. Marya przez Rożaniec uczy, modlić ſię doſkonale, żyć cnotliwie, umierać ſzczęſliwie.
VII. Rożaniec wybawia Duſze z czyśca.

ROZDZIAŁ I

Nayświętſza Troyca Oſob Boſkich w Rożańcu uwielbiona.

Chociaż nie poięta Troycy Boſkiey Taiemnica doſtatecznym podobieńſtwem niemoże bydź pokazana, iednakże w Rożańcu nayiaſniey wydaie ſię, iako bowiem

wiem w trżech Osobach Boskich iedna, wspolistotna iest natura, tak w trżech częściach ieden zamykasię Rożaniec. *Sicut tres sunt Personæ Divinæ, ita in tres Rosarium, ut hoc significetur, est distributum partes.* Mowi uczony Romanius Lib: 4. Cap 2. Sect: 5. w pierwszey części obiawiony iest Duch Swięty, ktorego mocy przyznaie się dzieło Wcielenia Syna Boskiego; w drugiey Części iest obiawiony Syn Boski, ktory przez szacunek męki swoiey stałsię odkupicielem narodu ludzkiego; w trżeciey Części iest obiawiony oyciec Boski ktory Chrystusa chwałę uwielbionego Ciała, y podwyższeniem na Tron Boski udarował. Jeżeli uważam Pozdrowienie Anielskie, znayduię w nim Troycę Boską, ktora temi słowy przez Anioła pozdrowiła Maryę. *Sancta Trinitas ex mente sua Conceptam confecit Salutationem Angelicam,* mowi B: Woyciech wielki. A S. Bernardyn Seneński ieszcże lepiey tę Taiemnice w Rożańcu wyraża, bo uważaiąc ustawiczne Serafinow spiewanie tych słow, Swięty, Swięty, Swięty, mowi, że Syn Boski iest Swięty za Narodzenie swoie, Swięty za cierpienie, Swięty za Zmartwychwstanie *Sanctus pro Nativitate, Sanctus pro Passione, Sanctus pro Resurrectione.* Te bowiem powtarżanie dowodem iest że Aniołowie y Dusze Swięte nie ustannie Swięcą y chwalą Taiemnice Syna Boskiego, iako to obiawiła Bogarodzica B. Alanowi, że mowiący Rożaniec na Swiecie, to czynią co zawsże czynią Swięci w Niebie, *Psaltæ mei in mundo id agunt quod Beati in cælis semper faciunt.* (Parte 2. Cap 1.) Nie tu iednak zakładam podobieństwo tey Taiemnicy z Rożańcem, ale uważam, że chociaż wszystkie doskonałości Boskie są wspolne, y rowne trżem Osobom, iednakże wszechmocność Oycu, Mądrość Synowi miłość Duchowi Swiętemu przyznaie się: a te doskonałści

Boskie

Boſkie przez przywiley łaſki ſą użyczane MARYI zatym
I. Marya przez Rożaniec pokazuie wſzechmocność Boſką.
II. Marya przez Rożaniec pokazuie mądrość Boſką.
I. Marya przez Rożaniec pokazuie miłość Boſką.

I. Wſzyſtkie przywileie Maryi w użyczoney Tey władzy Boſkiey zamykaią y wſzechmocnością mierzą ſię iako mowi uczony Suarez. *Menſura privilegiorum Virginis eſt Potentia DEI.* Wſzelkie tey wielkości zawieraią ſię w mocy Boskiey *Fecit mihi magna qui potens eſt.* Jeżeli Bog dał ſługom ſwoim władzę czynienia Cudow, tę władzę nad wſzyſtkich uczynił Maryi, żeby ona była naymocnieyſza u Boga, Ktora naymocnieyſzego ſtała ſię Matką. Tę władzę pokazała przez Rożaniec nad Sercem ludzkim, nad Smiercią, y nad Piekłem.

I. Pokazała władzę ſwoię nad ſercem zakamieniałym, y nad ſercem zawziętym.

Nad Sercem Zakamieniałym, czego dowodem ieſt przykład

PRZYKŁAD

W Ameryce, w Kroleſtwie Perwańſkim, ſtaneło na polu ſto tyſięcy Jndyanow pogan przeciwko Sześćſet żołnierży Chrześciańſkich, z wielką złością chcąc te małę garſtkę pożrzeć, y gdy w takim ciężkim razie znayduią ſię owi Chrześcianie, aż na powietrzu w iaſnosci pokazała ſię Bogarodzica trzymaiąc na ręku Maleńkiego JEZUSA, w drugiey ręce trzymaiąc Rożaniec grożąc owym poganom, tym widzeniem tak byli przeſtraſzeni, że nie tylko pokoy uczynili z Chrześcianami, ale y Wiarę Chrześciańſką przy-

ieli.

ſeli. Była zrobiona nate podobieńſtwo Oſoba Bogarodzicy z drzewa, przez ktorę Bog niezliczone tam czyni Cuda, więc Filip Czwarty Krol Hiſzpańſki Maryę Bogarodzicę tych kraiow ſwoich w Amerycę obrał za Patronkę dnia 10. Maia, Roku 1643. Tę Statuę nawiedziła S. Roża Limańſka, y wielkich łaſk od niey doznawała. Do tey Statuy poniedzieli, *Sicut modo geniti*, w poniedziałek wielka liczba ludzi zewſząd ſchodzi ſię, znią Proceſſyę po Mieście czynią y niezliczonych Cudow Boſkich ſtaią ſię ucześnikami, iako piſze X. Riera exemplo 399. Hanſen in Vita S. Roſæ Cap: 12.

II. Tęż władzę oſwiadczyła Marya nad śmiercią, innych od śmierci cudownie zachowuiąc, innych ożywiaiąc przez Rożaniec, co ſię pokazuie w tych przykładach.

PRZYKŁAD. I.

Pewny Szlachetny y możny Pan miał ten chwalebny zwyczay, że każdey nocy taiemnie modlił ſię w Kaplicy domowey, y przed Obrazem Bogarodzicy mawiał Rożaniec, to uważaiąc Zona iego, uwodziła ſię podeyrzeniem iego wierności, niemogąc tedy więcey utaić ſwoich złych myſli, wyiawiła ſię, y ſpytała go, czyli ſię niezakochał w iakiey inney Oſobie, zdziwił ſię wierny mąż, że w tak złym rozumieniu ieſt u żony ſwoiey, więc żartem iey odpowiedział, że kocha godnieyſzę y pięknieyſzę Oſobę nad nię, więc złością zapalona, y zazdrością w niebytności męża porwawſzy noż oſtry, gardło ſobie przerzneła, y we krwi ſwoiey nieſzczęſliwie umarła. Oznaymiono tę nieſzczęſliwę nowinę Mężowi, ten umarłe ciało złożyć kazał na łożu drzwi od izby zamknął, a ſam poſzedł do Kaplicy modlił ſię, y zwykły odprawiać Rożaniec. Aż mu daią

znać

znać, że ktoś w owey izbie we drżwi mocno kołacże, wyſżedł, otworżył, aż Zona iego żywa ſtoi, ſpytana, iakby żyć mogła? powiedziała, że była zaprowadzona na Sąd Boſki, y okarżona, ale Bogarodzica dla pobożności męża iey uproſiła iey u Boga życie. Zatym po uczynioney Spowiedź grżechow ſwoich, publicżnie ten Cud zeznała przed urżędem, y potym pobożnie w zgodzie żyła z Mężem ſwoim. Piſże o tym Taix Cap: 31. Fernandes Cap: 38. Sagastiwal Lib: 8. Cap: 57.

PRZYKŁAD. II:

Piſże B: Alan de Dignitate Pſalterij Cap 17. o dwoch Paſtuſzkach w niewinnych latach ieſżcże będących ktore gdy owieczżek ſtrżegli, trafiło ſię, że para wilkow zgłodniałych do nich przybiegło, ieden wilk pierwſżę paſtuſżkę pożar, drugi rżucił ſię na drugą Panienkę, ktora na ten cżas trżymaiąc w rękach Paciorki, mowiła Rozaniec, poſżarpał iey pierſi, y wſżyſtkie wnętrżności wydarł, y pożarł, należało iey zapewne umrżeć, tak, iak pierwſżey iey towarżyſżſce, ale coż ſię ſtało? oto owa niewinna Panienka cudownie żyła prżeż trży dni, prżez ktore ucżyniwſży Spowiedź, y prżyiąwſzy Ciało Pańſkie, dnia trżeciego widziała Bogarodzicę, ktora iey duſżę do Nieba wzięła. Zachowała Marya w życiu tę Paſtuſżkę bez ſerca, bez wnętrzności zoſtaiącą, dla Rożańca, ktory w ten cżas mowiła Cudowny Rożaniec, cudowna Maryi opieka y władza nad temi, ktorży Jey Rozaniec pobożnie mowią; a ten cud prżewyżſża inne Cuda, y doſyć mi natym iednym.

„Quæ Roſarium B. V. recitare conſveverat lupus e„jus Ubera abrupit, ventrem diſcerpſit, viſcera voravit et „ad

„ ad huc triduo vixit, in quo sincere confitetur, devotè „ Communicat, fiducialiter moritur a MARIA in extremis „ visitatur, et ad Cælorum gaudia perducitur, mowi B. Alanus.

III. Pokazała MARYA władzę nad piekłem, to wypędzaiąc Szatanow z ciał ludzkich, to zawstydzaiąc ich na Sądzie Boskim, to przeszkadzaiących ludziom do spowiedzi, odpędzaiąc, to wiążąc ich złość żeby nie przeszkadzali ludziom, to odbieraiąc od nich zapisy, czyli Cyragrafy, na co są liczne dowody u rożnych Auktorow, między temi dosyć mi ieden wspomnieć od B, Alana napisany.

PRZYKŁAD.

Wpewnym Mieście Niemieckim było pietnaście łotrow niezbożnością sławnych, ktorzy żyli z nałożnicami swemi bardzo urodziwemi. Przyszedł do tego Miasta S. Dominik, y maiąc obiawienie o nich od Bogarodzicy, zaczął swoie do ludzi Kazanie, przyszli y owi łotrowie na słuchanie, ktorym kazał, żeby swoie niewiasty przyprowadzili, przyprowadzone zwielką trudnością, przeklinać poczęły Boga, Maryę, y Jey Rożaniec, kazał S. Dominik zgromadzonemu ludowi mowić cały Rożaniec, y wziąwszy w rękę Nayświętszą Hostyę Ciała Pańskiego, mocą Boga zaklął owe niewiasty każąc im powiedzieć, zkąd są, odezwały się ze złością, z ięczeniem, y przeklinaniem, y wyznały, że są szatani w postaci onych niewiast, y radziły owym ludziom, żeby ludzi rozbiiali y wszelką niezbożność popełniali, a teraz mocą Boską, y władzą Rożańca Maryi tę postać zrzucic są przymuszone. Kazał im tedy S. Dominik wziąść własnę postać, y zaraz zamieniły

niły się owę niewiast pozory, w rozne bestye, w psa w Smoka, w wilka, y w inne, a owych pietnaście łotrow nawrocił S. Dominik tym straszny m widowiskiem, iako swiadczy tenze B. Alan Parte 3. Cap: 3: Uważaycie teraz iak wielką władzę Marya przez Rożaniec pokazuie nad sercami ludkiemi nad śmiercią y nad Piekłem.

II. MARYA przez Rożaniec pokazuie mądrośc Boską, bo do poznania Boga przyprowadza, błądzące rozumy oświeca; dla tego uczony Carthagena Hom: 7. de Rosario Bractwo Rożańca nazywa Bibliotekę Mądrości Boskiey, w ktorey umieiętność Boska zamyka się. *Rosarii Fraternitas Sacra est Theologiæ Bibliotheca Divina, et humana, DEI et hominis stupenda mysteria, et beneficia referans.* Jeżeli według S. Ambrożego iedne Pozdrowienie Anielskie iest Biblioteką wielkich umieiętności. *Est Bibliotheca scientiarum Divinarum, et humanarum*, toć Rożanieć z tyle Pozdrowienia złożony iest skarbem mądrosci Boskie Maria bowiem iako Matka całego chrześciaństwa nietylko nauczała chrześcian, ale nawet y samych Apostołow oswiecała dlatego Zbawiciel Jezus powołuiąc Uczniow, prowadził ich do Matki swoiey iako do Mistrzyni y Nauczycielki. *Quando Christus vocabat Apostolos ducebat eos ad Domum Matris tanquam ad Sanctam Religionis Magistram*, mowi S. Bonaventura. Jako Krolowa Rożańca oświeca niewiadomych; cżterech rżeczy nie mogł poznać Salomon drogi Orła na powietrżu drogi węża na ziemi, drogi Okrętu na morżu, y drogi Męża w młodości. Prov: Cap: 3. otoż czego mądry Salomon niemogł poiąc tego ucży Marya przez Rożaniec, bo według tłumaczenia Lyrana Wcielenie Syna Boskiego rozumi się pożez drogę męża w młodości, bo Syn Boski w poczęciu swoim był doskonałym zaraz człowiekiem podro-

żnym y błogosławionym, widzącym Boga, y zasługującym: przez drogę węża na ziemi, rozumi się iego życie, bo był pokornym, y rostropnym, przez drogę Okrętu na morzu, rozumi się Jego Męka, bo iako niemożna poznać ktorędy płynie okręt, tak niemożna było poiąć niewymowney cierpliwości, y mocy Boskiey w Chrystusie, przez drogę Orła na powietrzu, rozumi się Jego w Niebo Wstąpienie, bo iako Orzeł w zbiiaiąc się, wysoko na powietrże pod słońce, nie może bydź widziany, tak w Niebo Wstępuiący Zbawiciel wyniesiony nad wszystkie Niobiosa, okiem ludzkim niemogł bydź doyźrżany. Więc iako Zbawiciel obiawił Ucżniom Taiemnicę Krolestwa swego. *Vobis datum est nosse Mysterium Regni Dei.* Lucæ Cap: 8 tak Marya te Taiemnice obiawia przez Rożaniec, gdy Narodżenie, zycie, Mękę, y Chwałę obiawia w Rożańcu. *Ille novit Mysteria Regni Cælestis, qui in Nativitate, Passione et in Resurrectione Christi pia meditatione percenset.* mowi Petrus Celensis. Aktoż naszych meżow Apostolskich wyuczył rożnych ięzykow, ieżeli nie Marya? Doznał tey cudowney łaski nasz W. X. Paweł Piromalli posłany do Armenii na opowiadanie Ewangelii, ten gdy zrazu miał wielką trudność w naucżeniu się tamtego ięzyka prosił Maryę Bogarodzicę o pomoc, y zaraz tak doskonale był wyucżony owego ięzyka, że napisał Dykcionarż ięzyka Ormieńskiego, trżydzieści pięć tysięcy słow zamykaiący w sobie; mowił, naucżał ludzi ich ięzykiem z wielkim podziwieniem y pożytkiem przez lat dwadzieścia y dwa, zatym Jnnocentius X. ucżynił go Arcybiskupem Naxywaneńskim; iako pisze Reviglioni parte prima feria 3. Pentecostes. Doznał podobney łaski y W. X. Jan Tolomeus, ktory gdy opowiadał Rożaniec; Marya podała mu na karcie cżerwonemi literami pisanę mowę, ktorę on

cżytał

czytał przed zebranym ludem, iako świadczy Barius in Martyrol: 24. Junij. Ale ci zacni synowie niechay ustąpią Oycu swemu, S. Dominikowi, ktory miał dwa osobliwsze przywileia ieden w Tolosie, drugi w Paryżu; pierwszy od syna Boskiego, drugi od Bogarodzicy, o ktorych pisze B. Alan miał mieć Kazanie S. Dominik w Katedralnym Tolosańskim Kościele, aż mu się pokazał Zbawiciel JEZUS, y kazał opowiadac Rożaniec; co gdy on uczynił, tak wielką skruchą BOG napełnił słuchaiących, że między niemi trzech Kacerżow Albigensow nawrociło się, Norbertus della Valle wielki Kanonista Gvelvinus del Traemo, znaczny Filozof, y Bartholomeus del Prato, doskonały Lekarż y głęboki Teolog, ci nietylko wyprzysięgli się błędow swoich ale zaraz przyiąwszy Zakon S. Dominika, stali się znacznemi Kaznodzieiami. Drugi przywiley odebrał S. Dominik w Paryżu od MARYI, był zaproszony z Kazaniem do katedralnego Kościoła gdzie Dwor Krolewski y Akademia miała go słuchać, napisał sobie mowę mądrą ale Marya każąc mu mowić o Rożańcu, dała mu kartę napisaną więc gdy Dominik mowił, Marya mu niewidomie na ambonie stoiąc assystowała, tym Kazaniem całe Miasto pobudził do Rożańca, do skruchy, do poprawy życia, y bardzo wiele młodzi z Akademii pociągnął do życia Zakonu swego. Ta to Mistrżyni mądrości Boskiey, innym umieiętność darowała, innym błogosławieństwo Syna swego dawała.

III. MARYA oświadcza miłość Boską przez Rożaniec, bo nie masz lepszego sposobu do wzbudzenia miłości Boskiey w sercu ludzkim. *Rosarij meditatio ad Divinum magis amorem accendendum, est in strumentum aptum.* Mowi uczony Romanius Lib: 2, Cap: 2. Sect: 3. Jezeli pamięć Męki JEZUSOWEY wzbudza w nas miłość Boską, iako mo-

wi

wł Jacobus Kardynał de Vitriaco. *Memoria Passionis charitatem in nobis accendit* (Dom: in Passione) toć bardziey, gdy wszystkie Taiemnice rozmyslamy w Rozańcu. Mamy tego dowod u Salomona, ktory mowi o duszy ludzkiey, że gdy była wprowadzoną do składu winnego, Krol wniey sporządził miłość *Jntroduxit me Rex in Cellam Vinariam, ordinavit in me Charitatem*, Cant: Cap: 2. Przez tę winnę piwnicę S. Tomasz rozumi Kościoł, S. Ambroży chwałę wieczną, Lyranus Ofiarę Ołtarza, Hugo, bogomyslność duszy, ta bogomyślność w Niebie iest przez widzenie Boga, a na ziemi iest przez Rożanieć dla wzbudzenia miłości *Nobis velut cellam vinariam, Rosarium reservavit ut ejus dulcedine inebriati in invisibilium amorem raperemur*; mowi Romanius Lib: 3. Cap 1. Sect: 3. a w Rożańcu troiakie mamy wino, pierwsze w Taiemnicach radosnych, ale wino iest zmieszane zmlękiem Panieńskich Piersi MARYI, drugie w Taiemnicach bolesnych a te wino iest czerwone, ze Krwią wylaną z Ran Zbawiciela zmieszane, trzecie iest w taiemnicach chwalebnych, ate iest nam obiecane w chwale, ktorey pragniemy, y spodziewamy się od Boga, tym winem miłości są iuż napełnieni Swięci, y nam go po części Koszrować użyczaią. Otoż Rożaniec sprawuie wnas miłość Boga, miłość MARYI, y miłość bliźniego, a MARYA dla Rozańca daie dowody miłości swoiey, co się w tym pokazuie przykładzie.

PRZYKŁAD

Pisze B. Alan Parte 5. Cap: 15. że gdy ieden człowiek dla ostatniego ubostwa zapisał się Szatanowi, wziął od niego skarby, y zbogacony, raz wstąpił do Kościoła naszego

ſzego, gdzie trafił na Kazanie o Cudownych ſkutkach Rożańca miane, y ſpodziewaiąc ſię uwolnienia ſwego od ſzatana prosił żeby był wpiſany w Rożaniec, ktory gdy codziennie mowił, na koniec poſzedł do Ołtarza Maryi, y przed Jey Obrazem modląc ſię, prosił ią z płaczem, żeby go obroniła od wieczney zguby, aż widzi z Obrazu wyciągnioną rękę MARYI, z ktorey wypadła na Ołtarz karta, wziął ią y poznał, że ta ſama była, ktorą dał ſzatanowi, za co nie ſkończone dzięki czynił Bogu, że go przez Rożaniec MARYI uwolniła z mocy szatana.

Szanuycież BOGA przez Rożaniec Maryi, a Marya wznieci w ſercu waſzym miłość Boga, pokaże władzę ſwoią nad wami, bronić was będzie od nieprzyiacioł duſzy, y ſzczęſliwemi was uczyni.

ROZDZIAŁ II

Rożaniec ieſt Bogu nayprzyiemnieyſzy, Maryi naymilſzy, Kościołowi naypożytecznieyszy.

Nie bez przyczyny Kościoł Swięty na uroczyſtość Rożańca czyta Ewengelię Rodzaiu JEZUSOWEGO, według Ciała z Krolow pochodzącego z pokolenia Dawida, z ktorego MARYA Bogarodzica była zrodzona, a między wſzyſtkiemi Krolami iednemu Dawidowi imie Krolewſkie dał Mateuſz Ewangeliſta *David autem Rex*, byli inni Krolami, a żaden nie ieſt nazwany Krolem, tylko Dawid, wtym ieſt Taiemnica, bo Dawid wyrażał na ſobie

godnosć

godność JEZUSA, iako prawdziwego Krola, Dawid bowiem trży razy był Koronowany, raz taiemnie w domu Oyca swego przez Samuela Proroka, drugi raz po śmierci Samuela w Hebronie, ale od samego pokolenia Judy był uznany za Krola, trżeci raz w Jerozolimie gdzie od całego Jzraela był uznany, y przyięty za Krola. Przez tę troiakę Koronacyę wyrażał Chrystusa ktorego Duch Swięty taiemnie ukoronował ciałem ludzkim, a ciałem Krolewskim w Żywocie MARYI Panny. Drugi raz chwałą uwielbionego ciała ukoronował go Oyciec Boski przy Zmartwychwstaniu, ale Chrystus nie od wszystkich, tylko od uczniow był uznany. Trżeci raz był ukoronowany na Tronie Boskim chwałą przymiotową, y od wszystkich Chierarchiy Anielskich uznany za Krola chwały, y Pana Krolow ziemskich. Tę troiaką Koronacyę wyrażoną mamy w synie Dawida, w Salomonie, o ktorym te są słowa, że go Matka ukoronowała *Coronavit Eum Mater sua* Cant: 3. przez co znaczy się troiaka Chrystusa Koronacya, pierwsza Korona iego była Ciała, a tą go Ukoronowała Matka Jego MARYA, druga była Korona Cierniowa, tą go Uwięczyła złośliwa Macocha, Synagoga Żydowska, trżecia była chwały wieczney, a tą go Ukoronował Oyciec Boski. *Prima Coronavit Eum Mater sua in Nativitate, Secunda Noverca in Passione, tertia Pater in Resurrectione,* mowi Hugo Kardynał. Odnawiamy tę Koronacię, ale bez Cierniowey Korony, gdy Rożańcem Koronuiemy codziennie Chrystusa, bo Rożaniec iest Koroną Chwały, z drogich Kamieni szacunku nieskończonego ułożoną. *Rosarium est Diadema gloriæ ex pretiosis gemmis compositum.* mowi Carthagena. Azatym iako Dawid Krolewskim tytułem przewyższa wszystkich Krolow, tak Rożaniec przewyższa inne modlitwy; bo iest,

I. Nayprzyiemnieyszy Bogu.

II. Nay-

II. Naymilſzy MARYI.
III. Naypożytecznieyſzy Kościołowi.
I. Rożaniec ieſt nayprzyiemnieyſzy Bogu.
Każda rżecz od ſwoiey przyczyny zabiera ſwoię doſkonałość, więc kiedy przyczyna ieſt doſkonalſza, tedy y rżecz od niey pochodząca ieſt doſkonalſza, aże przyczyna ieſt czworaka, materyalna, ſpoſob daiąca, ſkutkuiąca, y oſtateczna, zatym z tych przyczyn pochodzący ſkutek tym ieſt doſkonalſzy, im doſkonalſza ieſt iego przyczyna. Z tych wſzyſtkich przyczyn Rożaniec ieſt doſkonalſzy nad inne wſzyſtkie modlitwy, toć pierwſzę mieyſce, y ſzacunek ma u Boga. Zobaczmy to w dowodach krotkich, Syn Boſki iako Bog Człowiek ieſt Celem Rożańca, materya Rożańca ieſt modlitwa Pańſka, y Pozdrowienie Anielſkie, pierwſza poſtanowiona od ſamego Zbawiciela, druga od Troycy Boſkiey przez Gabriela ogłoſzona MARYI. Spoſob mowienia Rożańca ieſt rozważanie Taiemnic Zbawiciela, ſkutek Rożańca ieſt nawrocenie grzeſznych, y doſtąpienie zbawienia. Koniec Rożańca ieſt chwała Boga, zatym Rożaniec zacnością ſwoią, mocą, y pożytkiem przewyżſza inne wſzyſtkie modlitwy. *Roſarium eſt ſuper omnes Sanctorum Orationes et ſervitia, majoris dignitatis* mowi Michael de Inſulis Cap: 15. a Trithemius Opat de Frat: S. Annæ Cap: 15, mowi, że iako Bogarodzica MARYA godnością y zasługami przewyżſza wſzyſtkich Swiętych, tak Jey Bractwo Rożańcowe przewyżſza wſzyſtkie inne Bractwa. *Quanto DEI Mater meritis, et Sanctitate Sanctos in cælo antecellit, tanto Fraternitas ejus Nomini dicata, locum tenet eminentiorem.* Przyczyna tego ieſt, bo iako MARYA ſtała ſię Matką całego Chryſtuſa, ile BOGA człowieka w Boſkiey y ludzkiey naturze, co iey przyznali Oycowie na Soborze Efezyiſkim, prawdziwą Bogarodzicę ią wyznaiąc, tak Rożaniec ieſt zbiorem całego

życia

życia JEZUSOWEGO. Przyznaię, że każda modlitwa, każde Bractwo pod imieniem innych Taiemnic, y Osob świętych iest chwalebne, y Swięte, ale Rożaniec ma tę prerogatywę, że te wszystkie przewyższa tym przywileiem, że inne Bractwa podzielone maią Taiemnice, Rożaniec ma razem zebrane. Więc iako BOG każdą rzecz stworzonę poiedynczo pochwalił, że była każda dobra, ale gdy szostego dnia zakończył dzieło stworzenia, y wszystkie rzeczy stworżone razem widział, przyznał im że były bardzo dobre, *Vidit cuncta, quæ fecerat, et erant valdè bona*, tak toż samo Rożańcowi przyznać należy, że iest arcy dobry, arcy Swięty, bo wszystkie Taiemnice, ktore w innych Bractwach podzielone są szanowane, w Rożańcu są zamknięte. To iest iedne podobieństwo Rożańca do Maryi, ale iest drugie, bo iako MARYA ma te wszystkie łaski w Sobie, y ieszcze więcey ktore były rożnym Swiętym podzielone tak Rożaniec łaskami, przywileiami y Odpustami, ktore poczęści innym Bractwom Stolica Apostolska użyczyła iest nad inne udarowany tak że niemi przewyższa wszystkie. A iako MARYA chwałą przewyższa wszystkich Swiętych, tak Rożańcowi Bracia y Siostry sto pięćdziesiąt stopniami przewyższaią innych w Niebie, według obiawienia sameyże MARYI B. Alanowi uczynionego. Zatym Rożaniec pierwszeństwo zawsze trzyma w Kościele woiuiącym, y tryumfuiącym, bo iest Krolową modlitw maiąc zacność y moc z zasług Chrystusa, MARYI, y wszystkich Swiętych. *Regina Orationum est Psalterium cum vim ex Christi hauriat vita et Passione et gloria Deiparæ* mowi B. Alan Parte 3. Cap: 13.

Dał BOG prawo swoie Moyżeszowi na gorże Synai y oznaymił mu że lud cielca za Boga szanuie więc go chciał karać Moyżesz upadłszy na ziemię prosił o odpuszczenie ułomnego ludu, ale niechciał odpuścić. Coż czyni Moy-

zesz? oto ieszcze tey zażywa modlitwy. Pamiętay Panie na Abrahama Jzaaka, y Jakoba, ktorym poprzysięgłeś. *Recordare Abraham, Isaac, et Jacob quibus jurasti.* Exod: Cap: 32. aż zaraz odmienił gniew swoy, dał się przebłagać. *Placatusq; est Dominus, ne faceret malum.* Czemuż Moyżesz nie wspomniał innych Patryarchow, tylko tych trzech? bo ci trzey wyrażali w swoich dziełach życia, przyszłego ieszcze w ten czas Chrystusa, iako mowi S. Jan Złotousty *quia hi tres Christum Dominum in suis actionibus præfiguraverunt* W Abrahamie były wyrażone Taiemnice Radosne, w Jzaaku Taiemnice bolesne, w Jakubie Taiemnice chwalebne.

I. W Abrahamie pokazuią się Taiemnice Radosne. Nawiedził Anioł Sarę żonę Abrahama, oznaymuiąc iey, że miała porodzić Jzaaka, nawiedził Archanioł Maryę oznaymuiąc iey, że miała poczęć, y porodzić Syna Boskiego. Nawiedził BOG Sarę *Visitavit Dominus Saram.* Gen: Cap: 21. Nawiedził Syn Boski w żywocie Maryi zostaiący Elżbietę. Sara nie płodna porodziła Jzaaka, ktory się tłumaczy *Risus* smiechem, iako się zniey naśmiewali że w starości stała się matką. Marya Panna porodziła Chrystusa; ktorego Narodzenie było przyczyną powszechney radości. Abraham ofiarował Bogu Syna, Marya ofiarowała Chrystusa, Abraham zdawał się przez trzy dni zgubić Jzaaka, gdy go miał zabić zroskazu Boskiego, a trzeciego dnia iakby go znalazł gdy go uwolnionego od śmierci słyszał. MARYA zgubionego Chrystusa po trzech dniach znalazła w Kościele. Otoż w Abrahamie Taiemnice Radosne.

II. Patrzmy na Jzaaka, ktory wyraża wsobie Taiemnice Bolesne. Jzaak będąc upewniony że miał stać się ofiarą, był posłuszny Bogu: Chrystus modląc się do Oyca wolę swoią poddał woli Boskiey, przyimuiąc ochotnie wyrok Oyca swego. Jzaaka związał Oyciec na Ołtarzu, Chrystus

ſtus był przywiązany do ſłupa Zamiaſt Jzaaka Baranek ſtoiący w cierniu był ofiarowany, za człowieka grzeſznego Chryſtuſ iako niewinny Baranek Cierniem był uwienczony. Jzaak na ramieniu ſwoim nioſł drwa na ofiary ſwoiey palenie, Chryſtus nioſł drzewo Krzyżowe, żeby ſię na nim ſtał ofiarą. Jzaak ofiarowany na Ołtarzu nie był zabity, ale za niego był zabity baranek, Chryſtus na Krzyżu nie umarł co do Oſoby Boſkiey, ale tylko co do ciała, Boſtwo cierpieć nie mogło, ale ſame tylko ciało cierpiało. Otoż w Jzaaku Taiemnice boleſne.

III. Patrżmy na Jakoba, ktory wyraża w ſobie Taiemnice chwalebne. Jakob ze ſnu powſtał rano, y wyſtawił kamień na znak. *Surgens Jacob mane, erexit lapidem in titulum.* Gen: 28. Chryſtus powſtał z Grobu, y kamień wielki przez Aniołow odwalił; na znak, że mocą BOSKĄ Zmartwychwſtał. Jakob powrocił do domu Oyca ſwego z Synami, y bydlętami. *Nunc cum duabus turmis regredior.* Gen: 32. Chryſtus powrocił do Oyca ſwego Boſkiego, y wſtąpił do Nieba z Aniołami, y z duſzami Swiętych z Otchłani wybawionych aſyſtuiącemi Jemu. Jakob widział z Nieba Duchow Niebieſkich zſtępuiących y wſtępuiących, Apoſtołowie widzieli Ducha Swiętego zſtępuiącego z Nieba w ięzykach ogniſtych, ktorego Syn Boſki zeſłał. Jakob aſyſtował Racheli umieraiącey, y pochował ią; Chryſtus aſyſtował Matce ſwoiey umieraiącey, y Jey Duſze Swiętą zanioſł do Nieba. Widział Jakob otwarte Niebo, y przyznał, że to mieyſce ieſt Domem Boſkim, do otwartego Nieba wprowadził Chryſtus Maryę, ktora była Jego mieſzkania Domem, zaczym zate mieſzkanie udarował ią mieſzkaniem wiecznym w Niebie y chwałą ią ukoronował, aże Marya była Domem, y przybytkiem całey Troy-

cy Bożkiey, otoż ią Troyca Swięta ukoronowała naywyż-
ſzą Chwałą.

Jeżeli tedy Bog zagniewany przyiął od Moyżeſza te modlitwy, ktore imieniem tych trżech Patryarchow czynił, ktorży Taiemnice Jezuſowe wyrażali w dziełach ſwoich, iakże nie przyimie Rożańcową Modlitwę, ktora te Taiemnice iuż odprawione wyraża, zamyka, y Maieſtatowi Bożkiemu ofiaruie? Jeżeli tamta była przyiemna, y ſkuteczna, toć ta ieſt nayprzyiemnieyſza, y naymilſza Bogu, bo iuż nie ſamą Figurę, nie cień, ale ſamą prawdę zawiera w ſobie. Obiecał Chryſtus Uczniom, a w nich nam, że o cokolwiek go proſić będziemy Jmieniem Jego, wſzyſtko otrżymamy, toć gdy Boga proſiemy Jmieniem Jego, y Jmieniem Maryi, wſżyſtko uproſiemy, cokolwiek do zbawienia naſżego należy; wſżakże ten przywiley obiawiła B. Alanowi Bogarodzica, że mamy łaſkę uproſżenia wſżyſtko, o co proſić będziemy, y o co nie proſiemy. *Do tibi gratiam impetrandi omnia quæcunq; orans rite petieris, ac ſubinde majora etiam quam deſiderabis.* Parte 2. Cap: 4. Jeżeli bowiem pozdrawiamy MARYĘ, iako pełną łaſki, rżecż ieſt niepodobna, żeby niemiała z pełności ſwoiey użyczyć, chociaż iedną kroplę łaſki, y nas wyſłuchać. Trży razy Dawid na dzień podzielił modlitwy, bo zwieczora, z rana, y wpołudnie chwalił BOGA. *Veſpere, manè, et meridie narrabo, et annunciabo laudem tuam.* przez tę podzieloną modlitwę Jncognitus rozumi Rożaniec, bo zwieczora Chryſtus cierpiał, y umarł, z rana powſtał z Grobu, w południe w Niebo wſtąpił. *Annunciabo Chriſti Paſſionem, Reſurrectionem, et Aſcenſionem, et propter hoc ipſe Deus exaudiet vocem meam, ſcilicet poſtulata concedendo.* Jeżeli tedy te Taiemnice nabożnie rozważać będziemy w Rożańcu, wſżyſtko uproſiemy ſobie u Boga, bo ta modlitwa ieſt Bo-

gu

gu nayprzyiemnieyfza. Tę modlitwę mamy wyrażonę w śiodmey y ośmey części, ktorą kazał Bog ofiarować sobie, dla zachowiania od przypadkowych nie fzczęśliwości *Da partem Septem, nec non et octo, quia ignoras quid futurum sit mali super terram.* Eccl: Cap II. siedm, a ośm czyni pietnascie, przez co taiemnie był wyrażony Rożaniec, pietnaście Taiemnic maiący w sobie, że kto chce bydź zachowany od wszelkich przypadkow, y niespodzianego nieszczęścia, nie chay codziennie te pietnascie części oddaie BOGU, a będzie zawsze wolny, y szczęśliwy. *Monemur fideles septem et octo partes dare Deo recitatione quindecim Decadum Rosarij*, mowi pobożny Carthagena Hom; 9. de Rosario.

II. Rożaniec iest naymilszy MARYI dla dwoch przyczyn, pierwsza iest ta, że przez Rożaniec ofiaruiemy Syna Matce, y wyrażami Jego dzieła, druga, że MARYI przywileie oświadczamy. Co do pierwszey, iest rzecz pewna, że MARYA dwa razy stała się Matką, raz Synowi Boskiemu, drugi raz Rożańcowi, na ziemi poczęła w żywocie słowo Boskie, przez moc Ducha Swiętego, w Niebie poczęła w myśli swoiey z natchnienia Ducha Swiętego Rożaniec. Pierwsze Poczęcie było iedną tylko Taiemnicą, ale oraz iest początkiem wszystkich Taiemnic, drugie Poczęcie zamyka w sobie wszystkie Taiemnice. Pierwsze Poczęcie Jey oznaymił Gabriel Archanioł, drugie ogłaszać kazała S. Dominikowi, zatym pozdrawiaiący MARYĘ, powinien bydź czystego serca, czystych ust, bo urząd Anielski odprawuie. *Oportet Angelum esse qui eam Salutare cupit, quomodo luxuriosus Virginem Salutabis*, mowi Hugo Kardynał, Amoż może bydź rzecz milsza MARYI nad tę ofiarę, Kiedy Jey pokazuiemy iako Matce własnego Syna, Narodzonego, cierpiącego, y uwielbionego? Pokazuiemy w Rożańcu JEZU-

SA Rożami czerwonemi kwitnącego, to iest Krwawemi kroplami zlanego. *Apparuit ergo JESUS totus floridus, quia circumdatus Rosis, id est guttis Sanguinis* mowi S. Tomasz Serm: 2. de Resur: Pokazuiemy Rożę na boku, Rożę na rękach y nogach, patrzy na te Roże MARYA, y od nas mile tę ofiarę przyimuie. Co do drugiey przyczyny: Maryi czystość Paieńska, niewinność y Macierzyńska godność pokazuie się w Rożańcu, pokazuie się iey niewinność pierworodna, bo ona iako Roża zciernia Rodzicow, winą pierworodną zmazanych, zakwitnęła bez ciernia winy, pokazuie się iey Panieńska czystość z płodnością złączona, bo kwiaty z Owocem nigdy bydź niemogą, gdy kwiat zpada, wten czas owoc zawiązuie się, tu zaś w tey Cudowney Roży inaczey stało się, bo z kwiatem Panieństwa urodził się owoc Niebieski. *Inter Rosas Virginis mundi salus floruit.* mowi S. Piotr Damiani Epist: 23. Ani kwiat był bez owocu, ani owoc kwiatu utracił. Otoż gdy pozdrawiamy MARYĘ Rożami ią uwieńczamy, każde Pozdrowienie koronę kładzie na głowę MARYI, zaczym gdy Rożaniec cały mowiemy, sto piędziesiąt koron Maryi ofiaruiemy, a te korony maią w sobie pietnaście drogich kamieni, ktore MARYA nad wszystkie Krolewskie Korony bardziey szacuie sobie. Quodlibet Ave Maria, Coronam facit Virgini gloriosæ, Contextam ex quindecim lapidibus pretiosis, et ita erunt 150. Coronæ Regales in quolibet Psalterio. mowi B. Alan Parte 4. Cap: 24. Wpierwszey części Rożańca oddaiemy Maryi Koronę z Roży białey, w drugiey części oddaiemy Koronę z Roży czerwoney, w trzeciey oddaiemy Koronę z Roży Złotey y tak temi Rożamy koronuiemy MARYĘ, a Bogarodzica iak mile, y wdzięcznie przymuie

to

to od nas, potwierdziła cudownemi dowodami, z ktorych ieden tu kładę.

PRZYKŁAD.

Pisze B. Alan Parte 5. Cap: 40. gdy S. Dominik w Rzymie opowiadał Rożaniec, słuchał go pewny Kardynał Cysters, prosił, żeby był wpisany w Rożaniec, ktory on zawsze nabożnie mawiał, y zalecił go Cystersom, żeby go zawsze mowili, zawdzięczyła mu Bogarodzica tę iego pobożnosc dwoiaką łaską, pierwszą, gdy był posłany Legatem do woyska Chrześciańskiego przeciwko Turkom, na odebranie ziemi Swiętey, każąc mowić żołnierżom Rożaniec, trzema tysiącami swego woyska, zwyciężył sto tysięcy nieprzyiaciela. Drugą, gdy w ostatniey niemocy choroba mu usta zamkneła, y niemogł przyiąć Ciała Pańskiego, pokazałamu się Bogarodzica, przyniosła mu wręce Ciało Pańskie, y otworzywszy usta iego dała mu własną rękę Nayświętszy Sakrament; y duszę iego wzięła z sobą do Nieba.

III. Rożaniec iest Kościołowi wielce pożyteczny. Kościoł woiuiący ma trzech nieprzyiacioł, z ktorych przez Rożaniec zwycięztwo odnosi, pierwszy nieprzyiaciel Kościoła iest Kacerstwo, drugi iest niewiernych zawziętość, trzeci iest domowa niezgoda. Trzy razy Zbawiciel pokoy ogłosił Uczniom. *Pax Vobis*, bo przez Taiemnice życia swego w trzech częściach *Rożańca* zawartych troiakim pokoiem udarował Kościoł, żeby te troiakie zamieszanie nieprzyiacioł uspokoił.

I. Zwycięża Kościoł przez Rożaniec Kacerskie błędy tę bowiem prerogatywę przyznaie Kościoł powszechny MARYI Bogarodzicy, że ona sama wygubiła wszelkie kacerstwa

ſtwa ale iak to bydź może? kiedy nie Bogarodzica, ale po niey Apostołowie y Doktorowie nauką zwyciężali kacermistrzow? na tę trudność odpowiadaią Suarez y Cornelius à Lapide, że MARYA była nauczycielką y Mistrżynią Apostołow oświecała ich y uczyła tego, co do wiary należy, przyczynę tego tę daią, że MARYA ſtarła głowę węża piekielnego a wnim wſżystkie błędy, z tey głowy pochodzące; ale że te proroctwo było o przyſzłych błędach zwyciężonych, Kościoł zaś Jey przyznaie, że wſżelkie Kacerstwa za gubiła, zaczym ta odpowiedź chociaż dobra, nieczyni zadośyć trudności. Nie inſżym tedy ſpoſobem błędy zostały zwyciężone, tylko Rożańcem MARYI, bo gdy S. Dominik ogłaſżać począł Rożaniec, wſżelkie błędy Kacerſkie od boiaźni zadrżały iako to przyznaie Grzegorż IX. in Bulla Canoniz: *Dominico ſagittante delicias carnis, et fulgurante mentes lapideas impiorum, omnis hæreticorum ſecta contremuit*.

Zażywał Kościoł rożnych ſpoſobow na zwycieżenie Kacerżow, zażywał mądrych ludzi zażywał orężow pobożnych Monarchow, ale te ſpoſoby mało mu pomagały, poki ſama Bogarodzica niewynalazła ſkutecznego ſpoſobu, poki go nie obiawiła *S.* Dominikowi, à ten był nie inſży tylko Rożaniec. *T*ym orężem S. Dominik w ſamey Lombardyi nawrocił więcey ſtotyſięcy Kacerżow, ale coż to ſą iedni Albigenſowie do wſżyſtkich Kacerżow, ktorych zwyciężyła MARYA? Rożaniec nie iedne, ale wſżyſtkie znoſi błędy, co żebyśmy lepiey zrozumieli, wiedzieć potrżeba, że przed przyiściem Syna Boſkiego na ſwiat, między żydami, y narodami ta ſama była przeciwność ktora teraz znayduie ſię między Katolikami, y Kacerżami, aże Chryſtus dla tego zowie ſię Xiążeciem pokoiu, że miał wiarą ſwoią ten niepokoy ugodzić y tę rożność poiednać, powołuiąc żydow, y narody; *Qui fecit utraq; unum*, iako

mowi

mowi Paweł Apostoł ad Ephes: Cap: 2. w sobie te nieprzyiaźni umorzył, żeby dwie poroźnione strony ziednoczył. *Interficiens in semetipso inimicitias, ut duos condat in unum, et reconciliet ambos*, kiedyż tę zgodę uczynił? oto w ostatnich życia swego latach, gdy nowe postanowił prawo, w ktorym niemasz rożności Żyda od Greka. *Non est distinctio Judaei, et Graeci*, iako tenże mowi Apostoł ad Rom: Cap: 10. Jeżeli tak iest, à czemużeto potyle latach od Narodzenia Bożego, Żydzi y poganie w swoich zostaią błędach, y w nieprzyiaźni? bo Chrystus nie zgubił tę nienawiść w nich, ale w sobie samym. *Interficiens inimicitias in semetipso.* Toż samo uczyniła MARYA Bogarodzica przez Rozaniec, bo chociaż do tych czas znayduie się Kacerstwo po całym swiecie, MARYA niszczy wszystkie Kacerstwa, nie w ich osobach, ale w sobie samey, bo przez Rożańca istotę wyrżekamy się wszelkich błędow, y wyznaiemy Wiarę. Zobaczmy teraz iako Rożaniec sprzeciwia się Kacerstwom wyznaniem Taiemnic pietnastu, ktore się na trzy części dzielą.

I. W pierwszey Taiemnicy wyznaie Wcielenie Syna Boskiego, ktory naturą ludzkę złączył z osobą Boską, będąc prawdziwym Bogiem y Człowiekiem, a przez te wyznanie Rozaniec wyrżeka się pięciu błędow Kacerskich, pierwszy był Walentyna, Manicheyczykow, y Pryscylianistow, ktorży bluźnili że Syn Boski nie wziął Ciała ludzkiego ale w postaci tylko ludzkiey pokazał się. Drugi Cerynta, Ebiona y innych, ktorży bluznili, że Chrystus był człowiekiem, ale niebył Bogiem. Trzeci Nestoryusza, ktory dwie natury uznawał w Chrystusie, Boską, y ludzką ale oraz dwie rożne osoby iemu przyznawał. Czwarty Eutychesa, Dyoskora, y innych ktorży przyznawali że natura ludzka zamieniła się w Boską. Piąty Polemiusza z

Jakobita-

Jakobitami, ktory z dwoch natur, trzecią istność zmieszą- ną wymyślił. Otoż Rożaniec wyznaniem Wcielenia Boskie- go zawstydza tych Kacerżow, y wyrżeka się ich błędow. Wyznaniem Nawiedzenia MARYI wyrzeka się Rożaniec błędow Pelagiusza, y innych, ktorży nie przypuszczali pier- worodnego grżechu, zawstydza ich Rożaniec, bo gdy MA- RYA nawiedziła Elżbietę, Syn Boski poświęcił Jana z tego grżechu: zawstydza y kalwina z iego sektą, ktory bluźni, że przez Wiarę Rodzicow, w dzieciach gładzi się grżech pierworodny. Wyznaniem trżeciey Taiemnicy wyrże- ka się Rożaniec dwoiakich błędow, iednych od Manesa, y innych zmyślonych, że Chrystus nie Narodził się w ciele ludzkim, ale tylko powierzchownie człowiekiem pokazał- się, drugich od tych bluźniercow ktorży Panieństwa MA- RYI nie przyznawali po porodzeniu, nie uważaiąc że MARYA była owym krżakiem, od Moyżesza widzianym ktory nie zgorżał w ogniu, y znaczył MARYI nie naru- szoną niewinność. *Wyznaniem czwartey Taiemnicy*, sprżeciwia się Rożaniec tym kacerżom, ktorży bluźnili, że JEZUS y *MARYA*, podlegli byli prawu Moyżesza, y za- wstydza ich, gdy posłuszeństwo zniewinnością bez żadne- go obowiązku wyznaie. Wyznaniem piątey Taiemnicy, wyrżeka się błędow dawnieyszych kacerżow, Gnostykow, y teraznieyszych Luteranow y Kalwinow, ktorży z tych słow Łukasza że znalezli JEZUSA słuchaiącego, y pytaią- cego się w Kosciele, wnosili, że w Chrystusie była nie- wiadomość y omylność. Zawstydza ich Rożaniec, bo wy- znaie w Chrystusie dwoiaki rozum y dwoiaką wolę, aże rozum ludzki y wola, złączone z Boskim rozumem y wo- lą były, zatym żadney niewiadomości, ani błędu w ro- zumie Jego niebyło.

II. Zwycięża błędy kacerskie Rożaniec wyznaniem

Taiemnic

Taiemnic Boleśnych, a naypržod wyznaniem pierwszey Chrystusa boleści w Ogroycu, sprżeciwia się bluźnierstwu niezbożnego Kalwina, y Melantona, ktorży przyznawali Chrystusowi, że w Ogroycu zacżął cierpieć męki piekielne żeby z piekła uwolnił dusże, sprżeciwia się y Monotelitom, ktorży nieprżyznawali Chrystusowi dwoiakiey woli, ale tylko iedną Boską, zawstydza tych Rożaniec gdy wyznaie że Chrystus cierpiał na ciele karę docżesną, ale niecierpiał nadusży kary utraty, bo dusża iego zawsże miała widzenie Jstności Boskiey. Zawstydza Monotelitow, gdy wyznaie Chrystusa słowa mowiącego, nie moia ale twoia wola niechay się stanie Ojcże, przez co dwoiaką wolę Chrystusa dowodzi. Wyznaniem biczowania Chrystusa przy słupie, wyrżeka się Rożaniec bluznierstwa Lutra ktory odważył się mowic, że tam nie Ciało, ale Bostwo Chrystusa cierpiało, zawstydza go Rożaniec, gdy wyznaie że Chrystus iako człowiek cierpiał, ale Bostwo Jego nie cierpiało, prawdziwa iest ta mowa: BOG cierpiał, BOG umarł, ale w rozumieniu Katolickim, bo właśności iedney natury przyznaią się drugiey dla złączenia swego z iedną osobą Boską. Wyznaniem Koronowania Cierniowego Rożaniec wyrżeka się błędow Kacerżow tych, ktorży Chrystusowi nie przyznawali Krolewskiey godności y zawstydza ich, gdy się oświadcża, że go uznaie za Krola nie tylko żydow, ale całego świata y Nieba. Wyznaniem cżwartey y piątey Taiemnicy boleśney, wyrżeka się błędow Bazylida dawnego Kacerża, ktory zmyślał iakoby nie Chrystus, ale Szymon Cyreneńczyk Krżyż pomagaiący dzwigać, był ukrżyżowany, bo on bluźnił, że Chrystus miał ciało nieśmiertelne, pisał prżeciwko temu błędowi S. Epiphanius *Hæresi* 24. a Rożaniec go zawstydza, gdy wyznaie Chrystusa za nas ukrżyżowanego *Christum*

Eum et hunc Crucifixum, iako mowi Apostol I. ad Corint: 2.

III. Zwycięża Rożaniec wyznaniem Taiemnic Chwalebnych błędy innych Kacerżow a nayprżod wyznaniem Zmartwychwstania, zawstydza Zydow ktorży zmyślaią, że Uczniowie wykradli ciało Chrystusa, gdy żołnierże spali pyta się Rożaniec żydow albo ci żołnierże spali albo niespali ieżeli niespali iakże dopuścili tey kradzieży? ieżeli spali, iakże widzieli kiedy go wykradli? a tu same siebie zawstydza kłamstwo. *Mentita est iniquitas sibi.* Psal: 26. Jnni Kacerże sobie sami są prżeciwni w bluznierstwach. Apelles mowi, że Zmartwychwstał, ale w inszym ciele, inni mowią że Zmartwychwstał, ale bez ciała. O! iak grube głupstwo, inni mowią że Zmartwychwstał ale bez zmysłow ciała. Cerinthus mowi, że umarł iako JEZUS, a nie iako Chrystus, zatym Zmartwychwstał iako Jezus, ale nie iako Chrystus. Zawstydza tych bluźniercow Rożaniec, gdy wyznaie że Chrystus w tym ciele Zmartwychwstał, w ktorym cierpiał, y umarł a Zmartwychwstał mocą Bostwa swego, Zmartwychwstał nie drugiego ale trżeciego dnia. Wyznaniem w Niebo wstąpienia sprzeciwia się Rożaniec rożnym błędom, inni bowiem mowili że sama dusza Chrystusa poszła do Nieba, a ciało zostało się na ziemi, Manicheyczykowie mowili że Chrystus pod same obłoki był wyniesiony, y tam ciało iego zniszczało, inni mowili że do czwartego Nieba wstąpiwszy, ciało swoie zostawił w słoncu do tych czas, pociągaiąc naswoie kłamstwo słowa Dawida: *Jn Sole posuit tabernaculum suum*, Psal: 18 Jnni mowili, że niewstąpił do Nieba, ani wstąpic nie mogł, daią te prżyczynę, że Bostwo, z ktorym było złączone ciało, iest na każdym mieyscu, zatym iako Bostwo iest wszędzie, tak y ciało, a że ten ktory iest nakażdym mieyscu, nie może z mieysca na mieysce prżenosić się, toć ciało JEZUSOWE nie

nie było wzięte do Nieba; ten iest wymysł Kacerżow U-bikwistow; im się zdawało, że wymyślili rżecż subtelną, a oni dwoiaki błąd popełnili, pierwszy bo rozumieią że Bostwo użycżyło ciału niezmierności swoiey, żeby tam znaydowało się ciało, gdzie znayduie się Bostwo, co iest szcżerą nieprawdą, drugi błąd z pierwszego wnoszę, że niewstąpił w Niebo, zawstydza tych bluźniercow Rożaniec gdy wyznaie, że Chrystus do Nieba wstąpił, y siedzi na prawicy Oyca, to iest w rowney chwalę y władzy. Wyznaniem zesłania Ducha S. wyrżeka się Rożaniec roznych błędow, inni bowiem bluźnili, że Duch S. nie iest Osobą Boską ale naywyżżym Aniołem, tak trżymał Macedonius zinnemi, inni bluźnili, że Melchizedech Kapłan był Duchem S. tak trżymali Perazytowie, ktorych błąd zawstydził Makaryusz Pustelnik Egipski, gdy na dowod Bostwa Ducha S. umarłego wskrżesił. Piotr Abailardus mowił, że Duch S. iest Duszą Swiata. Jnni mowili, żo Syn y Duch S. są mnieysi od Oyca nie maiąc naturę Boską, ale tylko duchowną, iak trżymali Aryanie. Zawstydza tych bluźniercow Rożaniec, gdy wyznaie Ducha S, wspołistotnego z Oycem, y z Synem rownego w Bostwie, od Oyca y od Syna pochodzącego, a na Apostołow w ięzykach ognistycų z darami zesłanego. Wyznaniem w Niebowzięcia, y Koronowania MARYI Bogarodzicy, sprżeciwia się Rożaniec bluźnierstwu Lutra y Kalwina, ktorży mowią, że MARYA niema większey chwały, y wyższego mieysca w Niebie nad innych, y owszem mowią że oprocz iednego Chrystusa nikt do tych cżas nie iest wpuszcżony do Nieba toć ani MARYA Bogarodzica, nieiest wzięta do Nieba., Zawstydza ich bluźnierstwo Rożaniec, bo tę chwałę po Chrystusie prżyznaie MARYI z tradycyi dawnych Oycow, ktora ma swoię

ſwoią powagę w całym Kościele. Otoż Kościoł katolicki Rożańcem MARYI wſzyſtkie zwycięża, y zawſtydza Kacerſkie błędy, zatym my Katolicy nie powinniſmy ſię wſtydzić noſić iawnie Rożańca, bo Rożaniec iest znakiem, charakterem, y oświadczeniem wiary katolickiey. Kiedy Sobor Antyocheńſki potępił błędy Aryańſkie, katolicy wzieli ten pobożny zwyczay, że na ſzyiach noſili wyznanie tego Soboru żeby pokazali rożność ſwoią od Aryanow; toż ſamo czynią katolicy, noſząc przy ſobie Rożaniec, żeby pokazali, że ſą prawdziwemi katolikami, iako mowi Maldonatus: in Joan. I. *Quemadmodum ſi quæ vulgo Roſaria vocant; quibus precari Sacram Virginem ſolemus, loco torquis ad collum, geras, ut oſtendas te non hæreticum, ſed Catholicum eſſe.* A możeſz mieć Kościoł mocnieyſze oręża na zwyciężenie Kacerzow, nad Rożaniec ?

II. Drugi nieprzyiaciel Kościoła ieſt niewiernych Narodow zuchwałość, y nienawiść, ale y to Kościoł tyle razy zwyciężył Rożańcem, pierwſzy raz przez Szymona Wodza walecznego małą liczbą żołnierzy, ſto tyſięcy Woyſka Albigeńſkiego zniosł, drugi raz przez *S.* Piusa nad licznym woyſkiem Tureckim tryumfował, poznieyſzych czaſow pod Belgradem, y Temezwarem otrzymał zwycięſtwo. Tego wſzelkiego zwycięſtwa przez Rożaniec dowod mamy w Dawidzie, ten wyſzedł na poiedynek z ſtraſznym Goliatem, nie mieczem, ani Tarczą, ani włocznią, ale procą z pięcią kamieniami uzbroiony; nie bez przyczyny wybrał on ſobie, ani mniey ani więcey nad pięć kamieni, alboż nie doſyć było iednego kamienia na zabicie Goliata ? bo w każdey części Rożańca, ani więcey ani mniey znayduie ſię Taiemnic, nad pięć, ieden tedy kamien wziął dla zabicia nieprzyiaciela, a pięć dlatych Taiemnic przyſzłych wyrażenia, wſzakże tym kamieniem uczynił radość ludowi ſwemu,

boleść

boleść zadał Goliatowi, chwałę sobie uczynił, na oświadczenie radości, boleści, y chwały, całego Rożańca. Wyraził to sam Dawid, gdy po otrzymanym zwycięstwie tak śpiewał. Błogosławiony Pan BOG moy, ktory wyuczył ręce moie do potyczki, y palce moie do woyny. *Benedictus Dominus DEUS meus qui docet manus meas ad prælium, et digitos meos ad bellum*, nie tylko wyraża ręce, ale y palce, bo tak praca iego, iako y Rożaniec są instrumentem rąk, y palcow. Dawid trzy razy procę obrocił, y tak dopiero uderzył! Rożaniec trzy razy obracać należy żeby cały zmowiony był, nie bez taiemnicy w tłumaczeniu Hebrayskim przydaią się te słowa, Pan BOG, kamien, czyli opoka moja. *Benedictus Dominus Petra mea*, bo przez to, Boga nazwał kamieniem, nie kamieniem procy swoiey ale Rożańca; bo tamten kamyczek był z potoka wzięty, a ten kamień iest sam Chrystus *Dominus Petra mea*, my bowiem gdy Rożaniec mowiemy, chociaż Kamyczki paciorkow naszych rzucamy, te iednak moc swoią maią w iednym Kamieniu, to iest w Chrystusie. *Lapis ille quo percussus est Goliath, Christum Dominum figurabat*, mowi S. Augustyn. Dlatego Dawid nie mowił, ia przychodzę do ciebie z kamieniem, ale mowił, ia przychodzę do ciebie w Jmie Pana BOGA, imieniem uzbraiaiąc Boskim kamień swoy, y Boga nazywaiąc kamieniem. Otoż proca Dawida z Pięcią kamieniami była wyrażeniem Rożańca z Taiemnicami Boskiemi, ieżeli tedy iednym kamieniem zwyciężył Goliata, toć gdy Kościoł rzuca sto pięćdziesiąt kamyczkow Rożańcowych na Goliatow, sobie nie przyiaznych, zapewne otrzyma nad niemi zwycięstwo. Pod czas woyny Jozuego BOG rzucił kamienie na nieprzyiacioł, y więcey zgineło od Kamieni, jak od miecza *Mortui sunt multo plures lapidibus grandinis*, Josue Cap: 10. rzuciła MARYA Bogarodzica na Albigensow

ſow ſto pięcdzieſiąt kamieni z obłokow, y obronił Alana Brytańczyka mężnego żołnierża ſwego pod Toloſą. Temi Swiętemi kamieniami woiuie Kościoł przeciwko nieprżyiaciołom ſwoim, y zawſże doznaie zwycięſtwa.

III. Gorſżym Kościoła nieprzyiacielem ieſt domowa niezgoda ſamychże chrżeścian Katolikow ale y tę Kościoł S. Rożańcem uſpokoił. Wſżakże BOG na znak pokoiu na obłokach zoſtawił tęcże żeby była prżymierżem między Bogiem y ludżmi, prżez tęcżę znacży ſię Zbawiciel JEZUS, ktory nas prżyiąwſży do łaſki, od wiecżnego uwolnił potopu. *Per iridem ſignificatur Chriſtus, per quem protegimur a ſpirituali diluvio.* mowi S. Tomaſż Quodl: 3. Q: 14. A: I. a iako w Tęczy znayduie ſię troiaki kolor zielony, cżerwony y błękitny, tak w Rożańcu iaśnieie żielony kolor kwitnących lat w Taiemnicach Chryſtuſa radośnych Cżerwony kolor krwawey Męki w Taiemnicach boleſnych, y błękitny kolor w Taiemnicach chwalebnych. *Roſarium eſt Iris Clementiæ DEI, in quo deſignatur peccatorum venia, et reconciliatio Divina.* mowi Carthagena Hom: 7. de Roſario. O! iak ſtraſżne były niezgody, zawziętości, nienawiści między ludzmy, z wielką utratą Miaſt, y Kroleſtw, to iednak wſżyſtko uſpokoiła MARYA Rożańcem.

Wyznał to Alfons Krol Portugalſki, gdy powiedział ſwoim *Oremus Beatæ Virgini, ut Roſarium ſuum regat Regnum noſtrum.* Modlmy ſię do MARYI Panny, żeby ey Rożaniec rżądził Kroleſtwem naſżym, wyznał to Ludwik X. Krol Nawarry, do S. Dominika *Tuum Roſarium bone Dominice, confirmavit Regnum meum; gratias debeo.* Twoy Rożaniec dobry Dominiku, potwierdził Krolewſtwo moie Niechay wyznaie ſtolica Apoſtolſka, ieżeli nie Rożancem, wiary nieprżyiacioł zwyciężyła. Wſżakże S. Pius V. in

Bulla

Bulla Consveverunt to przyznał mowiąc: *Per Rosarium purgantur hæresum tenebræ et lux Catholicæ Fidei asseritur.* Przyznał to Sixtus V. in Bulla Jneffabilia: mowiąc: *Rosarium institutum fuit a B. Dominico ad utilitatem catholicæ Religionis.* Przyznał to Urban VIII. w Liście Posła Cesarskiego *Rosarium est augmentum Christianitatis.* Przyznał to Ferdynand drugi Cesarz, piszac do Soboru Trydeńskiego w te słowa: *Sic DEUS meritis Rosarij suæ Matris exaltavit Fidem nostram.* Ale na coż ia swiadectwa tak godnych Osob przywodzę, kiedy BOG zawstydził Kacerżow nowym cudownym drżewem, nigdy przedtym nie widzianym, w Hibernij bowiem we wsi Hrabi de Elmen katolika wyrosło drżewo, ktore same rodziło Rożańce, sto piędziesiąt mnieyszych paciorkow, a pietnaście większych na subtelnym ale mocnym sznurku zielonym z Krżyżykiem na końcu rośnie natym drżewie, y wszystkie gałęzie temi cudownemi Rożańcami ma obciężone, ktore za wielki darunek do rożnych wywożą kraiow, iako pisze o tym Rebellius Lib: 1. Cap: 6. Hieronymus Romanus Lib: 6. Cap: 22. Cosso Mir: 98. Reviligioni Dom: 6. post Epiph: Temi Cudownemi Rożańcami zawstyda Bogarodzica Kacerzow naśmiewaiących się z Rożańca MARYI. Jeżeli ich ziemia nie może zawstydzić, otoż ich zastraszy Niebo, gdy bowiem S. Dominik w Kościele Katedralnym Tolosańskim miał gorliwe o Rożańcu Kazanie przed Kacerżami, a oni z Rożańca nasmiewali się, straszne pioruny, błyskawice, grady, y trżęsienie ziemi poruszyło się, tak dalece, że ich ziemia pożrżeć, a Niebo spalić usiłowało, w tym strachu widzieli wszyscy wyciągnioną rękę y grożącą im MARYI Bogarodzicy stoiącey z drżewa wyrobioney, ktora poty ręką ruszała, poki owi Kacerże niezbożni nie

uznali

uznali prawdę. Temi cudownemi znakami tak byli poruſżeni, że ięczeniem, y wyznaniem grzechow ſwoich napełnili Kościoł z wielką radością Nieba, a z narżekaniem Szatanow, ktorży na powietrżu ſtraſżnemi głoſami wołali Biada nam, bo od Aniołow mocą Pſalterża, ogniſtemi łancuchami ieſteśmy związani, y daleko ztąd do ſamego piekła ieſteśmy zapędzeni. Wtym ręka Bogarodzicy grozić prżeſtała, y nawalność napowietrżu uſtała. A tu B: Alan, ktory o tym z obiawienia Bogarodzicy piſał Parte 2. Cap: 11. wnoſi, że prżez Rożaniec ciemności Kacerſkie roſpędzone zoſtały. Swiatłość wiary katolickiey zaiaśniała, pokoy prżywrocony zoſtał. *Hæreſum tenebræ remittuntur, et lux Catholicæ Fidei aperitur, fit pax et alta quies, admiratio pariter et perfecta animorum mutatio.* Niechay w uſtach y w ſercu brżmi Rożaniec, a będżie Kościoł cieſżył ſię pokoiem, będzie zgoda między Monarchami, będzie iedność w domach Katolickich.

ROZDZIAŁ III

Rożaniec ſpoſobi człowieka do godnego przyięcia ciała Boſkiego w Sakramencie.

Jako Syn Boſki będąc wſżechmocnym, więcey uczynić nie mogł nad poſtanowienie Sakramentu Ciała ſwego, będąc naybogatſżym, więcey nam darować niemogł, nad

nad ciało swoie, będąc, naymędrszym więcey wymyślić niemogł nadto, gdy siebie samego darował nam za pokarm, y napoy pod przymiotami Chleba y Wina, tak po ofierze Sakramentalney niema nic droższego, hoynieyszego y mędrższego MARYA Bogarodzica nad Rożaniec, bo to sama obiawiła B. Alanowi: *Inter omnia post Missam, Rosarium est mihi gratissimum.* (De Dignit: Psal: C. 17.) zaczym co kolwiek cudownego znayduie się w Sakramencie ciała Pańskiego, to nieiakim sposobem y podobieństwem zamyka się w Rożańcu. *Quidquid in Eucharistiæ Sacramento admirandum inspicitur, in Rosario aliquomodo continetur.* mowi Carthagena. Te podobieństwo Rożańca do Ołtarża Sakramentu obiaśnię trzema uwagami.

I. Syn Boski w Sakramencie y w każdey części iest cały, y nierozdzielny przez realnę przytomność Bostwa Swego, y ciała, w Rożańcu, y w każdey iego części znayduie się cały przez przytomność rozmyślaiącego rozumu.

II. Syn Boski w Sakramencie zostawił pamięć męki swoiey, w Rożańcu zostawił pamięć całego życia swego.

III. Syn Boski w Sakramencie iest utaiony Sędzia, w Rożańcu iest obiawiony Lekarż.

I. Tę pokazuie cudowną własność Syn Boski w Sakramencie, że w poświęconym Chlebie, y w naymnieyszey cząstcę iego, znayduie się cały, y nierozdzielny, bo w Sakramencie znayduie się przez istność swoię *per modum substantiæ*, ktora w każdey części cała zostaie y nierozdzielna, podobną własność pokazuie w Rożańcu, bo cały Chrystus w całym Rożańcu, y cały w każdey iego części znayduie się, nie przez realną przytomność, ale przez rozmyślanie rozumu; a że Rożaniec ze dwoch składa się części,

iedney

iedney rozumu, drugiey ięzyka, zobaczmyż iako wtych częściach cały znayduie się Chrystus.

Co do pierwszey części, w pietnastu Taiemnicach znayduie się w uwadze cały Chrystus, cały w poczęciu, cały w nawiedzeniu Elżbiety, cały w Narodzeniu, cały wkażdey męce, cały w Chwalebnych Taiemnicach. Obiaśniam to podobieństwem słońca, ktore schodząc, nieiako rodzi-się, zachodząc, nie iako obumiera, y znowu nieiako odradza się, *Oritur sol, et occidit et ad locum suum revertitur, ibiq renascens, girat per meridiem.* Eccl: 1. v: 55. Zdaie się rodzić słońce na wschodzie, umierać na zachodzie, bydź pochowane pod ziemią, y znowu wschodząc, zdaie się odradzać. Te własności słońca pokazuie Chrystus w trzech częściach Rożańca. w Wschodzie Narodzenie, w zachodzie mękę, w powrocie Zmartwychwstanie swoie. *Christus velut sol ortus est in Nativitate, occidit in morte, rursus ortus et velut renatus in Resurrectione.* mowi Olimpiadorus. w Taiemnicach Wcielenia był pokryty ciałem, iako słońce obłokiem, w Taiemnicach męki, cierpiał zaćmienie ciemności śmierci, w Taiemnicach Chwalebnych roziaśniał swiatłością chwały, y niby odrodził się zgrobu, więc iako słonce bieg swoy odprawia w dwunastu znakach zodyaku, tak Chrystus w pietnastu Taiemnicach całe życie swoie odprawuie.

Co do drugiey części, dwoiaka iest Rożańca modlitwa, z ktorey się składa, to iest modlitwa Pańska y Pozdrowienie Anielskie, więc iako ciało, y Krew Pańska są iednym Sakramentem, tak te dwie modlitwy są iedną w Rożańcu co do istoty swoiey, mam tego podobieństwo wsnie Faraona, temu sniły się naprzod krowy tłuste, apotym chude, znowu sniły się kłosy pełne, y prużne, zawołany Jożef na tłumaczenie snow powiedział, sen Krola ieden iest.

Somnium

Somnium Regis unum est (Gen: 41. v. 25.) Jak to bydź może, ieżeli rożne rzeczy śniły się Krolowi, iak iednym snem były? Były rożne co do widzenia, ale były iednym co do znaczenia. Toż samo dzieie się w Sakramencie, y w Rozańcu, w Sakramiencie przymioty chleba y wina są rożne ale znaczą iedne ciało, y krew Chrystusa, w Rożańcu dwie *M*odlitwy są rozne od siebie ale iedno znaczą: więc iako przez społeczność ciała znayduie się we krwi, a Krew znayduie się w ciele mocą słow Boskich, tak w Pacierżu znayduie się Pozdrowienie, a w Pozdrowieniu znayduie się Pacierż, bo o co prosiemy Boga w Pacierżu, oto prosiemy y w Pozdrowieniu, siedm proźb wyrażamy w Pacierżu, a w Pozdrowieniu iedną tylko proźbę czyniemy do MARYI, żeby się zanami modliła, a że MARYA żadney rzeczy dlanas nie prosi, nad to, o co prosić kazał Chrystus, zaczym te dwie modlitwy są iedną bo o iedno proszą. Prosił Setnik Chrystusa o zdrowie Syna, ktory będąc Rzymianem, że kochał narod żydowski, y Synagogę mu wystawił, wstawiali się żydzi za nim prosząc Zbawiciela, żebymu tę łaskę uczynił. Lucæ Cap: 7. Ta dwoiaka proźba roznych osob, była iedna, bo chociaż rożnych osob, iedney żądała łaski. Toż samo my czyniemy, modlitwą Pańską prosiemy Boga, iako Synowie Oyca, Pozdrowieniem prosiemy MARYI, iako Matki naszey, żeby się wstawiała do Syna Boskiego. Tę prawdę potwierdzam widzeniem cudownym ciała Pańskiego o ktorym pisze B. Alan Parte 5. Cap: 23. S. Patryarcha Dominik zwiedziwszy Francyę Hiszpanię, Niemcy, nawiedził y Brytanię, y gdy wobecności Xiążęcia y pospolstwa Mszą S. odprawiał, podczas Pamięci za żyiących, był w zachwyce-

nlu, y na powietrźu wyſoko od ziemi był podnieſiony; potym powrociwſzy do zmyſłow, aż przy podnieſieniu ciała Pańſkiego w S. Hoſtyi iaſność wielka iako ſłońca pokazała ſię, w poſrodku była widziana Bogarodzica Panna, karmiąca pierſiami ſwemi maleńkiego Syna, ktorego podnoſząc rączkę, nią błogoſławiła przytomnych. Podnioſł poświęcony kielich S. Dominik, az nad kielichem pokazał ſię ukrzyżowany Zbawiciel z Matką ſwoią, y z S. Janem przy Krzyżu ſtoiącemi. Te dwoiakie widzenie pobudziło przytomnych do obfitych łez, y pokuty, y takim ſię pokazał w Sakramencie Zbawiciel, iakim w ſercach tamtych ludzi znaydował ſię, był tam Xiąże z dworem ſwoim y z wielu innemi pobożnemi, temu MARYA dała błogoſławieńſtwo Syna ſwego, było też więcey niewiernych, bluźniercow y nieczyſtych, tym pokazał ſię ukrzyżowany powtornie ich grzechami. Po Mſzy ſkończoney zaczął S. Dominik gorliwe Kazanie o Rożańcu, dowodząc, że w Sakramencie Ciała wyrażaią ſię Taiemnice Chryſtuſa, ktore w Rożańcu zamykaią ſię; otoż w Sakramencie Rożaniec, w Rożańcu tenże Chryſtus z całym życiem ſwoim zamyka ſię.

II. Sakrament Ciała Pańſkiego ile razy przyimuiemy, powinniśmy odnawiać pamięć Męki iego, bo to ſam Zbawiciel kazał oſobliwie Kapłanom, *In memoriam meam facietis*, Jnnych Taiemnic nie kazał czynić pamięci, tylko ſamey męki ſwoiey, *Mortem Domini annunciabitis* 1. ad Cor. 11. ale w Rożańcu nie ſamey tylko Męki, ale całego życia pamięć odnawiamy. Pamięć męki odnawiać kazał przy pożywaniu ciała ſwego, a to czemu? że pierwiaſtkowi chrześcianie godni byli codziennie pożywać ciała Pańſkiego, a gdy ta wiara y gorliwośc gaſnąć poczęła, Kościoł obowiązał raz przynaymniey w rok ſpo-

wiadać

wiadać się y przyimować Ciało Pańskie, czyli że ten obowiążek iest osobliwie Kapłanow, ktorży codziennie tę ofiarę czynią, y odnawiaią pamięć męki JEZUSOWEY. Jeżeli ma Chrystus w Sakramencie ciała pamięć iedyney męki swoiey, czyli przez Kapłanow, czyli przez innych pożywaiących ciała Jego, otoż w Rożańcu codziennie odnawia się pamięć wszystkich Taiemnic Jego. Niemożesz codziennie bydź godnym uczesnictwa ciała Bolkiego, niemożesz mękę iego przypominać przez pożywanie Sakramentu, otoż masz łatwy sposob w Rożańcu, ktorym możesz codziennie, każdey godziny czynić pamięć całego życia, y wszystkich Taiemnic iego.

III. Wielka iest Sakramentu od Rożańca rożność, bo ciało Pańskie iest życiem dla dobrych, ale śmiercią dla złych, a Rożaniec daie życie dobrym, y złym: dobrży przez Rożaniec staią się Świętemi a zli przez *Rożaniec* nawracaią się, y staią się dobremi, doznali tego skutku łotrowie, zaboycy, bluźniercy, Swiętokradźcy, nałożnicy, kacerże. Jakaż tey rożnicy iest przyczyna? bo w Sakramencie Syn Boski iest iako Sędzia, wyraził to Apostoł mowiąc: kto niegodnie pożywa, Sąd sobie pożywa, *Judicium sibi manducat*, w Rożancu iest przez pobozne rozmyślania iako miłosierny Lekarż, uzdrawiaiący duszę; iako Sędzia dobrym daie życie, złych śmiercią karże, w Rożańcu iako Lekarż uzdrawia, y ożywia y do życia przywraca. W Sakramencie daie lekarstwo nieśmiertelności, *Pharmacum immortalitatis*, ale te lekarstwo samym zdrowym daie bo potrżebuie życia łaski na duszy przez pokutę, w Rożańcu daie lekarstwo uzdrawiaiące chorych, żeby byli sposobnemi do pożywania Ciała iego. W Sakramencie iako przyszły Sędzia, z boiaźnią y z czystym sumnieniem przystępować do siebie każe, w Rożancu pokazuie się żyiący, cierpiący na ziemi, y w Niebie po prawicy

wiey Oyca ſiedzący, gdzie za nami wſtawia ſię iako człowiek, iako Kapłan, iako Pośrednik naſz, *Purgationem peccatorum faciens, ſedet ad dexteram Majeſtatis in excelſis*, 1. Petri 3. Pokazuie Rany na ciele ſwoim, nieſkończonego ſżacunku zaſługi ſwoie na zgładzenie grzechow naſżych daie. W Sakramencie zoſtaie iako Sędzia utaiony pod zaſłoną przymiotow, y chce bydz uznany wiarą prawdziwą, miłością uſżanowany, w Rożańcu my go nie widziemy ale on nas widzi, y patrży przez okna, *Reſpiciens per feneſtras*, trży okna ieſt troiaka wiadomość iego, pierwſza błogoſławiona, bo widząc iſtność Boſką, w niey widzi wſżyſtko, druga Boſka, ktorey wſżyſtkie rżeczy ſą przytomne, trżecia wlana, przez ktorą widzi to, co chce. Ale w Rożańcu przytomnego ſobie ſtawiamy, y przez pietnaście Taiemnic, iako przez pietnaście okien patrżamy na niego. Chwalmyż BOGA Rożańcem, chwalmy codziennie bo w Rozańcu całego mamy Chryſtuſa, odnawiamy pamięć życia iego, a doznamy go w naſżych potrżebach miłoſiernego Lekarża. Rożaniec nas ſpoſobnemi uczyni do pożywania godnego Ciała Boſkiego, beſpiecżnie przyſtąpiſż do Sędziego: ieżeli iego łaſkę przez Rożaniec MARYI pierwey otrżymaſż.

ROZDZIAŁ

ROZDZIAŁ IV

MARYA Bogarodzica przez Rożaniec nawraca grzesznikow.

Między pożytkami Rożańca ten iest nie mały. że grzesznikow nawraca, a że ci są w troiakim stanie, pierwsi o pokucie nie myslą, drudzy pokuty czynic niechcą, trzeci po uczynioney pokucie wracaią się do dawnych grzechow, otoż:

I. MARYA Bogarodzica przez Rożaniec pobudza grzesznych do skruchy.

II. Nawraca grzesznikow rospaczaiących.

III. Zachowuie nawroconych od nałogu złego.

I. Sakrament Pokuty ma trzy istotne części, wyznanie grzechow ustne. skruchę serca, y zadosyć uczynienie za grzechy sprawiedliwości Boskiey. Te trzy części, żeby były zachowane, sprawuie w grzesznym człowieku MARYA Bogarodzica przez Rożaniec na trzy części podzielony.

Co do pierwszey części Pokuty, szatan oto się stara żeby zamykał usta grzesznikowi, a żeby przy spowiedzi niewyiawił swoie grzechy. *Obtorserat lingvam ejus, ne vocem Confessionis emitteret*, mowi S. Paschasius, mamy tego rożne dowody, z nich tu ieden kładę.

PRZYKŁAD.

Roku 1570. w Krolestwie Aragońskim, w Mieście Pogrerdan, pewny człowiek spowiadał się przed naszym X. Bartłomieiem Salas, mądrym, y pobożnym Kapłanem, aż w poł spowiedzi zamilczał, spytany o przyczynę, odpowiedział, że więcey nie pamiętał, westchnął do BOGA y MARYI Kapłan, obawiaiąc się czyli dla wstydu nieśmiał daley mowić, wtym widział Szatana ktory ręką usta zamykał owemu człowiekowi, zatym wstawszy, poszedł do Ołtarża Rożańca y gdy tam zmowił iednę część Rożańca, powrociwszy z penitentem do spowiedzi, wysłuchał go zupełney spowiedzi zwielkim żalem odprawioney, iako pisze Fernandes Lib: 5. Cap 42. otoż MARYA Bogarodzica przez Rożaniec odpędza szatana, otworzyła usta grzesznika, żeby wyznał grzechy swoie.

Co do drugiey części Pokuty Duch Swięty sprawuie w sercu grzeszne go Skruchę za grzechy dla tego mowi Apostoł, że niewymownym ięczeniem prosi za nami. *Ipse Spiritus postulat pro nobis, gemitibus inenarrabilibus.* ad Rom: 8. nieżeby miał sam ięczyc, ale że nas ięczącemi czyni, a gdzież ten skutek łaski bardziey pokazuie, ieżeli nie w Rożańcu, przez Rożaniec MARYI daie żal sercu naszemu y nas do płaczu, do żalu, do ięczenia za grzechy pobudza. *Quando per infusionem gratiæ, fecit nos gemere et impetrare orando veniam peccatorum.* mowi Richardus à S. Laurentio Lib: 4.

PRZYKŁAD.

Pewny zawzięty, y łakomy Tyran iedney zacney Pani

owdowia

owdowiałey, nie tylko wszelką fortunę wydarł, ale co większa, nayszacownieyszy skarb młodego iey Syna, cnotliwie wychowanego do więzienia wrżucił, sromotnie na szubienicę osądził. W tym ciężkim nieszczęściu swoim poszła pobożna Pani do Kaplicy Rożańcowey, sprawę swoię Bogarodzicy polecaiąc, zmowiwszy Rożaniec, wstąpiła na Ołtarż y wziąwszy z rąk statuy MARYI Maleńkiego JEZUSA, rzekła do niey: Ja tobie poty nie oddam Twego Syna, poki ty nie przywrocisz moiego, ieżeli chcesz odemnie swego Syna, myślże o tym, żebym ią odebrała mego. Ytak od Ołtarża poszła niosąc maleńkiego JEZUSA z sobą do domu, aż nazaiutrz przychodzi do niey iey syn, niosąc w ręku powroz, ktorym był przez dwomadniami obieszony, powiada, że go MARYA uwolniła od śmierci. Rozgłosił się ten cud po mieście, o czym dowiedziawszy-się ow Tyran, śmiał się z tego y nie wierzył, poki sam nie zobaczył żywego owego młodzieńca, więc poszedł zaraz do owey niewinney Pani, y padszy do nog iey z płaczem wyznał swoię okrucieństwo, wrocił iey wszystko, spowiedź Sakramentalną zwielkim żalem uczynił, y z Tyrana stał się Pokutuiącym, z prześladowcy znacznym Rożańca Apostołem, a owa Pani dopiero z podziękowaniem oddała MARYI Syna Boskiego, iako pisze Fernandes Lib: 4. Cap: 47. Riera exemplo 57. Wielka tey Pani wiara pobudziła ią do takiey śmiałości że się odważyła odbierać z rąk Bogarodzicy Chrystusa, y upominać się od niey swego Syna, ale Bogarodzica za jednego Syna swego wziętego przywrociła dwoch synow, iednego naturalnego własney matce, drugiego z Tyrana odrodzonego Kościołowi, ktoryż z tych dwoch iest większym cudem MARYI, czyli pierwszy, czyli drugi? pierwszego odrodziła

MARYA

MARYA ze śmierci ciała, y dała mu życie doczesne, drugiego odrodziła ze śmierci duszy, y dała mu życie łaski; pierwszego odrodzenie było przyczyną drugiego, odrodzony pierwszy napełnił matkę pociechą, odrodzony drugi został napełniony żalem za grzechy. Umarłego ożywić iest cud znaczny ale Tyrana zapamiętałego nawrocić iest cud znacznieyszy, z pierwszego cieszyła się matka naturalna, z drugiego cieszyła się Matka duchowna Kościoł; a MARYA obydwom stała się Matką przez Rożaniec, żeby Syna Boskiego odebrała od niewiasty, dwoch Synow przywrociła przez Rożaniec.

Co do trzeciey części Pokuty, uczynienie zadosyć Boskiey sprawiedliwości, iest wypełnienie naznaczoney Pokuty, przez ktorą kara doczesna nadgradza się, ale ytę MARYA Rożańcem swoim nadgradza. Kazał BOG Rok piędziesiąty święcić, y w nim Jubileusz czyli odpuszczenie grzechow pozwolił. *Sanctificabis Annum quinquagesimum et vocabis remissionem cunctis habitatoribus terræ tuæ, ipse est enim Jubilæus.* Levit: Cap: 25. Ten zwyczay obchodzenia Roku piędziesiątego był y w Kościele chrześciańskim, ale potym iest umnieyszony, y każdego Roku dwodziestego piątego naznaczony, w tym Roku powszechnego Jubileuszu, iest odpuszczenie grzechow, y kary doczesney im należącey, czego dowodem iest Psalm piędziesiąty, ktory gdy Dawid mowił, usłyszał, że Bog przeniosł grzech iego, iako mowi.

Canisius de Pænitentia Dist: 3. A ztąd uważa S. Augustyn, że cały Psałterz Dawida składa się z Psalmow sto piędziesiąt, nie dla inney przyczyny, tylko dla odpuszczenia grzechu pochodzącego z myśli, słowa, y uczynkow ktore odpuszcza BOG w trzech Osobach iedyny. *Intriplicato quinquagenario triplicis peccati remissio, id est cordis, oris, et operis et ipsa Trinitatis unitas designatur, quæ totum hoc operatur.* Większey mocy iest Psałterz MARYI,

niżeli

niżeli Psałterż Dawida, bo sto pięćdziesiąt Pozdrowienia zamyka w sobie, y trży raży dzieli się na piędziesiąt, bo przez Rozaniec odpuszcża BOG karę należącą grżechom z mysli, słow, ucżynkow pochodżących. *Quælibet trium partium Rosarij ex quinquagenaria salutatione Angelica constat ut denotetur per hanc devotionem esse nobis a Deo Indulgentiam condonandam piaculorum nostrorum.* mowi Romanius Lib: 3. Cap: 6. Sect: 1. Raz tylko w Rok piędziesiąty odprawował się przed tym Jubileusz, teraz przez Rożaniec każdego dnia troiaki odprawuie się Jubileusz odpuszcżenia kary docżesney. *Perpetuum Annum celebrari Jubilæum*, iako mowi B. Alan Parte 3. Cap: 1. Dowodem tego są cudowne dzieła MARYI.

II. Nawraca MARYA rospacżaiących, y bez nadziei zbawienia zostaiących, bo iest Matką dobrey nadziei. *Ego Mater Sanctæ Spei*, dowodzę tego niektoremi przykładami.

PRZYKŁAD.

Była w Anglii Panna imieniem Helena, ktora urodą przewyższała Grecką Helenę, ta od roku dziesiątego wieku swego aż do trżydziestego, z takim zgorszeniem żyła, że w całym Krolewstwie była poczytana za pospolitą nierządnicę, do niecżystości przyłacżyła y cżarnoksięstwo, ktorym niewinne dusze wabiła do siebie. Ktożby się spodziewał, żeby z takiey grżeszńicy miała się stać wielka Swieta? coż ią ucżyniło Swiętą? oto iedne kazanie o Rożańcu słyszane bo słuchaiąc o Rożańca mocy ucżuła w sercu odmianę, y przez dni pietnaście taiemnie go mawiała, Rożaniec nosżąc pod suknią wiersżchnią, aż dnia pietnastego,

gdy

gdy przed Obrazem Bogarodzicy Panny mowiła Rożaniec, usłyszała z Ołtarża te słowa: *O! Helena, Helena dura mihi, et Filio meo fuisti leæna, sis mihi inposterum ovicula, et tibi communicabo, et me et mea.* O! Heleno Heleno drapieżną mnie y synowi memu byłaś Lwicą, bądź że mi od tych czas owieczką, a ia tobie, siebie, y moie łaskę uzyczę. Tym głosem zraniona na sercu, rozpłynęła się w łzy obfite, rozdawszy fortunę na ubogich, w ścisłym zamknęła się klasztorże, dziwną czyniąc pokutę, y do tak wielkiey przyszła doskonałości, że widziała JEZUSA w Nayświętszey Hostyi przy Mszy, przenikała skrytości serc ludzkich, cieszyła się częstym widzeniem JEZUSA y MARYI, y przy śmierci JEZUS z MARYĄ pokazawszy się iey, duszę do Nieba wziął, iako pisze Venturini Tomo 3. Disc: 19. O! Szczęśliwa Heleno, ktorą Rożaniec tak znaczną uczynił Swiętą y pokutuiących znacznym przykładem.

III. Niedosyć iest powstać z grzechow, potrzeba niewracać się do nich, bo powrocenie do dawnych grzechow sprawuie nałog, a nałog obraca się w naturę, zaczym taki z trudnością bywa nawrocony, mamy tego dowod w trzech umarłych od Chrystusa wskrzeszonych. Ożywił umarłę corkę w domu, ożywił syna wdowy w bramie, ożywił Łazarża w grobie. Corka w domu ożywiona znaczy grzesznika, przez zezwolenie umarłego na duszy, ale nie przez popełnienie uczynku złego, bo nie była z domu wyniesiona, przez co znaczy się zezwolenie, ktore niewyszło do uczynku, syn w bramie znaczy umarłego na duszy przez popełniony zły uczynek, Łazarż znaczy grzesznika w nałogu, iak w grobie leżącego. Otoż iako Zbawiciel łatwo pierwszego, y drugiego umarłego ożywił, tak łatwo ożywia na duszy przez zezwolenie, y popełnienie umarłego, ale że Łazarża trudniey ożywił, bo gło-

sem

ſem wielkim na niego zawołał, kazał odwalić kamień, y rozwiązać go, tak w nałogu zostaiącego grżeſżnika trudniey ożywia, pierwey odwala zakamieniałość, ktorą ſerce iego ieſt przyciśnione, potym woła na niego przez mocne natchnienia, y tak dopiero każe go rozwiązać Kapłanom, mocą im daną od ſiebie. Zachowanie tedy od powrotu grżechow ieſt znacżnym cudem Boſkim, niechciał wſkrżeſić Łazarża bez MARYI ſioſtry iego, bo bez MARYI ani śmierć mogła bydź oddalona, ani życie przywrocone, *Quia ſine MARIA, nec fugari mors poterat, nec vita reparari.* Piaſtowała ſioſtra Łazarża imie MARYI Bogarodzicy, więc dla tego zawołał MARYĘ, żeby pokazał, że przez MARYĘ Bogarodzicę grżeſżnym przywraca życie łaſki, przez Rożaniec. *Veniat Maria veniat materni nominis Bajula.* mowi S. Piotr Chryzolog.

ROZDZIAŁ V

Przez Rożaniec doznaiemy w potrżebach naſżych Opatrzności Boſkiey.

Niewymowna ieſt Dobroć Boſka w opatrżności ſwoiey nad ludźmi. Doznał iey Noe Patryarcha zamknięty w Korabiu, bo mu wypuſżczona gołębica przyniosła

niosła gałązkę oliwnę, pocieszyła go. Doznał iey lud wybrany na puszczy, gdy go Bog manną Niebieską, y ptaszwem karmił, y cudowną wodą ze skały napoił. Doznał Daniel między Lwami, gdy go przez Proroka nakarmił. Doznała Zuzanna niewinnie oskarżona, gdy ią Daniel od niesławy y od śmierci obronił. Doznali ludzie na puszczy gdy ich Zbawiciel pomnożonym cudownie chlebem nakarmił. Doznaią opatrzności Boskiey y ci wszyscy, ktorzy wiernie służą MARYI w Rożańcu, a to dla trzech przyczyn, bo.

I. MARYA Bogarodzica przez Rożaniec pokazuie Opatrzność BOSKĄ powszechną.

II. pokazuie Opatrzność niespodzianą.

III. Pokazuie Opatrzność osobliwą.

I. BOG opatruie ludzi dwoiakim sposobem, raz będąc nie proszonym, drugi raz będąc proszonym, czyni nam dobrze chociaż go oto czasem nie prosiemy, czyni nam dobrze, gdy bywa od nas proszony, żebyśmy poznawali iego dobroć nieskończoną, y uznawali go za dawcę wszelkiego dobra. *DEUS nobis multa praestat ex sua liberalitate etiam non petita, et aliqua vult nobis praestare petentibus*, mowi S. Tomasz 2. 2. Quaest: 55. A. 2. ad 3.

Tę własność Boską pokazuie MARYA Bogarodzica, bo y nie proszona wstawia się za nami, ktoz ią prosił na godach o wino? nickt zapewne, poznała ona potrzebę, y niedostatek wina, aż zaraz wniosła prozbę swoię do syna Boskiego, ieżeli takie miała politowanie nad ubostwem nie będąc proszona, a iakże będzie miłosierna, kiedy ią prosić będziemy, ieżeli tak była łaskawa na ziemi, a iakże niebędzie łaskawa kroluiąc iuż w Niebie. Pierwszy cud uczynił syn Boski na prozbę MARYI, żeby nam dał dowod, że przez nią wszystko nam czynić iest gotow,

iako

iako mowi S. Bernard, Rożaniec ieſt ſkarbem powſzechney opatrżnośći Boſkiey, ieżeli ſą chorży, MARYA Rożańcem rożne choroby uzdrawia, czego dołyć mi ieden wſpomnieć dowod, o ktorym piſże Taix, była iedna pobożna Panienka codziennie mowiąca Rożaniec, ktora te miała od BOGA łaſkę, że nawiedzaiąc chorych, kładła na ich głowy Rożaniec, y zaraz od wſzelkich uzdrawiała chorob, iey ſława gdy ſię porożnych rozeſżła kraiach, wſżyſcy ſię garneli do tak cudowney lekarki. Przyſżedł do niey y Puſtelnik ieden pobożny dla iey widzenia, y winſzował iey takiey łaſki pozwoloney od BOGA ſobie, odpowiedziała, ta łaſka ieſt w Rożańcu zamknięta, a iezeli mi Oycże nie wierzyſż, doświadcżyłż ſam tego, wziął od niey Rożaniec Puſtelnik, y kładąc go na chorych, uzdrawiał każdego tak, iako ona. Doznawaliby y teraz cudowney Rożańca mocy, gdyby ſię zmocną wiarą udawali do MARYI Bogarodżicy; aże w ludziach albo mała wiara, albo wygaſła znayduie ſię, zaczym BOG ich tym karżc, że lekarſtwa im nie pomagaią. Mowią inni ia ieſtem zdrow y bogaty, ale nie mam potomſtwa, niewiem, komu doſtanie ſię zbior fortuny moiey? Jeżeli będzieſż nabożny w Rożańcu da ci BOG potomſtwo, wſżakże Blanka Krolowa Francuſka przez nabożeńſtwo Rożańca odebrała Swiętego Syna Ludwika dziewiątego Krola, wſżakże Xiężna Hollenderſka przez Rożaniec uproſiła ſobie ſyna, ktory gdy iey umarł, przez Rożaniec był przywrocony do życia, iako świadczy B. Alan Parte 5. Cap: 17. Mowią inni, ia ieſtem niewinnie przeſladowany, nie ſłuſżnie odſądzony od fortuny? niecierpiałbyś tego, gdybyś za Patrona miał Rożaniec; doznała tego wdowa, pozwana y odſądzona od wſżyſtkiego; opuſżcżona od wſżyſtkich, poleca ſię MARYI mowi Rożaniec, Sędzia ogłośić każe Dekret iey przeciwny.

ni. Czytaią go aż w słowach sprzyiaiący owey wdowie znayduią, a co większa że Dekret czerwonemi literami pokazał się napisany; ktory był pisany czarnemi, Sędzia odsądził wdowę, a MARYA odmieniła Dekret, y przysądziła iey wszystko. Tym cudem zawstydzony Sedzia, wyznał swoię niesprawiedliwość, iako pisze Venturini Tom: 2. pag: 42. Viera Parte 2. pag: 187. Jeczą inni w niewoli, ale przez Rożaniec zostaią uwolnieni, doznała tego pewna Pani Hiszpanka rodem z Kompostelli, ta porwana była w niewolę od Maurow, polecała się MARYI, Rożaniec odmawiała, aż gdy w owey stayni porodziła syna, dała mu imie Maryana, y zaraz znalazła się z synem w Kościele S. Jakuba w Kompostelli, iako tenże pisze Viera pag: 174. Ratuie tonących MARYA Rozańcem, wszakże gdy czterdziestu Pielgrzymow idących do Kompostelli przeprawiało się przez Ren rzekę obszerną, statek rozbity, y wodą napełniony owych ludzi przymusił do tego że rzuciwszy się na wodę, iuż tonąć poczęli, widział to idący brzegiem S. Dominik, y trzymaiąc w ręku Rożaniec, wszystkich wyciągnął z ostatniey toni: iako pisze Riera. Wpadł w morze ieden Marynarz z Okrętu, miał przy sobie Rożaniec y iuż tonąc wzywał Bogarodzicę, aż ryba Morska przypłynęła, na ktorey wsiadłszy ow Marynarz przez cztery dni płynący do brzegu wypłynął. Okręt ieden Hiszpański płynący do Anglii, gdy iuż tonął, morską nawałnością skołatany, ieden z Marynarzow Piotr Olawa, zawołał do wszystkich, weźmy Rożaniec w ręce wzywaymy MARYĘ na pomoc, aż widomie nad żaglem pokazała się Bogarodzica, y uspokoiła morże, iako pisze Spinosa Lib: 5. de Rosario. Anietylko w wodzie, ale y w ogniu zachowuie MARYA nie obrażonych Rożańcem swoim, oprocz wielu dowodow, dosyć mi ieden wspomnieć: w Awenionie osądzono dwoch Młodzianow

now za wyſtępek na ſpalenie, wrzuceni w ogień obadwa, ale ieden z nich płomieniem był ſpalony, drugiemu płomień nie ſzkodził, długo w ogniu zoſtaiąc wyſzedł nie obrażony, y dał tę przyczynę, że trzydzieści codziennie odmawiał Pozdrowienia Anielſkiego, na pamiątkę trzydzieści lat życia Zbawiciela Pana. ſłyſząc otym cudzie Jan XXII. kazał na tym mieyſcu wyſtawić Kościoł pod Jmieniem MARYI cudowney, iako piſze Riera exemplo 328. Zachowuie MARYA Rożańcem y od przywalenia ziemi, bo gdy Alphonſus della Penna, zacny y pobożny Pan, â Fundator Bractwa Rożańcowego w Mieście Ayofrain Diecezyi Toletańſkiey, dla większego wſpomożenia, y wyſtawienia nowego Kościoła: zapłynął do Jndyi ſzczęſliwie kazał w iedney ſkale kopać ſrebrne kruſzce, łamało ową ſkałę czterdzieſtu Jndyanow, aż iednym razem owa głęboka wybrana ſkałą nachylać ſię poczęła, co poſtrzegſzy Alfons, wielkim głoſem zawołał; MARYA Rożancowa, wielka Matko Boſka ratuy mię w tym niebeſpieczeńſtwie, aż owa ſkała upadła, y wſzyſtkich przywaliła, odwalono ſkałę, czterdzieſtu Jndyanow znaleziono zabitych, ſamego tylko Alfonſa znaleziono żywego, y nie obrażonego, tym cudem zachowany. Powrociwſzy Kaplicę Rożańcowę wyſtawił, y wieczyſtym upoſażył Funduſzem iako piſze Riera exemplo 195. Zachowuie MARYA opuſzczonych od ludzi, doznała tego iedna Panienka Jndyiſka codziennie Rożaniec mowiąca, ta ciężkę cierpiąc febrę, opuſzczona od wſzyſtkich ięcząc, widziała Bogarodzicę Pannę, ktora z S. Maryą Magdaleną, y z S. Katarżyną przyſzła do niey, y daiąc iey błogoſławieńſtwo, zaraz ią zupełnie uzdrowiła. Jako piſze tenże Riera exemplo 408. Nie bezprzyczyny każda Część Rożańca na pięć dzieſiąkow

dzieli

dzieli śię, człowiek bowiem pięć ma zmysłow ciała, ktorych albo na złe, albo na dobre zażywa, otoż MARYA przez Rożaniec pokazuie śię cudowna na pięć zmysłach ciała ludzkiego, pokazuie śię cudowna na widzeniu, gdy rożnych ślepych oświecała oczy, między temi iednemu z narodzenia ślepemu, synowi Ludwika de Torres przywrociła widzenie, zaprowadzony bowiem do ołtarża Rożańca, gdy Obraz MARYI odsłoniono, MARYA oczy od słoniła, iego, y zaraz przeyźrżał, iako piśze Cosio miraculo 42. Pokazała śię cudowna na uszach głuchych, gdy bowiem ieden głuchy, nabożny do Rożańca, słuchał Mszy Rożańcowey w Sobotę śpiewaney, na te słowa Ewangelij *Surdos audire*, zaraz słuch odebrał, iako piśze Fernandes. Pokazała śię cudowna na niemym ięzyku, ieden bowiem niemy, gdy był wpisany w Rożaniec, zaraz przemowił, y zaczął mowić Rożaniec. *Locutus est mutus*, iako piśze B. Alan. Pokazała śię Cudowna na nogach kulawych; y na rękach wyschłych, na nogach kulawych cudowna w nie zliczonych dowodach, między temi w Barcynonie iedna niewiasta na obie nogi kulawa, kazała śię zanieść do Ołtarża Rożańcowego, mowiąc, nieruszaycie mię ztąd, poki sama swemi nogami niewynidę y zaraz była uzdrowiona, nogami swemi powrociła do domu: iako piśze Diez Cap: 36. Caracioli Miraculo 14. na rękach wyschłych pokazała śię cudowna, czego są tyśiączne dowody między temi iedna niewiasta w Japonii kładąc Rożaniec naręce, iakąkolwiek niemocą odięte uzdrawiała ludzi, iako piśze Mexia Miraculo 33. Cudowna na powonieniu, gdy zapachem Roż swoich uzdrowiła nie iednego. Otoż w iakimkolwiek zostaią ludzie stanie, maią w swoich potrzebach lekarstwo w Rożańcu, ieżeli iesteś kuszony od szatana, masz w Rozańcu pięć kamieni Dawida, ktoremi pie-

kielnego

kielnego Goliata porazić możeſz. Jeżeli ieſteś chory, maſz pięć ſtrumieni tey uzdrawiaiącey ſadzawki, w ktorey nie ieden paralityk, ale wſżyſcy chorzy mogą bydź uzdrowieni. Jeżeli zoſtaieſż w niewoli, maſż pięć talentow drogich, ktoremi ſię opłaciſż. Jeżeli ieſteś grżeſżnym, maſż pięć miaſt ucieczki, gdzie będzieſż beſpiecżnym. Lękaſż ſię upadku w grzechy, maſż pięć ſłupow prżybytku, ktore cię utrżymaią. Jeſteś ubogim, maſż pięć bochenkow chleba, ktoremi Zbawiciel pięć tyſięcy zgłodniałych nakarmił. Roſpacż cię trapi, y ſtraſży potępieniem, maſż pięć ſłow Zbawiciela wymowionych do Łotra, dziſiay zemną będzieſż w Raiu. Trapią cię uſtawiczne ſkrupuły, nie może cię żadnego ſpowiednika rada ynauką pocieſżyć, y kiedyś na ſumnieniu uſpokoić, weź ſię do Rożańca, w pięciu Taiemnicach znaydzieſż pięć słowDoktora narodow ktore cię nauczą, y uſpokoią. *Jn Eccleſia volo quinque verba, ſenſu meo loqui, ut et alios inſtruam*, 1. ad Corinth: Cap: 14. v. 19.

Taką maſż Opatrżność w piątey licżbie Taiemnic Rożańcowych; a iakąż znaydzieſż wlicżbie ſtopiędzieſiąt Pozdrowienia? Oto taką, iaką w ſieci ſwoiey zarżuconey w morże znalazł Apoſtoł, coż on tam znalazł? znalazł licżbę całego Rożańca w ſtopiędzieſiąt, y trżech Rybach, prżez te ryby ucżony Corneliuſ Snechus ſerm: 12. rozumi ſtopiędzieſiąt Pozdrowienia Anielſkiego, prżez oſtatnie trżv ryby rozumi wiarę Troycy Swiętey, ktorey wyznanie cżyni Rożaniec. Znayduie ſię Opatrżność y w dzieſiątey licżbie Rożańca, bo dzieſięć cudownych ſkutkow zawiera w ſobie, iako świadcży B. Alan Parte 1. Cap: 1. Grżeſżnym daie ſkruchę ſerca, pragnącym y łaknącym daie obfitość, związanym prżynoſi rozwiązanie, płacżącym ſprawic

ſprawuie radość, ubogim daie wſpomożenie, kuſzonym daie uſpokoienie ſumnienia, Zakonnikow pobudza do zachowania uſtaw ſwoich, niewiadomym daie oświecenie, żyiącym daie pokoy zmarłym czyni miłoſierdzie przez poratowanie y uwolnienie. Dla tego Urban VIII. Papież mawiał częſto, że przez Rożaniec lud Chrześciański codzieńnie doznaie Opatrżności Boſkiey: *Quotidie Christiano populo bona per Roſarium proveniunt.* Słowem mowiąc, w Rożańcu MARYA dla wſzyſtkich ſtała ſię wſzyſtko. Modlitwa ieſt drogą monetą duchowną, ktorą możemy ſobie kupić u Boga, czego nam tylko potrżeba, iako mowi Oſorius Dom: 5. poſt Paſcha: *Oratio eſt pecunia ſpiritualis, quâ mediâ omnia acquirimus, quæ volumus,* a Theodoretus Modlitwę wſzechmocną zowie, że wſzyſtko może u Boga otrżymać *Omnipotens Oratio cum ſit omnia potens* Modlitwą Moyżeſz ſprowadził manne z Nieba, modlitwą Jonaſz wyſzedł z więzienia Ryby, Abraham uproſił Syna w ſtarości ſwoiey, Jozue zatrżymał Słońce, y Xiężyca, Eliaſż zamknął Niebo, ale mocnieyſża ieſt Modlitwa Rożańca, bo wſzyſtko w każdey potrżebie otrżymać moze, w rękach MARYI złożył BOG wſzyſtkie ſkarby łaſk ſwoich, ktore według naſżey potrżeby, ieżeli ią przez Rożańce nabożnie mawiane, proſić będziemy, hoynie nam udzieli y nigdy bez ſkutku pożądanedo od niey nie odeydziemy *Ab hac Oratione nunquam ſine fructu receditur.* mowi S. Tomaſż Opuſc: 7. Obiawiła to Bogarodzica Panna Wielebney MARYI Sanchez mowiąc do niey: Bądź nabożna do Rożańca mego corko ia wſpomogę potrżeby twoie, y wſzyſtkich w Rożańcu mi ſłużących. iako piſże Gvaltieri Diſc: 34. Taką opatrżność powſżechną pokazuie MARYA w Rożańcu ſwoim, zobaczmy teraz Opatrżność w ſżczegulności.

II. Dopuſżcża BOG niedoſtatek na ludzi, żeby

im

im cudowną pokazał opatrżność swoię, a ta opatrżność cudowna pokazała się w oleiu przymnożonym cudownie owey wdowy za czasu Elizeusza Proroka 4. Reg: Cap: 4. ktory ubolewaiąc nad iey ubostwem, taką ią obfitością oleiu owego przymnożonego cudownie udarował, że y dłużnikom się wypłaciła, y miała sposob pożywienia. Tę niespodzianą opatrżność odnowiła MARYA przez Rożaniec, y pokazała ią iednemu zacnemu, ale ubogiemu człowiekowi w Walencyi, do ktorego iuż nieiednego, ale dwoch nowych posłała Elizeuszow, ten człowiek w takim zostawał ubostwie, że nawet niemiał kropli oleiu na oświecenie domu swego. Pierwszym Elizeuszem iego był W. X. Jan Mico, prawdziwy Oyciec ubogich, ktory zaprowadziwszy owego ubogiego do Ołtarża Rożańcowego, radził mu, żeby ubostwo swoie polecił MARYI, czyniąc mu dobrą nadzieię wspomożenia; iakoż go doznał. Drugi Elizeusz był nieznaiomy Młodzian, ktory mu przyniosł znaczną summę pienieżnę; mowiąc: Jam iest posłany, żebym ci oddał te pieniądze od Pana mego ze wsi Xatywa; chciał odpisać y podziękować za tę opatrżność, ale posłaniec tego niechciał. Pospieszył z radością do W. X. Jana ow pocieszony ubogi, y podziękował mu za obietnicę, podziękował MARYI Rożańcowey, iako Matce opatrżności Boskiey. Pisze otym Marchesi in Diar: Dom: 31. Augusti. Drugi cud uczynił Elizeusz nad wodami, gdy słone wody osłodził. Większy cud uczyniła MARYA przez Rożaniec nad winem zepsutym, w Klasztorże bowiem Parmenskim Panien Zakonnych S. Krzysztofa, wina dwieście beczek zepsuło się, kazała Przełożona wszystkim Zakonnicom mowić Rożaniec; aż wino owe nie tylko naprawiło się, ale lepsze było niżeli w pierwszey swoiey naturże, niżeli się zepsuło. a co

większa,

większa, chociasz bywało zażywane, iednakże przez długi czas nie ubywało. Uprosiła MARYA pierwszą opatrzność Boską nad winem nagodach, więc nie przestała ponawiać ią przez Rożaniec dla sług swoich. Pisze o tym Malaspina Miraculo 21. Kiera exemplo 444. Należy nam pracować y starać się o przyzwoyne pożywienie, *Labor exercendus*, troskliwość zaś naszą zdać na opatrzność Boską należy *Solicitudo tollenda*, ktora nam nigdy zbywać niebędzie, ieżeli udawać się będziemy w naszych potrzebach do Bogarodzicy MARYI, przez nabożne, statecżne mowienie Rożańca.

III Osobliwą z Opatrżność Boską pokazuie Bogarodzica Panna przez Rożaniec nad niewinnością w niebespiecżnym stanie zostaiącą. Ubostwo bywa cżęsto matką występkow, *Mater criminum necessitas*, mowi Cassiodorus, ztąd doświadcżaią sie takie niezbożne Matki, ktore przyciśnione ubostwem, radzą corkom swoim, przymuszaiąc ie do szafunku niegodziwego cżystości swoiey. Otoż takiemi corkami osobliwie opiekuie się MARYA, cżystości Panieńskiey Matka ktore przez Rożaniec do niey się uciekaią, żeby dla zysku nie traciły skarbu cnoty nigdy nie odzyskaney. Mamy tego dowod w iedney znacżney Pani owdowiałey, y zubożałey, ktora wstydząc się żebrac iałmużny, maiąc dwie corki znacżney urody, w cżystości, y dobremi obycżaiami ie wychowała, więc zaprowadziwszy ie do Kaplicy Rożańcowey, tak mowiła do Matki Boskiey: Wielka Matko Boska; Bog mię ucżynił Matką tych dwoch corek, ktore ia rżucam pod święte nogi twoie; nie mam sposobu ie karmić, odziewać y wyposażyć, więc wyzuwam się z imienia Matki, y Tobie oddaię, żebyś Ty była ich Matką y Panią, miey o nich staranie, opiekuy się niemi iako Twoiemi własnemi cor-

kami

kami, y ſłużebnicami. Powrociwſzy z corkami do domu, codziennie Rożaniec odmawiała, więc gdy na Uroczyſtość Poczęcia MARYI owe niewinne Panienki poſzły do Kościoła, y przed Obrazem Rożańca modliły ſię; aż na powietrżu pokazały ſię dwie Korony Rożowe, y ſpuściły ſię na ich głowy, co gdy wielkie podziwienie ludziom przytomnym uczyniło, dway zacni młodzi, y bogaci Kawalerowie, wzięli ſobie za żony owe Panienki, iako piſze W. X. Viera Parte 2. Serm: 23. de Roſario. O! iak cudowną Opatrżność pokazała MARIA Bogarodzica nad temi niewinnemi ſioſtrami, przyięła ie za corki, iako miłoſierna Matka, y dawſzy im za poſag cudowne Rożowe wieńce za godnych wydała ie mężow, y Paniami poczyniła. Ucżcie ſię Matki od tey cnotliwey *Matrony*, iakie macie corkom waſzym dać wychowanie, iak ich niewinności przeſtrżegać, iak ie MARYI polecać. Bierżcie przykład od niey wy, ktorży w uboſtwie narżekacie na Boga, dzieci waſże do grżechu nakłaniacie. Ucżcie ſię Panienki od tych Panien przez Rożaniec MARYI polecać ſię y od niey ſpodziewać ſię błogoſławieńſtwa.

ROZDZIAŁ

ROZDZIAŁ VI

MARYA Bogarodzica przez Rożaniec uczy modlic się doskonale, żyć cnotliwie umierać szczęśliwie.

Od doskonałey modlitwy zawisło cnotliwe życie, od dobrego życia zawisła śmierć szczęśliwa, kto doskonale modli się, ten doskonale żyie, ten wesoło umiera. Tego troiakiego sposobu uczy nas Bogarodzica przez swoy Rożaniec: bo

I. Rożaniec iest sposob doskonałey modlitwy.
II. Rożaniec iest sposob cnotliwego życia.
III. Rożaniec iest sposob szczęśliwey śmierci.

I. Modlitwa doskonała potrzebuie ięzyka, serca, y ręki, ięzyk bez serca modlący się, nie iest szacowny u Boga, wiele bardzo iest takich, ktorzy głosem modlą się a serce maią nieme. *Quam mnlti sonant voce, et corde mutì sunt.* mowi S. Augustyn. Potrzeba tedy żeby ięzyk zgadzał się z sercem; a serce z iezykiem, mam tego dowod w Moyżeszu, gdy bowiem lud Jzraelski przechodził przez

otwarte

otwarte morże, y widział Faraona śpieszącego z woyskiem tąż drogą za sobą, wołać począł do BOGA: *Clamaveruntque ad Dominum*; sam tylko Moyżesz milczał, aż BOG mowi do niego, czego wołasz do mię? *Moyses quid clamas ad me?* iakto bydź może? Moyżesz milczy, pospolstwo woła a BOG milczącemu Moyżeszowi, anie pospolstwu przyznaie wołanie? Ludzie wołali do BOGA, ale BOG ich niewysłuchał, milczał Moyżesz, a BOG go wysłuchał, co tego zaprzyczyna? Oto ta, bo ludzie ięzykiem wzywali BOGA na pomoc, a w sercu wątpili o iego pomocy, Moyżesz ięzykiem milczał, ale sercem wołał do Boga, otoż głośnieysze było Moyżesza milczenie, niżeli głos pospolstwa, sam Moyżesz sercem wołał do Boga, bo sam spodzewał się od BOGA pomocy. *Tu solus ad me clamas, qui de me speras, clamabat enim in Corde suo.* mowi S. Ambroży de Oratione. Nie wysłucha BOG naszych Rożańcow, czyli mowionych czyli śpiewanych, ieżeli samym tylko ięzykiem mowić będziemy, a nie sercem. Potrżeba żeby ięzyk zgadzał się z sercem. Dla tego to podobno usta oblubienicy przyrownane są do ponsowey wstęgi *sicut vitta coccinea labia tua*, Can: Cap: 4. czyli do sznurka ponsowego *sicut funiculus coccineus* iako 70. Tłumaczow czyta, a ten sznurek iest mocnieyszy, kiedy iest troisty, czyli trży razy związany, *funiculus triplex difficile rumpitur.* Eccl: Cap: 4. ktory znaczy Rożaniec że trżech części złożony *Funiculus triplex est Oratio Rosarij, ex triplici parte constans*, mowi uczony Romanius Lib: 2. Cap: 4. Sect: 4. ieżeli tedy tym sznurkiem ięzyk z sercem będzie związany, wten czas Modlitwa nasza będzie wysłuchana. Upomniała Bogarodzica iednego pobożnego Kartuza, Roku 1400. iako pisze

Taix

Taix Cap: 37. ktory że niedbale z rozerwaniem myśli, mawiał Rożaniec, był upomniony, żeby nie oddawał ſuchey Rożу; ale pachnącey. Upominała y pewnę zakonnicę, ktora codziennie cały Rożaniec odmawiała, ale z prętkością bez uwagi, pokazawſzy ſię iey, napomniała ią, żeby z uwagą mawiała, zaczym ona iednę tylko cząſtkę z większym odmawiała nabożeństwem. iak tenże piſze Taix Cap: 27. Jeżeli y my pragniemy doznawać ſkutku Rożańca, ſtaraymy ſię, żebyśmy łączyli ſłowa z ſercem, a ſerce z Bogiem *Jungamus ſenſum verbis affectum ſenſui.* mowi S. Bernard Serm 3. in Cant.

Jakież powinno bydź ſerce naſze, zgadzaiące ſię z ięzykiem? Oto powino bydź zupełnie oddane Bogu, oczyſzczone z miłości prożney, znienawiści, y zemſty, y złych grzechow, ktore zniego pochodzą. Wſzakże nam kazał Zbawiciel, żebyśmy go kochali całym ſercem, całą myślą, y wſzyſtkiemi ſiłami naſzemi, zaczym nie kochamy BOGA całym ſercem, iezeli oprocz niego ſamego to kochamy, co ſię iego ſprzeciwia miłości. *Minus te Domine amat, qui tecum aliquid amat, quod non propter te amat,* mowi S. Auguſtyn. Czyniemy podział ſarca naſzego, ieżeli BOGA y ſtworzenie razem kochamy, zaczym przez ten podział ſtaiemy ſię przeſtępcami tego prawa, *Partem cordis non acceptat Deus, unde qui extoto corde non diligunt, hujus Præcepti transgreſſores exiſtunt.* mowi S. Tomaſz z Villanowy conc: 3. Dom: 17. poſt Pent: Potrzeba, żebyśmy całym ſercem kochali BOGA, iemu ſamemu ſerce poświęcili, atak dopiero doznamy MARYI przychilnieyſzey nam, nad wſzelkie Matki miłości. *Pone finem in voluntate peccandi, et invenies MARIAM, promptiorem Matre, in tui dilectione.* mowi S. Grzegorz ſiodmy Lib: 1. Epiſt: 47.

Nie doſyć iednak ieſt, ięzykiem mowić y ſercem czyſtym

ſtym rozważać Rożaniec, potrzeba koniecżnie przyłożyć y rąk własnych, to podobno rozumiecie przez ręcę paciorkow liczenie? dobrże rozumiecie, ale nie według mego zdania, przez ręce ia uważam dobre uczynki, ktore do ſkutecżney modlitwy ſą potrzebne; mam tego dowod w Moyżeſżu, modlił ſię Moyżeſż na gorże, a na polu Jozue woiował z Amalecytami: Coż cżyni Moyżeſż modląc ſię? oto podnoſi, y ſpuſzcża ręce z rożnym ſkutkiem, bo kiedy podnoſił ręce, zwycieżał Jozue, kiedy ſpuſzczał ręce, zwyciężał Amalecyta. *Cumq́ levaret Moyſes manus, vincebat Jſrael, ſin autem paululum remiſiſſet, ſuperabat Amalechi.* Exod: Cap: 17. Zawſże modlił ſię Moyżeſż, ale nie zawſże odbierał zwycięſtwo, bo kiedy iego modlitwa była złącżona z rękami, była ſkuteczna, kiedy niebyła z rękami złączona niebyła ſkuteczna, coż tedy uczynili z rękami iego? oto gdy ręce iego już były ociężałe częſtym podnoſżeniem, kazali Moyżeſżowi ſiedzieć na kamieniu, a ręce iego podnieſione trżymali Aaron, y Hur. *Aaron autem et Hur ſuſtentabant manus ejus ex utraq́ parte;* aż tu dopiero zupełne odebrali zwycięſtwo nad Amalecytami, otoż ani Modlitwa bez podnieſionych rąk, ani ręce bez modlitwy, nie były ſkutеżne. Wiecież co znacżyły te ręce zwycięſkie? ſpytaycie ſię S. Auguſtyna, on wam mowi że przez podnieſione ręce znaczą ſię ucżyki dobre, a ucżynki Heroicżne; ieżeli tedy ięzykiem mowicie Rożaniec, ſercem cżyſtym zważacie Taiemnice, potrżeba, zebyście ręce waſże podnoſili do BOGA, cżyniąc dobrże. *Per manus debemus opera accipere, et quis manus bene levat? ille utiq́ qui implet illud Apoſtoli, levantes manus puras.* Jakże macie Rożaniec mowiac, podnoſić ręce? ucży Apoſtoł Paweł, nayprżod mężow, żeby ſię modlili bez gniewu,
bez

bez nienawiści, bez ukrzywdzenia bliźniego, bez zdzierstwa. *Volo ergo Viros in omni loco orare, levantes manus puras, sine ira et disceptatione.* naucza y niewiasty, żeby się stroiły ze wstydem *Cum verecundia,* wymyslnych stroiow y włosow nie używali na obrazę Boga *non in tortis crinibus,* nie pozorem malowaney twarży oświadczaiąc pobożność, ale miłosiernemi uczynkami. *Promittentes pietatem per opera bona.* ad Tim 2. Jażke tedy BOG wysłucha naszą modlitwę, iak przyimie nasze Rożańce, ieżeli nasze ręce są opuszczone, są prożne, są zmazane; iak my nieprzyiacioł naszych spodziewamy się zwyciężyć, kiedy ręce nasze są obciężone złemi uczynkami, nie do Nieba podniesione, ale do ziemi, do prużności nachylone? zatym Rożańce nasze bez ięzyka, bez serca, bez rąk będące, żadney nam łaski, y cudownego skutku nie sprawuią, ale ieżeli będą złączone z sercem, y zrękami dobroczynnemi, za pewne bądą modlitwą doskonałą; bo Rożaniec iest zbiorem całey Ewangeliy, y nauki Chrześciańskiey. *Rosarium est Evangelii Breviarium.* mowi Justinus Miechoviensis, iako to dawniey powiedział Tertullian o modlitwie Pańskiey: *Ut revera in Oratione, Breviarium totius Evangelii comprehendatur:* Tento Brewiarż codziennie odmawiaiąc, te wszystkie Taiemnice iedney godziny możecie rozważać, ktore powszechny Kościoł podzielonych dni przez Rok rozważa, y Swięci. Amożesz bydź doskonalsza modlitwa nad Rożaniec? możesz kto doskonaley modlic się nad tego, ktory to czyni iedney godziny, co czyni przez cały Rok Kościoł powszechny?

II. Kto doskonale czyni modlitwę, ten cnotliwie żyie, aże życie cnotliwe na zachowaniu Prawa Boskiego, y Kościelnego zawisło, zaczym Rożaniec nie tilko uczy

doskonale

doſkonale modlić ſię, ale zachować przykazania. Co żebyśmy lepiey poymowali, wiedzieć potrżeba, że człowiek własnemi ſiłami nie może pełnić Prawa Boſkiego, ale potrżebuie łaſki Boſkiey, pomocy, ktora wſpoł z człowiekiem ſprawuie dzieło zbawienne, iako mowi Apoſtoł, nie ia ale łaſka Boga zemną. *Non ego, ſed gratia Dei mecum.* 1. Cor. 15. ani człowiek bez łaſki, ani łaſka ſama bez człowieka, woli nie może czynić ſkutku w duſży. Daie BOG każdemu doſtateczne łaſki, y wſpomaga niemoc ludzką; bo gdyby niedawał łaſki; tedy by przykazował rżecż nie podobną do czynienia, aże BOG nie przykazuie rżeczy nie podobney, ale każąc, napomina, żebyśmy czynili, co możemy, żebyśmy proſili o pomoc do czynienia, czego niemożemy czynić, y pomaga nam żebyśmy mogli. Jako uczy Swięty Sobor Trydeńſki Seſſ: 6. de juſtificat: Cap: 11. *DEUS impoſſibilia non jubet, ſed jubendo monet facere, quod poſſis, et petere quod non poſſis, et adjuvat ut poſſis.* Otoż łaſka Boſka trży ſkutki czyni w naſżey woli, pierwſży, że wolę naſżę czyni chcącą, y dobrże czyniącą, drugi że nam każe proſić Boga o pomoc, trżeci że niemoc naſżą ratuie y poſila. Ten troiaki ſkutek łaſka nayłatwiey ſprawuie wnaſ przez Rożaniec.

I. Wolę ludzką nie poſłuſżną BOGU, ſprżeciwiaiącą ſię nakłania do wypełnienia prawa Boſkiego; dowodem tego między innemi ieſt ten przykład. W *Syrakuſie* znaydował ſię ieden mąż bogaty, imieniem Piotr, ten tak zabrnął w nieprawości, że iuż niemaiąć nadziei zbawienia, co raz więcey popełniał grżechow, żeby ſobie powiękſżył potępienie. Raz z ciekawości wſżedł do Kościoła y trafił na kazanie S. Dominika, ktory tego dowodził, że kto grżeſży, ten ſtaie ſię niewolnikiem ſżatana. Widzieli ludzie Piotra kaydanami, y łańcuchami,

od

od ſżatanow związanego, co widząc inni od ſtraſżnego widoku uciekali, inni ſię garneli dla widzenia, S. Dominik kazał ſwemu Towarżyſzowi, żeby iego Rożaniec włożył na ſżyie Piotra, co gdy uczynił, ſżatani z łancuchami ſwemi opuścili go, a on ż płacżem upadłſży od nog S. Dominika, publiczną grżechow ſwoich ſpowiedź ucżynił, y tak ſię nawrocił, że potym Rożańcem cuda cżynił, y gdy raz w tymże Kościele modlił ſię, Aniołowie Koronę Rożową na iego głowę widomie włożyli, iako otym piſżą Kronikarże Zakonu; O! iak wielką moc Łaſka Boſka pokazała w tym zapamiętałym grżeſżniku, przeż włożenie Rożańca, ktorym go żniewoli ſżatanſkiey uwolniła. A nietylko na tym iednym grżeſzniku, ale na innych licżnych tę władzę Boſką pokazywał S. Dominik, gdy niechcących przyiąć wiary Turkow za włożeniem na ich ſżyię Rożańca, zaraz w chcących, pragnących z płacżem Chrżtu Swiętego zamienił. Alem ia mało powiedział, bo *S. Dominik Rożańcem Chrżeściańſtwo naprawił; nawro-* cił kacerżow, grżeſżnych do iawnego wyznania y pokuty, Panow do zgody, do poſtuſżeńſtwa Stolicy Apoſtolſkiey, do zachowania Prawa Boſkiego przyprowadził. Poki kwitnął Rożaniec, poty wiara, pobożność, mądrość, pokoy między ludźmi kwitnął, takim doświadcżeniem, że kogo widziano pobożnie przykładnego, mowiono, że ten muſi bydź w Bractwie Rożańca, kogo zaś widziano roſpuſtnego, mowiono otakim, że nie ieſt wtym Bractwie. Jakoſż przeż Rożaniec całe Chrżeściańſtwo we wſżyſtkich ſtanach, narodach, y Oſobach, doznało poprawy obycżaiow doznało umocnienia w Wierże, wzbudżenia miłości BOGA, y bliźniego, powſtania zprżepaści grżechow, oddalenia ſprawiedliwey kary Boſkiey, y przywrocenia pokoiu, miłoſierdzia,

dzia, y błogosławieństwa Boskiego, czego dowodem są opisane cudowne dzieła, iuż odinnych wydane.

II. Drugi skutek pokazuie Łaska Boska, gdy nam każe prosic o pomoc, aże nam każe, tym samym nam daie pomoć, doświadczył tego na sobie Piotr Apostoł, widząc on chodzącego po morżu Zbawiciela, prosił go żeby mu kazał przyiść do siebie powodzie: *Domine jube me ad te venire super aquas.* Math: Cap: 14. kazał mu Zbawiciel przyiść do siebie *Veni.* Ożoż, że dał przykazanie Apostołowi, nieubliżył mu pomocy swoiey na iego prozbę, bo gdy Apostoł idąc po wodzie, przeciwnym wiatrem poruszone fale uważał, od boiaźni tonąć począł; wtym ostatnim razie, prosił Zbawiciela o pomoc. *Domine salvum me fac,* Panie ratuy mię. Coż znim Pan uczynił? podobno mu dopuścił utonąc? oto wyciągnął rękę swoię, y ratował go, czemu? bo mu kazał po wodzie chodzić, że mu kazał, dał mu ratunek, a Piotr że prosił BOGA o pomoc w potrzebie, doznał iey zaraz. To samo czyni znami, każał nam wypełniać prawo swoie, więc gdy go prosiemy opomoc, nie doposci nam upadać, tym samym że nam kazał, y że my go prosiemy. *Non sinit ille perire, qui te jussit ambulare.* mowi S. Augustyn, in psal: 39. Przez Rożaniec możemy uprosić sobie pomoc dla wypełnienia Przykazań Boskich, bo MARYA Bogarodzica ztey przyczyny podzieliła Rożaniec na pietnaście Taiemnic, żeby pietnaście Przykazan, dziesięć Boskich a pięć Kościelnych wypełnienie, pietnaście Taiemnicami było uproszone. Co żebyśmy skuteczniey uprosili u Boga, MARYA Rożaniec podzieliła na sto pięćdziesiąt Pozdrowienia swego, żeby iako świat był potopem powszechnym zalany przez dni sto pięćdziesiąt, tak przez tąż liczbę był uwolniony od grzechow, iako Korab Noego miał długości sto, a szerokości

rokości pięćdźieśiąt łokci, y nad wszystkie gory wodą był podniesiony nałokci pietnaście, tak Rożaniec pietnastu Taiemnicami podwyższony nad inne Modlitwy, a sto pięćdziesiąt Pozdrowieniami Anielskiemi rozmierżony, świa wybawił od ostatniey toni. Przez powtorżenie sto pięćdziesiąt razy Pozdrowienia Anielskiego, pobudza nas Bogarodżica do stateczney y nierozerwaney prożby, tak właśnie my cżyniemy, iak ow sąsiad, ktory kołatał często, y prosił przyiaciela, żeby mu troyga chleba pożyczył, wymawiał się gospodarż, ale że on był uporczywy w prośbie, dla samego uprżykrżenia dał mu oco prosił. Nam tak cżynić kazał Zbawiciel, kazał nam kołatać, kazał nam często prosić, y obiecał nasże prożby wysłuchać. Przez co pokazuie się stateczność w prożbie nasżey, bo im iest częstsża, tym się staie nam przyiaźnieysża. *Magna perseverantia, quæ quamdiu importuna est, plus amica est, ecce enim quod amicè negatur, perseverantia promeretur*, mowi S. Hieronim. Ta iednak iest rożność prosżącego owego sąsiada y nas, że tamten prosił o trży chleby, a my prosiemy Boga na trży chleby, gospodarż otworzył dom swoy zeby chleba pozyczył, Bog nam otwiera Niebo, gdy mu trzy chleby w trzech cześciach Rozańca ofiaruiemy. Jeden to iest chleb co do istoty, ale na trzy bochenki, czyli na trzy własności iest podzielony, a ten chleb z Nieba zstąpił, to iest syn Boski, ktorego w pierwsżey Rożańca części pokazuiemy, iako karmiącego nas łaską, w drugiey części pokazuiemy, iako nakarmionego boleściami. wtrzeciey części pokazuiemy, iako nasycaiącego widzeniem swoim rozumy Swiętych. Otoz gdy my pokazuiemy, ofiaruiemy ten chleb w troiakiey własności, BOG nam zapewne na nasże uprzykrzone potwarzane prozby, o twiera Niebo, wysłucha prożby nasże. *Amat janua salvatoris*,

ut

ut pulsantibus abundet importunis. mowi S. Augustyn.

III. Trżeci skutek pokazuie łaska prżez Rożaniec, gdy wzbudza naszą niemoc y posiłkuie żebyśmy byli doskonałemi w zachowaniu Prawa Boskiego, doznała tey pomocy Anna Oropeza, Zakonnica S. Dominika, ta maiąc w darunku Rożaniec od W. X. Dydaka od Jezusa Karmelity, Bosego gdy na nim zaczęła modlić się codziennie, uczuła w sobie wielkie wzbudzenie miłości Boskiey, y oddalenie wszelkich szkrupułow ktore iey sumnienie ustawiczną boiaźnią prżez długi czas trapiły; iako pisze Joseph a S. Theresa Lib: 2, Cap: 7. Doznała tego zacna Urodzeniem y urodą dama, Magdalena Caraffa, ta będąc prżymuszona od Rodzicow, bywać na swiatowych posiedzeniach, rozmowach, tańcach, y rożnych osob towarżystwach, miała natchnienie od Boga, żeby bywaiąc w tych kompaniach, iey niewinności prżeciwnych, nosiła w ręce Rożaniec, co ona czyniąc, była bespieczna zawsze, y ztamtąd wychodziła z zasługą z kąd inni wychodzą z grżechami; iako pisze Zucharini de Rosario.

Doznała tego Angela Lorca, Hiszpanka, Zakonu S. Dominika, ta maiąc od spowiednika swego naznaczony codzienny Rożaniec, do takiey postąpiła doskonałości, że wkrotce zachwyceniem, y znacżnemi łaskami Boskiemi była udarowana: iako pisze Marchese in Diario 24. Aprilis. Doznała tego Małgorżata, corka Maxymiliana drugiego Cesarża, siostra Rudolfa, y Macieia, Cesarżow Rżymskich pobudzona była do świątobliwego życia prżez Rożaniec, bo gdy Cesarżowa matka darowała iey Rożańcowe paciorki, te słowa do niey mowiła: daię ci ten Rożaniec, chowayże go, aż do śmierci; zaczęła mowić Rożaniec, aż ią BOG znacżnemi napełnił łaskami, bo podziękowawszy za dożywotnią

Ww

dożywotnią przyiaźń Filipowi drugiemu Krolowi Hiszpańskiemu, obrała sobie życie ściste w Klasztorże S. Klary, gdzie będąc przykładem pokory, yumartwienia, nie ina, czey umarła, tylko mowiąc Rożaniec; ktory rękami mocno ściśniony trżymała, y z nim była pochowana; iako pisze Rosignoli de Rosario. Jeżeli takie skutki sprawuie przez Rożaniec łaska Boska, a czemuż tyle znayduie się wpisanych w niego, mowiących go à przecie tych skutkow nie doznaią na sobie? odpowiadam nato z S. Janem Złotoustym, ktory mowi, że nie dosyć iest natym, piękne kwiaty zrywać, y z nich sobie wieniec robić, ale potrżeba, żeby y ręka była czysta. *Sicut in coronis non satis est, flores esse puros, nisi pura sit manus, eos contexens.* Tak nie dosyć iest, z Roży MARYI Koronę sobie czynić, nie dosyć iest mowić Rożaniec, ale potrżeba, żeby y ręce te Roży piastuiące były czyste, a także wy maiąc ręce grzechami zmazane, spodziewać się możecie tych skutkow cudownych? chociaż tedy ręce wasze wyciągniecie do BOGA, chociaż w nich trżymacie Rożańce, BOG waszę nie wysłucha modlitwę. *Cum extenderitis manus vestras, avertam oculos meos à vobis, et cum multiplicaveritis Orationem non exaudiam.* mowi BOG przez Jzaiasza Cap: 1. Jeżeli iesteśmy grżesznemi, pragniymy nawrocić się do Boga przez szczerę pokutę, a tak doznamy skutkow Rożańca.

III. Cnotliwego życia koroną iest śmierć szczęśliwa, śmierć kosztowna, śmierć słodka, y bespieczna, a tako śmiercią schodzą ze świata ci, ktorży nabożnie mowią Rożaniec, bo MARYA Bogarodzica uprosiła u BOGA dwa osobliwsze przywileie umieraiącym, pierwszy, że nie umieraią bez Sakramentow świętych, y nie utracą zmysłow, poki nie będą pierwey Sakramentami opatrżeni; iako to obiawiła B. Alaonowi Parte 2. Cap: 7. *Veri Psaltæ mei morientur*

morientur Sacramentis præmuniti, nec ante perdent loquelam, aut usum rationis, Mamy tego przywileiu rożne dowody iuż wspomnione w owey Pastuszce od wilka pokąsaney, ktora poty żyła, poki nie przyięła Sakramenta, w owym Kardynale, ktoremu sama dała ciało Pańskie; w owey Alexandrii, y w innich licznych, o ktorych pisali obszernie rożni Historycy. Wielki to iest przywiley, ale drugi iest większy, że przy śmierci skruchę, y ostateczną łaskę umieraiącym w Rożańcu uprosiła Bogarodzica, iako to za świadectwem tegoż B. Alana Parte 4. Cap: 45. iednemu Kartuzowi pokazawszy się obiawiła mowiąc, Ktokolwiek w tym Psałterżu będzie statecznie nabożnym, w ostatniey godzinie swoiey, za wierną usługę, zupełne od kary y od winy odpuszczenie takiemu daruie. *Quicunq; in hoc Psalterio perseveraverit, in extrema hora ipsius, pro fideli servitio plenariam remissionem à pæna, et culpa, omnium suorum criminum ei indulgebo.* Potwierdziła to cudownym dowodem, w Fryburgu była pewna Pani, znaczney pobożności wielce nabożna do MARYI Rożańcowey, umarła Sakramentami opatrżona, y gdy ciało iey zdomu miano wynosić, powstała żywa, y oznaymiła, że miała bydź potępiona zato, że w młodości popełniwszy grzech nieczysty, dla wstydu nigdy go się nie spowiadała, ale że była nabożna do Rożańca, Bogarodzica uprosiła iey tę łaskę, żeby do życia powrociwszy, spowiadała się, iakoż uczyniwszy spowiedź, y przyiąwszy ciało Pańskie, zasnęła w BOGU, iako pisze Taix Cap: 9. Podobną łaskę uczyniła iednemu Jndyaninowi, ten umieraiąc prosił o spowiedź, ale niżeli spowiednik przybył, bez spowiedzi umarł; przyszedł W. X. nasz Dominik Missionarż Apostolski w Mexikańskim kraiu, y znalazszy umarłe ciało owego indyana

ana mowił Rożaniec za duszę owego zmarłego, Kapłan Rożaniec skończył a ow Jndianin zywy powstał, y powiedział, że dusza iego iuż była porwana od szatanow, y prowadzona do piekła, ale Anioł stroż ią obronił, y przywrocił do ciała, dla tego Rożańca, ktory za niego mowił Kapłan więc uczyniwszy spowiedź przed n m, z żalem, y po odebranym rozgrzeszeniu, powtornie umarł; iako pisze Riera Tomo 2. titulo Resurrectio: nie dopuściłaMarya, żeby bez spowiedzi umierały, te osoby iedna że sama mawiała Rożaniec, druga że za nię Kapłan mowił. Ma bowiem osobliwszę opiekę przy śmierci o swoich Rozaryantow MARYA, potwierdza ich w Wierzę, umacnia ich w łaskę Boskiey, przenosi do wieczności szczęśliwey. Lękał się Eliasz śmierci, ktorą mu groziła Jezabela, à gdy pod iałowcowym drzewem spoczywał, prosił BOGA o śmierć, y był posilony chlebem od Anioła na drogę daleką, szczęśliwi są ktorzy pod Drzewem Rożowym umieraią, nie lękaią się śmierci, ale iey pragną, bo ich na drogę wieczności posila MARYA chlebem Anielskim, wodą szczerey skruchy, y odpuszczeniem grzechow ktorych dostępuią, ze skarbu stolicy Apostolskiey przez hoynie nadanę Odpusty; bo Rożaniec iest prognostykiem wieczney szczęśliwości. *Rosarium est Prognosticum futuræ felicitatis æternæ*, mowi Carthagena. Umarł Moyżesz w pocałowaniu BOGA, *Mortuus est Moyses iubente Domino*. Deut: 34. à 70. Tłumaczow czyta: *Jn osculo Domini*; umieraią Rozaryanci w pocałowaniu JEZUSA, y MARYI, gdy ostatniemi słowami wzywaią Imiona JEZUSA, y MARYI, y zupełnego dostępuią odpustu grzechow swoich. Prośmy BOGA o tę łaskę, żeby ostatnie serca naszego poruszenie temi kończyło się słowami, ktoremi kończył S. Germanus Biskup: *Peto, ut ultimus motus cordis mei, sit tibi dicere, Ave MARIA.*

ROZDZIAŁ

ROZDZIAŁ VII

Rożaniec wybawia Duſże z Czyſca.

Po ſzczęśliwey śmierci, duſza uwolniona od więzow ciała, albo zaraz widzeniem BOGA bywa udarowana ieżeli żadney niema przyczyny bydź zatrzymaną, albo w czyſcu wypłacać ſię muſi Boſkiey ſprawiedliwości ieżeli w życiu nie uczyniła zadoſyć; aże duſże czyſcowe nie ſą w ſtanie zaſługi, ale w ſtanie cierpienia, zatym potrzebuią od żyiących ſprawiedliwych pomocy, y wybawienia według Boſkiego upodobania woli, ktory za te duſże przyimuie zaſługi żyiących, ktore żyiąc zaſłużyły ſobie na to, żeby od BOGA były przyięte. Trży ſą poſiłki, y ſpoſoby wybawienia duſż z czyſca. Ofiara ciała Pańſkiego, modlitwa, y iałmużna, iako uczy Anielſki Doktor S. Tomaſż. Do ktoregoż z tych poſiłkow należy Rożaniec? do wſzyſtkich trżech, bo ma właſności tych trżech ſpoſobow ratowania, czemu? bo.

I. Rożaniec po Mſży Swiętey ieſt nayſkutecznieyſżym poſiłkiem Duſż czyſcowych.

II. Rożaniec ieſt *Modlitwą* umnieyſżaiącą męki Duſż czyſcowych.

III. Rożaniec iest Jałmużną uwalniaiącą Dusze czyscowe, prędzey nad inne.

I. Kościoł Chrystusa Zbawiciela iest ieden, y razem troiaki, iest ieden, co do wzaiemney miłości, y społeczności zasług Zbawiciela, iest troiaki, co do rożnego stanu, bo iest w Niebie tryumfuiący, na ziemi woiuiący, pod ziemią cierpiący, ale z wielką rożnością, bo w Kościele tryumfuiącym Swięci iaśnie widzą BOGA, w Kościele woiuiącym wierni nie widzą BOGA, ale go uznaią przez wiarę, w Kościele cierpiącym dusze nie widzą Boga, ale nie widzenie iest karą utraty, y naycięższą ich męką: wpierwszym Kościele Swięci widzą BOGA, kochaią go, ale zasługi żadney nie maią, są wstanie uproszenia, bo w Jstności Boskiey widzą nasze prożby y potrzeby, ale nie są w stanie zasłużenia, bo zostaiąc w terminie, ani sobie, ani komu innemu niemogą zasłużyć łaski. Wdrugim Kościele wierni żyiący uznaiąc BOGA, kochaią go y będąc w stanie łaski mogą sobie y innym zasłużyć, sobie łaskę, duszom Czyscowym uwolnienie. W trzecim Kościele dusze cierpiące Kochaią BOGA, ale zasługi iuż nie maią, więc żyiących zasługami, pragną bydź ratowane Swięci widzący BOGA są potwierdzeni w łasce y niemogą żadnego popełnić grzechu, żyiący wierni, chociaż maią łaskę Boską, iednakże ią przez grzech śmiertelny mogą utracić, zaczym niektorży za osobliwszy mieli przywiley że byli w łasce potwierdzeni. Dusze cierpiące są w łasce potwierdzone, są pewne zbawienia, ale im nie iest obiawiony czas wybawienia z męki. Otoż tę trzecią część Kościoła cierpiącego przeprowadza BOG przez ogień doczesny, tam ich pali ogniem, iako srebro, doświadcza ich iako złoto. Chcecie dowodu tey prawdy z Pisma, S. słuchay-

cie

sie co mowi BOG przez Zacharyasza Proroka Cap: 13. *Ducam tertiam partem per ignem, et uram eos, sicut uritur argentum, et probabo eos sicut probatur aurum.* a możesz co bydź iaw nieyszego nad te słowa? możesz co bydź mocnieyszego na zawstydzenie Kacerżow, nie przyznaiących Czyśca? wszakże to o czyścu iest mowa, BOG zostawiw trzy dwie części żyiących, chrześcian, y Pogan, trzecią część wiernych pokutuiących prowadzi do Nieba przez ogień czyścowy. *Ducam tertiam partem per ignem, id est, animas pœnitentium per Purgatorium.* mowi S. Tomasz 4. Sent: D. 45. Q. 4. Quæstiunc: 3. ad 2. Wybawienia sposoby z tego ognia wyraził B.G, mowiąc, lud moy wierny wzywać będzie Jmienia mego, y ja wysłucham go. *Ipse vocabit nomen meum, et ego exaudiam eum.* Wzywać mię będą modlitwami, iałmużnami y ofiarami, y Ja ich wysłucham, lzeyszę czyniąc y skracaiąc mękę Lusz czyścowych. *Exaudiam eum, allevìando scilicet pœnam illorum, et abbreviando.* mowi Anielski Doktor. Akogoż prędzey wysłucha? ieżeli nie tych, ktorży w stanie łaski będąc, Rożaniec ofiaruią BOGU, na uwolnienie tych dusz cierpiących? wszakże Rożaniec ma podobieństwo, y moc ofiary Sakramentalney, ta bowiem ofiara troiaki skutek sprawuie, pierwszy w Niebie, drugi na ziemi, trzeci pod ziemią, w Niebie radością Swiętych napełnia, na ziemi żyiących wiernych odpuszcza grzechy, pod ziemią w czyścu umnieysza mękę; bo ta ofiara odprawuie się na chwałę Swiętych, odprawuie się na zbawienie żyiących, odprawuie na uwolnienie zmarłych. Dla tego poświęcona Hostia przy ofierze łamie się na trzy części żeby moc ciała JEZUSOWEGO w troiakim stanie pokazała się udzielona. Nad to ciało JEZUSOWE w Sakramencie ma trzy własności, pierwszą, ze powiększa łaskę, drugą ze przypo-

minam mękę Chrystusa, trzecie, że obiecuie przyszłą chwałę, dlatego zowie się zastawem chwały wieczney, a mogąż te własności ofiary iaśniey pokazać się, iak w Rożańcu? Rożaniec powiększa chwałę BOGA, Rożaniec przywraca grzesznym łaskę, Rożaniec ratuie dusze czyscowe. W Rożańcu pozyskuiemy łaskę, w Rożańcu przypominamy Mękę Zbawiciela, w Rożańcu mamy prognostyk wieczney chwały; bo w Rożańcu wszystkie zasługi Chrystusa ofiaruią się, iako mowi Jan Sagastival *In Rosario omnia merita Christi offeruntur; et hæc omnia aliis præponuntur.* Jeżeli ofiara Sakramentalna ztąd ma szacunek, że pamięć męki Zbawiciela odnawia, toć Rożaniec będąc zbiorem wszelkich Taiemnic, y przypomnieniem całey męki JEZUSOWEY, ma szacunek po teyże ofierże Ołtarżowey pierwszy. Hugo Kardynał uważaiąc, że Msza dzieli się na pięć części, mowi że iest pamięcią pięciorakiego wylania krwi JEZUSOWEY, pierwszy raz wylał przy Obrzezaniu, drugi raz w Ogroycu, trzeci raz przy biczowaniu, czwarty raz przy cierniowym wieńczeniu, piąty raz przy otworzeniu boku iego. Pierwsze wylanie krwi wspomina się przy początku Kanonow Mszy, *Te igitur.* drugie od tych słow *Qui pridie*, do memento zmarłych, trzecie od memento do *Pater noster*, Czwarte od *Pater* do Kommunii, piąte od post Komunii do końca Mszy. Tęż samą pamięć odnawiamy w pięciu Taiemnicach drugiey części Rożańca, zaczym, iawne iest podobieństwo Rożańca do ofiary bezkrwawey. Wyznały tę prwdę Dusze czyścowe, pokazawszy się S. Dominikowi, iako pisze Narius w życiu iego, gdy tak do niego mowiły: *Post Missæ suffragium, quod præcipue experimur in illis acerrimis pænis, est Oratio Sanctissimi Rosarii.* Po Mszy, ktorey pomocy w tych ciężkich mękach doznaiemy osobliwie, iest

modli-

Modlitwa Rożańca Swiętego. Obiawiła to Bogarodzica S. Dominikowi, że między owocami Rozańca, drugi owoc czyli pożytek, iest uwolnienie duſz z Czyſca. *Inter eximios fructus Pſalterii, ſecundus eſt animarum é Purgatorio liberatio* iako piſze B. Alan Parte 2. Cap: 17. Y to wyraził S. Ambroży, gdy na pogrżebie Walentyniana Ceſarża maiąc kazanie, tak mowił, ofiaruycie rękami Swięte Taiemnice, nie kwiatami groby iego zdobić będę, ale duſzę iego wonnością Chryſtuſa napełnię. *Date manibus Sancta Myſterza, non ego floribus tumulum ejus aſpergam, ſed ſpiritum ejus Chriſti odore perfundam.* Dawny bowiem był zwyczay u Narodow, Rożami zdobić groby zmarłych, na poratowanie duſz zeſzłych z tego świata. *Conſuetum fuiſſe, Roſas adhibere in ſepulchrorum ornatum, pro defunctorum animabus ſublevandis.* iako świadczy Valerius Lib: 55. de Roſa. Pamięć tego zwyczaiu pozoſtała do tych czas w Rawennie na kamieniu zapiſana temi ſłowy: *Quotannis Roſas ad monumentum deferant.* Y w Kościele Kameńſkim S. Benedykta na innym kamieniu te ſłowa ryſowane czytaią ſię: *Propitiationem per Roſas præſtent.* Ten dawny zwyczay narodow był wyrażeniem Rożańca, ktory duſzom czyſcowym przez zaſługi Zbawiciela ſprawuie pomoc, y uwolnienie; iako mowi B. Alan *Trinitas altiſſima per Pſalterium Virginis mortuis mittit miſericordiam* (Parte 1. Cap: 1.) Niebez wielkiey przyczyny BOG pokazał ſię Moyżeſzowi w krżaku ogniſtym, a nieſpalonym. *Apparuit ei Dominus in flamma ignis de medio rubi.* Exod: 3. W krżaku pokazał MARYĘ, ktora Chryſtuſa, iako Rożę wydała. *Rubus fuit, MARIÆ præfigurati; ʒe, quod ſalvatorem, tanquam Roſam emiſerit.* mowi S. Eucherius Biſkup Lib: de ſpir: Frater: w ogniu pokazał ſwoię ſprawiedliwość, więc zachowuie

niewinność

niewinność, y razem ogniem karże winę, ktora przez ciernie znaczy się, a coż iest czyściec ieżeli nie mieysce ognia palącego, więc gdy tam pokazuią się Roże MARYI ten ogień spaliwszy ciernie, więcey szkodzić nie może. Otoż można przyznać Rożancowi, że ta Modlitwa moc ognia czyscowego gasi. *Vis Orationis, vim ignis extinguit* mowi S. Jan Złotousty, bo Pozdrowienie Anielskie iest obłokiem mokrym, ktory te płomienie Niebieską powodzią zalewa.

II. Rożaniec bowiem iest modlitwą umnieyszaiącą męki czyscowe, chwalebne były wyroki Machabeyczykow, że Swięta, y zbawienna iest myśl, modlic się za zmarłych, żeby z grzechow byli rozwiązani. *Sancta, et salubris est cogitatio pro defunctis exorare, ut à peccatis solvantur*, a że za te dusze, ktore są w Niebie, nie potrzeba się modlić, bo one niczego od nas nic potrzebuią, a ni za te modlić się należy ktore są w piekle, bo one z grzechow nie mogą bydź rozwiązane, toć są takie dusze, ktore ieszcze nie są rozwiązane z grzechow, aże są nie rozwiązane, toć mogą bydź rozwiązane modlitwą żyiących, aże nikt niema Swiętszych, y zbawiennieyszych myśli nad MARYĘ Bogarodzicę, toć Jey nad innych wszystkich sprawiedliwych należy się modlić za dusze zmarłych, nie rozwiązanych z grzechow. *Et Tu Virgo, et Mater dignissima, es S. Sanctorum, in qua sunt cogitationes sanctæ, et salutares, ultra omnes alios homines, congruit Te pro mortuis exorare.* mowi Jan Gerson Kanclerż Paryski parte 4. Serm: 1 de Defunctis Cap: 46. Jakoż Duch Swięty mowi o MARYI, że ona chodziła na falach morskich, *In fluctibus maris ambulavi.* Eccl: Cap: 24. Męka bowiem czyscowa znaczy się przez fale, bo iako fala wody iest nie stateczna, tak ta męka iest przemiiaiąca, a że te fale są morskie, więc znaczą przykrość, y

boleść

boleść męki, po tych falach ognistych chodzi MARYA, bo znich uwolniła dusze, iako mowi S. Bernardyn Senenski. *Pæna Purgatorij dicitur fluctus, quia transitoria est, sed additur maris, quia nimirum amara, et ab his tormentis liberat B. Virgo maximè devotos suos.* (Art: 2. Cap: 2. de nom :) Przyczyna tego iest, bo przyiaźni doznaią ludzie w nieszczęściu, ten iest prawdziwy przyiaciel ktory w potrzebie ostatniey ratuie drugiego, y iest nieodmienny. *Amicus non mutatur adversitate.* mowi S. Tomasz Opusc: 61. Cap: 14. bo Brata, Rodzicow, y przychylnych w nieszczęściu doświadczamy, *Frater in angustiis comprobatur*, Prov: Cap: 17. v. 17. aże MARYA Bogarodzica z tym się oświadczyła przed S. Brygittą, że iest Matką dusz w czyscu zostaiących. *Ego sum Mater omnium, qui sunt in Purgatorio.* (Lib: 4 Rev: Cap: 138.) więc bez wątpienia ratuie, y wybawia dusze z czyśca; skracaiąc ich mękę, dla czego? oto dla Rożańca, czego są liczne przykłady, z ktorych ia niektore tu przywodzę.

PRZYKŁAD. I.

Alexandra Panienka była osądzona od sprawiedliwości Boskiey, żeby przez siedymset lat cierpiała w czyścu, aże za nią mowiono Rożaniec, pokażała się S Dominikowi, y oznaymiła, że dla Rożańca BOG zamienił w pięćdziesiąt dni; iako pisze Ferri Lib: 4. de Rosario Cap: 7.

PRZYKŁAD. II.

Swiętey Ludgardzie pokazała się po śmierci Xiężna Brabancka

Brabancka, Corka Filipa Krola Francuſkiego, y o znaymila iey, że tak prędko ieſt uwolniona z czyśca dla Rożańca, ktory ona codziennie za iey duſze mowiła; iako piſze Surius.

PRZYKŁAD. III.

Prudencia Raſconi, Zakonnica w Sycyliy modliła ſię za duſzę Oyca ſwego zmarłego mowiąc codziennie za niego Rożaniec, w rok pokazał ſię iey, y oznaymił, że dla iey Rożańca BOG długą mękę naznaczoną zamienił w rok ieden, iako piſze Marcheſe in Diario 5. Aprilis. Jeżeli Daniel był uwolniony od Lwow, z ktoremi w dole głębokim ſiedział, dla tego, że trzy razy na dzień przyklękaiąc, modlił ſię. *Tribus temporibus in die flectebat genua ſua, et adorabat.* Dan: Cap: 6. v. 10. Trzy razy modlił ſię obroconą twarzą na to mieyſce, gdzie potym Chryſtus zbawienia naſzego Taiemnice odprawił. *Ubi ſalutis noſtræ Chriſtus Myſteria patravit.* iako mowi Kardynał de Turrecremata. Daniel tak modląc ſię znaczył duſze w czyśću zoſtaiące, według z dania S. Antonina Arcybiſkupa Florenckiego. 3. Parte Titulo 32. Cap: 2. *Daniel in lacu leonum, eſt cætus animarum in Purgatorio*; zatym trzema częściami Rożańca MARYA wybawia te duſze z czyśca, y czas im naznaczony w krotkość zamienia, iako to obiawiła B. Alanowi, że przez Pſałterz ſwoy codziennie niektore duſze wybawia z czyśca. *Per Pſalterium in dies aliquos e Purgatorio eripio.*

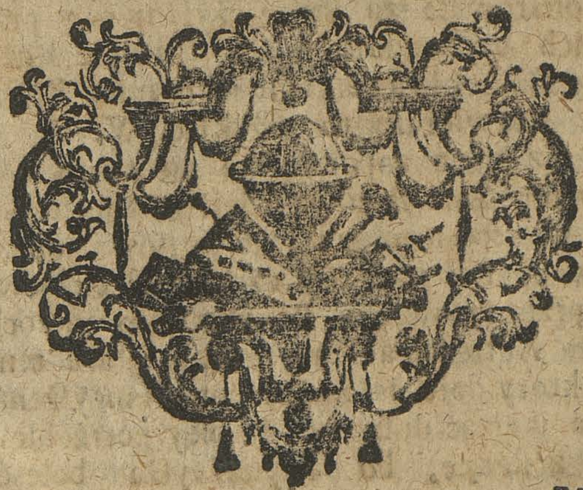
III. Jałmużna ieſt pomocna Duſzom, ieżeli pochodzi z dobrego umyſłu, y z miłości bliźniego, aże nie każdy może czynić iałmużny dla niedoſtatku ſwego, więc ma ſpoſob łatwy nagradzać iałmużnę Rożańcem; od ktorego

nikt

nikt pobożny wymawiać się nie powinien; Rożaniec ma własność, y zasługę naywiększą ialmużny; bo MARYA Bogarodzica przez Rożaniec opatruie iałmużną dusze czyscowe, wszakże uczony, y pobożny Gerson, y Gverricus Opat tego są zdania; że MARYA zawsze była nierozdzielną Towarzyszką Syna Boskiego, poki ią nie polecił Janowi. *Sequens eum quocunq; iret, præsens in omnibus, quæ faceret, usq; dum Custodiæ Joannis tradita est*; a uczony Petrus Cavis Serm: 1. powiada, że MARYA znayduiąc się z Chrystusem na puszczy, rozdawała z Apostołami chleb przymnożony cudownie ludziom zgłodniałym. *Fecit Eam DEUS ejus panis Dispensatricem, et Eleemosynariam.* Ta to naywięcey nieysza Jałmużnica, przedtym chleb rozdawała pięć tysięcy ludziom zgłodniałym, teraz tysiącznym duszom, łaknącym chleba żywota, a tego chleba, ktorego widzeniem nie mogą nasycić się Aniołowie, ale go coraz doskonaley widzieć pragną, coraz, więcey że widzą doskonałości Boskie, rozdaie iałmużnę w Rożańcu swoim, wszakże Wielebna Franciszka Karmelitanka Bosa; ktora wszystkie zasługi swoie ofiarowała za dusze czyscowe, y przez Rożaniec wielką ich wybawiała liczbę, zawsze Rożaniec zwała Jałmużną Dusz czyscowych; iako pisze Rosignoli Parte 1 Mir: 27. Potwierdza to przykład W. X. Piotra Bassa, ten gdy raz przez zapomnienie nie zmowił Rożańca, w młodziana postaci Anioł zbudził go śpiącego, y Rożaniec włożył w ręce iego, mowiąc te słowa do niego: Dusze Swięte w czyscu proszą, y czekaią od ciebie zwykley iałmużny, przez zmowienie Rożańca S. co on z ochotą uczynił iako pisze Auriemma Parte 2 Cap 9 aże ten większę ma zasługę, ktory daie iałmużnę potrzebnieyszemu; otoż Bogarodzica widząc dusze w ostatniey potrzebie, y cięzkich mękach zostaiące, bo naymnieysza boleść Czyscowa

przewyższa

przewyżſza wſzelkę boleść całego świata, iako mowi S. Tomaſz 4 D. 21 Q. 1 a. 1. *Pœna minima Purgatorii excedit maximam hujus vitæ*; naywiękſzą im oswiadcza miłość, y miłosierdzie ſwoie, gdy im tę daiąc iałmużnę Rożańca ſwego, nayprędzey ie wybawia z czyſca. *Multiſſime liberati ſunt de pœnis Purgatorij, per Pſalterium MARIÆ, qui alias diu fuiſſent ibi detenti*, mowi Cornelius Snechus Serm: 17 de Rosario. Zatym tą hoyną iałmużną wſpomożone duſze, gdy ſię wypłacaią ſprawiedliwości Boſkiey, y do widzenia Boſkiego bywaią przypuſzczone, ten maią oſobliwſzy przywiley, że w Monarchii ſamey Bogarodzicy w Niebie zostaią z rożnoscią chwały większey od innych S. *Quicunq in Pſalterio Chriſti, ſeu MARIÆ deſervierint, debent in ſolius MARIÆ Monarchia gaudere Beati*, iako mowi B. Alan Parte 2 Cap: 9. Zatym bądźcie ſtatecznemi w Nabożeńſtwie Rożańca, żebyście żyli cnotliwie y ſpokoynie, umierali ſzczęſliwie, krotko w czyſcu byli, y przez całą wieczność MARYĘ z Aniołami pozdrawali.

REIESTR
ROZDZIAŁOW
W CZESCI PIERWSZEY

ROZ-

ROZDZIAŁ 2

MARYA nawiedziła Elżbitę, żeby dom iey uſzczęśliwiła.

ROZDZIAŁ 3

Syn Boſki rodzi ſię z czyſtey Panny w Betleiem.

ROZDZIAŁ 4

JEZUS Syn Boſki ofiarowany ieſt w Kościele.

ROZDZIAŁ 5

JEZUS znaleziony ieſt w Kościele.

W DRUGIEY CZĘSCI ROZANCA.

ROZDZIAŁ 1

JEZUS w Ogroycu modlący ſię:

ROZDZIAŁ 2

JEZUS przy ſłupie biczowany.

ROZDZIAŁ 3

JEZUS Cierniem uwienczony.

ROZDZIAŁ 4

JEZUS krżyż dzwigaiący.

ROZDZIAŁ 5

JEZUS do krżyża przybity.

W TRZECIEY CZĘSCI ROZANCA.

ROZDZIAŁ 1

JEZUS Zmartwychwſtał.

ROZDZIAŁ 2

JEZUS w Niebowſtąpił.

ROZDZIAŁ 3

JEZUS Ducha Swiętego zeſłał.

ROZDZIAŁ 4

JEZUS Matkę ſwoię wziął do Nieba.

ROZDZIAŁ 5

Troyca Boſka MARYĘ ukoronowała.

W CZWARTEY CZĘSCI ROZANCA

ROZDZIAŁ 1.

o Dawności Arcybractwa Rożańcowego.

ROZDZIAŁ 5.

o Odpustach, ktorych dostępuią mowiący Rożaniec w dni pewne.

ROZDZIAŁ 6

o Odpustach, ktorych dostępuią Rozarianci spowiadaiąc się y ciała Pańskie przyimuiąc w niektorę Niedzielę.

ROZDZIAŁ 7

o Odpustach, nadanych Processyom Rożańcowym

ROZDZIAŁ 8

o Odpustach, ktorych dostępuią nawiedzaiąc Ołtarże, y Kaplice Rożańcowe, y Kościoły.

ROZDZIAŁ 9

o Odpustach, pozwolonych, nawiedzaiącym pięć Ołtarżow Rożańcowych.

ROZDZIAŁ 10

o Odpustach, ktorych dostępuią Rozaryanci pobożne uczynki odprawuiąc.

ROZDZIAŁ 11

o Odpustach, ktorych dostępuią chorży, y słusznie zabawni.

ROZDZIAŁ 12

W SZOSTEY CZĘSCI KSIĘGI ROZANCOWEY

ROZ-

ROZDZIAŁ 2

Rożaniec iest BOGU nayprzyiemnieyszy, MARYI naymilszy, Kościołowi naypożyteczniey szy

ROZDZIAŁ 3

Rożaniec sposobi człowieka do godnego przyięcia Ciała Boskiego w Sakramencie.

ROZDZIAŁ 4

MARYA przez Rożaniec nawraca grzeszników.

ROZDZIAŁ 5

Przez Rożaniec doznaiemy w potrzebach naszych Opatrzności Boskiey.

ROZDZIAŁ 6

MARYA Bogarodzica przez Rożaniec uczy modlić się doskonale, żyć cnotliwie, umierać szczęśliwie.

ROZDZIAŁ 7

Rożaniec wybawia Dusze z Czyśca.

K A Z A N I E

NA DOKONCZENIU NOWENNY

Roku 1764 miane.

Inventa est in Utero habens de Spiritu Sancto Math. Cap. 1

Wcielenie Syna Bofkiego podobieńſtwem znalezioney rżeczy ieſt wyrażone, miała ſtać ſię Matką Boſką MARYA aż iey Anioł oznaymuie, że znalazła Łaſkę u Boga, *Invenisti gratiam apud Deum.* znalazła Łaſkę, ale iey nieprzywłaſzczyła ſobie, iako ią pierwſzy Anioł przywłaſzczył, y zginął, znalazła, ale iey nigdy niezgubiła iako ią zgubił pierwſzy człowiek w Raiu, niekupiła łaſki, iako ią kupował, y przedawał Szymon czarownik ale ią znalazła bo iey ſzukała, nieſzukała łaſki u ludzi ale u Boga, otoż znalazła łaſkę nad ſobą, ktora Ją od pierworodney winy zachowała, znalazła łaſkę w ſobie, ktora Ją płodną uczyniła, znalazła łaſkę z ſiebie, ktorą na całą naturę ludzką wylała Miał Chryſtus ſwiat odkupić, aż mu przyznaie Apoſtoł, że odkupienie naſze przed wieki wynalazł, *Eterna Redemptione inventa.* (*a*) Miał ſię ſtać podobnym ludziom, aż tenże Apoſtoł mowi, że znaleziony ieſt w odzieniu ludzkim. *Habitu inventus ut homo* (*b*) bo iako ſuknia po krywa ciało, ale oſoby nieodmienia, tak natura ludzka pokryła ciałem Boſkiego Syna, ale oſoby Boſkiey nieodmieniła. Zbłądził człowiek, zgubił ſiebie, y całą naturę w ſobie, aż Chryſtus przyrownał ſię do dobrego Paſterza, ktory maiąc ſto owiec, dziewiędzieſiąt y dziewięć opuścił, to ieſt Aniołow dobrych zoſtawił w Niebie, a ſam iedney błądzącey Owieczki, to ieſt natury ludzkiey poſzedł ſzukać, y znalazł ią w Zywocie MARYI. *In Utero Virginea*

(*a*) ad Hæbr. Cap. 9 (*b*) ad Philip. Cap. 2.

regionis invenit: mowi S. Piotr Chryzolog. (c) MARYA miała znaleść Chrystusa ktorego nieuznawała Synagoga, aż ią Swięci Doktorowie przyrownali do owey niewiasty, ktora zgubiony pieniądz znalazła z radością, bo MARYA znalazła Chrystusa na okup całey natury. *Christus est drachma nostræ Redemptionis, et pretii.* mowi tenże Arcy Biskup Rawenny (d) Miała porodzić Chrystusa, aż ią znayduie Jozef w Zywocie maiącą z Ducha S. płod cudowny. *Inventa est in Utero habens de Spiritu S.* ale iakże ią znalazł, gdy ią ani zgubił, ani szukał? znalazł ią gdy ią nad spodziewanie widział ciężarną, ale razem Panną, widział ią napełnioną Bogiem ale nie prożną Panieńskiego wstydu, widział ią troskliwą o porodzenie, ale pewną całości nienaruszoney, widział ią odzianą urzędem Macierzyństwa, ale nieogołoconą ze czci Panienstwa. Coż miał zrym czynić? Oskarżyłby ią o winę? ale sam był iey niewinności swiadkiem, zadałby iey niewstyd? ale sam był iey wstydu strożem. Zarzuciłby iey cudzołostwo? ale sam był iey opiekunem. Ani mogł oskarżać winną, ani mogł wymawiać ciężarną, nie było bespieczno milczeć, mowić było niebespieczno, co innego widział, co innego wiedział. Zawstydzała go wierność MARYI, ale tak wielkiey Taiemnicy poiąć niemogł. Domyślał się cudownego płodu, ale z tym przed ludźmi odzywać się nieodważał; więc myślał taiemnie opuścić MARYĘ, sądząc się niegodnym tak S. pomieszkania, y towarzystwa. Widział często z Twarzy MARYI wynikaiącą iasność, y poznać iey niemogł, ale sobie wnosił, że MARYA tego nosi w sobie, ktory iest swia-

(c) Serm. 168 (d) Serm. 168

ſwiatłością chwały. (e) To znalazł w MARYI Jozef, co widział, ale poiąć ſpoſobu niemogł, bo Wcielenie Syna Boſkiego, á płodność MARYI Samey mądrości Boſkiey była wynalazkiem wynalazł bog taki ſpoſob ktorymby oſoba boſka ciałem była ogarnjona, ale razem w Boſtwie była nieumieyſzona, ktorymby MARYA była Matką ale nieprzeſtała być Panną, ktorymby ſamego Oyca przedwiecznego podobieńſtwo wyrażała na ſobie, maiąc za termin relacyi Macierżyńſkiey tego Syna, ktory ieſt terminem wiecznego rodzenia z Oyca, racya tego ieſt, bo MARYA znaleziona w żywocie maiąca, wyiawiła cudowną inwencyę BOGA, ta inwencia była cudowna, ze dwoch przyczyn, z pierwſzey, że była inwencya godności naywyżſzey, z drugiey że była nowa

Była inwencya godnoſci naywyſzey, bo iako Ociec Przedwieczny przez płodność rozumu rodzi ſłowo przedwieczne, tak MARYA przez płodność Panieńſką toż ſłowo poczęła w Zywocie. Ta będzie pierwſza część.

Była inwencya nowa, y nieſłychana, bo MARYA to ſłowo, ktore Ociec Przedwieczny nieſkończonym rozumem ogarnia, żywotem Panieńſkim ogarnęła przez dziewięć Mieſięcy, żeby nam Łaſkawego porodziła BOGA. Ta będzie druga część mowy moiey, Bogu na większą chwałę MARYI w tym obrazie ukoronowanèy na wyſtawienie.

CZESC PIERWSZA

Chociaż Wcielenie Syna Boſkiègo, ieſt dziełem całey Troycy

(e) S. Thomas 3 P. Q. 28 a. 3 ad 3tium.

Troycy Boſkiey, iednakże podobieńſtwo Oyca Przedwiecznego nayiaśniey pokazało ſię w MARYI, bo ią Ociec Boſki udarował płodnością ſwoią, żeby była Matką tego Syna w czaſie ktorego ieſt Oycem przedwieki. Wyznała to MARYA; mowiąc: Uczynił mi wiele ktory ieſt możny. *Fecit mihi magna, qui potens eſt.* Czemuż nie powiedziała uczynił mi wielki, ktory ieſt wſzechmogący? bo wſzechmocność ieſt attrybutem ſpolnym trzem oſobom Boſkim, á mozność ieſt właſna ſamemu Oycu, bo ſam tylko Ociec może rodzić Syna, Syn ieſt władzą Oyca więc Ociec ma moc rodzić Syna, bo ieſt Oycem władzy. *Cum Dei poteſtas filius ſit, ideoq; plenè et ad perfectum potens eſt Pater, quoniam Pater poteſtatis eſt.* mowi S. Atanazy(f) Uważaycież teraz iak wielką rzecz uczynił Ociec Boſki dla MARYI, gdy tey mocy udzielił MARYI, ktorey, oſobom Boſkim nieudziela bo chociaż daie naturę ſwoią Boſką Synowi, y Duchowi S. ze wſzyſtkiemi iſtotnemi doſkonałościami, iednakże niedaie im natury płodney. *Natura bowiem Boſka rowna*, y iedna ieſt w Synie, y Duchu S. ale ta natura nie ieſt płodna, w ſamym Oycu *Notionaliter* ieſt płodna, przez to iednak nie ieſt wdoſkonałości mnieyſzy ſyn od Oyca, ani Duch S. od Oyca y od Syna, wſzakże żadnego umieyſzenia przez to niema Syn, że nieieſt Oycem, ani Duch S. że nie ieſt Synem, bo ſamemi relacyami rożnią ſię oſoby Boſkie, ale nie naturą, ktora ieſt wewſzyſtkich trzech oſobach rowna, y nierozdzielna. Potrzebowało tego Narodzenie Syna Boſkiego, według Natury ludzkiey, żeby Ociec Boſki będąc płodnym przez naturę, uczynił MARYĘ płodną przez Łaſkę, bo tego Syna miała począć wczaſie, ktory ſię począł przed wieki, przez co nie uymuie żadney doſkonałości

(f) Contra gregales Sabellij.

doſkonałości Osobom Boſkim. Odprawił Duch S. nowego Krola Narodzenie w żywocie MARYI. *Spiritus S, in tuo Utero Nativitatem novi Regis peregit.* mowi S. Grzegorz cudotworny (g) iakże to bydź mogło? w żywocie Matki poczyna ſię dziecie, ale ſię nie rodzi, à ten Doktor mowi że MARYA w żywocie zrodziła Chryſtuſa? a co więkſza, że tak y Archanioł mowił co ſię w niey urodziło, ieſt z Ducha S. *Quod in ea natum eſt.* niemowi, co ſię z niey narodziło, ale w niey, iak to zrozumieć, y pogodzic? bo Poczęcie Chryſtuſa w żywocie MARYI, tak było doſko, nałe, że razem było Narodżeniem, bo zaraz był doſkonałym człowiekiem, nieco do wielkości ciała, bo to przez dziewięć Mieſięcy roſło w żywocie Panieńſkim, alc co do doſkonałego w pierwſzym momencie uformowania ciała, y duſzy zaraz widzeniem Boſkim udarowaney, à ztąd pokazuie ſię przywiley MARYI, ktora od Oyca Boſkiego płodnością Panieńſką była udarowana, bo iako Ociec razem poczyna, y rodzi ſłowo Przedwieczne, tak MARYA począ wſzy toż ſłowo w żywocie, razem ie urodziła, bo poczęła zaraz prawdziwego Boga y doſkonałego człowieka. Moc tedy Oyca uczyniła MARYĘ y płodną, y niewinną, y Matką, y razem Panną. *Tanta eſt in Domino illa potentia, ut et Matrem illam reddat fæcundam, et Virginitatem ſervet illæſam.* mowi S. Auguſtyn (h) że MARYA ieſt Panną, y razem Matką że ieſt płodną, y rażem czyſtą, ieſt to ſamego Oyca przedwiecznego właśność, bo Panieńſtwo ktore ieſt ſpolne innym Osobom Boſkim w iedney oſobie Oyca ieſt razem płodnością. Ociec ieſt Panną, y razem ieſt Oycem, ma nieſkończone Panieńſtwo Syn Boſki, ale bez płodno-

(g) Serm 2 de Annunciat. B. V. (h) Serm. 10 de Nat. Domini.

płodności bo innego Syna nierodzi, ma też Duch S. panieństwo, ale tego panieństwa tak iest terminem, że inney osoby tchnąć niemoże, ieden rozum Oyca będąc nieskończoney czystości początkiem, iest przez płodność Oycem, iedna MARYA przez płodność Panieńską stała się Matką iednego, y spolnego Syna. Dobrze iey powiedział Anioł, Pan z Tobą, to iest, iako S. Grzegorz cudotworny objaśnia, (i) Ociec czystości, początek niewinności, z Tobą ma podobieństwo, Tobie udziela tey mocy, ktora ie mu samemu tylko iest własna. *Pater Castitatis, incorruptionis auctor.* więc iako Panieństwo Oyca iest wieczne tak powinno było bydź wieczne Panieństwo Matki powinna była bydź MARYA Panną wieczną, bo iey syn iest synem tego Oyca ktory iest wieczny, ieżeli Ociec rodzi Syna przez Panieństwo wieczne, toć MARYA przez wieczne Panieństwo powinna była bydź Matką Boga Człowieka. Rodzi Ociec Syna przed wieki, rodzi MARYA wczasie, ale nie traci Panieństwa, toć kiedy Panieństwo iey y płodność iest wieczna, zatym iey wieczne Panieństwo iest dowodem Bostwa Synowskiego. *Natus sanè ex intacta est Virgine, ut Deum probaret æterna Virginitas.* mowi S. Augustyn (k) Boskie iest Macierzyństwo MARYI, toć y Panieństwo iey iest Boskie. iako mowi S. Ambroży. O! *Divinitas Marianæ virginitatis,* (l) więc iako Ociec Boski iest Oycem, y Panną wieczną, tak Marya iest Matką, y Panną wieczną, bo Przedwiecznego Boga iest Matką, *Æterna Virgo* iako iey tę daie pochwałę S. Augustyn (l) otoż nietylko wszechmocność

(i) Serm 1 de Annuntia. B. V. (k) S. Aug. serm. de Nat. Dni. Tom 10
(l) S. Ambr. de Instit. Virg. Cap. 23
(l) S. Aug. Ser. 21 de Assupt.

mocność Troycy Boſkiey pokazała ſię w MARYI, ale moc Oyca oſobliwie Boſkiego, ktora nie iest udzielna innym oſobom, tylko ſamemu Oycu iest właſna. Dla tego to Anioł powiedział Maryi moc Naywyżſzego zaćmi Tobie. *Virtus Altiſſimi.* czemuż niepowiedział możność Oyca, albożto możność y moc nieiest iedno? nieiest, bo moc iest ostatnim ſkutkiem możności, na ktorym zawiſła możność nie mogąc iuż więcey uczynić nadto y tak moc iest ostatnią możnością, iako uczy B. Woyciech wielki Biſkup Ratisboneński, *Virtus eſt poteſtas ultima* aże nieſkończona iest potencya Oyca, ktorey nieſkończonym terminem iest ſłowo Przedwieczne, więc iuż więcey uczynić nie mogł, iako gdy ſyna ſwego uczynił Człowiekiem. Raz zrodził ſłowo przez płodność rozumu ſwego Ociec, y zawſze go rodzić nie przestaie, ale drugiego ſyna iuż więciey rodzić nie może, bo ieden ſyn iest terminem nieſkończonym rodzenia dla ſwoiey zacności. Ta potencya Oyca ostatnią moc pokazała, gdy nowe poczęcie y rodzenie tegoż ſyna w żywocie MARYI odprawiła; y przez powtorne rodzenie tegoż ſyna powtorzyła ſię, żeby MARYĘ w płodności y rodzeniu ſłowa iuż raz przedwieki zrodzonego, pokazała Oycu Boſkiemu podobną. *Quod potentia Dei ſe in te ultimat, et ad virtutem ſe contrahit, ſummam, et de altiſſimis Dei ſumit operationem.* mowi tenże Doktor (m) iaśniey to ſię pokazuie ztey rożności, ktora ſię znayduie między Oycem Boſkim, y MARYĄ, bo Ociec przez rozum rodzi ſłowo, a MARYA przez wolę to ſłowo poczęła. Dali znać Chrystuſowi Uczniowie, że go Matka czeka, coż nato Chryſtus? oto pyta ſię ktoby był Matką iego, y pokaza-

wſzy

(m) B. Albertus Magnus in Cap. 1. Lucæ.

wſzy na Uczniow, rzekł: ktokolwiek pełni wolę Oyca mego Niebieſkiego, ten iest Matką moią. Niepowiedział to, żeby miał właſney zapierać ſię Matki, ale że chciał pokazać, że MARYA, będąc Matką, iego według ciała, innym ieſzcże ſpoſobem była Matką, wſżakże y MARYA pełniła wolę Oyca Niebieſkiego, więc gdzie zdawał ſię Matki ſwoiey Chrystus nieznać, tam ią bardziey uſżanował, y wyznał kiedy ią macierżynſkiego Jmienia dwoiakim uczcił Jmieniem. *Materni Nominis honor duplicatur* mowi *Gverricus* Opat Jgniaceńſki Uczeń S. Bernarda, (n) Raz bowiem rodzi ſię słowo z rozumu Oyca, dwa razy z Maryi, bo z iey woli, y z Zywota, rozum Oyca iako iest nieſkończony, tak cały wydał ſię w nieſkończonym ſłowie y iuż nie może dać mieyſca drugiemu ſynowi, bo całą moc rodzenia wyczerpnął ieden ſyn nieſkończony, Marya poczęła ſłowo przez zezwolenie woli ſwoiey, bo ſyn Boſki miał zaſlubić ſobie Naturę ludzką, czego uczynić nie mogł bez woli Maryi, więc gdy Marya na ten ſlub pozwoliła *imieniem* całey Natury, ſłowo stało ſię Ciałem, Syn Boſki stał ſię Oblubieńcem naſzym. Otoż stawſzy ſię Marya Matką przez wolę, drugi raz stała ſię Matką przez żywot Panieńſki, ktory był napełniony nie innym ſynem, ale tymże ſamym, żeby Macierżyństwa imie było powtorżone, aże Marya będąc stworzeniem, niemogła bydź nieſkończoną, otoż ten niedostatek nieſkończoności powtorżonym Macierżyństwa przywileiem nieiako iest nadgrodzony. A mogłaż bydź większa Maryi godność? nigdy podobney nieznaydziemy, bo nietylko przez płodność Panieńſką ſtała ſię podobną Oycu Boſkiemu, ale y przez ogarnienie ſłowa wcielonego w Zywocie ſwoim, o ktorym w drugiey częſci mowić zaczynam

CZĘSC

(n) Gverricus ſerm. 4 de Aſſumpt.

CZESC DRUGA

Tę ma chwałę istotną Oyciec Boski, że poznaiąc Istotę swoię, nieskończonym płodnym rozumem ogarnia Słowo przed wieczne, ktore z płodności Rozumu rodzi się, to poznanie Teologowie zowią *Cognitionem Comprehensivam*, y tey chwały nikomu udzielić niemoże, bo chociaż Swięci iaśnie widzą Boga, iednakże go rozumem poiąć, y ogarnąć niemogą. Dwoiakie bowiem iest poięcie, czyli ogarnienie BOGA, iedne, ktorym BOG bywa osiągniony, y cały w sobie widziany, y tym sposobem Swięci widząc BOGA, osiągaią go rozumem oświeconym swiatłością chwały. Drugie iest, ktorym Bog iest poznany cały, y zupełnie, iak tylko może bydź poznany, y tym sposobem sam tylko BOG siebie poznaie. żaden Anioł, żaden człowiek nie może mieć tego Przywileiu. Widzą Boga Aniołowie, y Dusze S. y co moment zawsze nowe a nowe poznaią Jego doskonałości, przez całą wieczność zawsze nowe a nowe widzieć będą, ale go zupełnie poiąć niemogą, bo Istota Boska nie skończona, nieskończonego potrzebuie poznania, aże rozum stworżony iest skończony y swiatłość chwały, iest przymiotem stworzonym, zatym żaden rozum stworżony niemoże zupełnie poiąć, y ogarnąć BOGA. MARYA miała widzenie BOGA przemiiaiące wten czas, kiedy Słowo stało się Ciałem, y przez dziewięć Miesięcy mieszkało w iey Zywocie, według poważnego Doktorow zdania, ale będąc stworżeniem, niemogła poiąć BOGA rozumem tak, iak bydź może poznany. Mowił do niey w ten czas BOG, odwroć oczy Twoie odemnie, bo mnie od ciebie oddalaią,

(o)

(o) wiedź otym Matko moia, że ia będąc Bogiem, iestem niepoięty, ktorego Naturę im ciekawiey pragniesz widzieć, tym nie sposobnieyszą będziesz do poięcia; iako mowi w osobie Boskiey S. Rupertus Opat. (p) Uważayciesz teraz MARYĘ widzącą Boga, y MARYĘ noszącą BOGA w Zywocie zkąd że iest szczęśliwsza, czyli że widzi BOGA czyli że nosi Boga w sobie? Widzi Marya Boga, ale go rozumem ogarnąć niemoże, nosi w Zywocie Boga aż go ogarnia Niemogł tego BOG dla MARYI uczynić, żeby go rozumem ogarnęła, otoż nowy znalazł sposob, ktorym ogarnęła c tego BOGA gdy go w Zywocie nosiła, żeby w tym była podobna Oycu Boskiemu, chociaż nierownym sposobem. Błogosławiony rozum MARYI, błogosławiony Zywot MARYI, błogosławiła rozum MARYI Elżbieta, że uwierzyła Aniołowi, błogosławiła niewiasta Zywot MARYI, że nosiła BOGA, Ktoreż zrych większe błogosławienstwo? rozumu, czyli Zywota? rozumem MARYA nie ogarnęła Boga, ogarnęła go *Zywotem, toć większa iest godnosć MARYI*, bydź Bogarodzicą, niżeli widzieć Boga. Prawdziwie błogosławiona MARYA, zacnieysza nad Niebo, bo obszerność Nieba nie może ogarnąć BOGA, ktorego ogarnęła Zywotem. Rzecz nową BOG uczynił, kiedy iedna Panienka otoczyła, czyli ogarnęła męża, to iest, Chrystusa, iako mowi Jeremiasz Prorok, (q) nad tym ogarnieniem z podziwieniem zawołali Oycowie Swięci na Koncylium Generalnym Efezyiskim zebrani, mowiąc: kto widział, kto słyszał kiedy

taki-

(o) Averte oculos tuos à me, quia ipsi me avolare fecerunt. Cant: 6

(p) S. Rupertus Lib. 6 in Cant. Sum incomprehensibilis ego dilectus tuus, ex eo, quod Deus sum, cujus substantiam quanto quis contemplatur subtilius, tanto ad comprehendendum insufficiens invenitur

(q) Creavit Dominus novum super Terram, fæmina circumdabit Virum.

takie dzieło, żeby BOG nieźmierny, niepoięty, miał się mieścić w Żywocie Panieńskim, y ktorego Niebiosa nie otaczaią, otoczył Żywot Panny. (r) Rżecż wcale niesłyszana, żeby Boski Syn cały w Oycu, cały w Matce zamykał się, cały w wieczności, cały w czasie, cały w naturże Boskiey, y cały w naturże ludzkiey, niepoięty w Maiestacie, był poięty w Żywocie Maryi, O! *Uterum cælo ampliorem, qui Deum incomprehensum, in te verè comprehensum portasti*, mowi S. Epifanius. (s) Pyta się ciekawie S. Piotr Chryzolog Arcybiskup Rawenny, cżemuto Anioł zpodziwieniem odszedł? bo nie mogł tego Poiąć, iako cały Bog do szczupłości Panieńskiego Żywota przyszedł, y tam się zmieścił ktoremu szczupłe iest całe stworzenie, *Stupet Angelus totum Deum ventre, intra Virginalis uteri angustias, cui tota simul angusta est creatura* (t) Żadne mieysce nie może obiąć BOGA, tylko dwoiakie łono, iedno Oyca Boskiego, drugie MARYI, łono Oyca iest Bostwo, łono Matki iest Panieństwo, spocżywa na łonie Oyca, ale nigdy zniego nie wychodzi, bo nigdy nieprżestaie bydź Bogiem, spocżywa na łonie Matki, y nigdy nieprżestaie bydź Człowiekiem, à Synem MARYI. Na łonie Oyca spocżywa niezmierny, y razem Rozumem Oyca ogarniony, na łonie MARYI spocżywa nie ogarniony iey rozumem, ale Żywotem cudownym ogarniony, prżydałem Cudownym bo Bog prżez Naturę iest Oycem Słowa, à MARYA stała się Matką tego prżez łaskę, nikomu nie pozwoloną, oprocż MARYI. *Virgo, Te gratia Matrem præstitit, non Natura*, mowi S. Chryzolog, (u) bo w innych Swiętych Bog mieszkał prżez

 łaskę

(r) In concilio Ephesino Cap. 7 (s) Epiph. de Laud. Virg.
(t) Serm. 142
(u) Serm. 142

łaskę duchownie tylko, w MARYI pełność Bostwa, ktora przedtym iey Duszę napełniła, iuż cieleśnie w iey Zywocie mieszkać zaczęła, iako mowi S. Bernard. *Quatenus plenitudo Divinitatis etiam sicut in nullo Sanctorum, Corporaliter in ipsa habitare incipiat*, (w) w Chrystusie pełność Bostwa mieszkała cieleśnie, iako mowi Apostoł, bo prawdziwie Ciało złączył z Osobą swoią Syn Boski, y w ten czas w nim mieszkał, kiedy go ubostwionym uczynił. *Jn quo habitat plenitudo Divinatis corporaliter*, (x) aże to ciało wziął z MARYI, więc kiedy mieszkał z ubostwionym ciałem w Zywocie MARYI, mieszkał w nim cieleśnie. *Mediante Christo, plenitudo Divinitatis mansit in ea corporaliter* mowi S. Amadeus Cysters, Biskup Lauzanenski (y).

Coż za skutek tym ogarnieniem Boga w Zywocie swoim dla nas uczyniła MARYA? oto ten żeby nam łaskawego porodziła BOGA. Alboż Bog bez Maryi niebył łaskawym? był zapewne, bo łaskawość iest iego Natury własnością, ale nie był tak łaskawym, iak się stał łaskawym przez MARYĘ, bo będąc łaskawym iako BOG, niemogł ubolewać nad naszą mizeryą, nie maiąc ciała ludzkiego, Wszakże miłosierny y łaskawy z tąd zowie się, że ma ubolewaiące serce nad cudzą mizerią. *Misericors dicitur aliquis, quasi habens miserum cor super aliena miseria*, mowi Anielski Doktor (z). A od kogoż wziął łaskawe, litościwe serce Syn Boski, ieżeli nie od MARYI? MARYA dała miłosierne Serce Synowi Boskiemu, bo sama była pełna dobroci, y politowania, patrzcież iak się łaskawym

stał

(w) Hom. 4 super Missus (x) ad Colossos Cap. 2
(y) Hom. 7 de Laud. B. V.
(z) 1. P. Q. 21 a. 3

łał w Zywocie MARYI, raz tylko przemowił do Adama w Raiu, y tak go przestraszył że mu się Ray zdawał bydź iednym piekłem, aż zostaiąc w Zywocie MARYI mądrość wcielona milczy przez dziewięć Miesięcy. *Novem Mensium tempore nihil illa sapientia loquitur.* mowi Gverricus Opat, (a) bo MARYA zagniewanego Boga zamieniła w łaskawego, to uczyniła Marya w ten czas, kiedy w Zywocie nosiła Syna Boskiego, toż samo y teraz czyni w tym Obrazie cudowna, wszakże Nowenna wynaleziona od naszego Xiędza Jakoba Cotti w Rzymie Roku 1618 od Stolicy Apostolskiey potwierdzona, y odpustami udarowana, przed tym Obrazem zdawna do tych czas odprawia się (b) w Zywocie MARYI iakieś Echo Boskie odzywało się. *Jn MARIÆ Utero Echo quædam Divina efficitur.* mowi Laurentinus Chrysogonus. Coż to za Echo? wiemy doświadczeniem, że odgłos toż samo odpowiada, co kto głośno mowi, odżywał się odgłos Boski w Zywocie MARYI, bo słowo wcielone to samo powtarzało, co MARYA mowiła. Mowiła w ten czas MARYA: wszystkie Narody błogosławić mię będą, odpowiedziało Echo Boskie, będą. Mowiła MARYA: ci wszyscy, ktorzy mi czystym sercem służą, niechay maią ostateczną Łaskę, odpowiedział odgłos Boski, niechay maią. Toż samo ztego Obrazu mowiła MARYA, słyszany był ten głos z Obrazu. *Benedicam Benedicam*, powiedziała MARYA będę was błogosławić, *Benedicam*, aż słowo wcielone odgłos wydało: Będę błogosławić, *Benedicam*, y tak się stało, bo MARYA ten ma od Boga przywiley, że o co tylko Boga prosi, nato Bog zaraz pozwala. Prośmyż Nayświętszey Bogarodzicy, żeby zanami mowiła do Boga a doznamy skutecznego iey Błogosławieństwa. Amen

STACYE

(a) Serm. 3 de Annuntiat. B. V.
(b) Vinc. Fontana in Monument. Dominic. Pag. 594

STACYE W ADWENCIE

w Niedzielę pierwſzą Adwentu; Stacya u N. Maryi większey Odpuſtu Lat 158790 y dni 285.

w Niedzielę drugą Adwentu; Stacya u S. Krżyża w Jerozolimie: Odpuſtu Lat 158064 y dni 285

w Niedzielę trżecią Adwentu; Stacya u S. Piotra: odpuſtu Lat 158668 y dni 285

w Srodę po trżeciey Niedzieli Adwentu, w ſuchedni Stacya u N. MARYI większey: Odpuſtu Lat 158790 y dni 285

w Piątek po trżeciey niedzieli Adwentu, w Suchedni Stacya u SS. Dwunaſtu Apoſtołow: Odpuſtu Lat 158968 y dni 285

w Sobotę po trżeciey Niedzieli Adwentu w ſuchedni; Stacya u S. Piotra Odpuſtu Lat 158968 y dni 285

w Niedzielę Czwartą Adwentu Stacya u SS. Dwunaſtu Apoſtołow: Odpuſtu Lat 158790 y dni 285

w Wigilię Narodzenia Pańskiego; Stacya u N. Maryi większey: Odpuſtu Lat 159790 y dni 285

W DZIEN NARODZENIA PANSKIEGO,

Podczas pierwſzey mſzy w nocy: Stacya u N. MARYI większey przy Złobie: Odpuſtu Lat 159790 y dni 285

Podczas drugiey Mſzy S. ktorą nazywaią *in Aurora*; Stacya do S. Anaſtazyi Odpuſtu Lat 158790 y dni 285

Podczas trżeciey Mſzy S. w dzień: Stacya u N. Maryi większey: Odpuſtu Lat 159790 y dni 285

w Dzień S. Szczepana; Stacya u S. Szczepana na Gorże Celium nazwaney: Odpuſtu Lat 154991 y dni 200

w Dzień Młodziankow Swiętych Stacya u S. Pawła; Odpuſtu Lat 155291 y dni 200

STACYE

STACYE PRZED WIELKIM POSTEM

Dnia pierwszego Stycznia: stacya u N. MARYI więk-szą nazwaney za Tybren: Odpustu Lat 158968 y dni 286.

Dnia 6 Stycznia; stacya u S. Piotra: Odpustu Lat 155100 y dni 200.

w Niedzielę starozapustną; Stacya u S. Wawrzyńca za murami: Odpustu Lat 158968 y dni 286.

w Niedzielę Przedmięsopustną, Stacya u S. Piotra: Od-pustu Lat 158096 y dni 286.

STACYE WIELKOPOSTNE.

w Dzień Popielcu; Stacya u S. Sabiny: Odpust Zu-pełny.

w Czwartek po popielcu; Stacya u S. Jerżego: Odpustu Lat 100000.

w Piątek po Popielcu; u SS. Jana y Pawła: Odpustu Lat 100000.

w Sobotę po Popielcu; Stacya u S. Tryfona: Odpust zupełny.

w Pierwszą Niedzielę Postu wielkiego Stacya u S. Jana na Lateranie. Odpust zupełny.

w Poniedziałek po pierwszey Niedzieli Postu wielkie-go; Stacya u S. Piotra w okowach: odpust zupełny.

w Wtorek po pierwszey Niedzieli Postu wielkiego Stacya u S. Anastazyi: odpustu Lat 28000 y tyleż Kwa-dragen.

w Srodę po pierwszey Niedzieli Postu wielkiego: stacya u N. MARYI Panny, większą nazwaney: Odpustu Lat 28000 y tyleż Kwadragen.

w Czwártek po pierwszey Niedzieli postu wielkiego; Stacya u S. Wawrzyńca na Penepernie: Odpust zupełny.

w Piątek po pierwszey niedzieli Postu wielkiego; Stacya u S. dwunastu Apostołow: odpust zupełny.

w Sobotę po pierwszey Niedzieli Postu wiekiego stacya u S. Piotra: odpust zupełny.

w Drugą Niedzielę Postu wielkiego; Stacya u N. MARYI Panny od Niedzieli nazwaney Odpustu Lat 23000.

w Poniedziałek po drugiey Niedzieli Postu wielkiego; Stacya u S. Klemensa: Odpustu Lat 15000 y odpuszczenie trzeciey części grzechow.

w Wtorek po drugiey Niedzieli Postu wielkiego: stacya u S. Sabiny: Odpustu Lat 10000.

w Srodę po drugiey Niedzieli Postu wielkiego; Stacya u S. Cecylii: Odpustu Lat 10000.

w Czwartek po drugiey Niedzieli Postu wielkiego, Stacya u N. MARYI P. za Tybrem: Odpustu Lat 10000.

w Piątek po drugiey Niedzieli Postu wielkigo Stacya u S. Witalisa: Odpustu Lat 10000.

w Sobotę po drugiey Niedzieli Postu wielkiego; Stacya u SS. Marcellina, y Piotra: Odpust zupełny, y wybawienie Duszy z czyśca.

w Niedzielę trzecią Postu wielkiego; Stacya u S. Wawrzyńca za murami: Odpustu Lat 1000 tyleż Kwadragen y wybawienie Duszy z czyśca.

w Poniedziałek po trzeciey Niedzieli Postu wielkiego Stacya u S. Marka: odpustu 10000.

w Wtorek po trzeciey Niedzieli Postu wielkiego; Stacya u S. Pudencyany: Odpustu Lat 10000.

w Srodę po trzeciey Niedzieli postu wielkiego Stacya u S. Xysta: Odpustu Lat 10000.

w Czwar-

w Czwartek po trzeciey Niedzieli Postu wielkiego; Stacya u S. Kosmy y Damiana: odpustu Lat 10000

w Piątek po trzeciey Niedzieli Postu wielkiego; Stacya u S. Wawrżyńca na Lucynie: Odpustu Lat 10000.

w Sobotę po trzeciey Niedzieli Postu wielkiego; Stacya u S. Zuzanny; Odpustu Lat 1200.

w Niedżielę czwartą Postu wielkiego; Stacya u S. Krżyża w Jerozolimie; Odpust zupułny, y wybawienie duszy z czyśca.

w Poniedziałek po czwartey Niedzieli Postu wielkiego Stacya u SS. trżech Koronatow: Odpustu Lat 10000.

w Wtorek po czwartey Niedzieli Postu wielkiego; Stacya u S. Wawrżynca na Damazie: Odpustu Lat 10000 y trzeciey części grzechow odpuszczenie.

w Srodę po czwartey Niedzieli Postu wielkiego; Stacya u S. Pawła: Odpustu Lat 10000 y trzeciey części grzechow odpuszczenie.

w Czwartek po czwartey Niedzieli Postu wielkiego; Stacya u SS. Sylwestra y Marcina: Odpustu Lat 10000

w Piątek po czwartey Niedzieli Postu wielkigo; Stacya u S. Euzebiego: Odpustu Lat 10000

w Sobotę po czwartey Niedzieli Postu wielkiego Stacya u S. Mikołaia w Więzieniu Odpust zupełny.

w Niedzielę piątą Postu wielkiego; Stacya u S. Piotra: Odpustu Lat 28000 y tyleż Kwadragen, y trzeciey części grzechow odpuszczenie.

w Poniedziałek po Niedzieli piątey Postu wielkiego; Stacya u S. Cryzogona: Odpustu Lat 10000.

w Wtorek po Niedzieli piątey Postu wielkiego; Stacya u S. Cyryaka: Odpustu Lat 10000.

w Srodę po Niedzieli piątey Postu Wielkiego; Stacya u S. Marcella: Odpustu Lat 10000. w

w Cżwartek po Niedzieli piątey Postu wielkiego Stacya u S. Appollinarego: Odpustu Lat 10000

w Piątek po Niedzieli piątey Postu wielkiego Stacya u S. Szczepana na Górże Celium nazwaney: wybawienie Duszy z Czyśca.

w Sobotę po Niedzieli piątey Postu wielkiego: Stacya u S. Jana przed Bramą, ktorą nazywaią Łacinska: odpustu Lat 10000 y wybawienie duszy z czyśca.

w Niedzielę szostą Postu wielkiego, czyli kwietnią: Stacya u S. Jana na Lateranie: Odpust zupełny.

w Poniedziałek po Niedzieli szostey Postu wielkiego: Stacya u S. Praxedy: Odpustu Lat 15000 y grzechow czwartey części odpuszczenie.

w Wtorek po szostey Niedzieli Postu wielkiego: Stacya u S. Pryski: Odpust zupełny.

w Srodę po szostey Niedzieli Postu wielkiego: Stacya u N. MARYI większą nazwaney: Odpust zupełny.

w Cżwartek po szostey Niedzieli Postu wielkiego: Stacya u S. Jana na Lateranie: Odpust zupełny.

w Piątek po szostey Niedzieli Postu wielkiego: Stacya u S. Krzyża w Jerozolimie: Odpust zupełny.

w Sobotę po szostey Niedzieli Postu wielkiego: Stacya u S. Jana na Lateranie: Odpust zupełny.

STACYE WIELKONOCNE

W NIEDZILĘ WIELKONOCNĄ.

Stacya u N. MARYI większey: Odpust zupełny.

w Poniedziałek wielkonocny Stacya u S. Piotra: Odpust zupełny.

w

Wtorek wielkonocny; Stacya u S. Pawła: Odpust
.
S ołę po wielkieynocy; Stacya u S. Wawrżyńca za
: Odpust zupełny y wybawienie Duszy z czyśca
Czwartek po wielkieynocy Stacya u Swiętych
stu Apostołow: Odpustu Lat 15000.
Piątek po wielkieynocy. Stacya u N. MARYI P.
żenmikow: odpustu Lat. 15000.
Sobotę po wielkieynocy; Stacya u S. Jana na Latę-
odpustu Lat 15000.

CYE po WIELKIEYNOCY.

w Dzień S. Marka Ewangelisty; Stacya u S. Piotra:
pustu Lat 158968 y dni 285.
w Poniedziałek Dni Krżyżowych; Stacya u N. MARYI
więkſzą nazwaney: odpustu lat 158555 y dni 30.
w Wtorek dni Krżyżowych; Stacya u S. Jana na Latera-
: odpustu Lat 158555 y dni 30
w Srodę dni Krżyzowych. Stacya u S. Piotra; odpustu
58968 y dni 285.
w Wigilię Zielonych Swiątek: Stacya u S. Jana
Lateranie: odpust zupełny, y Duſzy z czyſca wy-
wienie.

NIEDZIELĘ ZESŁANIA DUCHA.

Nayświętſzego; Stacya u S. Piotra: odpustu Lat 158968
dni 285
w Poniedziałek Swiąteczny; Stacya u S. Piotra w Oko-
ch: odpustu Lat 158968 y 285

w

w Wtorek Swiąteczny; Stacya u S. Anaſtazyi: Odpuſtu Lat 158968 y dni 185

w Srodę po Swiątkach: Stacya u N. MARYI Panny większey: odpuſtu Lat 158790 y dni 285

w Cżwartek po Swiątkach; Stacya u S. Wawrżyńca za murami; odpuſtu Lat 158969 y dni 285 oraz wybawienie Duſży z cżyſca.

w Piątek po Swiątkach; *Stacya* u SS. Dwunastu Apoſtołow: odpustu Lat 158968 y dni 285.

w Sobotę po *S*wiątkach; Stacya u S Piotra: odpustu Lat 159964 y dni 285 oraz wybawienie Duſży z Cżyſca.

